

T.C
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

SPOR GAZETELERİNDE DİL: STAD VE FANATİK
GAZETELERİ ÖRNEĞİ

UĞUR ÖZGÜR

DANIŞMAN

PROF.DR. AYŞE İLKER

MANİSA-2018

T.C
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

SPOR GAZETELERİNDE DİL: STAD VE FANATİK
GAZETELERİ ÖRNEĞİ

UĞUR ÖZGÜR

DANIŞMAN

PROF.DR. AYŞE İLKER

MANİSA-2018

	T.C. MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu	FRDR-031
	DOKTORA EĞİTİMİ FORMLARI	Yayınlanma Tarihi	26/03/2018
		Revizyon No/Tarih	2-/28/02/2018
		Sayfa	1/1
	Tez Savunma Sınavı Tutanağı		

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 22.05.2018 tarih ve 19/Ek-4 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 22. maddesi gereğince Enstitümüz Türk Dil ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Uğur ÖZGÜR'ün "Spor Gazetelerinde Dil: Stad ve Fanatik Gazeteleri Örneği" Konulu tezi incelenmiş ve aday 22.06.2018 tarihinde saat 14:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna

OY BİRLİĞİ

DÜZELTME yapılmasına

OY ÇOKLUĞU

RED edilmesine

ile karar verilmiştir.

BASKAN

Prof. Dr. Zeliha Kaşmaz

ÜYE

Prof. Dr. Cübbir Cübbir

ÜYE

Prof. Dr. Ayşe İleker

ÜYE

Doç. Dr. Selma Örs

ÜYE

Prof. Dr. Serhat Kocakulak

Evet

Hayır

Tez, burs, ödül veya Teşvik programına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.

Tez, mutlaka basılmalıdır.

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

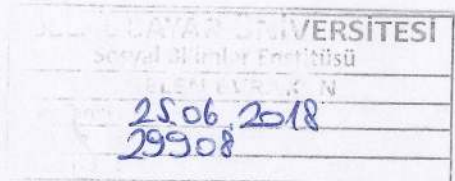

Tez, basımı gereksizdir.

* Bu halde adaya 6 ay süre verilir. İkinci tez savunma sınavında da başarısız olan öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir.

** Bu halde adayın Enstitü ile ilişkisi kesilir.

Hazırlayan
Enstitü Sekreteri

Onaylayan
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “Spor Gazetelerinde Dil Kullanımı: Stad ve Fanatik Gazeteleri Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22/06/2018

Uğur ÖZGÜR

ÖZET

SPOR GAZETELERİNDE DİL: STAD VE FANATİK GAZETELERİ ÖRNEĞİ

Spor, bireylerin yaşam şekillerini belirleyen ve toplumların birbiriyle etkileşimini sağlayan önemli bir araç olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde spor, tüm insanları ilgilendiren evrensel bir olgu haline gelmiştir. Televizyon, radyo, internet, gazete ve dergilerde spor sayfalarına çok fazla yer verilmektedir. Türkiye’de en çok okunan gazetelerin başında spor gazeteleri gelmektedir. Hayatımızın her alanında yer almaya başlayan ve evrensel bir olguya dönüşen spor üzerinde tıbbi, iktisadi, hukuki, dini, felsefi, psikolojik ve sosyolojik açılardan pek çok çalışma yapılmıştır. Bu tezde, gazete yöneticisi ve muhabirlerinin okuyucularına haber vermek, bilgi sunmak amacıyla spor gazetelerinde kullandıkları dil incelenmiştir. Dil, canlı ve toplumsal yönleri olan bir varlık olduğu için zaman içinde kullanılan spor terimlerinde ve ifadelerinde birtakım değişikliklerin olması kaçınılmazdır. Bu değişiklikler, ele alınan ve sınırlandırılan zaman aralıklarına dayanılarak karşılaştırılmış, bu karşılaştırmalar sonucunda somut çıkarımlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada spor gazetelerindeki dil kullanımı değişik yönlerden ele alınmıştır. Stad (1939-1958) ve Fanatik (1995- devam ediyor) gazetelerinde kullanılan spor terimleri, spor deyimleri ve kalıp sözler, savaş metaforları, spor terimlerinin imlasındaki değişiklikler karşılaştırılarak geçmişten günümüze spor gazetelerinde kullanılan dildeki değişimler saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Türk Dil Kurumunun alıntı spor terimlerine Türkçe olarak önerdiği karşılıklar üzerinde de durulmuştur. Alıntı spor terimlerine Türkçe karşılıklar önerilirken hangi yöntemlerin kullanıldığı, önerilen bu terimlerin günümüzde yaygın olarak kullanılıp kullanılmadığı değerlendirilmiştir. Aynı zamanda geçmişten günümüze spor gazete ve dergilerinde, okuyucuların sporla ilgili olarak taraftarı olduğu takımlar ya da rakip takımlar için yazdıkları şiirlere yer vermesi neredeyse geleneksel hale gelmiştir. Bu gelenek, hala bazı gazetelerde yaşatılmaktadır. Bu geleneğe dikkat çekmek açısından çalışmada Stad ve Fanatik gazetelerinden derlenen sporla ilgili şiir örneklerine de yer verilmiştir.

ABSTRACT

LANGUAGE IN SPORT NEWSPAPERS: EXAMPLE OF STAD AND FANATİK NEWSPAPERS

Sport is defined as an effective means of influencing the way individuals live and interacting with each other. Today, sport has become a universal structure that interests all people. Television, radio, internet, newspapers and magazines have a lot of pages. Sport magazines are one of the widely read magazines in Turkey. Many studies have been carried out on sports which are starting to take place in every field of our life and which become a universal phenomenon, from medical, economic, legal, religious, philosophical, psychological and sociological aspects. We have tried to examine the language used in sports journals to inform the readers here. Since language is a living entity, it is inevitable that there will be some changes in the terms and expressions of sports used over time. These differences have been tried to be revealed by making comparisons and inferences.

In this study, the use of language in the sports journals is handled in different ways. Sports terms, phrases, war metaphors, and the changes in marking of the sports terms which are used in the sports journals, named “Stad” (1939-1958) and “Fanatik” (1995-continuing), have been compared and tried to be found out the changes of the terms used in the daily sports journals. It has also been tried to be determined the changes in the sports journals from the past to the present day. In addition, the Turkish equivalents of the quoted sports terms proposed by the Turkish Language Association are focused on. It has been evaluated which methods are used while proposing the Turkish equivalents for the quoted sports terms and whether they are being used widely today or not. At the same time, it has become almost customary for sports journalists to include intellectuals related to sports they have written for their teams or for other teams in daily newspapers and magazines. This tradition is still alive in some newspapers. We hereby agree to include examples of sports-related poetry from the journals “Stad” and “Fanatik” in our work in order to draw attention to this tradition.

SÖZ BAŞI

Günümüzde insanları birleştiren ve kaynaştıran bir unsur olarak kabul edilen spor, toplumsal hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Hem yazılı hem görsel basında sürekli spor haberleriyle karşılaşmaktayız. Hayatımızın her alanında yer alan sporla ilgili olarak farklı bilim dalları, farklı bakış açıları ve inceleme yöntemleriyle çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalarda sporun farklı yönlerine vurgu yapılmakta ve genel olarak da toplumun bilinçlenmesi hedeflenmektedir.

Bu çalışmada, temel amacı okuyucularına haber vermek, bilgi sunmak olan gazetelerin, özelde de spor gazetelerinin dili, farklı yönlerden incelenmiştir. Canlı bir varlık olan dil, zaman zaman ses ve şekil bakımından birtakım değişikliklere uğramaktadır. Aynı zamanda toplumlararası etkileşimin arttığı son yüzyılda, diller arasındaki kelime alışverişi de artmaktadır. Bilim, sanat, ekonomi, tıp gibi alanlarda alıntı kelimeler çoğalırken, benzer şekilde spor terimlerinde de alıntı kelimelerin arttığı görülmektedir. Spor gazeteleri ve dergilerinde ve ayrıca televizyonların spor kanallarında kullanılan alıntı spor terimleri, spor deyimleri, sporda şiddet çağrıştıran ifadelerin kullanımı, savaş metaforu, alıntı spor terimlerin yazımı tezin içeriğini oluşturmaktadır.

Çalışmada, Stad (1939-1958) ve Fanatik (1995- devam ediyor) gazetelerinde kullanılan spor terimleri, spor deyimleri ve kalıp sözler, savaş metaforları, spor terimlerinin imlasındaki değişiklikler karşılaştırılarak geçmişten günümüze spor gazetelerinin dilindeki değişimler saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Türk Dil Kurumunun alıntı spor terimlerine önerdiği Türkçe karşılıklar üzerinde durulmuştur. Alıntı spor terimlerine Türkçe kelimeler önerilirken hangi yöntemlerin kullanıldığı, önerilen bu terimlerin günümüzde yaygın olarak kullanılıp kullanılmadığı da değerlendirilmiştir.

Tezimin her aşamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleriyle yol gösteren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ayşe İlker'e, araştırma ve yöntem konusunda çok yardımcı olan Sayın Doç. Dr. Ferhat Karabulut'a, yüksek lisans ve doktora ders döneminde bilgi ve tecrübelerinden istifade ettiğim değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Gürer Gülsevin'e ve Prof. Dr. Zeki Kaymaz'a çok teşekkür ederim. Öğretim hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak destekleyen, hep yanımda olan aileme ve üzerimde emeği olan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Uğur ÖZGÜR, Manisa/2018

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
SÖZ BAŞI.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
0.GİRİŞ	1
0.1. Tezin Amacı	2
0.2. Tezin Yöntemi Ve Kapsamı	2
0.3. Sporun Önemi Ve Spor Kelimesinin Anlamı Üzerine	3
0.4. Spor Basını, Spor Dergileri Ve Spor Gazeteciliğinin Dünyadaki Ve Ülkemizdeki Tarihi Gelişimi.....	5
0.4.1. Spor Basını ve Spor Gazeteciliğinin Önemi	5
0.4.2. Dünyada ve Ülkemizde Spor Gazeteciliğinin Tarihi.....	6
I. BÖLÜM.....	13
1.1. Türkçe ve Yabancı Diller İlişkisi / Dildeki Alıntı Spor Terimleri	13
1.1.1. Türkçe-Arapça İlişkileri.....	15
1.1.2. Türkçe-Fransızca İlişkileri	18
1.1.3. Türkçe-İngilizce İlişkileri	23
1.1.4. Türkçe-İtalyanca İlişkileri	26
1.1.5. Türkçe-Farsça İlişkileri	27
1.2. Türkçedeki Alıntı Kelimelerle İlgili Son Yıllarda Yapılan İki Önemli Çalışma	29
1.2.1. Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü	29
1.2.2. Türkçenin Alıntılar Sözlüğü	29
1.3. Sporda Kullanılan İfadeler Ve Spor Terimleriyle İlgili Oluşturulan Sözlükler	30
1.4. Stad Ve Fanatik Gazeteleri Hakkında Bilgi	31
1.4.1. Stad Haftalık Bitaraf Spor Mecmuası.....	32
1.4.2. Fanatik Gazetesi.....	33
1.5. Stad ve Fanatik Gazetelerinde Kullanılan Alıntı Spor Terimleri	35

II. BÖLÜM.....	69
2.1.Türk Dil Kurumunun Alıntı Kelimelerle İlgili Yaptığı Çalışmalar	69
2.1.1.Türk Dil Kurumunun Spor Terimleri Üzerine Hazırladığı Sözlükler	75
2.2.Türk Dil Kurumunun 1970’li Yıllardan Günümüze Kadar Alıntı Spor Terimlerine Karşılık Önerdiği Türkçe Kelimeler.....	76
2.2.1.Türk Dil Kurumunun 1970’li Yıllardan Günümüze Kadar Alıntı Spor Terimlerine Karşılık Önerdiği Türkçe Spor Terimlerinin Listesi	78
2.3. Alıntı Spor Terimlerine Türkçe Karşılıklar Aranırken Kullanılan Yöntemler	83
2.3.1. Türkçe Kelime Türetme Yoluyla Önerilen Spor Terimleri.....	84
2.3.2. Türkçe Bir Kelimenin Anlamını Genişletme Yoluyla Önerilen Spor Terimleri.....	84
2.3.3. Yabancı Kelimeyi Tercüme Etme Yoluyla Önerilen Spor Terimleri.....	84
2.3.4. Birleştirme Yoluyla Önerilen Spor Terimleri	85
2.3.5. Anadolu Ağızlarının Söz Varlığına Başvurularak Oluşturulan Spor Terimleri	85
2.3.6. Diğer Türk Lehçelerinin Söz Varlığına Başvurarak Oluşturulan Spor Terimleri.....	85
III.BÖLÜM	87
3.1.Alıntı Spor Terimlerinin İmlâsı.....	87
3.1.1. Latin Alfabesine Geçiş Süreci ve TDK Tarafından Hazırlanan Yazım Kılavuzları	87
3.1.2. Stad Ve Fanatik Gazetelerinde Yer Alan Alıntı Spor Terimlerin İmlâsı	90
3.2. İmlasında Farklılık Görülen Spor Terimlerinin Karşılaştırılması	100
IV. BÖLÜM	103
4.1. Stad Ve Fanatik Gazetelerinde Kullanılan Spor Deyimleri Ve Sporla İlgili Kalıp Sözler.....	103
4.1.1. Deyim, Argo ve Kalıp Sözler	103
4.2. Oluşum Şekillerine Göre Spor Deyimleri ve Sporla İlgili Kalıp Sözler	105
4.2.1. “Etmek” Yardımcı Fiiliyle Oluşturulanlar	105
4.2.2. “Yapmak” Yardımcı Fiiliyle Oluşturulanlar	106
4.2.3. “Vermek” Yardımcı Fiiliyle Oluşturulanlar.....	106
4.2.4. “Olmak” Yardımcı Fiiliyle Oluşturulanlar.....	106
4.2.5. Bunların Dışında Kalan Kalıplaşmış Birleşik Fiil Şeklinde Oluşturulanlar	106
4.2.6. Sıfat Tamlaması Şeklinde Kullanılanlar.....	107

4.2.7. İsim Tamlaması Şeklinde Kullanılanlar	108
4.3. Stad ve Fanatik Gazetelerinde Yer Alan Sporla İlgili Deyim ve Kalıp İfadelerin Cümle İçerisinde Kullanımı	108
V. BÖLÜM	135
5.1.Stad Ve Fanatik Gazetelerinde Kullanılan Savaş Metaforlarının İncelenmesi	135
5.1.1.Spor Basınında Kullanılan Dil: Savaş Metaforu	135
5.2.Stad Ve Fanatik Gazetesinde Yer Alan Savaş Metaforu Örnekleri	138
5.2.1.Hasım	138
5.2.2.Müdafaa/Savunma	139
5.2.3.Bombalamak	139
5.2.4.Akın	140
5.2.5.Hücum/Saldırı	140
5.2.6.Hakimiyet.....	141
5.2.7.Bombardıman.....	141
5.2.8.Bomba/bombacı	142
5.2.9.Zafer.....	142
5.2.10.Kurşun/Mermi/Füze/Fişek.....	143
5.2.11.İntikam	144
5.2.12.Savaş/Savaşçı.....	144
5.2.13.Taarruz/cengâver	145
5.2.14.Silah/Silahşörler.....	145
5.2.15.Kral/Lider/İmparator/Gladyatör/Fatih	146
VI. BÖLÜM	147
6.1. Stad Ve Fanatik Gazetelerinde Sporla İlgili Şiirsel İfadeler	147
6.1.1. Şiir ve Şiir Türleri.....	147
6.2. Stad Ve Fanatik Gazetesi'nde Yer Alan Şiir Örnekleri.....	151
6.2.1. Stad Gazetesinde Yer Alan Şiir Örnekleri.....	152
6.2.2. Fanatik Gazetesinde Yer Alan Şiir Örnekleri.....	157
SONUÇ	160
KAYNAKÇA.....	163

KISALTMALAR

Alm.	Almanca
Ar.	Arapça
Bk.	Bakınız
C.	Cilt
Çağ.	Çağatay Lehçesi
Çev.	Çeviren
F.	Fanatik Gazetesi
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
G.	Gazete
İng.	İngilizce
İt.	İtalyanca
Lat.	Latince
S.	Stad Gazetesi
s.	sayfa sayısı
sp.	spor
ss.	sayfa sayısı
TDK	Türk Dil Kurumu
TRT	Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu
TTK	Türk Tarih Kurumu
vb.	ve benzerleri
vd.	ve diğerleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Arapçadan Türkçeye Geçen Spor Terimleri	17
Tablo 2: Fransızcadan Türkçeye Geçen Spor Terimleri	20
Tablo 3: İngilizceden Türkçeye Geçen Spor Terimleri.....	24
Tablo 4: İtalyancadan Türkçeye Geçen Spor Terimleri.....	27
Tablo 5: Farsçadan Türkçeye Geçen Spor Terimleri	28
Tablo 6: Türkçenin Diğer Dillerle İlişkisi.....	29
Tablo 7: TDK Tarafından Yayımlanan Kılavuzlar	89

EKLER LİSTESİ

- Ekler 1:** Stad Gazetesinde Yer Alan Şiir Örnekleri
- Ekler 2:** Fanatik Gazetesinde Yer Alan Şiir Örnekleri
- Ekler 3:** 1900'lü Yıllardan Günümüze Bazı Spor Gazete ve Dergi Örnekleri.....

0.GİRİŞ

Spor, bireylerin yaşam şekillerini belirleyen ve toplumların birbiriyle etkileşimini sağlayan etkili bir araç olarak tanımlanmaktadır. İnsanları birleştiren, kaynaştıran bir unsur olarak kabul edilen spor, toplumsal yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Televizyon, radyo, internet, gazete ve dergilerde spor sayfalarına çok fazla yer verilmektedir. Ülkemizde en çok okunan gazetelerin başında spor gazeteleri gelmektedir. Hayatımızın her alanında yer almaya başlayan ve evrensel bir olguya dönüşen spor üzerinde tıbbi, iktisadi, hukuki, dini, felsefi, psikolojik ve sosyolojik açılardan pek çok çalışma yapılmıştır. Burada; temel amacı okuyucularına haber vermek, bilgi sunmak olan gazetelerin, sporla ilgili olanlarında dilin nasıl kullanıldığını, dar anlamda spor gazetelerinin dil kullanımı incelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmaya, Peyami Safa'nın 1952'de Ulus Gazetesinde yer alan "Spor Terimleri" adlı yazısı ilham kaynağı olmuştur. Bu sebeple, konunun önemi açısından yazının örneklenmesi uygun düşmektedir:

Ulus,1952

"OLİMPİYATLARDAKİ güreş haberlerini gazetelerde okurken "elimine etti", "elimine edildi" gibi yabancı sözler millî dil şuuruma diken gibi batıyor. Türkçe'de uygun karşılığı olmayan ve yaratılamayan bütün yabancı kelime ve terimleri benimsemeğe razı, çünkü mecburuz; fakat "eledi" veya "elendi" gibi pırlanta Türkçe'leri dururken Fransızca kelime kullanmak zevki, ileri derecede kozmopolit bir dil soysuzlaşmasının işaretidir. Ben de "kozmpolit" diyorum; çünkü bu kelimeyi lügat mânasıyla Türkçe'ye çevirsem bugünkü mânasından uzaklaşmış olurum. Her medeni dile giren bu terimi kullanmak zorundayım.

Neden "neden sırtını yere getirmek değil de" "tuşa getirmek?" anlamıyorum. "Final" kelimesinin henüz tam Türkçe'si yok ama, buna "sonul" demek ne yanlış, ne de çirkindir. Hele "dömi final", "kardöfinal" kelimelerini "yarı final ve çeyrek final" kelimeleriyle azaltmak mümkündür. "Puvan" sözü de bu terim rezaletlerindendir.

"İyi bir oyun çıkardı", "güzel bir güreş çıkardı" gibi bir de "çıkardı" münasebetsizliği var. Bu "çıkardı" yı kim çıkardı? "İyi bir oyun yaptı", "iyi bir oyun yarattı", "iyi bir oyun gösterdi" gibi, Türkçe'de en az üç kelime ile ifade edebileceğimiz bir harekete, "nereden çıktı?", kim çıkardı?" gibi çok defa menfi mânada kullandığımız bir kelimenin dadanması da dil zevkimi incitiyor.

Spor terimleri baştan başa elenmeye muhtaç. Beden Terbiyesi mi, Federasyon mu, bu işin güdümü kimlerin elinde ise onlardan bir “spor terimleri komisyonu” kurmalarını rica edeceğim. Yabancı kelimelere karşı da maçlar yapmamız ve kazanmamız lazım.” (Safa, 2016:167-168)¹.

0.1. Tezin Amacı

Toplumsal yaşantımızın bir parçası haline gelen spor, hem yazılı hem görsel basında sürekli karşımıza çıkmaktadır. Gazete ve dergiler spor haberlerine ayrılan sayfalarını arttırırken, radyo ve televizyon kanalları da spor programlarına ayrılan süreyi arttırmaktadır. Hem görsel hem yazılı basında spor ve sporla ilgili ayrıntılar, dil aracılığıyla okuyucularına, dinleyicilerine ve izleyicilerine ulaştırılmaktadır. Bu yüzden spor alanlarında kullanılan dil, sporcunun dili ve sporseverin dili zaman zaman araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu sebeple, okuyucularına dil aracılığıyla ulaşan spor gazetelerindeki dil kullanımı, farklı yönlerden incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın temel dil malzemesini, Stad ve Fanatik gazeteleri oluşturmaktadır. Stad (1939-1958) ve Fanatik (1995- devam ediyor) gazetelerinde kullanılan spor terimleri, spor deyimleri ve kalıp sözler, savaş metaforu, spor terimlerinin imlasındaki değişiklikler karşılaştırılarak geçmişten günümüze spor gazetelerinde kullanılan dildeki değişimler saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Türk Dil Kurumunun alıntı spor terimlerine önerdiği Türkçe spor terimleri üzerinde de durulmuştur. Alıntı spor terimleri yerine Türkçe terimler önerilirken hangi yöntemlerin kullanıldığı, önerilen bu spor terimlerinin günümüzde yaygın olarak kullanılıp kullanılmadığı değerlendirilmiştir. Stad ve Fanatik’te kullanılan alıntı spor terimlerine karşılık TDK tarafından önerilen kelimeler tespit edilmiş olup tablo halinde verilmiştir.

Sonuç olarak tezin amacı, sınırlandırılan tarih içinde; spor gazetelerinden fişlenen dil malzemesine dayanarak sporda dil kullanımının ortaya çıkarılmasıdır.

0.2. Tezin Yöntemi Ve Kapsamı

Tezde, spor gazetelerinde kullanılan dil ele alınmıştır. Geçmişten günümüze tüm spor gazetelerinin okunması doktora süreci içinde mümkün olamayacağı için

¹Bu yazı Peyami Safa’nın “Osmanlıca Türkçe Uydurmaca” adlı eserinin içerisinde yer almaktadır. Safa, P. (2016). Osmanlıca, Türkçe, Uydurmaca. İstanbul: Ötüken Yayınları.

sınırlandırılmaya gidilmiştir. 1939-1958 yılları arasında bazı yıllar kesintiye uğrasa da sürekli ve uzun soluklu olarak çıkan haftalık spor gazetesi olan “Stad” ve 1995’den günümüze kadar kesintisiz devam eden, Türkiye’de en çok okunan gazetelerden biri olan “Fanatik” tercih edilmiştir. Spor haberleri, günlük gazetelerin arka sayfalarında Stad’dan önce çıkarılan günlük gazetelerde de yer almaktadır. Burada, başlı başına spor gazetesi olarak çıkan ve yaklaşık 20 yıllık bir dönemi kapsadığı için Stad uygun görülmüştür. Stad’dan önce çıkarılan diğer spor dergi ve gazeteleri, genellikle kısa süreli olmuştur. Fanatik’in tercih edilmesinin sebebi ise aynı şekilde uzun süreli olması ve Türkiye’de tirajı en yüksek olan spor gazetelerinin başında gelmesidir.

Spor gazetesi örneği olarak Stad (1939-1958) ve Fanatik (1995-devam ediyor) tercih edildikten sonra, bu gazeteler tamamen okunup gerekli görülen dil malzemesi fişlenmiştir. Fişlenen bu malzemeler, semantik ve morfolojik açılardan incelenmiştir. Ayrıca bu fişlemeler belirlenen başlıklara uygun olarak sınıflandırılmıştır. Stad ve Fanatik’te kullanılan alıntı spor terimleri, spor deyimleri ve kalıp ifadeler, savaş metaforu çağrıştıran unsurlar fişlenmiş olup benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılmıştır. Geçmişten günümüze alıntı spor terimlerindeki artış ve değişiklikler, alıntı spor terimlerinin imlasında göze çarpan unsurlar tespit edilerek analiz edilmeye çalışılmıştır.

0.3. Sporun Önemi Ve Spor Kelimesinin Anlamı Üzerine

Spor kelimesinin hangi dile ait olduğu ve nasıl ortaya çıktığı ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Türkçe Sözlükte “spor” kelimesinin Fransızca olduğu belirtilmiş ve şu şekilde tanımlı yapılmıştır:

Türkçe Sözlük’te “spor”, a. Fr. Sport 1. Bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla kişisel ve toplu olarak gerçekleştirilen, bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü. 2. Sf. Kullanışı rahat kolay olan: “Hiç değilse spor bir ceket ister şöyle.”-H.Taner şeklinde verilmiştir. (Türkçe Sözlük, 2011:2158)

Türkçe Alıntılar Sözlüğü’nde “spor” kelimesinin aynı şekilde Fransızca olduğu belirtilmiş, kişisel veya toplu yarışlar biçiminde yapılan bazı kurallara göre uygulanan beden hareketlerinin tümü şeklinde tanımlanmıştır (Karaağaç, 2015: 734).

Bazı araştırmacılarda “spor” kelimesinin Latince “disportere” veya “deportere” kelimesinden doğduğunu ifade etmişlerdir.

“Spor” kelimesi İngilizcenin yardımıyla dünyaya yayılmış olsa da, İngilizce bir kelime değildir. Latince dağıtmak, birbirinden ayırmak anlamına gelen “Disportere” veya “Deportere” kelimesinden doğmuştur. Bu şekilde kullanılan sözcük zamanla aşınmaya uğrayıp “Disport” şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. 17 yy.dan itibaren de “Sport” şeklini almıştır. Türkçe de uluslararası dil etkileşiminden etkilenerek “Sport” kelimesini zenginliğine katmış, okunuşu gibi “spor” olarak kullanılmaya başlamıştır (Çankaya’dan akt. Atasoy ve Kuter, 2005:13).

Evrensel bir kullanımı olan “spor” kelimesinin geçmişten günümüze pek çok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlar yapılırken “spor” kelimesinin sosyo-ekonomik ve ticari açıdan, sağlık açısından ülkeler ve insanlar için ne denli önemli olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şöyle örneklenebilir:

Spor, sporcular açısından yarışma, kazanmaya dönük fiziksel, zihinsel ve teknik bir çaba; izleyenler açısından heyecan ve estetik içeren sanatsal bir süreç, genel bütünlüğü içinde de anatomi, fizyoloji, ortopedi, biyomekanik, psikoloji ve farmakoloji gibi disiplinlerin yardımıyla gelişen, sürdürülen bilimsel bir oluşumdur. (Fişek, 1985:21)

Yüzyıllar boyunca insanlığın vazgeçemediği bir uğraş olan spor, günümüzdeki anlamıyla, tek başına toplu veya takım halinde yapılan, kendine özgü kuralları, teknikleri olan, bedensel ve zihinsel yetilerin gelişmesini sağlayan, eğitici, eğlendirici uğraşı olarak tanımlanabilir (Savaş, 1997:304).

Sporun, sosyal, kültürel, sağlık, fizyolojik ve psikolojik açılardan toplumları etkilemesinin yanında ekonomik ve ticari açıdan bakıldığında da tek başına ayrı bir endüstri olarak değerlendirildiği görülmektedir. Piyasaya yeni çıkan ürünlerin tanıtımında, reklamlarda, moda defilelerinde tanınmış sporcular kullanılarak algıda seçicilik oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Spor, pek çok açıdan değerlendirilebilir. Yukarıda sayılan işlevlerinin yanı sıra sporun politik işlevi de göz ardı edilmemelidir. 1968’e kadar Portekiz’i yöneten Salazar’ın “Futbol olmasa bu ülkeyi bir saat bile idare edemezdim” ya da “Ben ülkemi yıllarca 3F (fado, fiesta, futbol) ile yönettim” sözleri; yine İspanyol diktatör Franco’nun Madrid’deki Barnebau stadını kastederek “Bana yüz bin kişilik uyku tulumu yapın!” sözleri iktidarların futboldan nasıl faydalandıklarının işaretleridir (Arık, 2004:161).

Toplumsal yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelen sporla ilgili yukarıdaki tanımlardan hareketle diyebiliriz ki, spor bireylerin serbest zamanlarını

yararlı biçimde değerlendirmeyi sağlayan, bireylerde sosyalleşme ve sosyal sorumluluk duygusunu geliştiren, liderlik, arkadaşlık, saygı, sevgi, hoşgörü, takdir etme ve edilme özellikleri kazandıran, sağlık açısından koruyucu tıbbı yardımcı olan, insanlar ve ülkeler arasındaki ilişkileri geliştiren ve kaynaştıran, iç ve dış turizmi canlandıran, kişilerin sosyal ve bireysel karakter gelişimleri üzerinde olumlu etkiler bırakan, toplumun bütünleşmesini sağlayan, toplumda huzursuzlukların azaltılmasını amaçlayan bir olgu olarak kabul edilmektedir.

0.4. Spor Basını, Spor Dergileri Ve Spor Gazeteciliğinin Dünyadaki Ve Ülkemizdeki Tarihi Gelişimi

0.4.1. Spor Basını ve Spor Gazeteciliğinin Önemi

Günümüzde toplumdaki bireyler, ister istemez kitle iletişim araçlarını (gazete, televizyon, radyo, genel ağ, sosyal ağlar vb.) düzenli ya da düzensiz takip etmektedir. Bu takip, genellikle günlük gazeteleri okuma, haftalık ya da aylık dergilere abone olma, televizyon programlarını izleme, genel ağ üzerinden haberlere ulaşma ve özellikle son yıllarda yaygın olarak kullanılan sosyal ağları (facebook, twitter, instagram, msn vb.) aktif olarak kullanmakla gerçekleşmektedir. Artık modern teknolojiyle donatılan kitle iletişim araçları toplumun her kesimine ulaşmayı amaçlamaktadır.

Kitle iletişim araçlarının amaç ve görevleri üzerine yapılan çalışmalarda, bunların farklı yönlerine vurgu yapılmıştır. Bu vurgulara aşağıdaki cümleler örnek olarak verilebilir:

Kitle iletişim araçlarının temel fonksiyonları arasında haber ve bilgi sağlama, sosyalleştirme, motivasyon, tartışma ortamı hazırlama, eğitim, kültürün gelişmesine katkı, eğlendirme, bütünleştirme sayılabilir (Eroğlu,1996:234-235).

İnsanlar güncel olayları, kitle iletişim sayesinde öğrenir ve takip ederler. Bu yüzden kitle iletişim araçları, yasama-yürütme ve yargı organları yanında dördüncü bir güç olarak kabul edilmektedir (Özsoy,2003:4).

Kitle iletişim araçları için önemli bir malzeme olan spor, her zaman yakından takip edilmiş ve toplumun değişik kesimlerinin ilgisini çekmiştir. Bu yüzden spor basını, spor dergiciliği ve gazeteciliği ortaya çıkmış; önemli bir meslek dalı haline gelmiştir. Spor basınının tanımı, spor gazeteciliğinin önemi ile ilgili araştırmacıların şu görüşleri önemlidir:

Spor basını, konu ve içerik olarak tüm boyut ve yönleri ile sporu işleyen, spor etkinlikleri, organizasyonları, uygulayıcıları ile ilgili haber, olay ve olgulardan ilgili kitlesini haberdar eden, bunlarla ilgili spor basını çalışanlarınca hazırlanmış haber, bilgi yorum ve fotoğraf, grafik gibi görsel malzemeler yayımlayan basın türüdür (Kaya,2000:233).

İnsanlar güncel olayları, kitle iletişim araçları sayesinde öğrenir ve takip ederler. Günümüzde gündemi kitle iletişim araçları belirlemektedir. İnsanlar medya ile kuşatılmış durumdadır. Spor gibi milyonlarca bireyin ilgisini çeken toplumsal bir olgu ve kurum haline gelmiş olan bir alan, özellikle geride bıraktığımız yüzyıldan bu yana artan bir ivme ile kitle iletişim araçları için vazgeçilmez bir içerik malzemesi olagelmıştır. Gazetelerin spor sayfaları, günümüzde okuyucuların en fazla ilgisini çeken bölümlerinin başında gelmektedir. Gazetelerin çoğunlukla arka sayfalarından başlanarak okunduğu kabul edilen bir gerçektir. Spor sayfalarındaki yorum, haber ve hatta fotoğrafların taşıdığı mesajlar, çok geniş halk kitlelerini etkileyebilmekte ve spor kamuoyunu kısa zamanda yönlendirmektedir. Bu bağlamda büyük güç sahibi olan gazetelerin spor sayfalarını hazırlayan spor gazetecilerinin önemli bir sorumluluk üstlendikleri de açıktır (Özsoy ve Doğu, 2012:124).

Ayşe Atalay, eserinde dünyada milyonlarca sporseverin bulunduğunu, sporla aktif ve pasif olarak ilgilenen insanların milyonları aştığını ve bu durumun spor haberciliğini ve gazeteciliğini derinden etkilediğini belirtmekte, spor haberciliğinin uzmanlık gerektirdiğini ifade ederek bir spor bildirmeninin spor haberlerini verirken çok dikkat etmesi gerektiğini söylemektedir (Atalay, 1998: 44).

0.4.2. Dünyada ve Ülkemizde Spor Gazeteciliğinin Tarihi

Sporun insanların ilgi odağı olmasını Antik Olimpiyatlara kadar dayandıran tarihçiler, sportif olayları halka ulaştıran kişilerden bahsederler. Antik Olimpiyatlardan günümüze kadar uzanan dönemde spor olaylarının halka aktarılması süreci, sporun gelişmesi ve kitlelere yayılmasıyla paralel bir gelişme göstermiştir (Özsoy, 2003:4). Antik Olimpiyatlarda sözlü olarak aktarılan spor olayları, yazının bulunması, matbaacılığın gelişmesi ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte yazılı, sesli ve görüntülü olarak halka ulaştırılmaktadır.

Dünyada yazılı basında sporla ilgili ilk makaleler, ABD’de 17. yüzyıl ortalarında yayımlandı. Bu alanın ilk örneği, 1733’te bir boks müsabakasını duyuran Boston Gazzette’dir. Günümüz örneklerine benzer nitelikli ilk spor gazetesinin ise

1833 yılında İngiltere’de profesyonel atletlerin Pazar günleri yayınladığı Bell’s Life’dır. Halen yayınlanmakta olan günlük spor gazeteleri içinde en eskisi İtalya’da 1885 yılında yayın hayatına başlayan La Gazzetta dello Sport’tur (Çetin, 1999,28-32).

Ülkemizde ilk Türkçe spor haberinin kim tarafından, ne zaman ve nerede çıkarıldığı konusunda farklı görüşler bulunmakla beraber Türk yazılı basınındaki ilk spor yazısının Türk Edebiyatında önemli bir yeri olan “Servet-i Fünun Dergisinin 14 Mart 1891 tarihli sayısında yayımlandığı belirtilmektedir.

“Spor basınında spor konusunda ilk yazıya 1891 yılında rastlanır. Ahmet İhsan Bey (Tokgöz), Türk Edebiyatında önemli bir devre adını veren ünlü degisi “Servet-i Fünun”u çıkarırken, bu derginin ilk sayısının sayfaları arasında spora da yer vermişti. Ali Ferruh Bey adında bir zatın Paris’ten yazdığı “Eskrim” konusundaki makale, Türk basınında yer alan ilk spor yazısı olması bakımından büyük önem ve değer taşır. Tarih 14 Mart 1891...”(Atabeyoğlu, 1991:6).

Daha sonra “Asır”(1985) ve “Hizmet”(1897) gazetelerinde spor haberleri yer almıştır. Spor olaylarının, gazete ve dergilerde yer almaya başlaması 1900’lü yıllardan sonra artış göstermeye başlamıştır.

1910’da spor yayını yapan dergilerin ilki ve öncüsü kabul edilen “Futbol” yayınlanmaya başlar. Atabeyoğlu, ilk spor dergisi ve bu dergiyi çıkaran Üsküdarlı Bürhaneddin Bey (Burhan Felek) için şunları söylemektedir:

“Türk basınında ilk spor dergisini çıkarma şerefine sahip Üsküdarlı Mehmed Bürhaneddin Bey, ünlü yazar ve spor adamımız; “Şeyh’ül Muharririn” pâyesine de erişmiş bulunan rahmetli hocamız ve üstadımız Burhan Felek’in ta kendisiydi. Rahmetli hocamız, sekiz sayfadan ibaret dergisinin tüm yazılarını kendisi yazdığı gibi, sayfaları arasında yer alan ilk futbol maçı fotoğraflarını da yine kendisi çekmişti.” (Atabeyoğlu, 1991:9).

1910’da çıkan “Futbol” dergisinden sonra 1911’de Selim Sırrı Bey (Tarcan) tarafından “Terbiye ve Oyun” adlı dergi çıkarılmıştır. 1913’te “İdman”, daha sonra “Donanma Mecmuası”, 1919’da “Spor Ālemi”, 1923’te “Türkiye İdman Mecmuası” çıkarılmıştır. 1919’da çıkarılan “Spor Ālemi” adlı dergi Avrupaî ilk spor dergisi olarak kabul edilmektedir. Her hafta 24 veya 36 sayfa olarak yayınlanan 19x27 cm boyutundaki “Spor Ālemi” dergisi, Avrupaî anlamdaki ilk spor dergimiz olması bakımından önem ve değer taşıdığı belirtilmektedir (Atabeyoğlu,1991:14).

“Futbol”, “Terbiye ve Oyun”, “İdman”, “Spor Alemi”, “Türkiye İdman Mecmuası”, “Donanma Mecmuası”, “Tasvir-i Efkar”, “İkdam” gibi cumhuriyet döneminde öne çıkan gazete ve dergilerde spor haberlerine yer verilmiştir.

Spor, her geçen gün biraz daha büyüyen bir olay halini almaya başladığından, uygun toplumsal ve siyasi ortamın bir getirisi olarak dergiler gibi “Tasvir-i Efkar”, “Tanin”, “Sabah”, “Peyam” gibi gündelik gazetelerde bu konuya uzak kalamamışlar ve 1910-1913 yılları arasında zaman zaman sporla ilgili haberlere sayfaları arasında yer vermeye başlamışlardır (Hiçyılmaz, 1985:11-16).

Cumhuriyetin ilanından sonraki dönemde spora olan ilginin giderek artması sonucunda yeni spor dergileri çıkmaya başlamıştır. Bunun yanında günlük gazeteler, bazı sayfalarını spora ayırmışlardır. Bu sayede bir spor kültürü oluşmaya başlamış ve okuyucunun bilgilendirilmesi, özendirilmesi, spora teşvik edilmesi sağlanmıştır.

1924 yılında Yunus Nadi Bey’in yayın hayatına soktuğu “Cumhuriyet” gazetesinin ilk sayısının birinci sayfasında sadece tek bir fotoğrafa yer vermiştir. Bu tek fotoğraf, 1924 Paris Olimpiyat Oyunları’na hazırlanmakta olan Türk Milli Futbol Takımı’nın büyük ebattaki resmiydi. (Cumhuriyet, 5 Mayıs 1924) (Atabeyoğlu, 1991:15).

1925’te Refik Osman Bey (Top) tarafından “Gol” adında bir dergi yayımlanmıştır. Aynı yıl içerisinde “Türk Hava Mecmuası” ve Suad Hayri Bey (Ürgüplü) tarafından “Şa..Şa..Şa..” adında yeni spor dergisi yayımlanmaya başlamıştır.

1925 tarihinde “Türk Hava Mecmuası” 15 günlük olarak gençlere havacılık sporlarını sevdirmek ve benimsetmek amacı ile Tayyare kurumu tarafından kurulmuştur. Derginin 30 Ağustos 1928 tarihli baskısında “Atatürk ve Spor”a geniş yer verilmiş ve ulu Önderin at üzerindeki ilk fotoğrafı ile spor ile ilgili düşünceleri yayınlanmıştır (Hiçyılmaz, 1985:11-16).

3 Ekim 1929’da Talat Mithat Bey (Hemşehri) tarafından “Türk Spor” dergisi yayınlanmaya başlamıştır. “Spor Ālemi” dergisinin kapanmasıyla (1928) ortaya çıkan boşluğu, yeni harflerle yayımlanan ilk spor yayını olma özelliğini taşıyan “Türk Spor” doldurmaktadır (Atabeyoğlu,1991:20).

Talat Mithat Hemşeri’nin çıkartmakta olduğu “Türk Spor” dergisine birkaç yıl sonra Sadun Galip Avcı ve arkadaşlarının çıkardıkları; sorumlu müdürlüğünü de Eşref Şefik Atabey’in yaptığı “Olimpiyat” adlı dergi çıkarılmıştır. Daha büyük

boydaki “Olimpiyat”ın 1931 yılında yayın hayatına atılmasıyla “Türk Spor” ile aralarında baş gösteren büyük rekabet, kısa zamanda iki derginin de geleceğini tehdit eder hâl almıştır. Ülkede spor okuyucusu, iki dergiyi birden besleyecek kadar çok değildir. Üstelik gazetelerin 5 kuruşa satıldığı o günlerde bu spor dergileri 12.5 kuruşa satılmaktadır. Bunun sonucunda; “Türk Spor” ile “Olimpiyat” dergilerinin birleşmeleri sonucu 1934 yılında “Top” adını taşıyan yepyeni bir dergi doğmuştur (Atabeyoğlu,1991) “Top” dergisi, maddi imkansızlıklardan dolayı 1937’de kapanmıştır.

1935’te Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın feshinden hemen sonra, yarı resmî bir kurum olarak kurulan ve Türk sporunun yönetimini üstlenen Türk Spor Kurumu (TSK) tarafından “Türk Spor Kurumu Dergisi” çıkarılmıştır (Atabeyoğlu, 1991:25).

“Top” dergisinin 1937 yılında yayın hayatına veda etmesinden sonra Talat Mithat Hemşeri bu kez “Kırmızı-Beyaz” adı altında yeni bir dergi çıkararak Türk spor basınındaki unutulmaz görevini sürdürmüştür (Atabeyoğlu, 1991:26).

“Kırmızı-Beyaz”ın yayın hayatına atıldığı yılın içinde (1937), Fenerbahçe Kulübü Genel Sekreteri Hayri Celal Atamer, kulübün üyelerinden gazeteci ve spor yazarı “Con Kemal” namıyla tanınan Kemal Onan ile birlikte yepyeni bir anlayış ve atılımla Türk spor basınına “renk” getiren kişiler olmuşlardır. “Sarı-Lacivert” adıyla yayımlanmaya başladıkları dergi, Türk spor basınının ilk “tarafli dergi”si olmuş ve bunu adıyla da ilan etmiştir. Fenerbahçeli yazarların ve imzaların yer aldıkları “Sarı-Lacivert”, Fenerbahçe taraftarı arasında çok tutulan bir spor dergisi olarak üç yıla yakın bir süre yayımlanmıştır (Atabeyoğlu,1991:28). Daha sonra “Beşiktaş” ve “Galatasaray” adında tarafli spor dergileri çıkartılmıştır. Böylece bu büyük takımların aralarındaki rekabet, spor basınına da taşınmıştır.

1938 ve 1939’da “Futbol”, “Sporcu”, “Beden Terbiyesi ve Spor”², “Okul ve Spor”, “Stad”³ ve “Beşiktaş” dergileri çıkarılmıştır. 1940’ta Kemal Onan tarafından spor mizah dergisi “Satır” yayımlanmıştır.

Spora ilginin artmasıyla birlikte spor dergilerinin yanı sıra günlük gazetelerde, arka sayfalarını spor haberlerine ayırmaya başlamışlardır.

² 1938’de sporun tam anlamıyla devletleştirilmesi sonucu Türk Spor Kurumu yerini Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü’ne bırakırken, eski teşkilatın yayınladığı “Türk Spor Kurumu Dergisi” de yerini “Beden Terbiyesi ve Spor”a bıraktı (Atabeyoğlu, 1991:29).

³ “Stad ” ile ilgili ilerleyen sayfalarda detaylı olarak bilgi verilecektir.

1940'lı yılların sonunda "Vatan" gazetesi "Con Kemal" adıyla tanınan Kemal Onan'ın yönetiminde büyük bir spor hamlesi gerçekleştirmiş, gazetenin arka sayfasını spora ayırmıştır. Bu dönemde "Vatan", tüm imkansızlıklara ve eleman noksanına rağmen koskoca spor sayfasıyla geniş bir okuyucu kitlesini kendine çekmiştir. "Vatan"ın spor sayfasının uyandırdığı büyük ilgi diğer gündelik gazeteleri de spora çekmiştir. "Cumhuriyet", "Akşam", "Son Posta" bu konuda "Vatan"ı ancak sütunlarının sayısını artırmak suretiyle izlemişlerdir (Atabeyoğlu, 1991:38).

1944'te "Spor", 1945'te "Futbol", 1946'da "Fener" adında spor dergileri çıkartılmıştır. 1950'li yılların başında ise Türk basınında spor, en önemli konulardan biri olmuştur. Türkiye'de spor kamuoyunun oluşmasında önemli rol oynayan spor dergilerinin etkin gücü, sporun 1950'li yıllarda günlük gazete sayfalarına girmesine dek sürmüştür. Bu dönemde hemen her gazete, gündelik içeriği içinde spora geniş yer vermeye başlamıştır (Atabeyoğlu, 1991:49).

Ülkemizde spor basınıni yaratan kişi olarak Türk basın tarihine geçecek olan Cihad Baban 1950'li yıllarda yayımladığı "Son Saat" gazetesine ilk kez spor sayfası düzenini kurarken, (Tok, 1995) Mithat Perin yönetimindeki dönemin gazetelerinden "Ekspres Gazetesi" olay yerinde incelenerek yazılmış haberleri çarpıcı fotoğraflarla okuyuculara iletmişlerdir (Kaya:1996). 18 Kasım 1953 yılında yayın hayatına başlayan ve Türk spor basını tarihindeki ilk günlük spor gazetesi olarak, Habip Edip Törehan'ın Şişhane yokuşundaki "Yeni İstanbul" tesislerinde geleneksel gazete boyutlarında siyah-beyaz olarak basılan, 10 kuruşa satılan (Kaya, 2001) ve Yılmaz Poğda'nın sahibi bulunduğu günlük "Türkiye Spor" gazetesi, Türk sporunun en seçkin imzalarını çatısı altında toplayarak 1954 yılında yayın hayatına atılmıştır. Halit Kıvanç'lar, Necati Bilgiç'ler, Kenan Şengül'ler, Muvakkar Ekrem Talu'lar, Halit Talayer'ler ve diğerlerinin hazırladıkları "Türkiye Spor", Türk basınında en yüksek tirajlı gazetelerin 40.000 bastıkları yıllarda 50.000'e varan satışıyla büyük bir rekor ve reform gerçekleştirmiştir (Atabeyoğlu, 1991:47).

1950 yılında "Olimpiyat", 1951'de "Resimli Spor Dünyası Dergisi", "Profesyonel Spor", 1953'te "Sinespor", "Beşiktaş Yeni Kartallar Haftalık Spor Gazetesi", 1954'te "Galatasaray", "Start", "Top Spor Dergisi", "Haftalık Ankara Spor Dergisi", "Sine Maç", ikinci defa Arman Talay tarafından bu kez Ankara'da "Türkiye Spor Alemi", 1957 yılında "Spor Dünyası Dergisi", İzmirde "Spor Aktüalite Dergisi", 1959 yılında "Aktüalite Spor Dünyası" gibi daha bir çok derginin

yayın hayatına atıldığı ve kısa/uzun süre yayınlarına devam ettikleri görülmektedir (Kaya, 2001). 8 Ekim 1956'da haftalık spor gazetesi "Amatörspor" ilk sayısını çıkarmıştır.

1960'lı yılların Türk spor basınındaki en büyük olayı, "Türkiye Spor Yazarları Derneği"nin kuruluşu olmuştur. Basın mesleğinde gerçek bir güç haline gelmiş bulunan spor yazarlarının örgütlenme yolundaki girişimleri bu kez Gazeteciler Cemiyeti tarafından da anlayışla karşılanmış, aradan geçen yıllar içinde gücünü tamamen kanıtlamış bulunan Gazeteciler Cemiyeti, tamamı aynı zamanda kendi üyelerinden oluşan spor yazarlarının bir dernek kurma yolundaki isteklerine karşı çıkmamış, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı, Burhan Felek, 10 yıl önce verdiği sözü tutarak, kendisi de eski bir spor yazarı olarak bu derneğin kurucuları arasında yer almış ve İstanbul'daki tüm gazetelerin spor servislerinin kendi aralarında seçtikleri temsilciler bir araya gelerek 14 Nisan 1963'te "Spor Yazarları Birliği" adı altında birleşmişlerdir (Atabeyoğlu, 1991:53).

Özellikle spor dergilerinin yayın hayatına atılmaları 1960'lı yıllar boyunca da sürmüştür. 1960 yılında "Türkiye Spor Postası", "Yarış ve At", 1961'de Futbol Federasyonu'nun çıkarttığı "Futbol Mecmuası", "Spor Toto Tahmin Haber Atçılık Gazetesi", "Toto Spor Dergisi", "Galatasaray Haftalık Spor Mecmuası", 1962'de Galatasaray Spor ve Aktüalite Dergisi", Başbakanlık BTGM Futbol Müsabakalarında Müşterek Bahis Müdürlüğü tarafından çıkartılan "Toto", 1969 yılında ise "Son Ajans Spor Dergisi" yayınlanmaya başlamıştır (Kaya, 2001).

1965'te "Halter-set" dergisi çıkarılarak halter ve vücut geliştirme sporu tanıtılmıştır. 1968'de ise "Foto Spor" adlı spor dergisi yayın hayatına başlamıştır.

1 ekim 1971 tarihinde yayın hayatına yeni bir dergi daha katılmaktadır. Bu dergi aylık spor ve sağlık dergisi olan "Şampiyon"dur. Dergide; sporun genel sorunlarının geniş anlamda ele alınarak incelendiği, sorunların tespit edildiği ve bu sorunlara çözüm önerileri de sunduğu görülmektedir. Derginin yazar kadrosunun ise alışlagelmişin dışında büyük bir bölümünün bilim adamı hüviyetini kazanmış kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bunun sonucu olarak da yazılan yazılar belli araştırma ve inceleme sonucu hazırlanmış bilimsel nitelikte ancak okuyucuyu sıkmayan yazılardır (Tok, 1995).

Odhan Baykara yönetimindeki Foto Spor ekibi, 1973'te Türk basınında tıfdruk⁴ gibi en modern teknikle basılmış ilk ve tek spor dergisi olan “Hayat Spor”u yayın hayatına sokmuştur (Atabeyoğlu,1991:55).

1980'li yıllarda “Sportmence Dergisi”, “Gelişim Spor”, “Basket”, “Yelken Dünyası”, “Yüzme Dünyası”, “Tenis”, “Fenerbahçe” ve “Siyah-Beyaz Kartallar” yayın hayatına başlamıştır. 1989'da “Foto Spor” günlük spor gazetesi olarak yeniden yayımlanmaya başlamıştır.

1990'lı yıllarda, sporun giderek büyüyen bir ekonomi sektörü haline gelmesiyle birlikte spor sayfalarına ve spor haberlerine daha çok yer ayrılmıştır. 1991'de “Fotomaç”⁵ ve 1995'te “Fanatik”⁶ gazeteleri yayınlanmaya başlanmış olup bu spor gazeteleri günümüzde de aralıksız olarak her gün bayilerde yerini almakta ve Türkiye'nin en çok takip edilen günlük spor gazetelerini oluşturmaktadırlar. Fotomaç ve Fanatik Gazetelerinden sonra spor dergilerinde de artış olmuştur. “Sarı Kanarya”, “Cim Bom Bom” ve “Kara Kartal”, Futbol + plus, Tam Saha⁷, FourFourTwo⁸, Şut ve Gol Dergisi, Socrates Düşünen Spor Dergisi (2015), Fitbol Futbol Dergisi (2015), Santra Futbolu Yaşayanların Dergisi (2016) yayımlanmaya başlamıştır.

9 Haziran 2012'de AMK (Açık Mert Korkusuz), günlük olarak yayımlanmaya başlayan spor gazeteleri arasında yerini almıştır.

Halk arasında spor; en çok ilgi uyandıran, takip edilen, okunan, izlenen, (hem televizyon ve genel ağ üzerinden hem de stadyumlardan), sevilen ve amatör olarak da olsa yapılan, kitleleri peşinden koşturan evrensel bir olgu olarak kabul görmektedir. Bu yüzden gittikçe spor gazeteciliğine duyulan ilgi artmaktadır. Dünyada ve ülkemizde en çok satılan gazetelerin başında spor gazeteleri gelmektedir. Bu kadar önemli bir konum edinen spor gazete ve dergilerinin Türkiye ve dünyadaki tarihi gelişimine kısaca yer verilmiştir.

⁴⁴ Tıfdruk (<Alm. Tiefdruck): Çukur baskı, oyulmuş bakır kalıplarla yapılan, renkli fotoğraf baskılarının elverişli bir baskı tekniği (Karaağaç, 2015:801).

⁵ İlerleyen yıllarda “Taraftar Fotomaç” ve “Pas-Fotomaç” adıyla yayınlanmıştır.

⁶ Tezimizde ana kaynak olarak kullandığımız gazetelerden birisi olduğu için ilerleyen sayfalarda ayrıntılı olarak bilgi verilecektir

⁷ TFF'nin 2004'te çıkardığı aylık resmi spor dergisidir.

⁸ FourFourTwo, dünyanın birçok ülkesinde satılan ve tanınan futbol dergisidir. Adını 4-4-2 taktiğinden alan ve aylık çıkarılan derginin Türkiye yayını 2006 yılının Nisan ayında başlamıştır. FourFourTwo, her ay farklı röportajlarla, ilginç konularla, eklerle ve posterlerle Türkiye'deki futbolseverlerin beğenisine sunulmaktadır (tr.wikipedia.org)

I. BÖLÜM

1.1. Türkçe ve Yabancı Diller İlişkisi / Dildeki Alıntı Spor Terimleri

Dilin anlamı üzerine ilk çağlardan beri pek çok tanım yapılmış ve bugünde yapılmaya devam etmektedir.

Platon, Kratylos adlı eserinde “*Dil, kendi düşüncelerini sesin yardımıyla, özne ve yüklem’ler aracılığıyla anlaşılabilir duruma getirmektir.*” şeklinde tanımlamaktadır. Yine Konfüçyüs’ün dilin ülke için önemini belirten ifadesi kayda değerdir. “*Bir ülkenin yönetimini ele alsaydım, yapacağım ilk iş, hiç kuşkusuz dilini gözden geçirmek olurdu. Çünkü dil kusurlu ise, sözcükler düşünceyi ifade edemez. Düşünce iyi ifade edilemezse, görevler ve hizmetler gereği gibi yapılamaz. Görev ve hizmetin gerektiği şekilde yapılamadığı yerlerde âdet, kural ve kültür bozulur. Âdet, kural ve kültür bozulursa adalet yanlış yollara sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir!*”⁹

Türkçe Sözlük’te dilin pek çok tanımına yer verilmiş olup “dil” kelimesiyle oluşturulan deyimlere açıklamalarıyla birlikte yer verilmiştir. Türkçe Sözlük’te dil a. 1. İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zaban: “Dilinden Anadolu’lu olduğu ancak belli oluyordu.”-S.Faik Abasıyanık. 2. Bir çağa, bir gruba, bir yazara özgü söz dağarcığı ve söz dizimi: “Halk dilinin günebakan ismini verdiği bu çiçek, güneşe âşıktır.” – H.S. Tanrıöver 3. Belli mesleklere özgü dil: Hukuk dili. 4. Düşünce ve duyguları bildirmeye yarayan herhangi bir anlatım aracı: Müzik dili. Yazı dili. “Hiçbir zaman onların arasına katılabilecek bir dil bulamadım.”-R.Mağden, şeklinde verilmiştir (TDK, 2011:662).

Ergin’e göre dil “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kuralları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.” (Ergin,1980:3).

Korkmaz’a göre; “Dil, her kavmin kendi toplum yapısına göre şekillenmiş özel birer anlaşma sistemidir.” (Korkmaz,2003:LXI).

Banguoğlu’na göre ise “Dil, insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir.” (Banguoğlu,2004:9).

⁹ Başçetinçelik, A. “Dil toplumun onurudur” adlı yazısından alınmıştır.

Dil, bütün alanlarla ilgilidir. Bilim, sanat, teknik, teknoloji, spor gibi aklımıza gelebilecek her alanla ilgilidir. Her bilim ve sanat dalının, değişik mesleklerin ayrı bir dili vardır. Matematiğin dili, müziğin dili, sporun ve sporcunun dili gibi.

Aksan, dilin önemini ve diğer alanlarla olan ilişkisini şu şekilde aktarıyor: “Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyüğü insan ve toplumdan ayrı düşünölemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur.” (Aksan, 1990:11).

“Türkçenin Alıntılar Sözlüğü”nün girişinde Karaağaç dilin önemini şu şekilde anlatmaktadır:

“İnsanın, hayvandan insana veya sürüden topluma giden yoldaki adımları, milyonlarca yıldan beri aynı hızla atılmamıştır. Kişinin bugünkü anlamıyla ‘insan’ oluş serüveni, dil ile başlar; bütün insan başarılarının temeli dildir ve ‘insan’ın dil denilen sosyal uzlaşılarla dayanan bu yapay dünyadan başka da bir şeyi yoktur. İnsandan dilini aldığınızda her şeyini almış ve onu milyonlarca yıl öncesine göndermiş olursunuz. Kişinin biyolojik varlığına ‘insan’ kimliğini, mekana zamanı, coğrafyaya tarihi katması, ancak dilin yapay yapısıyla mümkün olabilmekmiştir.”(Karaağaç, 2015:12).

Tezin bu bölümünde spor gazetelerinde kullanılan alıntı spor terimleri üzerinde durulmuştur. Ele alınan spor gazetelerinde hangi alıntı spor terimlerinin kullanıldığını ve bu alıntı spor terimlerinin cümle içerisindeki kullanımlarına yer verilmiştir. Bu fişlemeleri ortaya koymadan önce Türkçenin diğer dillerle olan ilişkisinden bahsedilmiştir.

Alıntı kelimeler ve yabancı ögeler, hemen hemen bütün dünya dillerinde bulunmaktadır. Nasıl dünya üzerinde saf bir ırk yoksa saf bir dil olması da beklenilemez. Özellikle günümüz teknolojisinin hızla ilerlediği, genel ağ sayesinde sınırların ortadan kalktığı bir çağda başka toplumlarla ilişki içerisinde bulunmayan bir toplum düşünmek oldukça zordur. Toplumlar ve kültürler arasındaki farklı alanlardaki ilişkiler, dillerin birbirini etkilemesinde sürekli belirleyici etken olmuştur. Yeryüzünde dillerin oluşumundan bu tarafa diller arasında bir etkileşim söz konusudur. Bu etkileşim sonucunda bir arada yaşayan veya uzak yakın komşuluk ilişkisi içerisinde bulunan toplumlar, birbirlerinin dillerini de etkilemişlerdir. İnsanoğlunun var oluşundan başlayıp avcılık, toplayıcılık, tarım, ticari ilişkiler,

savaşlar, barışlar, göçler, buluşlar, bilim ve sanat alanındaki değişiklikler ve gelişmeler, felaketler, ekonomik krizler, din değişikliği, teknolojik gelişmeler gibi yeryüzünde yaşanan her olay, dillerin birbirini etkilemesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Karaağaç, diller arasındaki etkişelimi şu şekilde aktarmaktadır:

Öğrenme ve öğretmeler sürecinin bir sonucu olan diller arası alışverişler, dillerin konuşurlarının türlü düzlemlerdeki karşılıklı ilişkilerinden ortaya çıkar. Dillerin dünya üzerinde kapladığı coğrafya ile bu coğrafyada yaşayanların ilişkiler süreci olan tarih, bu konunun ana eksenleridir; çünkü her kişi veya topluluk, kendisinininkinden farklı coğrafyalarda yaşayan ve farklı bilgilenme yollarından geçmiş başka kişi ya da topluluklardan yeni şeyler öğrenir ve öğrendiklerinin adını da kendi diline taşır. Bu etkileşimde, etkileşmenin boyutları, farklılıklarla doğru orantılıdır (Karaağaç, 2015:36).

1.1.1. Türkçe-Arapça İlişkileri

Türklerin İslamiyeti kabul etmesiyle birlikte Türkçe ve Arapça arasında başta dini olmak üzere birçok alanda kelime alış-verişi gerçekleşmiştir. İslâmiyetin kabul edilmesiyle birlikte Türklerin toplumsal yaşantılarında pek çok değişiklik olmuştur. Bu değişikliklerden biri de dil alanında gerçekleşmiştir. Kültür, sanat, savaş, din değişikliği gibi alanlardaki değişiklikler, her zaman dilleri etkilemiştir. İslâmiyetin kabulüyle birlikte bir din değişikliği gerçekleşmiş olup Türk-Arap ilişkileri farklı bir boyut kazanmıştır.

Arapça, Türkler için yalnızca bir komşu dili olmaktan daha fazla şeyler ifade etmiştir. Bu dil, Türklerin yeni dinlerinin ve Farslardan öğrendikleri Arap edebî geleneğinin taşıyıcısıydı. Dolayısıyla komşuluğun ötesinde, yöneten ve yönetilenin dili ilişkisi, Farsça-Türkçe arasında olduğu kadar Arapça-Türkçe arasında da mevcuttur (Karaağaç, 2015: 54).

Kur'an'ın dilini din dili olarak kabul eden Türkler, Arapçadan sadece kelime almamışlar, aynı zamanda Arap alfabesini de alıp kullanmışlardır. Arap alfabesiyle yazılmış pek çok eser ortaya koymuşlardır.

İslâmiyetle birlikte, Kur'an'ın dilinin Arapça olması nedeniyle, İslam medeniyetinin dili hâline gelen Arapça, İslâm'ın hâkim olduğu her coğrafyada olduğu gibi Türk milletinin yaşadığı coğrafyalarda da büyük bir ilgi ve rağbet görmüştür. Samimî duygularla İslâmiyeti benimseyen ve çok kısa bir zaman sonra, Peygamberin vefatından 200-250 yıl sonra, bu dinin sancaktarlığına talip olan Türk milleti; İslâm'ın gereklerini yerine getirmek, dinin temel

kaynaklarını anlamak ve Kur'an'ın gür sedasını daha da uzak coğrafyalara duyurmak için Arapçaya çok önem vermiş, bir başka ifadeyle, Arapçayı kendi dili gibi benimsemiştir (Dursunoğlu, 2014: 146).

Karahanlılar döneminde ortaya konan eserlerde Arapça etkisini göstermeye başlamıştır. Selçuklular döneminde de devletin resmi dili olan Farsçanın yanı sıra din ve bilim dili olarak Arapça kullanılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğunun müesseseseleşme tarihinin başlangıcı olan İstanbul'un fethi ve akabinde Fatih medreselerinin kuruluşu ile birlikte Arapça bu kurumlarda din ve bilim dili olarak kullanılmıştır. Bu dönemlerde yazılmış Arapça eserlerin sayısı bir hayli fazladır. Medreselerdeki Arapça eğitimi yalnızca bilim kitaplarında kalmamış, aynı zamanda insanların gündelik konuşmalarında da kullanılarak Türkçeye de girmiştir. Osmanlı Türkçesindeki birçok Arapça kelimenin Türkçeye girişi bu yolla olmuştur. Yoksa Arap ve Türk toplumlarının bir arada yaşaması ile geçen kelimeler değildir. Bunların sayısı sınırlı olup İstanbul Türkçesine etkili bir şekilde yansması da mümkün değildir. Dolayısıyla bugünkü Türkiye Türkçesindeki Arapça asıllı kelimelerin aslı kaynağı medrese eğitimi dolayısıyla yapılan alıntılardır (Akar, 2010: 13).

Başta dinî terimler olmak üzere kültürel, ticari, hukuki vb. alanlarda da pek çok Arapça kelime dilimize geçmiştir. Arapça kökenli kelimelerin halk arasında diğer dillerden yapılan alıntı kelimelere göre daha fazla kabul görmesinin sebebini Durmuş (2004) şu şekilde açıklıyor:

Halk arasında Arapça kökenli kelimelerin varlığı, diğer dillerden alıntılara nispetle daha fazla kabul görmüştür. Bu kelimeler, diğer dillerden alınan kelimelere göre daha az rahatsızlık vermektedir. Bunda Araplar ile din birliğine sahip olmamız etkilidir. Ayrıca söz konusu kelimelerin Türkçe içinde yoğrularak fonetik açıdan bir noktaya kadar Türkçeye uyarlanmaları ile ilk ve orta öğrenimde öğretilen büyük ünlü uyumu kuralına göre düşünülerek bunların Türkçe olduğu zannına sahip olunmaktadır (Durmuş, 2004: 7).

Türkçe ile Arapça arasındaki ilişkiyi ele alan pek çok çalışma bulunmaktadır.¹⁰

¹⁰ Akar, A. (2010). Türkçe-Arapça Arasındaki Sözcük İlişkileri. Karadeniz-Black Sea-Çerno More. 8:9-16.

Aytaç, B. (1994). Arap Lehçelerindeki Türkçe Kelimeler. İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı. Eren, H. (1960). Anadolu Ağzlarında Rumca, İslavca ve Arapça Kelimeler. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten. Ankara: Türk Dil Kurumu. 295-371.

Durmuş, O. (2003). Karahanlı, Harezmi ve Kıpçak Türkçesinde Arapça Alıntı Ögeleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türkçede en fazla alıntı kelime, Arapçadan alınmıştır. Arapça da Türkçeden pek çok kelime almıştır.

Türkçe Alıntılar Sözlüğü'nde Arapçadan aldığımız kelime sayısı 5787, Türkçe Verintiler Sözlüğü'nde Arapçaya verilen kelime sayısı 1802 olarak belirtilmiştir.

Arapçadan dilimize başta dinî terimler olmak üzere kültürel, ticari, hukuk vb. alanlarda kelimelerin geçtiğini belirtmiştik. Burada tezin büyük bir kısmını oluşturan sporda kullanılan Arapça menşeli Türkçe kelimelerin orijinal dildeki ve bugün Türkçede kullanılan şekli tablo halinde verilmiştir. Türkçedeki spor terimleri genellikle Batıdan (Fransızca ve İngilizce) geçmiştir. Aşağıdaki kelimeler, Türkçeye girerken ilk başta spor terimi olarak kullanılmamış olabilir. Fakat biz, geçmişte ya da bugün bu kelimeleri Türkçede spor terimi olarak kullandığımız için burada yer verilmesi uygun bulunmuştur.

Tablo 1: Arapçadan Türkçeye Geçen Spor Terimleri

Türkçedeki kullanımı	Arapçadaki kullanımı
cenah	cenâh
devre	devre
galebe	ğalebe
galibiyet	ğalibiyet
galip	ğâlib
hakem	hakem
hamle	hamle
hücum	hucûm
idman	idmân
kale	ka'le
kispet	kisvet
mağlubiyet	mağlûbiyyet
mağlup	mağlûb

Dursunoğlu, H. (2014). Türkiye Türkçesindeki Arapça Sözcükler ve Bu Sözcüklerdeki Ses Olayları. Turkish Studies. 9(9):145-155.

İşler, E. (1997). Türkçe'de Anlam Kaymasına Uğrayan Arapça Kelime ve Kelime Grupları. İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

Kaymaz, Z. (2007). Arapçaya Giren Türkçe Kelimelerin Arapça Kurallarla Çokluk Şekilleri Üzerine. Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları. 2(2):404-409.

mania	mâni‘a
mat	mâte
mevki	mevķi‘
muhamim	muĥâcim
muhtelit	muĥtelit
müdafaa	mudâfa‘a
müdafi	mudâfî‘
müşabaka	musâbaka
müşabık	Müşâbık
mütেকait	muteķâ‘id
namağlup	Far. Nâ+Ar. mağlûb
netice	netîce
nısıf saha (yarı alan)	nisf + sâĥa
rakip	Rakîb
saha	sâĥa
tarafeyn	ĥarafeyn
tarafgir	Ar. ĥaraf + Far.-gîr
tarafıar	Ar. Taraf+Far.-dâr
tekaüt	teķâ‘ud
temdit	temdîd
tezahûrat	tezâĥurât

1.1.2. Türkçe-Fransızca İlişkileri

Türkiye ile Fransa arasındaki ilişkiler, Kanuni Sultan Süleyman dönemine dayanmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman, 1526’da Fransa kralı 1. François’in yardım talebine olumlu cevap vermiştir. Daha sonraları Fransa’ya kapitülülâsyonlar verilmiş, ticari ve ekonomik ilişkiler başlamıştır. Ekonomi ve politikaya bağılı olarak gelişen bu ilişkiler, özellikle Tanzimat döneminde kültürel anlamda da artış göstermiştir. Tanzimat’la birlikte yüzünü batıya çeviren Türk aydını, Batı kültürünü daha yakından tanımak için Fransız yazarların eserlerini tercüme etmiştir. Bu kültürel çalışmalar esnasında pek çok Fransızca kelime dilimize girmiştir. Tanzimat döneminde yazılan tiyatro, hikaye ve romanlarda pek çok Fransızca kelime kullanılmıştır.

Günümüze kadar Türkçe ile Fransızca arasındaki ilişkiyi ele alan pek çok çalışma yapılmıştır.¹¹

Karaağaç, Türkçe-Fransızca ilişkisi için şu şekilde bir değerlendirme yapmıştır:

Türklerin Fransız dil ve kültüründen bir şeyler öğrenmeleri, Fransız kültürünün Avrupa'nın belirleyici kültürü konumunda olduğu 18. ve 19. yüzyıllarda başlamıştır. Bu yüzyıllar, Fransız dil ve kültürünün başta İngiliz olmak üzere, pek çok halkı etkilediği bir dönemi ifade eder. Fransızcadan Türkçeye alınan sözlerin çokluğu, zaman zaman, sözlüksel etkilenmeyi dilbilgisel etkiye çevirmiştir. Türkçenin batı dillerinden aldığı sözlerin tamamına yakını, Türkçeye Fransızca üzerinden alınmıştır. Bugün bile, İngilizce veya bir başka Avrupa dilinden alınan sözler, Fransızca biçimlerine dönüştürülmektedir: innovation > inovasyon vb. (Karaağaç, 2015:123).

Sarı, Türkçe-Fransızca arasındaki kelime alış-verişinin nasıl ortaya çıktığını şu şekilde belirtmiştir:

Tanzimat'la birlikte tercüme odalarının kurulması, hatta dış işleri memurlarına Fransızca öğretimi için kurslar düzenlenmesi, ilk tıp mektebinde derslerin Fransızca okutulması, dış politikada Avrupa'ya temsilciler gönderilmesi, Fransız kaynaklı yayın organı gazete ve sanat kolu tiyatrunun sosyal hayatımıza girişi, Fransızca kelimelerin hangi alanlara ait olacağına dair ip uçları vermektedir. Giyimden ev eşyasına, yeni aletlerden yeni düşüncelere kadar bir çok alanda kelimelerin girişi bu dönemde hızlanmıştır (Sarı, 2014:45).

Aynı eserde Sarı (2014), Türkçe Sözlükten taramalar yaparak Fransızcadan dilimize geçen kelimeleri; bilim ve teknoloji, sağlık, ekonomi ve politika, sosyal bilimler, giyim kuşam, yiyecek, ev, dekorasyon, eğlence, müzik, kültür, sanat, medya ve sosyal hayat, kimya ve spor olarak ayırmış olup örnekler vermektedir.

Türkçe Alıntılar Sözlüğü'nde Fransızcadan alınan kelime sayısı 5858, Türkçe Verintiler Sözlüğünde Fransızcaya verilen kelime sayısı 73 olup TDK'nın 2005'te yayımladığı Türkçe Sözlük'te Fransızca kelime sayısı 4974 olarak belirlenmiştir.

¹¹ Kaymaz, Z. (1995). Fransızcadaki Türkçe Kelimeler Hakkındaki Notlar. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2(2):1998-2005.

Turgut, E. (2009). Türk Dilindeki Fransızca Kelimeler. (Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çiçek, A. (2004). Türkçeye Giren Fransızca Kökenli Bazı Kelimeler Üzerine Bir İnceleme. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. 11(24):1-9.

Stad ve Fanatik gazetelerinden yapılan taramalar sonucu dilimize Fransızcadan geçen spor terimlerinin listesi verilmiştir. Bu listenin dışında dilimize Fransızcadan geçen spor terimleri bulunabilir. Stad ve Fanatik gazetelerinde yer alan spor terimlerini ele aldığımız için burada sadece tarama sonucu ortaya çıkanlar listelenmiştir.

Tablo 2: Fransızcadan Türkçeye Geçen Spor Terimleri

Türkçedeki kullanımı	Fransızcadaki kullanımı
abandone	abandonné
ajan	agent
amatör	amateur
ampute	amputer
angaje	angagé
antrenman	entrainement
antrenör	entraîneur
arena	arena
atlet	athlète
atletizm	athlétisme
avantaj	avantage
averaj	average
Blok	bloc
blokaj	blocage
bloke	bloqué
boks	boxe
boksör	boxeur
bonservis	bon service
branş	branche
cimnastik	gymnastique
defans	defense
defansif	défensive
degaj	dégagement
degajman	dégagement
demarke	demarké
depar	départ
deplasman	déplacement
direkt	direct

disk	disque
diskalifiye	disqualifié
dömi profesyonel	demi + professionnel
dömifinal	demi-finale
dömi vole	demi-volée
egale	égale
ekarte	écarté
ekip	equipe
eküri	écurie
ekzersiz	exercice
eliminasyon	élimination
elimine	éliminé
endirekt	indirect
eskrim	escrime
etap	étape
fanatik	fanatique
favori	favori
federasyon	fédération
fikstür	fixture
final	final
finalist	finaliste
form	forme
formula	formule
ganyan	gagnant
gard	garde
golf	golf
grekoromen	Gréco-romain
halter	haltère
hipodrom	hippodrome
jubile	jubilé
karambol	carambole
klas	classe
klasman	classement
kombine	combiné
kombinezon	combinaison

kondisyon	condition
kontrat	contrat
kontratak	contre-attaque
kontrpiye	contre-pied
krampon	crampon
kroşe	crochet
kulüp	club
kulvar	couloir
lider	leader
lig	ligue
lisans	license
manej	manège
maraton	marathon
markaj	marquage
menacer	manager
ofans	offence
ofansif	offence
olimpik	olympique
olimpiyat	olympiade
parkur	parcours
pas	passe
pasör	passeur
pentatlon	pentathlon
pike	piqué
pist	piste
plase	placé
plonjon	plongeon
pota	poteau
pozisyon	position
pres	presse
puan	point
puantör	pointeur
rekor	record
rekortmen	recordman
rotasyon	rotation

rövanş	revanche
salon	salon
santra	centre
smaçör	smacheur
spor	sport
sportif	sportif
sportmen	sportsman
stat	stade
suples	souplesse
şampiyon	champion
şampiyona	championnat
tandem	tandem
teknik direktör	technique + directeur
tribün	tribune
tur	tour
turnike	tourniquet
turnuva	tournoi
tuş	touche
Vole	volée

1.1.3. Türkçe-İngilizce İlişkileri

Türkçe ve İngilizce arasındaki ilk ilişkiler diğer dillerle olan ilişkiler gibi ekonomik ve politik sebeplere dayanmaktadır. Türkiye-Birleşik Krallık ilişkileri 16. yüzyıl sonlarına kadar uzanmakta olup Kraliçe I. Elizabeth'in İspanya'ya karşı Osmanlı Devleti'yle işbirliği yaptığı bilinmektedir.

1793 yılında Osmanlı Devleti Avrupa'daki ilk elçiliğini Birleşik Krallık'ta açtı. Osmanlı padişahı III. Selim döneminde Yusuf Agah Efendi Londra'ya daimi elçi olarak gönderildi. Bu arada Osmanlı Devleti'nin Fransa ile ilişkileri daha büyük bir önem kazandı. Ancak Napolyon'un Mısır Seferi sırasında Osmanlı Devleti İngiltere'yle işbirliği yaptı. 1853-1856 yılları arasındaki Kırım Savaşı sırasında Osmanlı Devleti İngiltere'yle yakın bir ilişkiye girdi. Osmanlı Devleti'nin kaybettiği 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra yapılan Berlin Kongresi'nin kararları uyarınca Osmanlı Devleti Kıbrıs'ı Birleşik Krallık'a bırakmak zorunda kaldı. I. Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık İtilaf devletleri arasında Osmanlı Devleti'nin karşısında yerini aldı. Savaşı Osmanlı

Devleti'nin kaybetmesi sonucu Birleşik Krallık Filistin ve Irak gibi Osmanlı topraklarını işgal etti. Ayrıca Birleşik Krallık İstanbul'un işgaline katılan ülkeler arasındaydı. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra Türkiye-Birleşik Krallık ilişkileri olumlu yönde gelişti (Karaağaç, 2015:128).

Özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra bu ilişki, Amerika'nın bilim ve teknolojiye hızlı ilerlemesi neticesinde Amerikan kültürü dünyanın çoğu yerinde etkili olmaya başlamıştır. Türk Dilinde de etkilenmeler olmuş ve dilimize farklı alanlardan pek çok İngilizce kelime girmiştir. Türkçeye İngilizceden bilim ve teknoloji, ekonomi ve politika, giyim, kuşam, eğlence, kültür, sanat, eğitim, medya, sağlık ve spor gibi pek çok alanda terim dilimize girmiştir. Aynı şekilde Türkçeden de İngilizceye farklı alanlarda pek çok kelime geçmiştir. Diller arasındaki kelime alış-verişi, toplumlar arasındaki münasebetler devam ettiği sürece gerçekleşecektir.

Türkçe Alıntılar Sözlüğü'nde İngilizceden alınan kelime sayısı 477, Türkçe Verintiler Sözlüğünde Türkçeden İngilizceye verilen kelime sayısı 254'tür. TDK'nın 2005'te yayımladığı Türkçe Sözlükte 538 İngilizce kelime yer almaktadır.

Stad ve Fanatik'ten yapılan taramalar sonucu dilimize İngilizceden geçen spor terimlerinin orijinal dildeki karşılığını ve dilimizdeki kullanımı tablo halinde verilmiştir.

Tablo 3: İngilizceden Türkçeye Geçen Spor Terimleri

Türkçedeki kullanımı	İngilizcedeki kullanımı
aerobik	aerobic
aparkat	upper-cut
asist	assist
aut	out
badminton	badminton
basket	basket
basketbol	basketball
bek	Back
Benç	Bench
beyzbol	base-ball
bovling	bowling
cokey	jokey
Cup/kupa	cup
derbi	derby

doping	doping
dripling	dribling
fair play	fair play
faul	fault
final four	final four
finiş	finish
forvet	forward
frikik	free-kick
futbol	football
gol	goal
golkipер	goalkeeper
grand prix	grand prix
grand salam	grand salam
haf	half
haftaym	halftime
hat trick	hat trick
hentbol	hand-ball
holigan	hooligan
koç	Coach
korner	Corner
kort	court
maç	match
nakavt	knock-out
ofsayt	off side
paralimpik	paralyzed+olympic
penaltı	penalty
pivot	pivot
play-off	play-off
ragbi	rugby
raunt	round
ribaunt	rebound
ring	ring
rodeo	rodeo
röveşata	reverse shot
santrfor	Centre-forward

set	set
Skor	Score
slalom	slalom
smaç	smash
sörf	surf
sponsor	sponsor
sprint	sprint
sprinter	sprinter
star	star
starter	starter
step	step
stoper	stopper
şilt	shield
şut	shoot
şutör	İng. shoot+ Fr. eur
taç	touch
taç	touch
tenis	tenis
voleybol	volley-ball

1.1.4. Türkçe-İtalyanca İlişkileri

Türkçe-İtalyanca arasındaki ilişkiler, diğer dillerle olan ilişkilerde olduğu gibi ekonomi ve politika çerçevesinde gerçekleşmiştir. Türkçe ve İtalyanca arasındaki ilişkiler 12. ve 13. yüzyıllara kadar dayandırılmakta olup Doğu Akdeniz ticaretinde Venediklilerle gerçekleştirilen ticari faaliyetler örnek verilmektedir.

Türkçeye İtalyancadan ekonomik ve politika dışında denizcilikle ve müzik terimleriyle ilgili kelimeler de geçmiştir. Dümen, bandıra, fırtına, forsa, güverte, pusula, filo, fora gibi denizcilikte kullandığımız pek çok kelime dilimize İtalyancadan geçmiştir. Özellikle opera, tenor, piyano, soprano gibi müzik terimleri sadece Türkçeye değil diğer dünya dillerine de İtalyancadan geçmiştir.

Türkçe Alıntılar Sözlüğü'nde İtalyancadan alınan kelime sayısı 680, İtalyancaya Türkçeden geçen kelime sayısı 188'dir. TDK'nın 2005'te yayımladığı Türkçe Sözlükte 632 İtalyanca kelime yer almaktadır.

Stad ve Fanatik gazetelerinden yapılan taramalar sonucu Türkçeye İtalyancadan geçen spor terimlerinin listesi verilmiş olup bu terimlerden bazıları sadece spor terimi olarak kullanılırken bazıları da farklı alanlarda kullanılmaktadır.

Tablo 4: İtalyancadan Türkçeye Geçen Spor Terimleri

Türkçedeki kullanımı	İtalyancaki kullanımı
kaptan	captain
kupa	coppa
düello	duello
falso	falso
forma	forma
libero	libero
madalya	medaglia
maestro	maestro
salto	salto
dalya	taglia
trio/triyo	trio

1.1.5. Türkçe-Farsça İlişkileri

Farsça ve Türkçe arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar ve sözlükler bulunmaktadır. Dilperipur'un (1995), "Türkçe-Farsça Ortak Kelimeler Sözlüğü", Stachowski'nin Wörterbuch der neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen (Osmanlı Türkçesinde Yeni Farsça Alıntılar Sözlüğü) Türkçe-Farsça ilişkisini ele almaktadır. Ayrıca Tietze,¹² Köprülü¹³ ve Doerfer'in¹⁴ Türkçe-Farsça ilişkisini ele alan çalışmaları vardır.

Karaağaç, uzun komşuluk ilişkisi içinde olan İranlılar ile Türklerin birbirinden çok şey öğrendiklerini belirtmektedir.

Çinlilerden sonra en eski komşuluğumuz İranlılarla olmuştur. Sasanilerden yirminci yüzyılın ikinci çeyreğine kadar İran'ın daima bir Türk devleti tarafından yönetildiğini ve bugünkü devletin sınırları içinde yaşayan halkın yarısından çoğunun Türk olduğunu düşünürsek, bu ilişkinin yalnızca çok uzun değil, aynı zamanda çok derin bir ilişki olduğunu anlarız. Hele son bir yılda

¹² Tietze, Andreas: "Persian Loanwords in Anatolian Turkish", Oriens 20 (1967), 125-168.s.

¹³ Köprülü, Fuad: "Yeni Fariside Türk Unsurları", Türkiye Mecmuası VII-VIII/1, İstanbul 1942, 1-16.s.

¹⁴ Doerfer, Gerhard: Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen I-IV, Wiesbaden 1963-1975

Türklük dünyasının ortasında kalan İranlılar ile Türkler, bu uzun komşuluk ilişkisi sırasında birbirlerinden pek çok şey öğrenmişlerdir (Karaağaç, 2015:44-45).

Türkçe Alıntılar Sözlüğü'nde Farsçadan alınan kelime sayısı 1203, Türkçeden Farsçaya geçen kelime sayısı 1696 olup 2005'te TDK'nın yayımladığı Türkçe Sözlük'te Farsça kelime sayısı 1374'tür.

Türkçe ile Farsça arasında diğer dillerde olduğu gibi kelime alış-verişi gerçekleşirken dilbilgisel alıntılarda olmuştur. Farsçada çok kullanılan bazı ön ve son ekler dilimizde yaygın olarak kullanılmaktadır. Örnek olarak na-hoş, na-mahrem, bi-haber, bi-çare, ser-maye, hem-cins, ber-duş, şam-dan, abdest-hane, deprem-zede, felaket-zede, gül-istan, Türk-istan, sanat-kâr kelimelerini verebiliriz.

Türkçe-Farsça arasındaki ilişki için Gülensoy (1975) şunları belirtmektedir:

Farsçanın Türkçe üzerindeki tesirleri inkar edilemez. Fakat, Türkçeye giren Farsça kelimelerin pek çoğu, bugün bir İranlı'nın anlayamayacağı şekilde Türkçeleşmiş, Türkler, aldıkları ödünç kelimeleri kendi fonetik özellikleri içerisinde yoğurarak, öz malları haline getirmişlerdir. Farsçaya geçmiş olan Türkçe kelimeler ise, Türkçe özellikleri içerisinde ve çoğu zaman taşıdıkları manalarda kalmışlardır (Gülensoy, 1975:127-128).

Stad ve Fanatik'ten yapılan taramalar sonucu Farsçadan dilimize geçen ve bugün Türkçe olarak kullandığımız aşağıdaki kelimeler dilimize girerken İngilizceden ve Fransızcadan geçen spor terimleri gibi doğrudan spor terimi olarak geçmemiş olabilir. Fakat biz bugün bu kelimeleri spor alanlarında birer terim olarak kullandığımız için burada yer verilmiştir.

Tablo 5: Farsçadan Türkçeye Geçen Spor Terimleri

Türkçedeki kullanımı	Farsçadaki kullanımı
beraber	berâber
pes	bes
gülle	gulûle
pehlivan	pehlevân
namzet	nâmzad

1.2. Türkçedeki Alıntı Kelimelerle İlgili Son Yıllarda Yapılan İki Önemli Çalışma

1.2.1. Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü

Bu sözlük hazırlanırken 2004 yılında Prof. Dr. Şükrü Akalın başkanlığında, Prof. Dr. Recep Toparlı, Prof. Dr. Gürer Gülsevin, Prof. Dr. Mustafa Öner, Prof. Dr. Erdoğan Boz, Doç. Dr. Hatice Şirin User, Doç. Dr. Özkan Öztekten, Yrd. Doç. Dr. Özgür Ay ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yasin Kaya'dan oluşan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çalışma grubu tarafından Tanzimat Dönemi'nden günümüze kadar 95 yazarın 439 eseri fişlenerek dilimize batı dillerinden giren kelimeler tespit edilmiştir. Fişlenen bu kelimeler madde başı olarak koyu dizilmiş olup daha sonra kelimenin hangi dilden alındığı kısaltmalarla (ing., Fr., Alm.) belirtilmiştir. Aynı zamanda kelimenin geçtiği cümlelere de yer verilmiştir. Eserin önsözünde belirtilen rakamlara göre, sözlükte 6.634 alıntı kelime ve bunların yer aldığı 39.615 örnek cümle yer almaktadır. Bu yönüyle alıntı kelimeler üzerine yapılan diğer çalışmalara göre kapsamlı bir eserdir.

1.2.2. Türkçenin Alıntılar Sözlüğü

Sözlüğün giriş kısmında Türklerin komşuluk ilişkileri göz önünde bulundurularak, Türkçenin Çince, Farsça, Urduca, Arapça, Rusça, Ukranca, Ermenice, Macarca, Fince, Romence, Bulgarca, Sırp-Hırvatça, Çekçe, İtalyanca, Arnavutça, Yunanca, Lehçe, İspanyolca, Portekizce, Fransızca, Almanca ve İngilizce ile olan ilişkileri üzerinde durulmuştur. Daha sonra Türkçenin başka dillerle olan kelime alışverişini rakamlarla gösteren bir tabloya yer verilmiştir.

Tablo 6: Türkçenin Diğer Dillerle İlişkisi

DİLLER	ALINANLAR	VERİLENLER	TÜRKÇE SÖZLÜK
TÜRKÇENİN SÖZLÜKSEL İLİŞKİLERİ	Türkçenin Alıntılar Sözlüğü	Türkçe Verintiler Sözlüğü	TDK Sözlüğü
Almanca	106	136	85
Arapça	5787	1802	6463
Arnavutça	2	2413	1
Bulgarca	18	3995	8
Çekçe	-	185	-

Çince	10	218	3
Ermenice	17	3166	23
Farsça	1203	1696	1374
Fince	2	113	2
Fransızca	5858	73	4974
İngilizce	477	254	538
İspanyolca	50	85	39
İtalyanca	680	188	632
Latince	83	4	94
Macarca	19	1143	19
Makedonca	-	1749	-
Portekizce	8	34	3
Romence	2	1548	-
Rusça	42	1468	40
Sırp-Hırvat	3	3065	24
Urduca	6	232	-
Yunanca	476	2644	503
Genel	11533	7863	

(Kaynak: Karaağaç, 2015:129).

1.3. Sporda Kullanılan İfadeler Ve Spor Terimleriyle İlgili Oluşturulan Sözlükler

Dünyanın çoğu yerinde olduğu gibi Türkiye’de de sporla yakından ilgilenen, sporu yakından takip eden geniş bir kitle bulunmaktadır. Spor takip eden bu geniş kitlenin sporda kullanılan ifade ve terimleri daha iyi anlayabilmesi için spor terimlerinin yer aldığı sözlüklere ihtiyaç vardır. Özellikle Cumhuriyetin ilanından sonra farklı alanlarda oluşturulan terim sözlükleri bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu tarafından terim alanında ortaya konan pek çok eser görüyoruz. TDK’nın yapmış olduğu çalışmalardan sonra spor terimleri ile ilgili sözlüklerin sayısında artış olmuştur. Türk Dil Kurumunun spor terimleriyle ilgili yapmış olduğu çalışmalardan ayrı bir bölüm olarak ilerleyen sayfalarda bahsedilecektir.

Uluslararası alanda ortak bir kullanıma sahip olan spor terimleriyle ilgili hazırlanan sözlükler, burada kronolojik olarak verilmiştir.

1. Işıtman, N. (1968). Yumrukoyunu Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
2. Erdem, S. (1968). Uçantop, Alantopu ve Masatopu Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
3. Alpman, C. (1969). Cimnastik Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
4. Yayla, S. (1970). Kılıçoyunu Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
5. Bekensir, H. (1970). Çifteker Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
6. Ayaktopu Terimleri Sözlüğü. (1974). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
7. Harmandalı, İ. (1974). Güreş Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
8. Alpman, N. (1976). Atletizm Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
9. Alptekin, G. (1982). Ansiklopedik Spor Dünyası. İstanbul: Serhat Yayınevi.
10. Olimpik Spor Sözlüğü. (1989). Ankara: Türk Spor Vakfı Yayınevi.
11. Savaş, İ. (1993). Spor Sözlüğü Terimler ve Açıklamaları. İstanbul: Remzi Kitabevi.
12. Erman, Y., Ulual, K. (2000). Beden Eğitimi ve Spor Terimleri Sözlüğü (İngilizce-Türkçe). Ankara: Hacettepe-TAŞ.
13. Şahin, H. M. (2004). Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar Sözlüğü. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
14. Şahin, H. M. (2005). Beden Eğitimi ve Spor Sözlüğü. İstanbul: Morpa Yayınları.
15. Bingölçe, F. (2005). Futbol Argosu Sözlüğü. Ankara: Alt-Üst Yayınları.
16. Erdoğan, C. (2008). Spor Terimleri Sözlüğü. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
17. Saatçi, Ö. (2014). Futbol Deyimleri Sözlüğü. Ankara: Yazar Yayınları.

1.4. Stad Ve Fanatik Gazeteleri Hakkında Bilgi

Tezin ana malzemesini Stad ve Fanatik gazeteleri oluşturmaktadır. Stad ve Fanatik gazeteleri tamamen okunarak fişlemeler yapılmış ve bu fişlemeler sınıflandırılarak dil malzemesi olarak kullanılmıştır. Spor gazetelerinde dil

kullanımını ortaya koymak için incelediğimiz Stad ve Fanatik gazeteleri hakkında bilgi verilmiştir.

1.4.1. Stad Haftalık Bitaraf Spor Mecmuası

Stad, haftalık olarak yayımlanmaya başlayan bir spor mecmuasıdır. Mecmua kelimesi dergi için kullanılsa da Stad, içerisindeki haberler incelendiğinde bugünkü anlamda bir spor gazetesidir. İlk başlarda “Stad Haftalık Bitaraf Spor Mecmuası” adıyla çıkarılırken, 1947’den sonra yayımlanan sayılarında “Stad Haftalık Spor Gazetesi” ifadesi de kullanılmıştır. Bu yüzden biz, “Stad” için spor gazetesi ifadesini kullanmayı tercih ettik. Bugünkü spor gazetelerinden farklı olarak sadece haftalık olarak çıkarılmıştır. Bazı dönemlerde ise üç günde bir çıkarılmıştır. İstanbul’da basılan Stad Gazetesi, Türkiye’nin her yerinden sporla ilgili haberlere yer vermiştir. Sporun her alanıyla ilgili haberleri okuyucularına ulaştırmaya çalışmıştır. Stad’ın ilk sayısı 13 Teşrinisani (Kasım) 939 (1939) tarihinde basılmıştır. Sahip ve neşriyat müdürü Nejat İren’dir.

Stad’ın künyesi gazetenin sol üst köşesinde şu şekilde yer almaktadır:

Sahip ve Neşriyat müdürü : NEJAT İREN İDAREHANESİ: Sirkeci, Ebüssuut Caddesi No:55 Telefon: 24134
--

Birinci sayısının ilk sayfasında niçin böyle bir mecmua çıkarmaya karar verdikleri, Türk sporuna nasıl bir hizmet getirecekleri, bu konuda neler yapmak istedikleri ve neler yapmayı amaçladıkları şu ifadelerle anlatılmıştır:

“Stad, spora ve memleket gençliğine hizmet etmek isteyen, senelerden beri bu işler içinde yuvarlanmış ve ferağı göze almış, bir arkadaş zümresinin teşebbüsüdür.

Stad’ın spora ve memleket gençliğine hizmet etmek ideali ve ana prensibidir. Stad’ı neşredenler bu gayeye hizmet için bu sahadaki bütün bilgi ve imkânlarını sarfedeceklerdir. Bunun mükâfatı da bu hizmet için çalışmış olmanın vereceği mânevî hazdan başka bir şey olmayacaktır.

Stad’ın sütunlarında en modern spor tekniğine dayanan neşriyatı, en bitaraf ve teknik bir görüşle yazılan tenkitleri, memleketimizde ve dünyada yapılan spor hareketlerine dair en son haberleri, spor edebiyat ve mizahı, hulâsa sporun her şeyi bulunacaktır. Spor tenkitleri tenkit edilenlerin istifadesini mümkün kılacak şekilde en salâhiyetli kimseler tarafından yapılacaktır. Sütunlarımızda ferd ve zümre menfaatleri güden bir karakter

değil, memleket sporunun inkişafına hâdim garp spor tekniğinin Türk sporuna yerleşmesi esasını hazırlayacak fikirler bulunmasını temin edeceğiz. Yazılarımızda şu veya bu klübün rengini değil Türk sporunun inkişafında esas olan bitarafılığın değişmez rengini göstermek istiyoruz.

Mücadelemiz, despot ruhların tesiri altında kalan bu karanlık ruhdaki gizli emelleri klüpçülük maskesile örtenlerle olacaktır. Türk sporunu ve onun yarınki inkişafını baltalamağa yeltenenlerle olacaktır. Stad aynı ideal etrafında kenetlenen bir gençlik mecmuası, gayesini bilen, hedefine doğru giden bir neslin yeni bir ruh, yeni bir imanla yuğrulan inkılâp neslinin mecmuası olacaktır.”(Stad, 13 Teşrinisani 939: 1).

Stad, birinci sayısında ilk sayfadan çıkış gayesini, prensiplerini, amaç ve ideallerini yukarıdaki şekilde bir beyanname şeklinde açıklamıştır. Spora ve memleket gençliğine hizmet etmek, ülkemizde ve dünyada yapılan spor hareketlerine dair en son haberleri vermek, Türk sporunun gelişiminde esas olan tarafsızlığı sağlamak, en modern spor tekniğine dayanan neşriyatla okuyucularına ulaşmak, kişisellikten uzak, ülke sporunun gelişimini sağlayacak fikirler ve projeler ortaya koymak amacıyla 13 Teşrinisani (Kasım) 939¹⁵ yılında yayın hayatına girmiştir. 1939, 1940, 1941, 1942, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958 yıllarına ait sayıları, 0501 demirbaş numarasıyla İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi’nde yer almaktadır. Çalışmamızı ortaya koyarken buradaki tüm sayılar okunarak, gerekli görülen yerler fişlenmiştir. Stad Gazetesi, 1943, 1944, 1945, 1946 yıllarında farklı sebeplerden dolayı çıkarılamadığı belirtilmiş olup bu farklı sebepler için açıklama yapılmamıştır. Gerekli kağıdın bulunamaması, belki de bu gerekçelerden birisi olabilir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında zaman zaman kağıt probleminin yaşandığı farklı kaynaklarda bahsedilmektedir.

Çalışmada, Stad’ı tercih etmemizin sebebi, o yıllarda çıkarılan en uzun süreli spor gazetelerinin başında yer almasından dolayıdır. 1939’da başlayıp zaman zaman kesintiye uğrasa da 1958’e kadar devam ettiği için gazetenin dilinin incelenmesi kayda değer bulunmuştur.

1.4.2. Fanatik Gazetesi

Fanatik, 20 Kasım 1995’te yayımlanmaya başlayan Türkiye’nin en çok satılan spor gazetelerinin başında gelmektedir. “Gerçek Spor Gazetesi” ifadesiyle

¹⁵ Stad’ın bazı sayılarında tarih tam olarak verilirken (1939, 1940, 1941 vb.) bazı sayılarında ise 939, 940, 941 vb. şeklinde verilmiştir.

piyasaya çıkmış olup kısa sürede tirajını arttırmıştır. Fanatik, içerisinde çok fazla reklam barındırmaktadır.

20 Kasım 1995'te yayımlanmaya başlayan Fanatik, kesintisiz olarak günümüze kadar gelmiştir. Ve günümüzde de Fotomaç'la birlikte Türkiye'nin en çok tiraja sahip spor gazetelerini oluşturmaktadırlar. Fanatik, sporun her alanıyla ilgili haberleri sayfasına taşımaktadır. Fakat futbol haberlerine daha fazla yer ayırmaktadır.

Çalışmada, Fanatik'in tercih edilmesinin sebebi, 23 yıldır kesintisiz olarak devam etmesi ve aynı zamanda tirajı en yüksek spor gazetelerinin başında gelmesidir. Bu özellikleri sebebiyle Fanatik'te dil kullanımı farklı yönlerden ele alınmıştır. Stad gazetesinde kullanılan spor terim ve ifadeleriyle, Fanatik'te kullanılan spor terim ve ifadeleri karşılaştırılmıştır. Geçmişten günümüze sporda kullanılan ifadelerde ne gibi değişimlerin ortaya çıktığı saptanmış olup gerek açıklama bölümlerinde gerek dipnotlarla bu farklılıklar ortaya konmuştur.

Fanatik, Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde 20 Kasım 1995'ten başlayarak 2016'nın dokuzuncu ayına kadar bazı eksik sayılar dışında günü gününe ulaşılacak şekilde 0009 demirbaş numarasıyla ciltlenmiştir.

1995 11, 12

1996 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

1997 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12

1998 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

1999 1, 2, 3, 4, 5-6, 7, 9, 11, 12

2000 1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12

2001 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

2002 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

2003 1, 3-4, 5, 8, 9, 10, 12

2004 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12

2005 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

2006 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

2007 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12

2008 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12

2009 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

2010 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

2011 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9

2012 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 , 10, 11, 12

2013 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 , 10, 11, 12

2014 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 , 10, 11, 12

2015 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 , 10, 11

2016 1/1, 1/2, 2/1, 2/2, 3, 5, 7, 9

1.5. Stad ve Fanatik Gazetelerinde Kullanılan Alıntı Spor Terimleri

Spor gazetelerinde kullanılan alıntı spor terimlerinin ortaya konulduğu bu bölümde, Stad ve Fanatik gazetelerinde kullanılan alıntı spor terimleri tespit edilerek fişlenmiştir. Bu fişlemelerde yer alan spor terimlerinin anlamları Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük'ten (2011) alınmış; Türkçe Sözlük'te olmayanlarda Günay Karaağaç,¹⁶ İsa Gümüş,¹⁷ Cafer Erdoğan,¹⁸ ve Batı kökenli Kelimeler Sözlüğü Çalışma Grubu¹⁹ tarafından hazırlanan sözlüklerden alınmıştır. Bu sözlüklerde yer almayan ama günümüzde kullanılan terimler için de alanında uzman kişilerden destek alınarak tanımlamalar oluşturulmuştur.

Stad ve Fanatik'te kullanılan spor terimleri, cümle içindeki kullanımlarıyla birlikte verilmiştir. Bu cümlelerde herhangi bir imla değişikliği yapmadan gazetede yer aldığı şekliyle konulmuştur. Stad ve Fanatik'te yer alan bazı spor terimlerinin imlasında farklılıklar bulunmaktadır. İlerleyen bölümlerde bunlara ayrıntılı olarak değinilecektir. Fakat burada aynı spor terimlerinin gazete içindeki farklı yazılışlarını göstermek için alfabetik sıralamada terimlerin tüm farklı kullanımlarına yer verilmiştir. Günümüzde de baskısı devam eden Fanatik'te, spor terimlerinin yazımında büyük oranda birlik sağlandığı için bu terimlerin listelemesini yaparken ilk sıraya Fanatik'te yer alan yazımını, daha sonra ise Stad gazetesindeki yazılış şekillerine yer verilmiştir.

Bu bölümde amacımız, alıntı spor terimlerinin sınırlandırılan gazetelerde nasıl kullanıldığını, geçmişten günümüze ne gibi değişiklikler olduğunu, geçmişte kullanılıp da bugün kullanılmayan terimleri ortaya çıkarmaktır. Stad ve Fanatik gazetelerinde kullanılan alıntı spor terimlerinin birlikte listelenmesi uygun

¹⁶ Karaağaç, G. (2015). Türkçenin Alıntılar Sözlüğü. Ankara: Akçağ Yayınları.

¹⁷ Savaş, İ. (1993). Spor Sözlüğü Terimler ve Açıklamaları. İstanbul: Remzi Kitabevi.

¹⁸ Erdoğan, C. (2008). Spor Terimleri Sözlüğü. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

¹⁹ Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü Çalışma Grubu. (2015). Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

görülmüştür. Çünkü geçmişte kullanılan alıntı spor terimlerinin çoğu bugün de kullanılmaktadır. O yüzden tekrara düşmemek için bir arada verilmiştir. Farklı durum ve kullanımlarda, geçmişte kullanılıp günümüzde kullanılmayan ya da tam tersi durumlarda gerekli açıklamalar, dipnotlarla verilmiştir.

Abandone (<Fr. abandonné <mettre a bandon): Boksta; bir boksörün artık dövüşemeyecek duruma gelip rakibinin üstünlüğünü kabul ederek karşılaşmayı bırakması.

Ravunt bitmeden Kadri abandane etti (S., 3 Mart 1941:6).

Aerobik (<İng. aerobic): Sağlıklı bir vücuda sahip olmak için tempolu müzik eşliğinde yapılan bir cimmastik türü.

Aerobik cimmastikte birinciler belli oldu (F., 6 Aralık 1998:11).

Ajan (<Fr. agent)²⁰: Sporun herhangi bir koluna bağlı olarak çalışan temsilci.

Bisiklet ajanlığı bu sene yapılacak müsabakaların programını tesbit ve ilan etmiştir (S., 19 Şubat 1940:4).

İstanbul futbol ajanlığı bu mevsim yapılacak olan lik maçlarına hususî bir ehemmiyet vermiş (S., 23 Eylül 1940:2).

Amatör (<Fr. amateur): Bir işi para kazanmak için değil, yalnız zevki için yapan, hevesli, meraklı kimse.

Amatör cokeylerin koşusu çok güzel oldu (S., 28 Temmuz 1941:7).

Zonguldak'ta yapılan 49 amatör futbol karşılaşmasına çıkmadıklarını söyledi (F., 9 Ocak 1996:7).

Ampute (<Fr. amputer): Sporcuların değnekler kullanarak oynadıkları futbol türü.

Türk Silahlı Kuvvetleri Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi'nin fikriyle başlayan ampute futbol, önce gazilerden oluşturuldu (F., 8 Eylül 2006:7).

Angaje (<Fr. engagé): Bağlanmış, bağlı, yükümlülüğü olan, kendini adanmış, bir takımdan başka takıma geçme (transfer olma durumu).

Galatasaray Kulübü, futbol takımını çalıştırmak üzere Macar futbolünün eski yıldızlarından Nemeşi angaje etmiştir (S., 10 Mart 1941:12).

Antrenman/Antreman/Antrönöman (<Fr. entraînement): Bir spor dalında yapılan alıştırmaya veya hazırlık çalışması, idman, egzersiz.

²⁰ Ajan kelimesi, Stad gazetesinde su sporları ajanlığı, bisiklet ajanlığı, futbol ajanlığı şeklinde kullanılmıştır.

Antreman ve müsabaka günleri, koşulardan en az iki saat evvel hafif bir kahvealtı yapmak yahut midenizin hazım faaliyetini güçleştirmeyecek (S., 15 Kânun 1940:1).

Antrönöman yapar gibi yaptıkları oyun mükemmel bir futbol dersi idi (S., 22 İkinci Kânun 1940:11).

Kartal 6 kişiyle antrenman yaptı (F., 10 Ekim 1996:6).

Antrenör/Anterenör/Antrınör/Antronör/Antrönör/Antirenör(<Fr.entraîneur):

Bir spor dalında sporcuyla eğiten, yetiştiren ve çalıştıran kişi, çalıştırıcı.

Miço, Panaatinaikar klübüne anterenör ve esasen Yunan tebeası olan Mesinezi de santrfor olarak girmişlerdir (S., 13 Teşrinisani 939:1).

Yalnız futbolcularla futbol meraklılarına değil antrınörlerle hakemlerinde istifade edecekleri büyük futbol eseri (S., 13 Teşrinisani:1).

Bir başka yazımda antronör lüzumundan bahsettiğim zaman memnuniyetlerini ihsas ediyorlar (S., 6 2. Kânun 1941:9).

Antrönörleri İsmet hanımın yanına (S., 20 2. Kânun 1941:9).

Fenerin antirenörü diyor ki: (başlık) (S., 30 Haziran 941:9).

Bir atleti, bir boksör veya bir futbol ekipini çalıştıran antrenörlerin tek korktuğu nokta; sporcunun fazla antreman dolayısıyla... (S., 16 Mayıs 942:2).

Futbol Antrenörleri Derneği'nin 30.yıl kuruluş balosu önceki akşam yapıldı (F., 29 Kasım 1995:11).

Aparküt (<İng. uppercut):Boksta bükülmüş kollarla aşağıdan yukarıya doğru vurulan yumruk.

Cevdet vurduğu sol aparkütle az daha nakavut oluyordu (S., 29 Eylül 1947:16).

Arena (<Fr. arena): Boğa güreşi, yarış, oyun vb. gösteriler yapılan alan.

Fener İspanya arenasında (Başlık) (F., 7 Ocak 1999,12).

Asist (<assist): Sayı veya gol pası.

Johston'un yaptığı asistler ve attığı sayılarla farkı açan Mavi Jeans Ortaköy karşılaşmadan 89-69 galip ayrıldı (F., 27 Kasım 1995:7).

Asosyeşin (<İng. association): Birlik, topluluk, cemiyet, birliktelik, spor birliği.

Fudbol asosyeşin tarafından neşredilmekte olan aylık bültenden istifade edilmiştir (S., 10 Teşrinisani 939:1).

1919 senesi martının onuncu günü yapılan umumî bir toplantıdan sonra futbol Asosyeşin lik maçlarının aynı senenin 30 Ağustosunda başlamasına karar verince,

bütün klüpler faaliyete geçmiş ve Arsenal, büyük Harpten sonra başlayan lik maçının ilk oyununu Newcastle takımile yapmıştır (S., 13 Teşrinisani 939:7).

Atlet (<Fr. athlète): Atletizmle uğraşan kimse, atletizmcî.

Mecidiyeköyündeki 42 inci ilk mektebin atletlere ayrılan odalarını yarıştan evvel gözden geçirdiğim zaman... (S., 11 Kânunevvel 939:10).

Atletizm (<Fr. athlétisme): Beden gücünü, çevikliği, yetenekleri geliştirmeye yarayan koşu, atlama, ağırlık kaldırma, atma vb. tek başına yapılan bireysel sporların genel adı.

Nevyorkta kapalı salon senelik atletizm müsabakalarında çok yüksek dereceler elde edilmiştir (S., 5 Şubat 1940:10).

Atletizm Şampiyonası'nda İzmir Bölgesi'nin 150 sporcu ile temsil edileceğini söyledi (F., 10 Ocak 1996:11).

Avantaj (<Fr. avantage): Üstünlük, kazanım, yarar.

Avantaj ve ofsayd kaidesini iyi tatbik edemiyorlar (S., 22 İkinci Kânun 1940:11).

Cim-bom avantaj yakaladı (F., 23 Aralık 1995:9).

Averaj (<Fr. average): Ortalama, sayı farkı.

Gruplarında ilk sıraları alan takımların yanı sıra ikinci olan takımlardan en iyi puan ve averaja sahip olan 10 takım doğrudan finallere kalacak (F., 13 Aralık 1995:6).

Aut/avut (<İng. out): topun oyun alanının dışına çıkması, hariç.

22 inci dakikada uzaktan Budurinin müthiş bir şutu direk üstünden avut (S., 18 Kânunevvel 939:9).

Badminton (<İng. badminton): Raket ve bir tür tüylü topla oynanan oyun.

Zonguldaklılar badmintonu sevdi (F., 29 Mart 1997:8).

Baraj (<Fr. barrage): Futbol veya hentbolda serbest atışı yapacak oyuncunun önünde karşı takım oyuncularının yan yana dizilip oluşturdukları set.

Kasımpaşalılar baraj kuruverdiler (S., 29 Ekim 1957:3).

Basketbol (İng. basketball) : Beşer kişilik iki takım arasında topu 3 m yükseklikteki karşılıklı duran ağ geçirilmiş iki sepetten birine sokup sayı kazanmak esasına dayanan bir oyun, basket, sepet topu.

Basketbol teşviklerinin dömifinalleri cuma akşamı yapılıyor (S., 1 Kasım 1955:4).

A Milli Basketbol Takımımız'ın Hollanda'yı 40 sayı farkla yenip, Avrupa Şampiyonası Finalleri'ne katılmayı garantilediği maçta lejyonerlerimiz İbrahim, Mirsad ve Hüseyin performanslarıyla zaferde başrolü oynadı (F., 24 Ocak 2003:10).

Beach volley (beach volley) : Plaj voleybolu.

Şilede Beach Volley Keyfi (Başlık) (F., 4 Ağustos 2001:8).

Bek (<İng. back): Savunma oyuncusu. Sağ bek, sol bek.

Savunma oyuncusu.Buna mukabil bek sefer çok yerinde müdahalelerle gollere mani oluyor (S., 2 Haziran 941:7).

Beraber/beraberlik (<Far. berâber) : Eşitlik, tarafların birbirine üstünlük sağlayamama durumu, yenişememe, denk kalma.

Birinci kırk beş dakika kadar karşılıklı akınlarla ve birer gollük beraberlikle sona erdi. (S., 1 Nisan 1940:4)

Konuk takım iki kez öne geçmesine rağmen avantajını koruyamadı ve beraberliğe razı oldu (28 Mart 1999,sayı:1225,s.11)

Beynelmilel müsabaka (<Ar. beynel-milel Ar. musâbaka): Uluslararası karşılaşma.

Bizim hakemlerin yüzde doksan beşi futbolda az tanınmış ve hiç beynelmilel olmamış arkadaşlarıdır (S.,13 Teşrinisani 939:6).

Blokaj (<Fr. blocage) : Bloke etme işi, kalecinin gole giden topu topu engellemesi.

Maamafih İngiliz kalecisi kontrpiyeye düşmesine rağmen blokajını yaptı (S., 14 1.kânun 941).

Bloke (<Fr. bloqué): 1.Kaleci için topu tutmak 2. Voleybolda; rakip oyuncunun vurduğu topun yine onun sahasına düşmesi, etkisiz kılınması için, iyi bir zamanlama yaparak ağın üstüne doğru zıplayıp, yukarı kaldıran ellerle oluşturulan engel.

Mukabil akında Canbazın ortasını Faruk güzel bloke etti (S., 31 1.Teşrin 1940:4).

Boks (Fr. boxe): Belirli kurallara uyularak yapılan yumruk dövüşü, yumruk oyunu.

O zamanlar, Fransada en ziyade tanınmış ve yayılmış olan “Fransız boksı” şeklinde döğüşürdük (S., 26 Mayıs 941:8).

Madalya şansı verilmeyen branşlar orasında gösterilen boksta, bugün Atagün Yalçinkaya ile Yıldırım Tarhan yarı finale kalmak için ringe çıkacak. (24 Ağustos 2004,sayı:3201,s.14)

Boksör (<Fr. boxeur): Boks yapan kimse, yumruk oyuncusu.

Bir atleti, bir boksör veya bir futbol ekipini çalıştıran antrenörlerin tek korktuğu nokta; sporcunun fazla antreman dolayısıyla... (S., 16 Mayıs 942:2).

Bonservis (<Fr. bon service): Çalıştığı yerden ayrılırken görevini iyi yaptığını belirtmek amacıyla birine verilen belge, tavsiye mektubu.

Norveçli kaleci, bugün menaceri Erik Payol ile birlikte Everton Kulübü Yönetim Kurulu toplantısına katılarak bonservisi için Beşiktaş adına pazarlık yapacak (F., 5 Kasım 2001:10).

Cenah (<Ar. cenâh) : Yan, taraf. Futbol sahasının her iki tarafından her biri.

Bilhassa cenahlardan gelip ortada müessir bir vaziyete geçen hücumlar, Davutpaşalıların sayı kazanmalarını intaç ediyordu. (S., 28 1.Teşrin 1940:5)

Cenah hafı : Sağ ya da sol kanat oyuncularını için kullanılmaktadır.

Muavin hattında Ali İhsandan başka iki cenah hafının da tutunamadığı müşahede edildikten sonra... (S., 11 Mart 1952:4).

Cimnastik/Jimnastik (<Fr. gymnastique): Bedeni güçlendirmek ve çevikleştirmek için yapılan beden alıştırma hareketlerinin tümü, idman.

Mekteplilerin cimnastik bakımından yetiştirilmesi ve izcilik teşkilatı bu başkanın emri altındadır (S., 7 Eylül Pazartesi 942:3).

Fakat bizi bıktıran ve yıldırان bir tek iş de bol jimnastikdi (S., 10 Kasım 1947,sayı:34,s.11).

Aerobik cimnastikte birinciler belli oldu (F., 6 Aralık 1998:11).

Cimnastikçi: Cimnastik yapan kişi. Cimnastik kelimesine Türkçe ek getirilerek oluşturulmuştur.

Cimnastikçiler nefes kestiler (F., 1 Eylül 1996:7).

Coach/Koch (<İng. coach): Çalıştırıcı.

Başarılı teknik adam, FIBA'nın önümüzdeki yıldan itibaren geçerli olarak yeni oyun kurallarının basketbolu güzelleştirip, hızlandırırken; coachların daha ön plana çıkacağını düşünüyor (F., 15 Mayıs 1999:11).

007 KOCH! (Başlık) (F., 6 Ekim 2004:3).

Cokey (<İng. jockey): Yarış atı binicisi.

Amatör cokeylerin koşusu çok güzel oldu. (S., 28 Temmuz 941:7).

Dalya (<İt. Taglia): Bir şey sayılırken birim olarak alınan sayıya gelindiğinde söylenen uyarma sözü. Dalya yüz! dalya iki yüz!

Millilerden dalya (Başlık) (S., 3 Nisan 1997:3).

Defans (<Fr. défense): Savunma.

Yine burada Trabzonspor'u da uyarmak isteriz defansın sağ bloğu bariz bir şekilde aksıyor (F., 28 Kasım 1995:9).

Defansif (<Fr. défensive): Savunmalı.

Sertan'ın defansif yönü çok zayıf. (F., 3 Aralık 1995:5).

Degaj (<Fr. dégagement) : Futbolda kalecinin topu sert bir ayak vuruşuyla uzağa atması.

Cihat çok güzel bir kurtariş yaptı ve topu degaje ederken her neden ise hakem, kalenin iki metre önünde bir serbest vuruş verdi (S., 8 Nisan 1940:7).

Fenerbahçe yönetiminin konuşmasını men etmesinden sonra milli kaleciye şimdi de degaj yasağı geldi (F., 7 Eylül 1996:3).

Degajman (<Fr. dégagement) : Futbolda kalecinin topu sert bir ayak vuruşuyla uzağa atması, degaj.

Farukun degajman yapması lazım gelen vaziyetlerde dripling yaparak ilerlemesi bir mudati için lüzumsuz ve hatalı hareketlerdir (S., 1 Nisan 1940:5).

Demarke (<Fr. démarque): Rakibin markajında olunmayan, markaja alınmamış, boş. Demarke bırakılan Necip de bu fırsattan istifade ederek Vefanın ikinci golünü Mehmet Alinin boş bıraktığı köşeden içeri attı (S., 1 Nisan Pazartesi 1940:.4).

Depar (<Fr. départ): Koşucunun hızlı koşmaya başlaması, hızını arttırması.

Atlet Vildan, İsveçte Beden Terbiyesi tahsil eden Vildan, mükemmel bir deparla harekete geçti bu depar bize iyi bir finiş vadediyor. (S., 22 Nisan 1940:2).

Halbuki bu futbolcu koşan, deparlarla rakip defansı dağıtan bir oyun stiline sahip. (F., 2 Aralık 1995:2).

Deplasman (<Fr. déplacement): Dış saha.

Bu mevkideki oyuncular deplasmana girmesini kafalarile ve oyunlarile kabul ettikleri ve driplinglerle rakip müdafaaya zaman ve adam marke etmek fırsatını kazandırmaktan vazgeçtikleri takdirde bu takım her zaman için birinci sınıf bir takım olarak sükse yapabilir (S., 1 Aralık 1947:4).

Ankaragücü'nü deplasmanda 3-0 mağlup edip, averajlarını bir hayli düzelttiler. (F., 11 Şubat 1996:3).

Derbi (<İng. derby): 1. Aynı şehrin takımları arasında oynanan oyun. 2. Büyük takımlar arasında oynanan oyun.

Sarı-lacivertliler Beşiktaş ve Galatasaray'ı devirdikten sonra ligdeki üçüncü derbisinde de Trabzonspor'a sahayı dar ettiler (F., 12 Aralık 1995:10).

Devre (<Ar. devre): Futbol karşılaşmasının 45'er dakikalık iki bölümünden her biri. Devre Beykozun hücumu ve Hilalin müdafaasıyle 1-0 nihayetlendi (S., 13 Teşrinisani 939:10).

Derbi maçlarındaki golleriyle gündeme gelen ve ilk devrede 13 maçta 7 gol atan İngiliz futbolcu, ikinci yarıda²¹ forma giydiği 5 maçta sadece Karşıyaka filelerini havalandırabildi. (F., 16 Mart 1996:2).

Disk (<Fr. disque): Disk atmada kullanılan, erkekler için 2, kadınlar için 1 kilogram ağırlığında, genellikle metal bir çember ile çevrelenmiş tahta ağırlık.

Günün en parlak derecelerini disk atmada Krivokapiç 49.75 sırk atlamada Efstratyadis 4.15 le elde ettiler (S., 11 Ağustos 1953:1).

Doping (<İng. doping): Bir spor yarışması sırasında vücuda ek enerji sağlamak için kullanılan uyarıcı ilaç.

Millilere prim dopingi (Başlık) (F., 8 Haziran 1996:4).

Dömi profesyonel (<Fr. demi + Fr. professionnel): Yarı uzman, bir işi kazanç sağlamak amacıyla yapan kimse.

... bize en yakın olan milletlerin yaptıkları gibi dömi profesyonelliği kabul etmektir (S., 30 Haziran 941:10).

Dömifinal (<Fr. demi-finale): Yarı final.

Bu maçların dömifinali: Harbiye-Askeri Fabrikalar,Gençler-Demirspor arasında yapılacaktır (S., 18 Kânunevvel 939:17).

Dripling (<İng. dribbling) : Futbol, basketbol gibi oyunlarda; kurallara uygun olarak, sürekli, kontrollü ve hızlı biçimde top taşıma.

Galatasaray forlarının açık pozisyonlarda dripling yapmakta ve küçük pasla oynamakta ısrar etmeleri... (S., 18 Mart 1940:4).

Düello (<İt. duello): Sözlükte iki kişi arasında, tanıklar önünde yapılan silahlı vuruşma olarak tanımlanırken sporda karşılaşma ve kapışma anlamlarına gelecek şekilde kullanılmaktadır.

İzmir’de büyük düello (Başlık) (F., 13 Aralık 1995:9).

Ekarte (<Fr.écarté): Rakibini saf dışı bırakma.

...bütün bir müdafaayı ekarte ettikten sonra vurduğu bir kafa darbesiyle beraberlik golünü çıkardı (S., 24 Kasım 1947:5).

Ekip (<Fr. équipe): Takım.

Yüceülkünün evvelki gün sanat okuluyla berabere kalan ekibi (Başlık) (4 Kânunevvel 939:9).

²¹ İkinci yarı: İkinci devre.

Sarı-Lacivertli ekip, Faruk ve N'Gobe'nin golleriyle 3 puanı hanesine yazdırmayı bildi (F., 23 Aralık 2000:5).

Egzersiz/Ekzersis/Eksersiz (<Fr. Exercice): 1. Alıştırma. 2. Sağlıklı yaşam için spor yapmak.

Cross Country koşuları mevsimi yaklaştığı cihetle takımlar ekzersis yapmağa başlamışlardır (S., 20 Teşrinisani 939:16).

Nasıl eksersiz yaparsınız? (S., 26 Şubat 1940:14).

Eleminasyon (<Fr. élimination): Eleme.

Eleminasyon usuliyile alınan neticeye göre birinci katagoriye dahil ağırlıkları 60 kiloya kadar olan pehlivanların katıldığı deste güreşlerinde Belikesirden Ahmet Göker birinci, Samsun'dan Cemil Sarı bacak iki sayılmışlardır. (S., 4 Ekim 1948:6).

Elemine (<Fr. éliminé) : Eleme.

5 fena puvanı olduğundan üçüncü turda elemine olmuş, derece alamamıştır. (S., 21 Nisan 1947, sayı:5, s.8).

Enternasyonal turnuva²² (<İng. international +Fr. tournoi): Uluslararası karşılaşmalar.

Geçen sene ilk olarak tertip edilen ve enternasyonal turnuvalar listesine dahil edilmiş bulunan İstanbul enternasyonal tenis turnuvasının ikincisi bu yıl 5 eylülde Tenis ihtisas klübü kortlarında yapılacaktır (S., 1 Eylül 1947:13).

Fair-play (<İng. fair play): Dürüst oyun.

Alpay'a Fair-Play ödülü (Başlık) (F., 21 Haziran 1996:3).

Falso (<İt. falso): Topun yanına vurma şekli.

Yugoslavya müdafilerinin kafasında falsolandı (S., 11 Kânunevvel 939:14).

Faul/Favl/Favul (<İng. fault): 1. Sporda kural dışı hareket. 2. Çeşitli spor karşılaşmalarında, bir sporcunun takımına sayı kazandırma olasılığı bulunan bir hareketini önlemek için, karşı takım oyuncusunca başvuru kuraldışı davranış.

Budurinin topa kafayla sıçraması Eşfakın ayağıyla bir sayı tevlit ettiyse de hakem daha evvel favul çaldığından gol verilmedi (S., 4 Kânunevvel 939:14).

23 üncü dakikada Kâmilin Gündoğanı kale önünde favle durdurması, penaltıya sebebiyet verdi (S., 20 Kasım 1956:3).

²² “Enternasyonal” ve “beynelmîlel” kelimeleri uluslararası maç ve turnuvalar için 1900'lü yıllarda çok kullanılmıştır. 22 Eylül 1947, sayı:27, s.4'te aynı sayfada “Beynelmîlel Atletizm bayramı yapıldı.” Şeklinde başlık atılırken yine aynı sayfada “İstanbul Enternasyonal Atletizm Bayramı dün İnönü stadyomunda kalabalık bir seyirci kütlesi önünde yapıldı.” Cümlesi yer almaktadır.

Federasyon (<Fr. fédération) : Aynı spor dalında olan kulüplerin veya kuruluşların oluşturdukları ve kendileri için bağlayıcılığı olan birlik.

Federasyon kupasında G.Saray F.Bahçe'yi elimine etti:3-2 (F., 4 Aralık 1956:1).

Festival²³(<Fr. festival): Ulusal veya uluslararası gösteri dizisi, şenlik.

Milletlerarası atletizm festivalinin beşinci ve son günü kadınlararası iki dünya rekoru kırılmıştır (S., 11 Ağustos 1953:2).

Fikistür/Fikstür (<Fr. fixture): Sporcuları, takımları eşleştirme işlemi. Sporda takımların önceden belirlenen karşılaşma çizelgesi.

Kura fikistürün başından beri, hiç yenilmeyen, iki takım karşılaşıyor (20 2.kânun 1941,sayı:47,s.8)Futbol fikstürü sona eriyor (S., 9 Şubat 1948:6).

Fikstür dezavantaj mı? (F., 28 Kasım 1995:7).

Final (<Fr. final): Elemeli yarışlarda sonucu belirten karşılaşma.

İngiliz millî takımının bu kadrosu kaleci Williamsa ve sağbek hariç olmak üzere 1954 dünya kupası kardöfinalinde Uruguaya 4-2 yenilen kadrodur (S., 18 Ekim 1955:1).

Gruplarında ilk sıraları alan takımların yanı sıra ikinci olan takımlardan en iyi puan ve averaja sahip olan 10 takım doğrudan finallere kalacak (F., 13 Aralık 1995:6).

Ülkemizi Avrupa Koraç Kupasında temsil eden Fenerbahçe, tarihinde ilk kez çeyrek finale²⁴ kalma başarısını gösterdi (F., 1 Ocak 1996:2).

Final four: Bir turnuva veya kupada son dört takımın mücadele ettiği karşılaşmalar dönemi.

“Ülker Final Four’a kalır (Başlık) (F., 24 Ağustos 1996:4).

Finalist (<Fr. finaliste): Şampiyonu belirleyecek son yarışmaya kalan sporcu veya takım.

Cim Bom çeyrek finalist (Başlık) (F., 23 Nisan 1996:4).

Finiş (<İng. finish): Varış, bitiş.

150 metre farkla ve rahat bir finiş ile kazanmıştır (S., 19 Şubat 1940:5).

Dün sabah Maçka İnönü Anıtı önünde başlayıp, Akaretler-Beşiktaş-Dolmabahçe-Gümüşsuyu Caddesi-Açık Hava tiyatrosu parkurunda koşularak İnönü Anıtı önünde sonuçlanan yarışta Haydar Doğan rahat bir finişle ipi göğüsledi (F., 18 Aralık 1995:6).

For hattı: İleri uç oyuncular.

²³ “Festival” kelimesi günümüzde daha çok şenlik ve eğlence için kullanılmaktadır.

²⁴ “Stad” gazetesinde “dömiöfinal ve kardöfinal” terimleri kullanılırken Fanatik’te yarı final ve çeyrek final ifadeleri kullanılmıştır.

Fenerbahçe for hattı, dalıcı hareketler ile her çıkışında müdafaayı yaran Melihi derin ara paslar ile beslemeği ihmal etmedi. (S., 26 Şubat 1940:13).

Form (<Fr. forme): Karşılaşmalarda, yarışmalarda yeterince başarılı olabilmek için fizik ve moral yönden istenen, gereken iyi durumun bulunması durumu.

...atletizm, her spordan fazla, çalışma ve muntazam bir stik ve form isteyen bir spordur (S., 23 Eylül 1940,sayı:29,s.6).

Forma (<İt. forma): Oyuncuların maçta giydiği, renkleri önceden tescil edilmiş tek tip giysi.

F.B Klübü, formalarını, Fenerbahçe mesiresinde bol olan papatyanın renginden almıştır. (S., 8 İkinci Kânun 1940:4).

Beşiktaş'ta Ali formayı tapuladı (Başlık) (19 Aralık 1995:4).

Forvet/Forved (<İng. forward): İleri uç oyuncusu, sürekli yeri ön sırada bulunan oyuncu, akıncı.

Hilal kalecisinin yerinde müdahaleleri Beykoz forvedlerine fazla gol imkanı vermedi. (Terinisani 939:10).

Yeşil çimler üzerine çıktıklarında ise adeta tek vücut oluyorlar, rakip forvetlerin önüne duvar örüyorlar (F., 28 Ekim 2004:12).

Frikik (<İng. free-kick) : Futbolda; kural dışı kimi davranışlar için verilen ceza vuruşu, serbest vuruş.

Beykoz aleyhine verilen frikiki Hüsamettin sıkı bir şütle dışarıya attı. (S., 2. Teşrin Pazartesi 941,sayı:110).

Futbol/Fudbol (<İng. football): Topu, kafa veya ayak vuruşlarıyla karşı kaleye sokma kuralına dayanan ve on bir kişilik iki takım arasında oynanan top oyunu, ayak topu.

Zaten kuvvetli olan Portekiz futbolünün bu suretle daha ziyade sağlamlaşacağı muhakkaktır (S., 27 Teşrinisani 939:18).

W.Pikford uzun müddet fudbol oynamış meşhur bir santırforvetti (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Yedekler aslara futbol dersi verdi. (F., 20 Şubat 1999:4).

Futbolcu/Futbolcü/Fudbolcü: Ayak topu oynayan kişi. Alıntı kelimeye Türkçe yapım eki getirilerek oluşturulmuştur.

Bu klübü teşkil eden futbolcüler arasında merhum Şeref, şehit doktor Ali, şehit doktor Mehmet, şehit şair Kazım, Nuri, Nazmi, Refik, şehit Asım ve Alâettin gibi gençler vardı (S., 27 Teşrinisani 939:13).

Halbuki bu futbolcu koşan, deparlarla rakip defansı dağıtan bir oyun stiline sahip. (F., 2 Aralık 1995:2).

Galebe (<Ar. galebe): 1. Yenme, yengi. 2. Üstünlük. Çokluk.

Oyunun sonlarına doğru kalecinin hatasından istifade eden Şahab takımını galib vaziyete getirdi ve maç 4-3 Beykozun galebesiyle bitti (S., 20 Teşrinisani 939,sayı:2,s.12).

Galibiyet (<Ar. galibiyet) : Yenme, yengi, üstünlük sağlama.

Bundan sonraki oyunda galibiyeti temin için tarafeynin sarf ettiği büyük gayret semere verdi (S., 1 Nisan 1940:8).

Son çalışmasını dün akşam yapan Bordo-Mavili takımda tüm futbolcular galibiyet yemini etti (F., 27 Nisan 1996:1).

Galip (Ar.gâlib): Bir yarışma, karşılaşma sonunda yenen, üstün gelen, kazanan.

Maçın ilk devresinde çok kombine ve güzel bir oyun çıkaran Emniyetliler bu baskılarının haklı semeresi olarak, 18 inci dakikada da Necdet vasıtasile iki gol çıkartarak devreyi 2-0 galip vaziyette bitirdiler (15 Ekim 1950:4).

Beşiktaş teknik direktörü Sola, Bursaspor karşısında iyi oynamasalar da galip gelmeyi bildiklerini söyledi (F., 5 Kasım 2000).

Game/Geym

İlk seti son geymde 4-0 ileride iken 6-4 kaybeden Enes, ikinci sette nefesini ayarlayamadığı için oyun alamadı (S., 23 Ağustos 1955:2).

Golf (<Fr. golf): Çimenlerle kaplı, açık geniş bir alanda ufak bir topu özel sopalarla ilerleterek belli bir deliğe sokma amacıyla oynanan oyun.

“World Cup” Golf Turnuvası sonuçlandı (F., 29 Kasım 1995:10).

Golkiper (<İng. goalkeeper)²⁵ : Kaleyi savunmakla görevli, ceza alanı içinde belli kurallar dahilinde topu elle tutabilen kişi, kaleci.

Fransız golkiperi, Da Rui’nin güzel tavr ve hareketi nazarı dikkati celbetmiştir (S., 31 Mart 1947:12).

Grekoromen/Gregoromen (<Fr. gréco-romain): Yüze, boğaza dokunmama, belden aşağısını tutmama, ayaklarla oyun yapmama kuralları olan güreş türü.

²⁵ S. gazetesinde golkipper (<İng. goalkeeper) terimi çok kullanılmıştır. İngilizceden Türkçeye geçen terimin okunuş şekliyle yazıldığı görülmektedir. F. gazetesinde ise bu şekilde bir kullanım görülmemiştir. Bu ifade yerine “kaleci” terimi kullanılmaktadır.

Bizim bildiğimiz Mersinli, gregoromen güreşlerinde bile, gayet acar ve sert güreş tutan bir pehlivandı (S., 5 Mayıs 1941:7).

Zirâ güreş tarihi boyunca ve bilhassa Greko-Romen stilinde, İsveçliler eski antrenman stili ile rakiplerine daima galebe çalabilmişlerdir (S., 22 Şubat 1955:2).

Grekocu

Grekocular şartlandı (F., 16 Temmuz 1996:4).

Grup (<Fr. groupe) : Küme.

Maçlar dört grup üzerinden yapılacak ve grup birincileri dömi finali oynayacaklardır. (S., 25 Mart 1940,sayı:20,s.2).

Gruplarında ilk sıraları alan takımların yanı sıra ikinci olan takımlardan en iyi puan ve averaja sahip olan 10 takım doğrudan finallere kalacak (F., 13 Aralık 1995:6).

Haf (<İng. half) : Futbol takımının sağ veya sol yan oyuncusu.

Pertevniyalin küçük sağ hafının yaptığı hendbol cezasını Ahmet sıkı bir şutla kaleye göndererek Kabataşı 2-1 galip vaziyete yükseltti (F., 25 Kânunevvel 939:8).

Haf hattı

Beşiktaşta hücum ve haf hattı tamamen muattal ve bütün gayret geri müdafaaya düşmüştü (S., 4 Kânunevvel 939:11).

Haftaym/haftayım (<İng. Half-time): Futbolda, kırk beş dakikalık ilk dönemden sonraoyunculara verilen on beş dakikalık dinlenme süresi, ara.

İlki birinci haftaymı oynadı (S., 11 Kânunevvel 939:2).

...ve oyun 15 şer dakikalık iki haftayım temdit edildi (S., 1 Nisan 1940:4).

Hakem (<Ar. hakem): Güreş, futbol, voleybol vb. oyunlarda, oyunu yöneten sorumlu kişi.

Beynelmîlel güreş hakemlerinden mülâzım Biamonret de idarî işlere bakacaktır (S., 20 Temmuz 939:9).

Lacivert-Beyazlılar, İspanyol hakem Manuel'e rağmen maçı söke söke kazanmasını bildi. (F., 30 Kasım 1995:1).

Halter (<Fr. haltere): 1.Birbirine metal sapla bağlanmış iki gülle veya disklerden yapılmış araç. 2. Bu aracı iki elle kaldırmayı amaçlayan spor dalı.

Genç haltercilerimiz Avrupa Şampiyonu oldu (F., 3 Eylül 1996:8).

Hamle (< Ar. hamle): Saldırı, yüklenme.

Galatasaraylılar müdafilerinin atak hamlelerinden cesaret alarak sağdan soldan siyah beyazı nısıf sahayı geçmek ve muhakkak sayı yapma... (S., 17 Mart 1941:4).

Hat-trick (<İng. hat trick): Futbolcunun bir maç süresi boyunca üç gol atması.

A.Birdal “Hat-Trick” mi yapacak (F., 6 Aralık 1995:8).

Hentbol/Hendbol (<İng. hand-ball): Yedişer ya da on birer kişik iki takım arasında ve yalnızca el ile oynanan, topu karşı takım kalesine atarak sayı yapma ilkesine dayanan top oyunu, eltopu.

Pertevniyalin küçük sağ hafının yaptığı hendbol cezasını Ahmet sıkı bir şutla kaleye göndererek Kabataşı 2-1 galip vaziyete yükseltti (25 Kânunevvel 939:8).

Hentbolda İzlanda ve Mısır finale kaldı (F., 31 Mayıs 1997:8).

Hentbolcu: Eltopu oynayan oyuncu. İngilizceden Türkçeye geçen alıntı spor terimine yapım eki getirilerek oluşturulmuştur.

Bilgi:Hedef 3 milyon hentbolcu (F., 14 Mart 1997:7).

Hücum (<Ar. hucûm): Gol atmak veya sayı kazanmak amacıyla yapılan akın, hamle. Beşiktaşta hücum ve haf hattı tamamilе muattal ve bütün gayret geri müdafaaya düşmüştü (S.,4 Kânunevvel 939:11).

Futbolun bir parçasının hücum, diğer parçasının savunma olduğunu unutmamışlardır (F., 12 Aralık 1995:5).

İdman (<Ar. idmân)²⁶: Vücudun gücünü artırmak için yapılan alıştırma, spor, jimnastik.

İdman muallimimiz Bay Hamdinin antrönemanlara nezaret etmesinden ve fena havalarda kapalı salonda çalıştırmasından çok istifade etmekteyiz. (S., 13 2. Kânun 1941:8).

İhtar²⁷ (<Ar. ihtâr) : Hakemin sporcuları uyarması.

Hakem, fazla ihtar vermek ve fazla düdük çalmakla beraber maçı iyi idare etti (S., 1 Nisan Pazartesi 1940:5).

Ahmet bir kafakolla Rusu altına aldı ise de her iki güreşçi de favul yaptıkları için birer ihtar aldılar (S., 21 Nisan 1953,sayı:232,4).

Eskrim/İskrim (<Fr. escrime) : Dürtücü kılıç, kesici kılıç ve delici kılıç adı verilen silahlarla yapılan spor, kılıç oyunu.

Mersin Halkevi iskrimcilerinin daveti üzerine Eskişehir Halkevi iskrim ekibi Mersine gideceklerdir (S., 13 2. Kânun 1941:3).

Jimnastikhane (<Fr. gymnastique +Far. hâne, hanay): Bedeni güçlendirmek ve çevikleştirmek için yapılan beden alıştırmalarının yapıldığı yer.

²⁶ S. gazetesinde çok kullanılan “idman” kelimesi yerine F. gazetesinde antrenman (<Fr. entraînement) kelimesi kullanılmaya başlanmıştır.

²⁷ “İhtar almak/vermek” ifadesi önceden hem futbol maçlarında hem de güreş müsabakalarında kullanırken günümüzde anlam daralmasına uğrayarak sadece güreşte kullanılmaktadır.

Jimnastikhane bahçenin üst tarafında, ayrı bir binada (S., 17 Şubat 1941:8).

Kadro (<İt. quadro): Ekip, takımı oluşturan oyuncular.

Bayramın ikinci günü Taksim Stadında Şişli-Pera mutad heyecanlı maçlarından birini tam kadroları ile oynayacaklardır (S., 13 Teşrinisani 939:1).

Fenerbahçe altyapısından yetişen ancak kadroya girmeyen 9 futbolcu, Beşiktaş'tan Malatya'ya, Sakarya'dan Rize'ye birçok takımda banko forma giyiyor (F., 5 Eylül 2004:6).

Kale (<Ar. qal'a): Takımla oynanan bazı top oyunlarında topun sokulmasına çalışılan yer.

Soluçin yerden plase şütü kaleyi buldu (S., 11 Kânunevvel 939:14).

Rüştü'nün sakatlığından sonra Denizlispor maçının 2.yarısında kaleye geçen ve başarılı kurtarışlar yapan genç file bekçisi, taraftardan güvenoyu aldı (F., 4 Ekim 2004:15).

Kaleci: Oyunda kaleyi korumakla görevli kişi.

Gündüz sağından aldığı bir pası, fevkalâde bir şütle, uçan kalecinin plonjönüne rağmen ağlara takıyor. (S., 6 Haziran 1940:3).

Kaptan Bülent, kaleciyi orta sahadan avladı (F., 18 Kasım 2001:1).

Kaptan (<İt. captain): Sporda takım başı, takıma önderlik yapan kişi.

Altı senedir voleybol takımının kütörlüğünü yapan Nefis, halen okulun voleybol kaptanıdır (S., 28 Ekim 1952:2).

Kaptan Bülent, kaleciyi orta sahadan avladı (F., 18 Kasım 2001:1).

Kardöfinal: Çeyrek Final

Lizbondaki maç 3-3 berabere bittiğinden Partizan bu galibiyetle kardöfinale kalmıştır. (S., 18 Ekim 1955:3).

Karate (<Japon): Ayak ve yumruk vuruşları üzerine kurulu, Japon kökenli bir dövüş yöntemi.

Karetecilerimiz, rakiplerine adeta minderi dar ederek madalyaları topladı. (F., 21 Eylül 1998:10)

Klâs (<Fr.classe): Üstün nitelikli, üstün yetenekli.

Hidden'in klâsında olan, kaleci Zeman ve kendi mevkiinde bugünün en iyi oyuncularından birisi sayılan sağ iç Stojaspa da, kıymetli elemanlardır. (S., 15 Aralık 1950:4).

Boliç klasını konuştu (F., 11 Şubat 1996:3).

Klasman (<Fr. classement): Belli bir sınıf, küme.

Engin Kurt'un yöneteceği karşılaşma, Gaziosmanpaşa için Play-off, Anadoluhisarı için de Klasman Grubu açısından önemli (F., 2 Aralık 1995:6).

Kulüp/Klüb/Klup/Kulüb (<Fr. club): 1.Görüşme, konuşma, okuma, spor yapma vb. amaçlarla yalnız üye olanların toplandıkları yer. 2. Spor kulübü.

Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü teftiş heyeti reisi Ziya Ateş İstanbul bölgesinde ve bazı klüblerde teftişler yapmak üzere İstanbula gelmiştir (S., 20 Teşrinisani 939:9).

Ankara Klüplerinin Puvan Vaziyetleri (Başlık) (S., 13 Teşrinisani 939:9).

Bir Yugoslav kulübü dörd maç yapmak için geliyor. (S.,13 Teşrinisani 939:9).

Eski millî sporcuların yenilere verdikleri açılış dersinden sonra bu sene lig maçlarına iştirak edecek birinci küme kulüpleri oyuncularından müteşekkil iki muhtelit takımın maçı yapıldı. (7 Eylül 942:1).

Tolunay, Karşıyaka maçında kulübün Birinci Lig tarihindeki 1000. Golü'nü filelere yolladı (F., 29 Aralık 1995:10).

Knock-out (<ng. knock out): Boks maçında yumruk etkisiyle yere düşen ve 10 saniye içinde kalkıp devam edemeyen oyuncunun yenilmesi durumu. (Nakavt).

Çarşamba gecesi yapılan maçta, boks dünyasının yaşlı şöhretlerinden, dört çocuk babası Jersey Joe Walcott, kuvvetli rakibi Ezzard Charles'i 7'nci raundda knock-out ederek, 1951 senesinin sürprizli karşılaşmaları serisine bir yenisini daha ilave etmiş oldu (S., 15 Temmuz 1951:2).

Kombine²⁸ (<Fr. combiné): 1.Toplu, düzenli 2. Bir spor dalında değişik türdeki yarışmaların sonuçlarına göre birleştirilmiş derecelendirme, toplam puana göre değerlendirme.

Maçın ilk devresinde çok kombine ve güzel bir oyun çıkaran Emniyetliler bu baskılarının haklı semeresi olarak, 18 inci dakikada da Necdet vasıtasile iki gol çıkartarak devreyi 2-0 galip vaziyette bitirdiler (S.,15 Ekim 1950:4).

Kombinezon (<Fr. combinaison): Bir işi başarıya ulaştırmak için alınan önlemler bütünü, düzenleme.

36 lik 37 Londra kombinezonu maçlarında oynamıştır. (S., 18 Kânunevvel 939:7).

Kondisyon/Kondisyoner (<Fr. condition): Fiziksel ve ruhsal bakımdan bir sporcunun durumu.

²⁸ “Kombine” kelimesi günümüzde daha çok “toplu” anlamında kullanılmaktadır. “Kombine bilet” ifadesi sporda çok kullanılan kalıp ifadelerdendir. Toplu olarak bilet satın alma işlemi olarak düşünebiliriz. Çünkü taraftar kendi takımının bir dönemde oynayacağı tüm maçları seyretmek için almış olduğu bilete ya da karta “kombine bilet ya da kombine kart” adı verilmektedir.

Başarılı teknik adam, yapılan görüşmede, “Benim için yeni bir kondisyoner ekibi alınması çok önemli.” (F., 20 Aralık 2013:7).

Kontratak (<Fr. contre-attaque): Karşı akın.

Eğer kontrataklar yapılabilseydi, Beşiktaş tarihi bir farkla sahadan ayrılabilirdi (F., 31 Temmuz 2014:3).

Kontrpiye/Kontrpiye (<Fr. contre-pied): Sporcunun yanılma hareketi.

Cemil de birinci sınıf bir vücut sıyrılışıle iki beki kontrpiye aldı (S., 18 Kânunevvel 939:9).

Nevzat kontrpiyede kalmasına rağmen büyük bir fedakarlıkla ters tarafa uzandı (S., 13 2. Kânun 1941:12).

Korner (<İng. corner): 1. Futbol, hentbol ve su topunda kale çizgisi ile saha çizgisinin kesiştiği nokta. 2. Köşe atışı.

Köşe vuruşu.Mehmet Ali güzel bir plonjonla kornere attı (S., 29 İkinci Kânun 1940:8).

Kort (<İng. court) : Tenis oynanan alan.

Geçen sene ilk olarak tertip edilen ve enternasyonal turnuvalar listesine dahil edilmiş bulunan İstanbul enternasyonal tenis turnuvasının ikincisi bu yıl 5 eylülde Tenis ihtisas klübü kortlarında yapılacaktır (S., 1 Eylül 1947:13).

Krampon (<Fr. crampon): Futbol ayakkabılarının altındaki, çimende rahat hareket etmeyi sağlayan, deri veya sentetik kabara, tutmalık.

Kaledeki bir numaradan tutun da, ileri burçlardaki on bir numaralı cengavere kadar şampiyonlukta bende varım savaşını veren 22 kramponun onur kavgasıydı Bursaspor maçı (F., 21 Kasım 1995:4).

Kros/Kuros (<İng. cross): Kır koşusu, açık havada yapılan ve genellikle 5-10 kilometre arasında değişik uzaklığı olan koşu.

Mektepliler arasındaki kros güzel oldu (S., 11 Kânunevvel 939:10)

Amerikada kuros mevsimi bitmiştir (S., 22 İkinci Kânun 1940:11).

Kroşe (<Fr. crochet): Boksta kolun bükülmesiyle yapılan bir yumruk vuruş biçimi.

Çok heyecanlı geçen bu maçta İskender fevkalâde seri ve sert bir oyundan sonra kuvvetli rakibini 3 üncü ravundun başında sağ bir kroşe ile nakavut etti ve uzun uzun alkışlandı (S., 22 Eylül 1947:13).

Kupa/Cup (<İt. coppa): 1.Altın, gümüş, bronz veya kristalden yapılmış, yarışma ödülü olarak verilen ayaklı kap. 2. Yarışma ödülü olarak verilen her hangi bir sanat eseri.

Birinciye bir kupa, ikinci üçüncüye birer madalye, dördüncü beşinciye atlet fanilas. (S., 26 Şubat 1940:13).

“World Cup” Golf Turnuvası sonuçlandı (F., 29 Kasım 1995:10).

Lejyoner

A Milli Basketbol Takımımız’ın Hollanda’yı 40 sayı farkla yenip, Avrupa Şampiyonası Finalleri’ne katılmayı garantilediği maçta lejyonerlerimiz İbrahim, Mirsad ve Hüseyin performanslarıyla zaferde başrolü oynadı (F., 24 Ocak 2003:10).

Libero (<İt. libero) : Son adam.

Orta saha, libero derken, hocalarının tavsiyesi ile kaleci olmuş (F., 20 Kasım 1995:4).

Lider/Liderlik (<Fr. leader): Yarışmayı en önde götüren takım, kimse.

Lik liderliği yolunda sapasağlam duran Beşiktaş, kendilerinden zayıf olan Süleymaniyeleri çok hırpalayan bir oyundan sonra ağır bir mağlubiyete uğrattılar. (S., 30 Mart Pazartesi 942:2).

Lider ve namağlup Trabzonspor karşısında rezil bir hakeme rağmen güzel bir oyun Sarı-Lacivertliler rakibin küçük takımlar gibi adam adama yapışık markaj yapan ve defansa önem veren taktiğine rağmen galip duruma yükselmesini bildiler. (F., 10 Aralık 1995:2).

Lig/Lik/Liğ (<Fr. ligue): Kime, kategori, takımların durumları ve nitelikleri göz önüne alınarak belli sayıda takımdan oluşturulan topluluk.

Taksim stadında mektepler likinin maçı İstanbul erkek muallim mektebi ile Darüşşafaka arasında yapıldı (S., 4 Kânunevvel 939:8).

Liğ futbol maçları bitmiş. (S., 4 Mart 1940:10).

İstanbul liğinin bazı mühim oyunları neden cumartesi oynanmasın? (S., 7 Eylül 941:2).

Ligin 3.haftasından bu yana gol atamayan Bülent’le son kez 6.haftada ağları havalandıran Boliç, suskunluklarına dün akşam son verirken, Fenerbahçe’yi galibiyete taşıyan isimler oldu (F., 26 Kasım 1995,sayı:7,s.2).

Lisans (<Fr. license): Bir sporcunun resmi yarışmalara katılabilmesi için spor federasyonunun kendisine verdiği kayıt fişi veya kimlik kartı.

Kırklarelispor ise Adana Demirspor maçına lisanssız olarak gittiği için puanı silinmedi, ancak hükmen yenik sayıldı (F., 26 Eylül 2001:7).

Maç (<İng. match) : Bazı spor dallarında iki takım, iki kişi, iki taraf arasında yapılan karşılaşma.

Evvelce de bu sütunlarda yazdığımız gibi lik maçlarında puvan usulü bu ay başından itibaren tatbik edilecektir. (S., 2. Teşrin Pazartesi 941:2).

16'ya alınmayan Rüştü maçı şeref tribününde izledi (F., 11 Mart 1996:3)

Madalya/Madalye (İt. medaglia): Yararlık gösterenlere, yarışlarda ve sergilerde derece alanlara ödül, bazen de önemli bir olay dolayısıyla ilgililere hatıra olarak verilen metal nişan.

Birinciye bir kupa, ikinci üçüncüye birer madalye, dördüncü beşinciye atlet fanilas. (S., 26 Şubat 1940:13).

Bayanlarda Elvan, erkeklerde de Selim Bayrak ile altın madalyaya uzandık. (F., 13 Nisan 2006:13).

Mağlûp/Mağlûb (<Ar. mağlûb): Yenilen, yenik düşen.

Son Galatasaray-Fenerbahçe maçında hakemin kararına itiraz eden ve oyundan çıkmamakta ısrar ederek takımını hükmen mağlûb ettiren Fener kaptanı Ali Rıza, yüksek hakem komitesi tarafından dört ay boykut cezasıyla tecziye edilmiştir. (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Kembriç, Oxford'u mağlûp etti (S., 4 Mart 1940:4).

Ankaragücü'nü deplasmanda 3-0 mağlup edip, averajlarını bir hayli düzelttiler. (F., 11 Şubat 1996:3).

Mağlûbiyet (<Ar. mağlubiyyet): Yenilme, yenilgi.

Müdafaayı kabul eden Beşiktaş civarında oynanan maç Galatasarayın mağlûbiyetile sona erdi (S., 13 Teşrinisani 939:17).

Mania /maniacı (<Ar. mâni'a) : Engel, engelli koşular yapan, engelli yarışlara katılan sporcu, engelci.

Manialı koşu²⁹: belirli aralıklarla konulmuş engellerden aşmayı da içeren bir tür koşu, engelli koşu.

İkinci müsabaka manialı koşu idi (S., 6 Mayıs 940:7).

Maniasız koşu : Engelsiz koşu.

Birinci müsabaka maniasız koşu olarak yapıldı (S., 6 Mayıs 940:7).

Maraton (<Fr. marathon): 42.195 metrelik en uzun yol koşusu.

Antalya'da maratoncuların, Mersin'de ise atlama ve sürat koşucularının kampa alınacağını ifade eden Dalkılıç, "Olimpiyatlarda maraton koşacak Z.Öztürk,

²⁹ S. gazetesinde "manialı veya maniasız koşu" ifadeleri kullanılırken F. gazetesinde bu kullanımlar yer almamaktadır. Günümüzde "manialı koşu" yerine "engelli koşu" terimi kullanılmaktadır.

C.Demirel, H.Doğan, S.Aktaş ve N. Taşdemir, 3 Nisan'da uluslararası Londra Maratonu'na, 9 Nisan'da ise Rotterdam Maratonu'na katılarak deneyim kazanacaklar.” dedi (F., 16 Ocak 1996:10).

Markaj (Fr. marquage): Tutma, engelleme, takım oyunlarında, karşı takım oyuncusunun eylemine elle, ayakla veya vücut hareketiyle engel olma.

Lider ve namağlup Trabzonspor karşısında rezil bir hakeme rağmen güzel bir oyun Sarı-Lacivertliler rakibin küçük takımlar gibi adam adama yapışık markaj yapan ve defansa önem veren taktiğine rağmen galip duruma yükselmesini bildiler (F., 10 Aralık 1995:2).

Marke (<Fr. marqué)³⁰: futbol, basketbol gibi oyunlarda; rakip oyuncuyu izlemek, kontrol etmek, onun serbestçe top kazanmasına, kullanmasına fırsat vermemek; tutmak.

Sait sıkı marke edildiğinden fazla çalışmıyor (S., 6 Mayıs 940:8).

Menacer/Menecer (< Fr. Manager): 1. Yönetici, yönetmen. 2. Bir sporcunun veya sanatçının mesleki işlerini düzenleyen ve yöneten kimse. 3. Bir futbol takımının teknik yöneticisi.

1934 senesi Arsenal takımı için pek hazin bir sene olmuş, 6 kanunusanide dünyanın en meşhur futbol meneceri olan Herbert Chapman kısa bir hastalıktan sonra vefat etmiştir. (S., 27 Teşrinisani 939:7).

Menacer, yeni döneme kaldı (F., 21 Kasım 1995:4).

Merkez muavin: Merkezde oynayan oyuncu.

Topu haf hattında yakalayan merkez muhacim oyuncu yoktu. (S., 8 Nisan 1940:5).

Mevki (<Ar. mevki'): Yer, mahal, durum.

Boyu bosu hemcinslerin aksine ufak tefek olmakla beraber santırfor gibi zor bir mevkide muvaffak olmasını zekâsına, isabeti nazarına ve çevikliğine borçludur (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Muavin hattı

Bunun sebebi ise muavin hattının hücum hattı ile irtibatı temin edememesidir. (S., 4 Kânunevvel 939:10).

Muhacim (<Ar. muhâcim): Futbolda ileri uç oyuncusu.

³⁰ S. gazetesinde futbol, basketbol gibi oyunlarda; rakip oyuncuyu izlemek, kontrol etmek, onun serbestçe top kazanmasına, kullanmasına fırsat vermeme durumun ifade etmek için “marke” terimi kullanılırken F. gazetesinde “markaj” terimi kullanılmıştır.

Boğaziçi lisesi muhacimleri birçok goller kaçırmalarına rağmen sayı adedini üçe çıkardılar (S., 4 Kânunevvel 939:12).

Muhtelit (<Ar. Muhtelit): Karma, karışık; karışım.

İstanbul mintikası tarafından şehrimize davet edilen meşhur Macar takımı Ferenşvaroş 30,31 Kânunevvel ve 1 Kânunusanî tarihlerinde Ankara ve İstanbul muhtelitleriyle karşılaşacaklardır. (S., 4 Kânunevvel 939:18).

Müdafaa (<Ar. mudâfa‘a): Savunma, koruma.

Fenerbahçe for hattı, dalıcı hareketler ile her çıkışında müdafaayı yaran Melihi derin ara paslar ile beslemeği ihmal etmedi (S., 26 Şubat 1940:13).

Müdafi (<Ar. mudâfi‘): Savunucu.

Fener müdafilerinin kalelerinden uzaklaştırdığı topları tekrar tevzi edebilecek bir muavin hattı mevcut olsa idi netice şüphesiz farklı olurdu (S., 4 Kânunevvel 939:9).

Müşabaka (<Ar. musâbaka): Yarış, yarışma, karşılaşma.

Dün Taksim stadında Galatasaray ve Fener takımları arasında hususi bir müşabaka yapıldı (S., 4 Kânunevvel 939:16).

Müşabık (<Ar. musâbık): Yarışmacı, yarışçı.

Bu yarışa 24 müşabık iştirak etmiştir (S., 20 Teşrinisani 939:12).

Mütekait : (<Ar. mutekâ‘id): Jübile yapan futbolcu.

Dün Fener mütekaitlerini 1-0 mağlup etti (S., 31 1.Teşrin 1940:5).

Nakavt/Nakavut (<İng. knock out) : Boks maçında yumruk etkisiyle yere düşen ve 10 saniye içinde kalkıp devam edemeyen oyuncunun yenilmesi durumu.

Romanyalı Covaçi’yi dokuzuncu ravuntta nakavut etmiştir (S., 4 Mart 1940:7).

Hakkıyı nakavt edebileceğin hakkında bahsa gireriz (S.,7 Nisan 1941:11).

Kazak Jafarov önünde müthiş bir maç çıkaran sporcumuz, rakibini teknik nakavtla yendi (F., 11 Haziran 2001:1).

Namağlup (<Far. Nâ+Ar. mağlûb): Mağlup olmamış, hiçbir yenilgi almamış.

Lider ve namağlup Trabzonspor karşısında rezil bir hakeme rağmen güzel bir oyun Sarı-Lacivertliler rakibin küçük takımlar gibi adam adama yapışık markaj yapan ve defansa önem veren taktiğine rağmen galip duruma yükselmesini bildiler (F.,10 Aralık 1995,2).

Namzet (<Far. nâmzad): Aday oyuncu.

Türk-Elen millî maçı için hazırlık Milî takım namzetleri kampa giriyor (S., 20 Kasım 1948:3).

Netice³¹ (<Ar. netîce): 1. Sonuç. 2. Bitiş, son.

Bu tehlikelerden kurtulan yeşil-siyahlılar oyunun neticesine bir dakika kala santrforvetleri Kemal vasıtasıyla güzel bir gol kazandılar (S., 4 Kânunevvel 939:8).

Nısıf Saha (<Ar. nisf Ar. sâha):Yarı alan.

Kabataş nısıf sahasına intikal ettirdilerse de muhacimlerin beceriksizlikleri yüzünden bir çok fırsatları kaçırdılar (S., 11 Kânunevvel 939:9).

Ofansif/Offansif (<Fr. offence): Hücuma dayalı, saldırgan.

Avninin ilerde santrfor gibi oynayan İhsanı marke ederken offansif vazifesini iyi yapmamasını birazcık affedebiliriz (S., 22 Ekim 1957:3).

Hem ofansif, hem de defansif yönden başarılıydık (F., 5 Kasım 2004:2).

Ofsayt/Ofsayd (<İng. off side): Futbolda hücumla geçen takımın bir oyuncusunun topla oynadığı anda rakip takımın kale çizgisine, o takımın en yakın oyuncusundan daha yakın bulunması durumu.

Avantaj ve ofsayd kaidesini iyi tatbik edemiyorlar (S., 22 İkinci Kânun 1940:11).

Nihattan ofsayt pozisyonunda iken gelen topu M.Ali sıkı bir şutla gole çevirdi (17 Eylül 1957:4).

Gol sesinin çıkmadığı 90 dakikada Fahri de ofsayta takıldı (F., 9 Temmuz 2006:12).

Olimpik (<Fr. olympique): Olimpiyatlarla ilgili, olimpiyat ölçülerinde olan.

Filede olimpik smaç (Başlık) (F., 5 Eylül 1999,s.7).

Olimpiyat/Olimpiyad/Olempiyat/Olempiyad (Fr. olympiade): Her dört yılda bir başka ülkede yapılan, amatörlerin ve ülkelerinde profesyonel olarak futbol, basketbol, voleybol vb. takım sporlarıyla uğraşanların katıldığı uluslararası spor yarışmaları, olimpiyat oyunları.

1924 senesi ağustosunda Pariste yapılan Sekizinci Olimpiyad oyunlarından dönmüştür (S., 13 Teşrinisani 939,sayı:1,s.5).

Yunanistandan Londraya gönderilecek olan olempiyat meşalesini götürecek Yunan Harb gemileri bugün hareket edeceklerdir (S., 18 Temmuz 1948:8).

Olimpiyat oyunlarına 53 millete mensup altı binden fazla müsabıkın iştirak edeceği anlaşılmaktadır (S., 3 Haziran 1948:7).

Vembley stadından başka olempiyad müsabakalarının yapılacağı diğer yerlerde de 70 fotoğrafçı çalışacaktır (S., 18 Temmuz 1948:8).

³¹ S. gazetesinde maçların sonuçlarını ifade etmek için “netice” ifadesi çok kullanılmaktadır. F. gazetesinde ise netice yerine daha çok “sonuç ya da skor” kullanılmıştır. “Hatice’ye değil, neticeye bak.” İfadesi tuttuğu takım kötü oynamasına rağmen rakibini yendiği durumlarda sporda da kullanılan bir ifadedir.

Sporcuyla Olimpiyat Oyunları'na gidecek olan Yelken Milli Takımımız, son yıllarda edindiği uluslararası tecrübeyle Atina'da zirve peşinde olacak (F., 12 Ağustos 2004:7).

Paralimpik (<İng. paralyzed+olympic): Çeşitli engelli gruplarından sporcuların katıldığı çok sporlu etkinlik.

Atina Olimpiyat ve Paralimpik Oyunları'nın ardından dev bir organizasyon da Avustralya'da yapılacak (F., 1 Ocak 2005,10).

Parkur (Fr. parcours): Binicilik, bisiklet, atletizm, yürüyüş vb. sporların yapıldığı özel yol.

Dün sabah Maçka İnönü Anıtı önünde başlayıp, Akaretler-Beşiktaş-Dolmabahçe-Gümüşsuyu Caddesi-Açık Hava tiyatrosu parkurunda koşularak İnönü Anıtı önünde sonuçlanan yarışta Haydar Doğan rahat bir finişle ipi göğüsledi (F., 18 Aralık 1995:6).

Pas (<Fr. passe): Bazı top oyunlarında oyunculardan birinin topu takım arkadaşına geçirmesi.

Yalnız üç pas esassından hiçbir zaman ayrılmayan, Kız Muallim ilk seti lehine bitirdi. (S., 19 Şubat 1940:10).

Orta sahan pres yapar, pas atar (F., 24 Kasım 1995).

Pas tevziatı (<Fr. passe + Ar. tevzî'ât) : Topu takım arkadaşlarına dağıtma, geçirme.

İsmet-Gerilerden top çıkartışı ve pas tevziatı iyi, üstelik fırsatlığı da var (S., 23 Haziran 941:5).

Pasif güreş (<Fr. pasif): Grekoromen ve serbest güreş, boks gibi kimi puanlı mücadeleye dayalı spor karşılaşmalarında; sporcunun, mücadelenin amacına aykırı davranması durumu

Hilmi Tafracı Macar rakibine karşı çok ağır ve pasif güreşti ve neticede ittifakla mağlup oldu (S., 21 Nisan 1953:4).

Pehlivan/Başpehlivan (<Far. pehlevân): Güreşçi.

...Türk kuvvetini senelerce tanıtmış olan merhum Kurddereli Mehmed Pehlivanın da sık sık başhekimlik yapmak suretiyle bulunduğu bu güreşlerde Çoban Mehmedin elini tutan pehlivanın bulunmaması cidden herkesin nazarı dikkatini celbediyordu (S., 20 Teşrinisani 939:5).

Son iki yılın başpehlivanı Ali Gürbüz, ebedi altın kemer yolunda emin adımlarla ilerledi (F., 7 Temmuz 2013:8).

Penaltı (<İng. penalty): Futbol ve hentbolda ceza alanı içinde yapılan kural dışı bir hareket sebebiyle yalnız kalecinin koruduğu kaleye ortadan ve tam karşıdan yapılan atış cezası, ceza atışı.

Fakat Galatasaray sol müdafii Ruhi Fener santrforu Cemali top yokken tekmeyle yere düşürünce hakem Sulhi Garan penaltı verdi (S., 20 Şubat 1950:1).

Lig'de istikrarsız bir grafik çizen İstanbulspor, Gaziantepspor'u penaltı atışları sonucu yıkıp Türkiye Kupası'nda yarı finale adını yazdırdı. (F., 12 Şubat 2004:6).

Pentatlon (Fr. pentathlon): 1. Eski Yunan'da koşu, uzun atlama, cirit atma, disk atma ve güreşi kapsayan atletizm yarışması. 2. Günümüzde uzun atlama, cirit atma, 200 ve 1500 metre koşularını kapsayan atletizm yarışması.

Kadınlararası pentatlonda Sovyet tebaası Aleksandra 4.888 puvanla kendi rekorunu kırarak yeni bir dünya rekoru tesis etmiştir (S., 11 Ağustos 1953:2).

Pike (<Fr. piqué): 1. Güreşte; rakibi doğrudan, yukarıdan aşağıya vurma biçiminde uygulanan yasak bir oyun. 2. Cimnastikte; bacakları düz tutarak, vücudu belden öne doğru uzatarak bir "V" harfi biçimini alma durumu.

Fakat Cihadın kuvvetli bir pikesile top kornere gitti (5 Ocak 1948:5).

Kartal pike yaptı (Başlık) (F., 30 Mart 1998:10).

Pist (<Fr. piste): Motorlu araçların yarışları ve koşular için özel olarak düzenlenmiş yer, yarışlık.

Futbol sahası tamamlanmış bulunan bu stadın tiribünleri ve koşu pistleri pek yakında tamamlanmış olacaktır (S., 4 Mart 1940:4).

Pivot (<İng. pivot): Basketbolda pota altında oynayan oyuncu.

Pivot gibi kaleci (Başlık) (1 Kasım 1996,sayı:347,s.7)

Pivotmen (<İng.): Basketbolda; sırtı hücum ettiği çembere dönük olarak hücum alanında dolaşan, kendine verilen pasları şutla değerlendiren ya da savunmadan kurtularak boşta kalan arkadaşına aktaran oyuncu.

Fenerbahçe, çift pivotmen ile ancak riboynt üstünlüğünü kısmen alabilir (S., 6 Ocak 1953:1).

Plase (<Fr. placé): 1. Voleybol, tenis, masa tenisi vb. oyunlarda topu yumuşak bir vuruşla rakip alandaki bir boşluğa indirme. 2. Futbolda topu yumuşak bir vuruşla havadan istenilen yere gönderme. 3. Basketbolda çembere doğru uzanarak topu yavaşça çembere bırakma.

Soliçin yerden plase şütü kaleyi buldu (S., 11 Kânunevvel 939:14).

Play-off (İng. play-off): Üst küme.

Biz ise mütevazî kadromuzla play-off mücadelesi veriyoruz (F., 28 Kasım 1995:7).

Plonjon/Plonjön (<Fr. plongeon): Dalış, kalecinin topu yakalamak için yere paralel, yatay olarak sıçraması.

Mehmet Ali güzel bir plonjonla kornere attı (S., 29 İkinci Kânun 1940:8).

Gündüz sağından aldığı bir pası, fevkalâde bir şütle, uçan kalecinin plonjönüne rağmen ağlara takıyor (S., 6 Haziran 1940:3).

Pota (<Fr. poteau)³²: Basketbolda düşey bir levhaya monte edilmiş yatay çember ile ağdan meydana gelen düzenek.

Ve Beşiktaş potaya girdi:2-1 (F., 15 Nisan 1996:1).

Pozisyon (<Fr. position) : 1. Konum 2. Durum.

Galatasaray forlarının açık pozisyonlarda dripling yapmakta ve küçük pasla oynamakta ısrar etmeleri... (S., 18 Mart 1940:4).

Puan/Puvan (<Fr. point): Çeşitli sporlarda kullanılan ölçüsü ve değeri değişken birim.

Neticede takım halinde Demirspor 14 puvanla birinci, Harbiye ikinci, San'at mektebi üçüncü, Güneş dördüncü oldular (S., 25 Kânunuevvel 939,sayı:7,s.4).

Gruplarında ilk sıraları alan takımların yanı sıra ikinci olan takımlardan en iyi puan ve averaja sahip olan 10 takım doğrudan finallere kalacak (F., 13 Aralık 1995:6).

Puan cetveli/puvan cedveli/puan cetveli (<Fr. point +Ar. cedvel): Takımların almış beraberlik ve galibiyet sonrası almış oldukları puanların toplamını gösteren çizelge.

Lig lideri Sarı-Kırmızılıların işi ciddi tutmaları puvan cetvelindeki durumlarını muhafaza için elzemdir. (alt başlık) (S., 30 Kasım 1954:1).

Puvan cedvelinde liderliği muhafaza eden G.Saray BJK. Ve F.B.nin durumları (alt başlık) (S., 7 aralık 1954:1).

Puncher (<ing. Puncher): Boksör.

Bir profesyonel boksör derecesinde puncher olan Aleko, beşinci raunda yüze vurduğu sert bir darbe ile...(S. 15 Ekim 1950:2)

Rugby/Ragbi/Rağbi/Ruğbi (<İng. rugby): On beşer kişilik iki takım halinde oval bir topla oynanan oyun.

³² **Pota** (<Fr. poteau): Basketbolda düşey bir levhaya monte edilmiş yatay çember ile ağdan meydana gelen düzenek anlamının yanısıra “potaya girmek”, “düşme potasıyla karşı karşıya gelmek” gibi deyimlerin içerisinde yer almaktadır.

İngiltere Gal muhtelitleri ile İskoçya, İrlanda muhtelitleri arasındaki Ragbi maçını üçe karşı 17 sayı ile İngiltere, Gal muhteliti kazanmıştır (S., 25 Kânunevvel 939:16). İngiltere-Fransa raġbi maçı yapılmasına karar verilmiştir (S., 19 Şubat 1940:10).

Galatasaray ruġbi takımı kuruyormuş (S., 4 Mart 1940:14).

Mayıs içinde bir müsabaka tertip olunacak ve Rugby halka takdim edilecektir (S., 14 Nisan 1947:6).

Rakip (<Ar.raķîb): Herhangi bir işte, bir yarışta, birbirini geçmeye çalışan, aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse.

Koca Yusufun Amerikadaki yegâne rakibi Adalı Kara Mustafa kimdir? (S., 13 Teşrinisani 939,sayı:1).

Göztepe'nin 16.dakikada galip duruma geçmesine raġmen, Yeşil-Kırmızılı takım rakip defansta bol bol gedik buldu ve attığından çok sayıda gol fırsatını kaçırdı (F., 24 Ağustos 1997:7).

Randevu³³

Kaybedenin telafisi mümkün olmayacak bir yara alacağı bu dev randevuyu Ünsal Çimen yönetecek. (F., 21 Nisan 1996:6).

Raunt/Ravund/Ravunt/Ravnt (<İng. Raund): Boksta üçer dakikalık dövüşme sürelerinden her biri.

Romanyalı Covaçi'yi dokuzuncu ravuntta nakavut etmiştir (S., 4 Mart 1940:7).

İkinci maçta Abdi ile döğüşen Louis Fernandez hakkında yazılanlara ve şöhretine lâyük bir maç çıkararak, ikinci raundda vurduğu çok sert bir sağ kroşe ile Abdiye abandone ettirdi (S., 15 Ekim 1950:2).

Amerikalı rakibini Broklin'i ikinci ravntta yenmeğe muvaffak olmuştur (S., 12 Şubat 1940:1).

Rekor (<Fr. record): Bir spor dalında erişilmiş derecelerin en üstünü.

Atletizm ve yüzmede olimpiyat rekorları atletlerimizin hepsi elimine oldu. (Başlık) (S., 2 Ağustos 1948:5).

Amerikalı Charles Austin 2.39 ile olimpiyat rekoru kırarken, dünya rekortmeni Kübalı Sotamayor 11. olabildi (F., 30 Temmuz 1996:7).

Rekortmen (<Fr. recordman): Rekor kıran kimse.

Amerikalı Charles Austin 2.39 ile olimpiyat rekoru kırarken, dünya rekortmeni Kübalı Sotamayor 11. olabildi (F., 30 Temmuz 1996:7).

³³ “Randevu” kelimesi “müsabaka,maç ve karşılaşma” terimlerini karşılayacak anlamıyla kullanılmaktadır.

Ribaunt/Riboynt/Ribavund/Ribound (<İng.rebaound): Basketbolda; oyuncuların çember altında, potadan ya da çemberden dönen topu kapmak için yaptıkları zıplayıp. Fenerbahçe, çift pivotmen ile ancak riboynt üstünlüğünü kısmen alabilir (S., 6 Ocak 1953,sayı:217,s.1).

Oyunun sonlarına doğru Yalçın ribaound'a sıçrarken kendisine faul yapılmış akabinde Samuelidis'in Yalçın'ı marke ettiği bir anda Yalçın aniden Samuelidis'in yüzüne bir yumruk atmıştır (S., 2 Aralık 1952:1).

Mirsat turnuva boyunca hücumda çok etkili olmazken 69 ribauntla, ribaunt kralı oldu (F., 9 Temmuz 1996:4).

Ring (<İng. ring): Üzerinde boks yapılan, çevresi kordonla çevrilmiş yer.

... cumartesi gecesi saat 9 a kadar hangi boksörün kiminle dövüleceği belli olmamış ve ortada bulunan boksörler gelişi güzel ringe çıkarılmıştır (S., 21 Nisan 1947:8).

Madalya şansı verilmeyen branşlar orasında gösterilen boksta, bugün Atagün Yalçinkaya ile Yıldırım Tarhan yarı finale kalmak için ringe çıkacak (F., 24 Ağustos 2004:14).

Rövanş/Revanş (<Fr. revanche) : Sporda veya oyunda yenilmiş olanın aynı rakiple oynadığı ikinci oyun.

Bu müsabakaların revanşı şubat ayında Ankarada icra edilecektir (2. Teşrin Pazartesi 941:4).

Demirspor dün Beykoz'u 2-1 mağlup ederek 3-0 lık mağlubiyetin rövanşını aldı (S., 1 Temmuz 1958:2).

Galatasaray, ilk maçta 4-2 yendiği PSG'ye rövanшта boyun eğerek Kupa Galipleri Kupası'na 2.turda havlu attı (F., 1 Kasım 1996:3).

Saha (<Ar. sâha): Alan, meydan.

Top iki taraf kalelerine tehlikeli olmaktan çok uzak, saha ortasında futbolcuların ayaklarında dolaştı durdu (S., 19 Nisan 1955:3).

Kaptan Bülent, kaleciyi orta sahadan avladı (18 Kasım 2001:1).

Salon/Kapalı salon (<Fr. salon): (Ad tamlamalarında, tamlayan olarak) Kapalı spor salonlarında düzenlenen yarışlarla ilgili, yarışlara özgü anlamlarında kullanılır.

Salon futbolu, salon cimnastiği, salon hentbolu vb.İdman muallimimiz Bay Hamdinin antrönemanlara nezaret etmesinden ve fena havalarda kapalı salonda çalıştırmasından çok istifade etmekteyiz (S., 13 2. Kânun 1941:8).

Salonlar tıklım tıklım dolsun

İnsanlar çoşsun haykırınsın

Türk Basketbolu'nu Avrupa Amerika görsün (F., 19 Ocak 1996).

Salto (<İt. salto): Rakibin kollarını bedeniyle kavrayarak onu vücudunun üst bölümünden hareketle türlü yönlerde savurmaya, devirmeye çalışma.

Üç dakika sonra yine aynı atlet bir salto yaptı (S., 4 Mart 1940:8).

Süreenden son salvo (Başlık) (F., 10 Şubat 1999:16).

Santra (<Fr. centre) : Futbolda; santra alanını ortadan ikiye bölen, üzerinde santra noktası bulunan çizgi.

Santradan kurtulan top, yıldırım hızıyla, Fener kalesine dayanıyor (S., 10 Haziran 1940:3).

Santrfor/Santırfor/Santrifor (<İng. centerforward): Futbolda hücum hattının ortasındaki, orta uç oyuncusu.

Galip takımda merkez muavin Halil ve bilhassa santrfor Şahap en iyi oyuncu idi (S., 4 Kânunevvel 939:8).

Boyu bosu hemcinslerin aksine ufak tefek olmakla beraber santırfor gibi zor bir mevkide muvaffak olmasını zekâsına, isabeti nazarına ve çevikliğine borçludur (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Arsenalın yetiştirdiği en acar santrifor Drek milli forma altında. (S., 13 Teşrinisani 939:7).

Santrforvet/Santırforvet/Santraforvet (<İng. centerforward): Futbolda hücum hattının ortasındaki, orta uç oyuncusu.

Nitekim oyunun beşinci dakikasında Galatasaray lisesi santrforveti Şahap sahamızda az görülmüş güzel bir gol attı (S., 4 Kânunevvel 939:8).

W.Pikford uzun müddet fudbol oynamış meşhur bir santırforvetti (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Her halde Türkiyeden hariç bir yerde santraforvet oynayarak kendi meçhulümüz olan bir şöhret yapan... (S., 20 2. Kânun 1941:3).

Santrhaf (<İng. centre-half): futbolda orta alanın ortasında yer alan oyuncu.

Muhafızgücü takımında kaleci, sağ bek, santrhaf forvette de Rıza ve Turgut çok güzel oynamışlardır (S., 4 Kânunevvel 939:14).

Set (<İng. set): Oyun ve yarışların her bölümü.

Yalnız üç pas esassından hiçbir zaman ayrılmayan, Kız Muallim ilk seti lehine bitirdi (S., 19 Şubat 1940:10).

Başkent ekibi sadece ikinci sette başabaş oynadı (F., 8 Şubat 1999:10).

Seyirci (<Ar. seyr)...İstanbul likinde, bu maç ikinci ve üçüncüyü tayin edeceği için sahaya kalabalık bir seyirci toplanmıştı (S., 25 Mart 1940:1).

Sıklet/Tüy sıklet/Ağır sıklet (<Ar. şıklat): Boks, güreş, judo, halter gibi aynı kilolarda mücadele etmeyi gerektiren spor dallarında; sporcuların, kilolarına göre ayrıldıkları sınıflama.

Altıncı balkan güreş şampiyonası da 5 sıkletteki galebemizle, neticelendi. (S., 11 Mart 1940:10).

Brightonda, dördüncü ravundda, hakemin kararıyle, tüy sıkletinde Fransa şampiyonu Raymond Famech on, İngiliz boksörü Robert Jacksonu mağlup etmiştir (S., 22 Eylül 1947:11).

Skor (<İng. score): Sonuç, sayı.

...çaprazdan attığı sert şutla oyunun skorunu tayin etti:2-0 (F., 11 Aralık 1995:7).

Skorboard (<İng. scoreboard): Karşılaşmada durum veya sonuç bildiren sayıyı gösteren levha.

Küçükyalı Spor Salonu'nda skorboard olmayışı takımlara zor anlar yaşattı (29 Eylül 2001:5).

Skorer (<İng. scorer): Herhangi bir spor dalında sayı yapma yeteneği iyi olan oyuncu.

27 sayıyla oynayan Eley, sahanın en skorer oyuncusu oldu (F., 17 Aralık 2001:8).

Slalom (<İng. slalom): Çubuklara geçirilmiş küçük bayraklarla işaretlenmiş bir parkurda, belli kurallara göre ve zikzaklar çizerek yapılan kayak yarışı.

Doğu grubu kayak yarışları Sarıkamışta başlamış ve Slalomda birinci Ankaradan Kerami Sakarya, ikinci Bayburttan Dursun Bozkurt, üçüncü Erzurumdan Orhan Barışık (S., 23 Şubat 1949:7).

Smaç (<İng. smash): 1.Voleybol ve teniste topu yukarıdan aşağıya doğru sertçe vurma, küt. 2. Basketbolda yakın mesafeden topu sertçe sepetee geçirme.

Harun Erdenay üç sayı, Haislip de smaç şampiyonu oldu (F., 27 Şubat 2006:12).

Spor/Sipor/Supor (<Fr. sport): Kişisel veya toplu yarışlar biçiminde yapılan, bazı kurallara göre uygulanan beden hareketlerinin tümü.

Türk sporunun inkişafında esas olan bitarafılığın değişmez rengini göstermek istiyoruz (S., 13 Teşrinisani 939:1).

İstanbul mintıkası merkez heyeti toplantısında muhtelif siporların bütçeleri görüşülmüştür (S., 22 İkinci Kânun 1940:11).

Edirne supor bu maçı 2-1 kazandı (S., 5 Şubat 1940:14).

Avrupa Şampiyonlar ligi'nde Dörtlü Final'e çıkarak, Türk Spor Tarihi'ne adını altın harflerle yazdıran Arkas, gözünü kupaya dikti (F., 4 Mart 2012:7).

Sporcu: Sporla uğraşan kimse. Spor kelimesinin üzerine Türkçe yapım eki getirilerek oluşturulmuştur.

Eski millî sporcuların yenilere verdikleri açılış dersinden sonra bu sene lig maçlarına iştirak edecek birinci küme kulüpleri oyuncularından müteşekkil iki muhtelit takımın maçı yapıldı. (S., 7 Eylül 942:1).

Atletizm İzmir il temsilcisi Sedat Türkmen 1996 yılının ilk ciddi Türkiye ferdi Atletizm Şampiyonası'nda İzmir Bölgesi'nin 150 sporcu ile temsil edileceğini söyledi (F., 10 Ocak 1996:11).

Sportmen/sportmenlik (<Fr. sportman): 1.Sporcu, sporun gerektirdiği değerlere sahip olan kimse. 2. Spor ahlakını, kurallarını benimsemiş, özümsemiş (kimse).

Ben seni sportmen zannediyordum (26 Mayıs 1947:12).

Neşriyat sahasına atıldığı gündenberi daima memlekette sporun sportmenliğin ve vücut sağlığının ilerlemesi yükselmesi uğrunda daima yeni hamleler yapmağa çalışmış... (S., 7 Temmuz 1947:8).

Sprint (<İng. sprint): 1.Uzun mesafe koşularında son 100 veya 200 metrelerde yapılan atak. 2. 100 veya 200 metre koşulan bir tür yarış.

Cumhurbaşkanlığı Bisiklet Turu'nun 5.etabı Cavandish ile Viviani arasındaki sprint yarışına sahne oldu (F., 2 Mayıs 2014:7).

Stat/Stad (<Fr.stade): Takım oyunlarının gerçekleştirildiği, seyircilerin oyunu izlemeleri için gerekli alan ve düzeneğin bulunduğu yapı.

Londranın Highbury tepesi namındaki mahallede İngiliz mimarîsinin azametini kolayca gösteren büyük bir şato ile başlayan Arsenal stadında yaptığım uzun bir tetkikten sonra, İngilterede bir futbol klübünün büyük manasını anlamakta hiç de güçlük hissetmedim (S., 13 Teşrinisani 939:7).

...öğleden sonra Fener ve Şeref statlarında devam edilmiştir (S., 6 Nisan 942:3).

Karakartal'a destek olmak için İnönü Stadı'na akın eden Siyah-Beyazlı taraftarlar, tezahüratlarıyla yeri göğü inletti (F., 4 Aralık 1996:4).

Stadyum/Stadyom (<Lat. Stadium): Takım oyunlarının, atletizm karşılaşmalarının vb.nin yapılabilmesi, seyircilerin törenleri veya oyunları izleyebilmesi için elverişli kuruluşları olan alan, stat.

Şimdi, İzmitte yeni bir stadyom yapılmaktadır (S., 4 Kânunevvel 939:15).

Star (<İng. star): Çok tanınmış ve yetenekli olan sporcular için kullanılmaktadır.

Beşiktaş'ın starı (Alpay), manken eşinin podyuma çıkmasını yasaklayınca ortalık karıştı. (F., 22 Ağustos 1996:276).

Starter (<İng. starter) : At yarışlarında yarışı başlatan kişi.

Koşuları kazanan atlar kuvvetçe rakiplerine faik oldukları için anormal bir netice ile karşılaşmadı yoksa starter sayesinde mühim sürprizler olabilirdi (S., 8 Nisan 1940:5).

Stoper (<İng. stopper): Durdurucu, kesici.

Friedel, “önümde güya iki stoper bir libero var (F., 26 Kasım 1995:11).

Suples/süples (<Fr. souplesse) : Güreşte rakibin sırtını yere getirmek için kendi üzerinden aşırılarak yapılan bir atma hareketi.

Bu arada Rumen bir süples yaptı (S., 4 Mart 1940:9).

Şampiyon (<Fr. champion): Ulusal ve uluslararası bir yarışmada ilk dereceyi alan, birinci olan kimse veya takım.

İstanbul lik şampiyonu ile, İstanbul muhteliti oynadı (S., 3 Mart 1941:3).

Fatih Terim daha önce “Şampiyon puanla belli olur” diyordu şimdi ise averaj hesabı yapıyor (F., 1 Mayıs 1998:1).

Şampiyona (<Fr. championnat): Şampiyonluk yarışması, bökelik, 2. Şampiyonluk Ankarada yapılan birinci Türkiye şampiyonasına iştirak ettik... (S., 13 Teşrinisani 939:5).

Milli Takım Teknik Direktörü Terim, hiçbir takımdan çekinmediğini, Avrupa Futbol Şampiyonası'nda başa güreşeceğimizi söyledi (F., 15 Aralık 1995:1).

Şilt/Şild (<İng. shield): bir başarıdan dolayı bir spor takımına veya herhangi bir nedenle bir kimseye armağan olarak verilen, üzerine veren veya kuruluşun adı kazınmış bulunan metal levha.

Bu hafta şehrimizin dört kuvvetli takımı arasında oynanan bölge şild maçlarında Harbiye takımı rakibi Fabrikalar Gücünü 6-0 gibi açık bir farkla yendi (S., 25 Kânunevvel 939:17).

Galatasaray ve Maskespor takımları gayrinizamî olarak şilt maçlarına iştirak edeceklerdir (S., 18 Kânunevvel 939:19).

Şut/Şüt (<İng. shoot): Ayaktopunda, bir oyuncunun topu, ayağıyla veya kafasıyla, başka bir oyuncuya, kaleye veya alan dışına göndermek için yaptığı vuruş.

Salâhattinin harikulade sıkı, yerden şütünü M.Ali kurtardı (S., 4 Kânunevvel 939:14).

Devrenin yine 20 inci dakikasında Şükrü yakın bir mesafeden tutulmaz bir şutla ikinci golünü Demirspor ağlarına taktı (S., 2 Haziran 1947:15).

Çaprazdan attığı sert şutla oyunun skorunu tayin etti:2-0 (F., 11 Aralık 1995:7).

Şutör/Şütör (<İng. shoot+ Fr. eur): Başarılı şutlar çeken futbolcu.

Fakat arkasından şutör bir oyuncu olan sağış Rakar köşeyi bulan çok sıkı bir şutla Yugoslav golünü yapıverdi (S., 18 Kânunevvel 939:19).

...ortada şütör mevkiinde olanlar şüt atmayıp mümkün olduğu kadar kaleye yaklaştırmaya çalışıyorlar (S., 14 1.kânun Pazartesi 941:14).

Taraftar/Tarafdar (<Ar. taraf+ Far.-dâr) : Sporunun veya sporcuların temsil ettikleri renklere, kulübe veya bayrağa bağlanan kimse.

Hiç beklenilmeyen bir zamanda yapılan bu gol Vefa taraftarlarının inkisarı hayale uğrattı (S., 2. Teşrin 941:4).

Muhteşem bir taraftar desteğini arkasını alarak oynayan Kara Kartal'da Amokachi süper futboluyla galibiyetin mimarıydı (F., 30 Ekim 1996:1).

Tarafeyn (<Ar. tarafeyn) : İki taraf.

Bundan sonraki oyunda galibiyeti temin için tarafeynin sarf ettiği büyük gayret semere verdi (S., 1 Nisan 1940,sayı:21,s.8).

Tarafgir/tarafgirlik (<Ar. taraf + Far.-gîr): Bir tarafı kayıran, bir tarafı tutan.

Bence asıl tehlikeli olan tarafgirlik değil, üzerinde tarafgirlik damgası bulunmadan kasten ve yanlış olarak şu veya bu takımı tutmaktır (S., 21 Nisan 1947:8).

Team (bk. takım)

“Dream Team tekrar geliyor” (Başlık) (F., 23 Haziran 1997:2).

Tekaüt/(<Ar. tekâ‘ud): Emekliye ayrılmış futbolcu anlamında kullanılmıştır. Jübile yapan sporcular için kullanılır.

Dün matbuat takımı ile Fenerbahçe tekaütleri arasındaki maç çok zevkli ve heyecanlı oldu (S.,31 1.Teşrin 1940:5).

Teknik Direktör (<Fr. technique + Fr. directeur): Futbol takımını çalıştıran kişi.

Baloya Milli Takım Teknik Direktörü Fatih Terim'in yanısıra Trabzonspor Kulübü Başkanı Faruk Özak, Galatasaray Kulübü Başkanı, Alp Yaman, Kocaelispor Kulübü Başkanı Sefa Sirmen... (F., 29 Kasım 1995:11).

Temdit (<Ar. temdîd) : Oyuna normal süresinin dışında ekleme yapma ya da yapılan bu ekleme bölümü, uzatma.

Temdidin ikinci devresinde Seyhanlılar 2 gol daha atarak 6-2 galip vaziyete geçtiler (S., 1 Nisan 1940,sayı:21,s.4).

Tempo (<İt. tempo): Belirli aralıklı ritim, hız.

Goldenberi, oyun o ana kadarki miskin gidişinden kurtulmuş, karşılıklı akınlar süratli bir tempo üzerinden cereyan etmeğe başladı. (S., 25 Mart 941:4).

İskoç, kazanmak için tempolu oynamalarının gerektiğini söyledi (F., 17 Aralık 1995:12).

Tenis (<İng. tennis): Bir ağ ile ortasından bölünmüş bir alanda, iki veya iki çift oyuncunun raketle karşılıklı olarak vurdukları topu, belli kurallara göre, birbirlerinin alanına düşürerek, karşılanmaması durumunda sayı kazanmaları temeline dayanan oyun.

Sırası gelmişken, bilhassa tenis oyunu için antrenömanları pek çetin yapmak lâzım geldiğini kaydedelim (S., 14 Ağustos 941:5).

Tezahürat (Ar. tezâhurât): Alkışlayıp tempo tutularak sporculara destek olmak için yapılan gösteri.

Sayılar karşılıklı oluyor her hangi melhuz bir sayı olunca taraftarların coşkun tezahüratına mazhar oluyorlar (S., 31 Mart 1941:8).

Karakartal'a destek olmak için İnönü Stadı'na akın eden Siyah-Beyazlı taraftarlar, tezahüratlarıyla yeri göğü inletti (F., 4 Aralık 1996:4).

Tribün/Tiribün (<Fr. tribune): Spor salonu, stadyum, hipodrom gibi yarışma ve gösteri yapılan yerlerde seyircilerin oturduğu koltuklu ve basamaklı bölüm, sekilik.

Futbol sahası tamamlanmış bulunan bu stadın tiribünleri ve koşu pistleri pek yakında tamamlanmış olacaktır (S., 4 Mart 1940:4).

16'ya alınmayan Rüştü maçı şeref tribününde izledi (F., 11 Mart 1996:3)

Trio/Triyo (<İt. trio): Üçlü; üç kişiden veya üç parçadan oluşan.

.Fakat maça gelmeyenler, bir buçuk saat içinde bir defa bile halkın protestosuna maruz kalmayan bir (hakemler triyosu)nu da görmediler (S., 30 Ekim 1956:4).

Sarı-Lâcivertliler âhenkli ve neticeli bir oyunla arka arkaya goller çıkarırken, İzmirli hakemler triosu da mükemmel idaresiyle takdir topluyordu (S., 30 Ekim 1956:4).

Tur (<Fr. tour): Spor karşılaşmalarında başarı sırası.

5 fena puvanı olduğundan üçüncü turda elemine olmuş, derece alamamıştır (S., 21 Nisan 1947:8).

Ligde 1-0 yenildiği Fenerbahçe karşısında bugün Türkiye Kupası'nda tur mücadelesi verecek olan Kocaelispor'lu futbolcuların tek düşüncesi galibiyet (F., 13 Aralık 1995:9).

Turne³⁴(<Fr. tournée): Bulunduğu yerden başka yerlere karşılaşma yapmak için kullanılmıştır.

Mısır ve Türkiyede birkaç maç yapmak üzere turneye çıkan İngiliz futbolcuları bizimle yaptıkları maçlarda kâh galip gelerek bu güne kadar bu dostluk temaslarına devam ettiler (S., 15 1.kânun 941:116).

Güreş Turnesinin Programı (başlık) (S., 23 şubat 1949:2).

Turnike (<Fr. tourniquet)

Son turnike ise Final-four'u müjdeledi (F., 21 Nisan 2015:7).

Turnuva (<Fr. tournoi): Oyuncu veya takımlar arasında sırayla yapılan yarışma dizisi.

İstanbul Kupası müsabakalarına katışmak üzere davet edilmiş bulunan ecnebi şampiyonlar büyük turnuvadan evvel Ankara'da tenisçilerimizle karşılaşmalar yaptılar (S., 1 Eylül 1947:12).

Mirsat turnuva boyunca hücumda çok etkili olmazken 69 ribauntla, ribaunt kralı oldu. (F., 9 Temmuz 1996:4).

Tuş (<Fr. touche) : Güreşte oyun sırasında iki omzun aynı anda yere değmesiyle oluşan yenilgi.

Bir an, Celâl minderinin kenarında hasmına bir ters kıravat tatbik etti ve 3.37 dakikada maçı tuşla kazandı (S., 4 Mart 1940:8).

Vole (<Fr. volée): Havadan gelen topa, futbolda sıçrayarak ayağın üstüyle, teniste raket ile vurma.

20 inci dakikada Boğaziçliler Rahminin sıkı bir şutu ile 2 nci ve 27 inci dakikada milli oyunculardan Niyazinin güzel bir volesi ile 3 ncü gollerini yaparak oyunu 3-0 kazandılar (S., 4 Kanunevvel 939:13).

Voleybol (<İng. volley-ball): Altışar kişilik iki takım arasında, bir alan ortasında gerilmiş olan ağ üzerinden bir topun karşılıklı olarak elle oynanması oyunu.

Altı senedir voleybol takımının kütörlüğünü yapan Nefis, halen okulun voleybol kaptanıdır.(S., 28 Ekim 1952:2).

Bayan voleybol takımı Türkiye'de düzenlenen ilk süper kupa finalinde Eczacıbaşı'nı yenerek kupayı müzeye götürdü (F., 1 Ocak 2010:4).

³⁴ Günümüzde bulunduğu yerden başka yerlere gösteri yapmak amacıyla giden tiyatro veya müzik sanatçılarının gezisi için kullanılırken Stad Gazetesinde pek çok yerde sporcuların karşılaşma yapmak için farklı ülkelere gidişini anlatmak için kullanılmıştır.

II. BÖLÜM

2.1. Türk Dil Kurumunun Alıntı Kelimelerle İlgili Yaptığı Çalışmalar

Atatürk'ün isteği ve talimatı üzerine Sâmih Rifat, Ruşen Eşref, Yakup Kadri ve Celâl Sahir tarafından 12 Temmuz 1932'de Türk Dili Tetkik Cemiyeti (TDTC) kurulmuştur. Kuruluş amacını “Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak ve onu dünya dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe erdirmek” olarak belirleyen bu kurum, 1936'da Türk Dil Kurumu (TDK) adını almıştır.

26 Eylül 1932'de yapılan Birinci Türk Dili Kurultayı'nda kabul edilen Türk Dili Tetkik Cemiyeti çalışma programı şu şekildedir:

1. Türkçenin gerek Sümer, Eti gibi en eski Türk dilleriyle, gerek Hint-Avrupa, Samî denilen dillerle mukayesesi yapılmalıdır.
2. Türkçenin tarihî inkişafı aranmalı, mukayeseli grameri yazılmalıdır.
3. Türk lehçelerindeki kelimeler derlenerek lehçeler lügati, sonra esas Türk lügati, Türk sarfı, nahvi tez elden yapılmalıdır. Sarf, nahiv, lügat yapılırken, ıstılah konulurken Türkçenin bütün lâhikaların, edatların dilimizin bütün ihtiyaçlarına yetecek surette işlenilmesine ehemmiyet verilmelidir.
4. Türkçenin tarihî grameri yazılmalıdır.
5. Şark ve garp memleketlerinde çıkan Türk dili hakkındaki eserler toplanmalı, bu eserlerden lâzım olanları dilimize çevrilmelidir.
6. Cemiyet gerek kendisinin, gerek dışarıda Türk dili işleriyle uğraşanların tetkiklerini bir mecmua ile neşretmelidir.
7. Memleket gazetelerinde dil işlerine hususî yer verdirilmelidir.³⁵

Türk Dil Kurumu, kuruluşundan bugüne hazırlamış olduğu Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzunun yanı sıra pek çok sayıda kitap ve dergi yayımlayarak Türk diline katkı sunmuş ve sunmaya da devam etmektedir. Bölge ağızlarından söz derleme, tarihsel metinlerden söz tarama, kök ve gövdelerden yeni sözler ve terimler türetme, tarihsel ve çağdaş Türk lehçeleri üzerine karşılaştırmalar yürütme gibi çok önemli bilimsel çalışmaları gerçekleştirmektedir. (Kuruluşundan günümüze Türk Dil Kurumu, 2007). Günümüzde de aynı şekilde çalışmalarına devam ettirerek Türk dilinin inceliklerini, güzelliklerini ve zenginliklerini ortaya koymaya çalışmaktadır.

Türkçe, diğer dillerde olduğu gibi ilişkide bulunduğu dillerle kelime alışverişinde bulunmuştur. Komşu veya komşu olmayan devletlerle çeşitli ilişkilerde

³⁵ Ayrıntılı bilgi için bk. Kuruluşundan Günümüze Türk Dil Kurumu. (2007). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

bulunulmuş ve bu ilişkiler sonucunda Türkçeye yabancı kelimeler girmiştir. Yabancı kelimelerin dile girişiyle ilgili nedenlerden daha önce bahsetmiştik. Coğrafi sebepler, savaşlar, göçler, din değişikliği, siyasi ve ekonomik sebepler, toplumların yeni şeylerle karşılaşması, ticari ilişkiler, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler, ulaşımın gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla beraber insanlar arası etkileşimin ve iletişimin kolaylaşması gibi pek çok durumdan dolayı diller birbiriyle kelime alışverişinde bulunmaktadır.

Korkmaz, Türkçedeki Batı kaynaklı kelimeleri dört farklı safhada değerlendirmektedir.

1. Türklerin Anadolu'da yerleşmesinden başlayarak XVIII. yüzyıla kadarki dönemde alınan Batı kaynaklı kelimeler,
2. XVIII. yüzyılda Batı ile ilk temaslarımızın ortaya koyduğu durum,
3. 1839 Tanzimat hareketi ile başlayan Batı'ya yönelişin getirdiği yabancı kelimeler,
4. Cumhuriyet devrinde alınan Batı kaynaklı kelimeler şeklinde gruplandırmaktadır (Korkmaz,1995: 843-858).

Türkçenin diğer dillerle olan ilişkisi ve Türkçede yer alan alıntı kelimeler üzerine araştırmacılar tarafından pek çok çalışma yapılmıştır. Köktürk yazı dilinden başlanarak her dönem için dildeki yabancı kelimelerin varlığı tespit edilmeye çalışılmıştır.³⁶

Gülsevin, Türkçeye giren kelimeler ve Türkçenin kelime alışverişinde bulunduğu diller için şunları belirtmektedir:

Eski Türk yazı diline Çince, Soğdca, Sanskritçe, Toharca gibi dillerden kelime girmesine rağmen, daha sonraki dönemlerde Arapça ve Farsça unsurlar ağırlık kazanmıştır. Oğuz ve Kıpçakların kalabalık gruplar halinde batıya gitmeleri ve çeşitli halklarla karşılaşmaları sonucunda da Rumca, İtalyanca,

³⁶ Ayrıntılı bilgi için bk. Ölmez, M. (1995). Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler I. Türk Dilleri Araştırmaları. 5:227-229.

Ölmez, M. (1997). Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler II. Türk Dilleri Araştırmaları. 7: 175-186.

Aksan, D. (1997). Köktürkçeden Bugüne, Türkçede Ödünçlemeler Üzerine Bir Sözcük İstatistiği Araştırması. Türk Dili. 313:344-347.

Öner, M. (1996), Türkçede Dille İlgili Alış Verişlerin ve Dil Hareketlerinin Tarihine Toplu Bir Bakış. Türk Dili. 536:140-148.

Tekin, Ş. (2001). Eski Türkçede Toharca Unsurlar. İştikakçının Köşesi (247-261). İstanbul: Simurg Yayınları.

Tekin, T. (1983). Türkçede En Eski Ödünç Sözler. Türk Dili. 384: 526-529.

Ermenice, Gürcüce, Rusça, Fransızca, Almanca gibi dillerle alışverişler olmuştur. 20. yüzyıldan itibaren ise daha ziyade İngilizceden dil unsurları alınmıştır (Gülsevin,2011).

Yabancı dillerin Türkçedeki yoğun etkisi ilk olarak İslâm dininin benimsenmesinden sonra Arapça sözcüklerle başlamaktadır. Arapçanın medreselerde okutulması, Selçuklular döneminde Arapçanın bilim dili olması, Farsçanın resmi dil olmasından dolayı bu iki dilin etkisi yoğun olarak hissedilmeye başlanmıştır. Bu ortaya konan eserlere de yansımıştır. Mevlana, şiirlerini Farsça yazmış, Divan Edebiyatı şairlerinin şiirlerinde Arapça ve Farsça kelimelere çok fazla yer vermiş, Arapça ve Farsçanın dilbilgisi kurallarını kullanmışlardır. Tanzimat ve II. Meşrutiyet Döneminde zaman zaman şair ve yazarlar, Türkçedeki bu Arapça ve Farsçanın yoğun kullanımından duydukları rahatsızlıkları dile getirmişlerdir. 1911’de Genç Kalemler Dergisi etrafında toplanan Ömer Seyfettin, Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp öncülüğündeki “Yeni Lisan Hareketi” günümüz Türkçesinin sadeleşmesinde ve gelişmesindeki ilk evre olarak kabul edilirken, ikinci aşama ise “Dil Devrimi” olarak kabul edilmektedir.

Kaplan, “Kültür ve Dil” adlı eserinde Genç Kalemlerden şu şekilde bahsetmektedir:

“Aslında Genç Kalemler’in yaptığı şey gayet basitti. Yazılarında herkesin kullandığı günlük dili kullanıyorlardı. Hayatın canlı gücü ile dolu olan bu sade dil, kısa zamanda pek çok yazar tarafından kabul edildi. Böylece halkçılık ile sadelik, gerçekçilik ve milliyetçilik birleşmiş oluyordu.” (Kaplan, 2004: 108).

Genç Kalemlerin üzerinde tartışıp düşündüğü konularla ilgili Emin Özdemir önemli noktalara değinmektedir. “Genç Kalemlerin öncelikle istedikleri şuydu:

Yazı dili ile konuşma dilini birleştirmek. Birleştirme, nasıl gerçekleşecekti? İzlenecek yol ne olacaktı? Bunu kesin olarak bilmiyorlardı. Bu yüzden kendi aralarında tartışmalara girişiyorlardı. Genç Kalemler dergisinin yazı kurulu sürüp giden dil tartışmalarına açıklık getirmek ereğiyle bir soruşturma açtı. Soruşturmada yer alan soruları özetlersek şu noktaları kapsıyordu:

- 1. Dili sadeleştirmek ve yenileştirmek isteyenlerin, dillerin doğal gelişimini çabuklaştırmaya, kolaylaştırmaya yetkileri var mıdır?*
- 2. Bir dil, başka dillerden gerekse duyduğu sözcükleri alabilir, ama kural alabilir mi?*

3. Üç dilin karışımıyla oluşmuş bir dil olabilir mi? Buna göre Türkçeye Osmanlıca denilebilir mi? Denilemezse, dilimizi bu durumdan kurtarmak bizim için bir görev değil midir?
4. Türkçeyi sadeleştirmek ereğiyle şimdiye değin “tasfiyeci”lerin yaptıkları gibi dilimizde benimsenmiş, yerleşmiş olan Arapça ve Acemce sözlükleri atarak, Çağataycadan, Türkmenceden sözcükler almak, dillerin doğal gelişimiyle bağdaşabilir mi?
5. Dilin sadeleşmesinde ve yenileşmesinde Arapça ve Farsça tamlamaların, çoğulların ve edatların kullanılmamasını istemek, Türkçenin doğal gelişimi için en uygun bir yol değil midir?
6. Klişe durumunda olan yabancı tamlamaları olduğu gibi bırakmak, menekşe, kavga, kalabalık gibi Türkçeleşmiş Arapça ve Farsça sözcükleri Türkçede söylendiği gibi yazmak, onları benimsemek doğru olmaz mı? (Özdemir,1969: 27-28).

Türkçenin Arapça ve Farsça etkisinde kalmasına karşı çıkılmış, tartışılmış, farklı çözüm yolları üretilmeye çalışılmışsa da tam bir bütünlük sağlanamamıştır. Ve bu tartışmalar Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Daha sonra günümüz Türkçesinin sadeleşmesinde ve gelişmesinde ikinci aşama olarak kabul edilen “Dil Devrimi”³⁷ gerçekleşmiştir.

Dil Devriminin önemi ve gerekliliğini ortaya koymak için Özdemir, Aksoy ve Korkmaz’ın görüşlerine yer verilmiştir.

Dil Devrimiyle, Türkçeyi yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmak, ulusal benliğe erdirmek, Türk Dilini ulusal kültürümüzün eksiksiz bir anlatım aracı durumuna getirmek, çağdaş bir “kültür dili” zenginliğine ve yetkinliğine ulaştırmak, yazı dilindeki yabancı kalmış öğeleri atmak, halk ile aydınlar

³⁷ Korkmaz, dilde gerçekleşen bu durumu evrim (tekâmül) ve devrim (inkılâp) ifadeleriyle karşılamaktadır. Evrimi, dilin yüzyıllar boyunca kendi kendine değişip gelişmesi olarak tanımlarken, devrimi ise daha kısa sürede insan eliyle değiştirilip geliştirilmesi olarak tanımlamaktadır (Korkmaz,2017:640). Devrim kelimesine karşı çıkanlar, Dil Devrimini savunanları farklı şekillerde eleştiriyorlardı. Bu eleştirileri Özdemir, şu maddeler altında veriyor: 1. Devrim sözcüğüne ters anlam veriyorlar. 2. Özleştirmeciliği “tasfiyecilik” olarak anlıyorlar. 3. Sözcük türetmeye “uydurmacılık” diyorlar. 4. Dile dokunmayalım, onu kendi gelişimine bırakalım diyorlar. 5. Gençlerle yaşlılar birbirlerini anlayamaz oldu diyorlar. 6. Dil devrimini benimseyenleri “Bolşeviklik” anlamında solculukla suçluyorlar. 7. Sözcükler uydurarak dil devrimini küçük düşürmek istiyorlar. (Özdemir, 1969: 63-73).

Ayrıca Aksoy, “Dil Gerçeği” adlı eserinde devrim, ihtilal, inkılâp kelimeleri üzerinde durarak niçin “Dil Devrimi” ifadesinin kullanıldığını belirtiyor (Aksoy, 1882: 118-126).

arasındaki dil uçurumunu ortadan kaldırmak, temel öğeleri öz Türkçe olan ulusal bir Türkçeyi yaratmak amaçlanmıştır (Özdemir,1969: 49).

Dil Devriminin önemini Aksoy, şu şekilde ifade etmektedir:

“Kurtuluş Savaşımızın 26 Ağustos gibi bir de 26 Eylülü vardır. Biri, Türk yurdu üzerinde egemenlik kurmaya çalışan yabancı ulus ordularını tepeleme atılımımızın başladığı gündür. Öteki Türk Dili üzerinde egemenlik kurmuş olan yabancı dil ordularını ulusal dilimizin sınırları dışına çıkarma atılımımızın başladığı gündür. Adları ve başlangıç tarihleri ayrı olmakla birlikte her ikisi –ve benzerleri- tek atılımın çeşitli evreleridir. Amaç birdir: Ulusal varlığı, bağımsızlığı koruma.” (Aksoy,1982: 20).

Korkmaz, benzer şekilde Dil Devriminin gerekliliğini şu cümlelerle anlatıyordu:

“...Batı kültürüne yönelmiş olan Türk milletinin, Batı kültürünün isterlerine uygun bir yolda yürüyebilmesi ve üstün bir kültür düzeyine ulaşabilmesi için, ilkin kendi benliğine dönmüş, kendi kendine gelişme yolundaki pürüzleri ayıklanarak zenginleştirilmiş ulusal bir dile sahip olması gerekiyordu. Türk dilinin akışı hâlâ dik engeller karşısında yatağını değiştirmek zorunda kalıp da yolunu bulamamış bir ırmağa benziyordu. Onu eski yatağına sokup gürleştirecek sihirli bir el bekliyordu. İşte bu el ona Dil Devrimi yolu ile uzanmıştır (Korkmaz,2017:644).

Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu), kurulduktan sonra ilk olarak doğu dillerinden gelen kelimelere karşılık bulmak için yoğun bir çalışmanın içine girmiştir. Türkçede Arapça ve Farsça kelimelerin çok olmasından dolayı bu dillerden girmiş olan kelimelere karşılıklar aranmıştır. Türkçenin zenginliğini ve sözvarlığını ortaya koymak için Anadolu ağızlarından derlemeler yapılmıştır. Bunun yanında Türkçenin eski eserlerinden taramalar yapılarak eskiden kullanılan Türkçe kelimeler gün yüzüne çıkartılmaya çalışılmıştır. Atatürk de cemiyetin yaptığı çalışmaları yakından takip etmektedir.

“Çalışmaların hızlanmasını isteyen Atatürk, 8 Mart 1933 akşamı “Türk Dili Tetkik Cemiyeti” üyelerini Çankaya’ya çağırarak, yapılan toplantıda işler gözden geçirilerek, Osmanlıcadan Türkçeye karşılık arama programı hazırlanmıştır. Bu programa göre, bir “Karşılık arama kılavuzu” meydana getirilecektir. Her gün 10-15 yabancı kelime ilân edilecek, herkes bunlara öztürkçe karşılık arayacak, bulduklarını T.D.T. cemiyetine gönderecektir. Başvekâlet, Halk Partisi, Halkevleri bu iş için seferber edilmiş, ajans, radyo ve bütün gazeteler işbirliğine çağırılmıştır.” (Levend,1960:416).

Yapılan alışmalar sonucunda 1934'te iki cilt halinde ‘‘Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi’’ yayımlanmıştır.³⁸

‘‘Türk Dilinde Gelişme Ve Sadeleşme Evreleri’’ adlı eserinde Agâh Sırrı Levend, Türk Dil Kurumu'nun kuruluşundan 1960'lı yıllara kadar yapmış olduğu çalışmalardan ayrıntılı olarak bahsetmektedir.

1970'li yıllara gelindiğinde başlangıçta doğu kökenli kelimelere karşılık arayan kurum, bu sefer Türkçedeki batı kökenli kelimelere karşılık aramaya başlamıştır. Çünkü Tanzimat Döneminden beri yönümüzü çevirdiğimiz Batıdan çok fazla kelime Türkçeye girmiştir. Başlangıçta Fransızcadan, İkinci Dünya Savaşı yıllarından sonra da İngilizceden Türkçeye farklı alanlardan kelimeler girmiştir. İşte bu kelimelere karşılıklar bulabilmek için Türk Dil Kurumu tarafından ‘‘Batı Kaynaklı Sözcüklere Karşılık Bulma Yarkurulu’’ adıyla bir kurul oluşturulmuştur. Bu kurulun önerdiği kelimeler Türk Dili Dergisinde yayımlanmaya başlamıştır. Bu çalışmaların sonucunda ‘‘Batı Kaynaklı Sözcüklere Karşılık Bulma Denemesi’’nin birinci cildi 1972'de³⁹ ikinci cildi 1978'de yayımlanmıştır. Bunun yanında kurum tarafından 1978'de zleştirme Kılavuzu yayımlanmıştır.⁴⁰ Terim konusunda da bu yıllarda önemli çalışmalar yapılmıştır. 102 Terim Sözlüğü oluşturulmuştur.⁴¹ Bunların içerisinde ayrıntılı olarak ele alacağımız spor terimleri sözlükleri de yer almaktadır.

1980'li yıllarda Batı kökenli kelimelere Türkçe karşılık bulma çalışmaları devam etmiştir. Türk Dil Kurumunun Anayasa kurumu olmasından sonra 1993 yılında Yabancı Kaynaklı Kelimelere Karşılıklar Bulma Komisyonu kurulmuş olup komisyonun yabancı kökenli kelimelere karşılık olarak sunduğu neriler, ‘‘Yabancı Kelimelere Karşılıklar’’ adıyla 1995 ve 1998 yıllarında iki cilt halinde yayımlanmıştır. 2002 yılında ciltler birleştirilerek ‘‘Yabancı Kelimelere Karşılıklar’’ın genişletilmiş ikinci baskısı kamuoyuna sunulmuştur. 2008'de yeni önerilen karşılıklarla birlikte TDK'nın daha önce gerçekleştirdiği çalışmalardan elde ettiği karşılıklar, ‘‘Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu’’ adıyla yayımlanmıştır.⁴² Son yıllarda kurum tarafından dilimize batıdan geçen kelimeler üzerine bir sözlük

³⁸ Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi. (1934). C.1, İstanbul.

Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi. (1934). C.2, (Türkçeden Osmanlıcaya İndeks) İstanbul.

³⁹ Batı Dilleri Sözcüklerine Karşılıklar Kılavuzu.(1972). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

⁴⁰ zleştirme Kılavuzu. (1978). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

⁴¹ Türk Dil Kurumu alışmaları. (1969). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

⁴² Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu.(2008). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

çalışması yapılmıştır.⁴³ Bu sözlük oluşturulurken 2004 yılında Prof. Dr. Şükrü Akalın başkanlığında, bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çalışma grubu tarafından Tanzimat Döneminden günümüze kadar 95 yazarın 439 eseri fişlenerek Türkçeye Batı dillerinden giren kelimeler tespit edilmiştir. Fişlenen bu kelimeler madde başı olarak koyu dizilmiş olup daha sonra kelimenin hangi dilden alındığı kısaltmalarla (İng., Fr., Alm.) belirtilmiştir. Aynı zamanda kelimenin geçtiği cümlelere de yer verilmiştir. Eserin ön sözünde belirtilen rakamlara göre, sözlükte 6.634 alıntı kelime ve bunların yer aldığı 39.615 örnek cümle yer almaktadır. Bu yönüyle alıntı kelimeler üzerine yapılan diğer çalışmalara göre kapsamlı bir eserdir.

2.1.1. Türk Dil Kurumunun Spor Terimleri Üzerine Hazırladığı Sözlükler

Türk Dilinin öz güzelliğini ortaya çıkarmaya çalışan, Türk Dilini dünya dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe ulaştırmak amacıyla kurulan Türk Dil Kurumu, terim konusunda da çalışmalar yaparak birçok bilim dalına ait terim sözlükleri yayımlamıştır. Özellikle 1960-1980 yılları arasında farklı alanlarda yayımlanan pek çok terim sözlüğü görmekteyiz. Bir bilim, sanat, meslek dalıyla ilgili bir kavramı karşılayan kelime olarak tanımlanan terimlerle ilgili sözlük çalışmaları hazırlarken birtakım hususlar dikkate alınmıştır. Hazırlanmış olan terim sözlüklerinin sunuş kısmında nasıl bir yöntem izlendiği ve hangi hususlara dikkat edildiği anlatılmıştır. İzlenen yöntemleri ve dikkat edilen hususları şu şekilde özetleyebiliriz.

1. Elden geldiği ölçüde her terim için Türkçe bir kelime bulmak.
2. Bulunan terim sözlüklerinin, türlü yarkurullardan geçirerek hem dil bakımından hem de ilgili olduğu bilim dalı bakımından yanlışsız olmasına dikkat etmek.
3. Türkçe karşılık bulunmadığı durumlarda, Batı dillerinden aktarılan terimlerde, bir birlik sağlamaya çalışmak.
4. Batı dillerinden kelime alırken Yunanca ve Latince asıllarına gidilerek, bunları Türkçenin ses yapısına uydurmak.
5. Daha önce Batı dillerinden Türkçeye girmiş ve yeni karşılık bulanamayan terimleri eskiden olduğu gibi bırakmak.⁴⁴

Türk Dil Kurumu, tarım terimleri, biyoloji terimleri, tıp, ruhbilim terimleri, budunbilim bilimleri, dirilbilim terimleri, aydınlatma terimleri, tarih

⁴³ Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü. (2015). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

⁴⁴ Ayaktopu Terimleri Sözlüğü. (1974). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

terimleri, spor terimleri, gökbilim terimleri, ilk ve orta öğretim biyoloji terimleri, bitkibilim terimleri vb. pek çok alanla ilgili terim sözlükleri hazırlamıştır.⁴⁵ Kurum tarafından hazırlanan terim sözlüklerinde Batı dillerinden alınan terimlere karşılık ortaya konan Türkçe terimlerin kesin olmadığı ve bir öneri taşıdığı belirtilmiştir. Önerilen terimlerin uzun süreli uygulama sonucu kesin biçimlerini alacakları da ilgili sözlüğün sunuş kısmında vurgulanmıştır. İşte burada kurum tarafından ortaya konan spor terimleri sözlükleri ele alınmıştır. Geçmişte alıntı spor terimleri için hangi karşılıklar önerilmiş, bunlar önerilirken nelere dikkat edilmiş ve önerilen bu kelimelerin bugün kullanılıp kullanılmadığı ile ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur. Türk Dil Kurumu, 1960-1980 yılları arasında yüzden fazla terim sözlüğü hazırlamıştır. Spor terimleri sözlükleri de bunların içerisinde yer almaktadır.

Türk Dil Kurumu tarafından 1960-1980 yılları arasındaki yayımlanan farklı spor dallarındaki spor terimleri kronolojik olarak şu şekildedir:

1. Uçantop, Alantopu ve Masatopu Terimleri Sözlüğü, Sinan Erdem, TDK, Ankara, 1968
2. Yumrukoyunu Terimleri Sözlüğü, Nihat Işıttan, TDK, Ankara, 1968
3. Kılıçoyunu Terimleri Sözlüğü, Sait Yaya, TDK, Ankara, 1968
4. Cimnastik Terimleri Sözlüğü, Cemal Alpman, TDK, Ankara, 1969
5. Sepettopu Terimleri Sözlüğü, TDK, Ankara, 1969
6. Çiftaker Terimleri Sözlüğü, Hakkı Bekensir, TDK, Ankara, 1970
7. Ayaktopu Terimleri Sözlüğü, TDK, Ankara, 1974
8. Güreş Terimleri Sözlüğü, İhsan Harmandalı, TDK, Ankara, 1974
9. Atletizm Terimleri Sözlüğü, Nurettin Alkanat, TDK, Ankara, 1976

2.2. Türk Dil Kurumunun 1970’li Yıllardan Günümüze Kadar Alıntı Spor Terimlerine Karşılık Önerdiği Türkçe Kelimeler

Türk Dil Kurumu, kurulduktan sonra ilk olarak Türkçede yer alan Arapça, Farsça kelimelere karşılıklar aramaya başlamıştır. Pek çok Arapça ve Farsça kelimeye Türkçe karşılıklar bulunmuş olup bulunan kelimelerin çoğu bugün Türkçenin söz varlığı içerisinde yer almaktadır. 1970’li yıllarda ise bu sefer Türk Dil

⁴⁵ Ayrıntılı bilgi için bk. Türk Dil Kurumu Çalışmaları (1969). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. Uysal, H. (2013). Yabancı Terimleri Türkçeleştirmede Uygulanan Yöntem Ve İlkeler. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kurumu, Türkçede artan Fransızca ve İngilizce kelimeler başta olmak üzere Batıdan Türkçeye geçen alıntı kelimelere karşılıklar aramıştır. Burada; Batıdan Türkçeye geçen spor terimlerine karşılık olarak TDK tarafından 1970’li yıllardan günümüze kadar önerilen kelimelere yer verilmiştir.

Alıntı spor terimlerine karşılık olarak verilen aşağıdaki listeyi oluştururken 1968-1976 yılları arasında Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan terim sözlüklerinden yararlanılmıştır. Uçantop, Alantopu ve Masatopu Terimleri Sözlüğü (1968), Yumrukoyunu Terimleri Sözlüğü (1968), Kılıçoyunu Terimleri Sözlüğü (1968), Cimnastik Terimleri Sözlüğü (1969), Sepettopu Terimleri Sözlüğü (1969), Çiftker Terimleri Sözlüğü (1969), Ayaktopu Terimleri Sözlüğü (1974), Güreş Terimleri Sözlüğü (1974) ve Atletizm Terimleri Sözlüğü (1976). Bu terim sözlüklerinde yer alan bütün terimlerden ziyade tezin temelini oluşturan Stad ve Fanatik gazetelerinde de sıklıkla yer alan farklı dallardaki alıntı spor terimlerine karşılık olarak önerilen Türkçe kelimelere yer verilmiştir. Batı Dilleri Sözcüklerine Karşılıklar Kılavuzu (1972), Özleştirme Kılavuzu (1978), Yabancı Kelimelere Karşılıklar I-II (1995-1998) ve Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu (2008) içinde yer alan farklı dallardaki alıntı spor terimleri belirlenmiş olup önceki yıllardaki önerilen Türkçe karşılıklardan farklı olanlarda listeye eklenmiştir. Örnek olarak, TDK tarafından 1974’te yayımlanan Ayaktopu Terimleri Sözlüğünde “ofsayt” kelimesi için önerilen karşılık “yanığa düşme” olarak verilmiştir. Yine TDK tarafından 1995’te yayımlanan “Yabancı Kelimelere Karşılıklar” adlı çalışmada “ofsayt” kelimesi için “açığa düşme” karşılığı verilmektedir. Oluşturduğumuz tabloda bu şekilde aynı kelime için farklı yıllarda teklif edilen farklı önerilerin her ikisine de tabloda yerilmiştir. “Ofsayt: Yanığa düşme, açığa düşme” şeklinde listelenmiştir.

2.2.1. Türk Dil Kurumunun 1970’li Yıllardan Günümüze Kadar Alıntı Spor Terimlerine Karşılık Önerdiği Türkçe Spor Terimlerinin Listesi

Alan markajı: Alan tutma
Aktif güreş: Etken güreş
Amatör oyuncu: Özengen oyuncu
Amatör: Özengen
Antrenman yapmak: Çalışmak
Antrenman: Çalışma
Antrenör: Çalıştırıcı
Aparkat: Alttan vuruş
Arkadan supleks: Arkadan çaprazla omuzdan atma
Asist: Yardım
Asist: Yardımcı
Asiste etmek: yardım etmek
Asistlik: yardımcılık
Aut atışı: Dış atışı
Aut çizgisi: Dış çizgisi
Aut: Dış
Aut: Dışarda
Auta atmak: Dışa atmak
Auta çıkmak: Dışa çıkmak
Avantaj: Üstünlük
Averaj: Sayı farkı, ortalama
Badmintop: Tüytöp
Basket: Sepet
Basketbol sahası: Sepet topu alanı
Basketbol: Sepet topu
Bek: Savunucu
Belden salto: Belden atma
Beraberlikte puan: Eşitlikte sayı
Beynelmillel Futbol Federasyonu: Uluslararası Ayaktopu Birliği
Billboard: Duyuru tahtası
Bisiklet: Çiftker

Bisikletçilik: Çiftekerçilik
Blok: Duvar
Blokaj: Durdurmak
Bloke etmek: Bekletmek, tutmak
Boks: Yumruk oyunu
Boksör: Yumruk oyuncusu
Branş: Dal
Ceza alanı: Ödek alanı
Ceza çizgisi: Ödek alanı çizgisi
Ceza: Ödek
Cimnastik: Beden eğitimi
Çeyrek Final: Çeyrek sonuç, çeyrek son
Çift salto: Çift koldan atma
Davet seslemesi: Ünleme
Dead line: Süre sonu
Defans hattı: Savunma katı
Defans: Savunma
Defansif oyun: Savunmalı oyun
Defansif: Savunmalı, savunmaya dayalı
Dekatlon: Onlu yarış
Demarke durum: Boşta olma durumu
Demarke olmak: Boşta olmak
Demarke: Sıyrılmış, boşta kalmış
Demi-vole: Yarı uçara
Depar atmak: Hızlanmak
Depar hakemi: Çıkış hakemi
Depar: Çıkış
Depara kalkmak: Hıza kalkmak
Deparı atmak: Hızlanış yapmak
Deplasman: Yer değiştirmece, yabancı saha
Deplâsmana çıkmak: Yabancı sahaya çıkmak

Devre sonu: Süre bitimi
Devre: Döne
Dış stop: Ayak dışıyla durdurma
Disk atmak: Teker atmak
Disk: Teker
Diskalifiye etmek: Yarıştan çıkarmak
Diskalifiye: .Yarış dışı bırakılmış
Doping muayenesi: Güç katımı yoklaması
Double foul: Çift yanlış
Double team: çifte kıskaç
Dömi-final: Yarı son
Dripling: Top sürme
Duvar idmanı: Duvar çalışması
Dünya Şampiyonası: Dünya birinciliği
Egzersiz: Alıştırma
Ekarte etmek: Elemek
Ekarte etmek: Saf dışı bırakmak
Ekarte: Saf dışı bırakılmış
Ekip: Takım
Eliminasyon: Eleme, elenme
Elimine etmek: Elemek
Elimine olmak: Elenmek
Elimine: Elenmiş
Endirekt (atış): Çift vuruş
Ent yapmak: Elle oynamak
Ent: Elle oynama
Eskrim: Kılıç oyunu
Eskrimci: Kılıç oyuncusu
Etaplı yarış: Konaklamalı yarış
Fair play: Dürüst oyun
Fast-break: Hızlı hücum, hızlı akın
Faul: Hata
Faul: Sapkı, yanlış
Favori: Başay
Federasyon: Birlik

Fena puan: Kötü sayı
Feragat: Güreş bırakma
Fikstür: Ad çekme, karşılaşma takvimi
File: ağ
Final maçı: Sonuç karşılaşması
Final: Sonlama, sonuç
Final-four: Son dört
Finalist: Sonuç oyuncusu
Finalist: Sonuç takımı
Finalist: Sonuç yarışması
Finiş: Varış
Forma : Ayaktopu kılığı
Forvet hattı: Akıncı katı
Forvet: Akıncı, hücum oyuncusu, ileri uç
Frikik: Serbest vuruş
Fultaym: Tümel, tümgün
Futbol federasyonu: Ayaktopu birliği
Futbol tekniği: Ayaktopu tekniği
Futbolcu: Ayaktopu oyuncusu
Gaddarca güreş: Kıyasıya güreş
Galibiyet: Yengi
Galip: Yenen
Gerdanlama: Boyunlama
Gol : Sayı
Grand prix: Büyük ödül yarışı
Güreş Federasyonu: Güreş Birliği
Haf: Oyun kurucu
Hafif sıklet: Yeğni sıklet
Haftaym: Ara
Hakem triosu: Hakem ve yardımcı hakemler
Hamle: Yükleme
Hasım: Yağı
Hat-trick: Üçleme
Hentbol: El topu

Holigan: Hayta
Hücum: Akın
İç stop: Ayak içiyle durdurma
İdman verme: Eşli alıştırma
İdman: Alıştırma
İhtar: Uyarı
İhtiyalı güreş: Sakıngan güreş
İkaz: Ön uyarı
Kapalı tribün: Kapalı seki
Karambol: Karmaşa
Kardö-final: Çeyrek-son
Kemane: Yaya alma
Kemane dış kazık: Çeneleme
Kemane duruş: Yayda duruş
Kemane dönme: Yaydan dönme
Kemane kurtulma: Yaydan kurtulma
Kemane sarmaya: Yaydan sarmaya
Kemane sıyrılma: Yaydan sıyrılma
Kıspet: Güreş donu
Klâsman grubu: Alt küme
Koç: Çalıştırıcı
Kondisyon öğretmeni: Geliştirmen
Kondisyon: Erk
Kontraatak: Karşı akın
Korner direği: Köşe bayrağı
Korner: Köşe
Kornere çıkarmak: Köşeye çıkarmak
Kornere çıkmak: Köşeye çıkmak
Kort: alan
Krampon: Tutmalık
Kravat: Boyun bağı
Kross: Kır koşusu
Kupa maçı: Kupa karşılaşması
Libero: Son adam
Lig: Küme

Lisans: Oynama belgesi
Lisansiyer oyuncu: Oynama belgeli oyuncu
Maç: Karşılaşma
Mağlubiyet: Yenilgi
Mağlup: Yenik
Man to man defans: Adam adama savunma
Manialı kır koşusu: Engelli kır koşusu
Manşet: Bilek vuruşu
Markaj: Gölgeleme, (adam) tutma
Markaja alınmak: Gölgelemek, tutulmak
Markajcı: Gölgeleyici
Marke etmek: (Adam) tutmak
Marke etmek: Gölgelemek
Menecer : Yönetici
Menecer: Yürütücü
Meydan: Alan (Güreş alanı)
Meydana salma: Alana salma
Millî forma: Ulusal oyun kılığı
Millî maç: Ulusal oyun
Millî oyuncu: ulusal oyuncu
Millî takım: Ulusal takım
Mukavemet: Direnç
Musabık: Karşılaşmacı
Muteber oyun: Geçerli oyun
Müdaafa hattı: Savunma katı
Müdafaa oyuncusu: Savunucu
Mükâfat: Ödül
Müsabaka: Yarış
Müşahit raporu: Gözlemci tutanağı
Nakavt: yerde yenik
Nâra: Haydalama
Nefes açma: Soluk açma
Normal şarj: Kurallı yüklenme

Obstrüksiyon: Elleme
Ofans: Hücum,atak
Ofansif oyun: Akıncıl oyun
Ofansif: Hücumaya dayalı, atağa dayalı
Ofsayt gerekçesi: Açığa düşürme gerekçesi
Ofsayt taktiği: Açığa düşürme taktiği
Ofsayt: Yanığa düşme, açığa düşme
Ofsayta düşmek: Açığa düşmek
Ofsaytı bozmak: Açığa düşürememek
Parkur: Koşu yeri
Pas verme: Aktarma
Pasif güreş: Edilgen güreş
Paslaşma: Karşılıklı aktarma
Pasör: Aktarıcı
Pasör: Pasçı
Pazubent: Kol bağı
Penaltı alanı: Ceza alanı
Penaltı atmak: Ceza vuruşu vurmak
Penaltı kaçırmak: Ceza vuruşu kaçırmak
Penaltı noktası:On bir metre yeri
Penaltı: On bir metre ödeği, ceza vuruşu
Pentatlon: Beşli yarış
Performans: Başarım
Periyot: Dönem
Pinpon: Masa tenisi
Pist: Koşu yolu
Pivot: Dönüş, dönüş ayağı
Plâse: Yerde (vuruş)
Plaselemek: Yerde vuruş yapmak
Play-off: Üst küme
Point: Sayı
Pozisyon: Durum, duruş
Pres: Baskı
Prim: Kazanmalık

Profesyonel oyuncu: Uğraşman oyuncu
Puan alıcı oyun: Geçerli oyun
Puan alma: Sayı toplama
Puan cetveli: Sayı çizelgesi
Puan: Sayı
Rafting: Salcılık, sal yarışı
Raket: Tokaç
Rakip takım: Karşı takım
Rakip: Yağı, karşı yarışçı
Rakipsiz: Yağısız yenen
Raund: Dönem
Ribaunt: Uzanış
Ring: çember
Ring: Yumruklaşma alanı
Rövanş: İkinci karşılaşma
Rövanşı almak: İkinci karşılaşmayı almak
Röveşata: Makaslama vuruş, ters makas
Sağbek: Sağ savunucu
Sağhaf: Sağ oyun kurucu
Saha :Oyun alanı
Saha avantajı: Alan üstünlüğü
Salon: Kapalı alan
Salto: Omuzdan atma
Santra: Orta nokta, orta yuvarlak
Santrafor: Orta akıncı, orta uç oyuncusu
Santrahaf: Orta oyun kurucu
Semi-final: Yarı son
Servis çizgisi: Başlama çizgisi
Servis: Başlama atışı
Set: Dönem
Set: Dönem
Sezon: Mevsim
Sıkı şut: Sıkı vuruş
Sıklet : Ağırlık
Sinek sıklet: Sinek ağırlık

Skor: Durum
Skorboard: Sayı göstergesi
Smaç: Çivi
Smaçör: Çivici
Solbek: Sol savunucu
Solhaf: Sol oyun kurucusu
Start vermek: Başlatmak
Start yeri: Başlama yeri
Start: Başlama, çıkış
Step: Top taşıma
Stop: Topu durdurma
Stoper: Durdurucu
Sûrat İdmanı: Hız çalışması
Şampiyon: Birinci
Şampiyona: Birincilik yarışması
Şarj: Kuralsız yüklenme
Şike: Danışıklı dövüş
Şilt: Ergilik
Şiraze: Paça ucu
Şut: Vuruş
Şutör: Vurucu
Taarruz: Saldırı
Taban stopu: Tabanla top durdurma
Taca çıkmak: Yana çıkmak
Taç atışı yapmak: Yan atışı yapmak
Taç atışı: Yandışı atışı
Taç çizgisi: Yan çizgisi

Taç çizgisi: Yan çizgisi
Taç: Yan, yan dışı
Taktik: Oyun biçimi
Tek payanda: Tek ayak
Tek salto: Tek koldan atma
Teknik Direktör : Yarış yöneticisi
Teknik faul: Bozgu
Tenis: Alan topu
Terazileme: Dengeleme
Ters salto: Ters atma
Time-out: Mola
Topuk pası: Topukla aktarmak
Transfer: Takım değiştirme
Tribün: Sekilik
Tur atlama: Dönü atlama
Tur atlama: Dönü atlama yarışı
Tur: Dönü
Turnike: Çevirgeç
Turnuva: Döne
Umumî tasnif: Genel sıralama
Üst dereceye çıkma: Üst ağırlığa çıkma
Vole: Uçara vuruş
Voleybol: Uçan top
Yarı ağır sıklet: Yarı ağır ağırlık
Yarı final: Yarı sonuç
Yarı saha: Yarı alan
Yüksek pas: Havada aktarma

2.3. Alıntı Spor Terimlerine Türkçe Karşılıklar Aranırken Kullanılan Yöntemler

Türk Dil Kurumunun alıntı spor terimlerine 1970’li yıllardan günümüze kadar önermiş olduğu karşılıklar, tablo halinde verilmiştir. Bugün, önerilen kelimelerin bazılarının dile tam olarak yerleştiği, bazılarının kısmi olarak yerleştiği, bazılarının ise hiç kullanılmadığı söylenebilir. Örnek olarak, korner vuruşu için önerilen “köşe vuruşu”, maç için önerilen “karşılaşma” kelimeleri halk dilinde de kabul görmüş ve işlek olarak kullanılan spor terimleri haline gelmiştir. Bunun yanında “ofsayt” terimi için önerilen “yanığa düşme ve açığa düşme” karşılıkları bugün hiç kullanılmamaktadır. TDK tarafından önerilen her terime, dile kesin olarak yerleşecek gözüyle bakılmamalıdır. Bu kelimeler, sadece tekliften ibarettir. Bunları kalıcı kılacak olan ana dil kullanıcılarıdır. Son yıllarda Türkçeye “computer” kelimesine karşılık olarak kazandırılan “bilgisayar” kelimesi, Türkçenin konuşurları tarafından kabul görmüş, eski kullanımını unutturmuştur. Yani halkın benimsediği Türkçe karşılıklar, dilin türettiği yeni kelimeler olarak sözlüğe girmekte, Türkçe bu sayede zenginleşmektedir.

Dil Devrimiyle birlikte eğitim, bilim, sanat, spor gibi alanlarda kullanılan terimlerde özleştirilmeye gidilmiş ve gerek Doğu dillerinden gerek Batı dillerinden Türkçeye geçen terimler için Türkçe kelimeler önerilmiştir. Emin Özdemir tarafından hazırlanan “Terim Hazırlama Kılavuzu” adlı eserde Türkçe terimler üretirken hangi yöntemlerin kullanıldığı belirtilmiştir. Bu kılavuza göre Türkçede terimler, türetme yoluyla yapılanlar, birleştirme yöntemiyle yapılanlar, birden çok sözcükle yapılanlar, anlam aktarımı yoluyla yapılanlar şeklinde sınıflandırılmıştır. (Özdemir, 1973).

Doğan Aksan, terimlerin Türkçeleştirilmesi sırasında türetme, birleştirme, canlandırma, genel dilden yararlanma, halk ağızlarından alma ve çevirme şeklinde altı farklı yola başvurulduğunu söylemektedir (Aksan, 2015:171).

Hamza Zülfikar, yapım ekleriyle kök ve gövdelerden terim türetme, kelime birleştirme yoluyla terim türetme, kelime türlerini değiştirerek kelime türetme, genel dilden kelime aktarma, halk ağızlarından kelime aktarma, tarihi Türkçe metinlerden kelime aktarma ve Çağdaş Türk lehçelerinden kelime aktarma yöntemiyle Türkçeye terimler kazandırılacağını ve bu terimler oluşturulurken nelere dikkat edilmesi gerektiğini eserinde belirtmiştir (Zülfikar, 2011).

Mustafa Sarı ise “Türkçenin Batı Dilleriyle İlişkisi” adlı eserinde Batı kökenli kelimelere Türkçe karşılık bulma yöntemlerini dokuz başlık altında değerlendirmiştir. Bu yöntemler şunlardır:

- 1.Türkçe kelime türetmek
- 2.Türkçe bir kelimenin anlamını genişletmek
- 3.Yabancı kelimeyi tercüme etmek
- 4.Yabancı kelimenin Türkçe eşanlamlısını kullanmak
- 5.Birleştirme
- 6.Diğer Türk lehçelerinin söz varlığına başvurma
- 7.Anadolu ağızlarının söz varlığına başvurmak
- 8.Bugün yaşamayan Türkçe kelimeleri canlandırmak
9. Kısaltmalar (Sarı: 2014).

Bu yöntemlerin bazıları göz önünde bulundurularak, alıntı spor terimlerine hangi yöntemlerle Türkçe karşılıklar verildiği örneklerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Türkçe, sondan eklemeli bir dil olduğu için Türkçede alıntı kelimeye karşılık aranırken en çok kullanılan yöntem, türetme yöntemidir. İsimden isim yapan yapım ekleri, isimden fiil yapan yapım ekleri, fiilden fiil yapan yapım ekleri ve fiilden isim yapan yapım ekleri kullanılarak Türkçe kelimeler türetilmektedir.

2.3.1. Türkçe Kelime Türetme Yoluyla Önerilen Spor Terimleri

Performans: Başarım	Santrafor: Akıncı	Pasör: Aktarıcı
Start: Çıkış	Menecer: Yürütücü	Rakip: Yarışçı
Antrenör: Çalıştırıcı	Antrenman: Çalışma	Turnike: Çevirgeç
Gol: Sayı	Smaçör: Çivici	Galibiyet: Yengi
Şut: Vuruş	Galibiyet: Yengi	Mağlubiyet: Yenilgi

2.3.2. Türkçe Bir Kelimenin Anlamını Genişletme Yoluyla Önerilen Spor Terimleri

Maç: Karşılaşma	İdman: Alıştırma	Star: Yıldız
-----------------	------------------	--------------

2.3.3. Yabancı Kelimeyi Tercüme Etme Yoluyla Önerilen Spor Terimleri

Stop: (Topu) durdurma	Basketbol: Sepettopu	Futbol: Ayaktopu
Stoper: Durduran	Aktif güreş: Etken güreş	Hentbol: Eltopu
Frikik : Serbest vuruş	Pasif güreş: Edilgen güreş	Voleyball: Uçantop
Dömi-final: Yarı son	Kardö-final: Çeyrek son	Averaj: Ortalama
Man to man: Adam adama	Fair play: Dürüst oyun	Skorboard: Sayı göstergesi

2.3.4. Birleştirme Yoluyla Önerilen Spor Terimleri

Endirekt: Çift vuruş	Haf: Oyun kurucu	Dripling: Top sürme
Bisiklet: Çifteker	Favori: Başay	Jimnastik: Beden eğitimi

2.3.5. Anadolu Ağızlarının Söz Varlığına Başvurularak Oluşturulan Spor Terimleri

Turnuva: Döne (Karşı ziyarette bulunma anlamında kullanılmaktadır.)

2.3.6. Diğer Türk Lehçelerinin Söz Varlığına Başvurarak Oluşturulan Spor Terimleri

Şampiyon: Böke, Büke (Çağatay Lehçesi)⁴⁶

Bu şekilde farklı yöntemler kullanılarak alıntı spor terimlerine karşılıklar önerilmiştir. Evrensel bir olguya bürünen spordaki tüm terimlerin Türkçeleştirilmesi, doğal olarak beklenemez. Özellikle önceden kullanılmış alıntı terimlerin dilde kullanım bulduktan sonra Türkçe bir kelimeyle karşılamak oldukça zordur ve zaman gerektirir. 1900’lü yıllardan sonra yazılan spor gazete ve dergilerinde alıntı spor terimleri görülmektedir.. Aynı şekilde incelediğimiz Stad gazetesinde (1939) de alıntı spor terimlerine çok fazla rastlanmaktadır. Bu şekilde gazetelerde, dergilerde yıllarca yer alan alıntı spor terimlerinin yerine önerilen Türkçe karşılıkların bir anda yaygınlaşması ve halk tarafından benimsenmesi beklenemez. Bunlar, sadece TDK tarafından ortaya konulan önerilerden ibarettir. Bu önerilerin bir kısmı Türkçede kullanım alanı bulmuş, sözlüğe girmiş, gazete, dergi ve makalelerde yer almış,

⁴⁶ “Şampiyon” kelimesine karşılık olarak TDK tarafından basılan Spor Terimleri Sözlüklerinde herhangi bir Türkçe karşılık önerilmemiştir. “Şampiyona” için ise “birincilik yarışması” karşılığı önerilmiştir. Şampiyon: Böke, Büke örneği ise Mustafa Sarı’nın eserinden alınmıştır. (Sarı, 2014: 91)

günlük dilde çok kullanılan kelimeler arasına girmiştir. Orta nokta(santra), orta yuvarlak(santra), çift vuruş (endirekt) , serbest vuruş (frikik), yenilgi (mağlubiyet), dışa atmak (auta atmak), köşe⁴⁷ vuruşu (kornet), köşe bayrağı, karşılaşma, oyun alanı (saha), oyun kurucu (haf), savunma (defans), eleme (eliminasyon), elemek (elimine etmek, ekarte etmek), masa tenisi⁴⁸(pinpon), mola⁴⁹(time-out), takım (ekip), yenen (galip), yenilen (mağlup), engelli koşu (manialı koşu), engelsiz koşu (maniasız koşu), top taşıma (step), adam adama savunma (man to man) bunlara örnek olarak verilebilir.

⁴⁷ “Corner” terimine karşı önerilen “köşe vuruşu” terimi dilimizde yaygın olarak kullanım alanı bulmuştur. Bu terimdeki “köşe” kelimesi köken olarak Türkçe olmamasına rağmen çok eski metinlerimizde de kullanıldığı için Türkçeleşmiştir. (Köşe: Far. gûşe).

⁴⁸ “Pinpon” spor terimine karşı önerilen ve kabul gören “masa tenisi” terimindeki masa ve tenis kelimeleri köken olarak Türkçe değildir. (Masa: Rumca, tenis: Fr. tennis).

⁴⁹ “Time out” kelimesine karşılık önerilen “mola” kelimesi köken olarak Türkçe değildir. Türkçe Sözlük’te İt. mola kelimesinin 4. Kullanımı olarak “4. sp. Voleybol ve basketbolda takımların oyun içinde taktik alışverişleri yapmak için aldıkları dinlenme. Mola almak voleybol ve basketbolda taktik alışverişi yapmak için bir süre ara istemek.” Şeklinde verilmiştir (Türkçe Sözlük, 2011: 1964).

III.BÖLÜM

3.1.Alıntı Spor Terimlerinin İmlâsı

3.1.1. Latin Alfabesine Geçiş Süreci ve TDK Tarafından Hazırlanan Yazım Kılavuzları

Türkler, tarihte en çok alfabe değiştiren toplulukların başında gelmektedir. Tarihsel süreçte değişik zaman ve coğrafyalarda Köktürk, Soğd, Uygur, Mani, Brahmi, Tibet, Süryani, Arap, Grek, Ermeni, İbrani, Latin ve Slav alfabesi olmak üzere 13 alfabe kullanan Türkler, bu alfabelerden Köktürk, Uygur, Arap, Latin ve Kiril alfabesini farklı coğrafi bölgelerde daha uzun süre kullanmışlardır.⁵⁰ Türklerin bu kadar fazla alfabe değiştirmesinin sebebi olarak kabul edilen yaygın görüş, Türklerin göçler ve fetihler nedeniyle farklı coğrafyalara dağılmış olması ve farklı kültürlerle alışveriş içerisinde olmasıdır. Bunun yanında din değişikliği de diğer önemli bir unsurdur.

Türklerin tarihte kullandığı ilk alfabe, 38 harften oluşan Köktürk alfabesidir. Tonyukuk, Kül Tigin ve Bilge Kağan adına dikilen üç ayrı mezar taşından oluşan Orhun Abideleri, Köktürk alfabesiyle yazılmıştır. Köktürk Alfabesinden sonra Türkler, Uygur alfabesini kullanmışlardır. Daha sonra din değişikliği nedeniyle Arap Alfabesini kullanmaya başlamışlardır. Geniş bir coğrafyada uzun bir süre bu alfabe kullanılmıştır. Arap alfabesinin ünlüler bakımından yetersiz olması, Türkçedeki sesleri tam olarak karşılayamaması nedeniyle uzun araştırma ve tartışmalar sonucunda bugün kullanılan Latin kökenli Türk alfabesine geçilmiştir.

Türklerin Arap harflerini bırakıp Lâtin harflerine geçişyle ilgili pek çok çalışma vardır. Hasan Eren⁵¹, Hamza Zülfikar⁵², Mertol Tulum⁵³, Zeynep Korkmaz⁵⁴,

⁵⁰ Ayrıntılı bilgi için bk. Şirin User, H. (2015). Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.

⁵¹ Eren, H. (1991). Dilde Birlik, Yazıda Birlik. Dil ve Alfabe Üzerine Görüşler (3-10). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

⁵² Zülfikar, H. (1991). Arap Harflerinden Yeni Türk Harflerine (29-39). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

⁵³ Tulum, M. (1991). Alfabe ve Eski Alfabemiz Üzerine (23-28). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

⁵⁴ Korkmaz, Z. (1991). Türk Dili ve Arap Alfabesi (11-20). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

Agâh Sırrı Levend,⁵⁵ ve M. Şakir Ülkütaşır,⁵⁶ tarafından ortaya konmuş çalışmalar vardır. Bu çalışmalarda varılan ortak düşünce, Arap harflerinin yetersiz oluşu ve Türkçe kelimeleri yazmaya elverişli olmadığı görüşüdür.

1860'lı yıllardan Cumhuriyetin ilanına kadar alfabe değişikliği ile ilgili pek çok tartışmalar, fikirler ileri sürülmüştür. Bu ileri sürülen fikirler, Arap harflerinin onarımı ya da yerine yeni bir alfabeyle geçişle ilgilidir.⁵⁷ Türkiye Cumhuriyeti'ni muasır medeniyetler seviyesine yükseltmek için pek çok alanda yenilikler yapan Atatürk, Latin Alfabesine geçiş için talimatlar vermiş, geçişle ilgili süreci yakından takip etmiştir. Alfabe komisyonu kurulmuş, yeni Türk harfleri saptandıktan sonra Atatürk, 8 Ağustos 1928'de İstanbul Sarayburnu Parkı'nda yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

“Arkadaşlar, bizim uyumlu, zengin dilimiz yeni Türk harfleriyle kendini gösterecektir. Yüzyıllardan beri kafalarımızı demir çerçeve içinde bulunduran, anlaşılmayan ve anlamadığımız işaretlerden kendimizi kurtarmak ve bu gerçeği anlamak zorundasınız. Anladığımızın izlerine yakın zamanda bütün dünya tanık olacaktır.

Çok işler yapılmıştır. Ama bugün yapmak zorunda olduğumuz, son değil, lâkin çok gerekli bir iş daha vardır: Yeni Türk harfleri çabuk öğrenilmelidir. Türk harflerini her yurttaş, kadına, erkeğe, hamala, sandalcıya öğretiniz. Bunu yurtseverlik ve ulusseverlik ödevi biliniz. Bu ödevi yaparken düşününüz ki bir ulusun, bir sosyal topluluğun yüzde onu yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni bilmezse bu ayıptır. Bundan insan olarak utanmak gerekir. Bu ulus, utanmak için yaratılmış bir ulus değildir. Övünmek için yaratılmış, tarihi övünçlerle dolu bir ulustur. Ama ulusun yüzde sekseni okuma yazma bilmiyorsa bu yanlış bizde değildir. Türkün karakterini anlamayarak kafasını birtakım zincirlerle saranlarındır. Artık geçmişin yanlışlarını kökünden temizlemek zorundayız.” (Özdemir, 1969: 41).

Yurtta alfabe seferberliği ilan edilmiş olup yurdun her tarafında halk dershaneleri açılmış, Samsun'da Vali Kazım Paşa (Dirik), tahta başında memurlara ders vermiş, İstanbul'da Darülfünun bir konferans dizisi düzenlemiş, Hattat okulu

⁵⁵ Levend, A. S. (1960). Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

⁵⁶ Ülkütaşır, M. Ş. (1973). Atatürk ve Harf Devrimi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

⁵⁷ Ayrıntılı bilgi için bk. Türk Dil Kurumu. (1972). Türk Dil Kurumunun 40 Yılı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

yeni yazıyı öğretmek için kurs açmış, Diyanet İşleri Reisliği Başvekâletle yeni harflerle yazışmaya başlamış, İstanbul’da Muallimler Birliği Kongresi yeni harfleri benimsemiş, Maarif Vekâletine yeni harflerle yazılı ilk dilekçe, 21 ağustos 1928’de verilmiş, Atatürk, 23 Ağustos ile 20 Eylül 1928 arasında birçok şehirleri dolaşıp “başmuallim” olarak yazı dersi vermiştir (TDK, 1972:38).

1 Kasım 1928’de Atatürk Latin alfabesine geçişini şu sözlerle vermiştir:

“Büyük Türk milleti cehaletten, az emekle kısa yoldan, ancak kendi güzel ve asil diline uyan böyle bir vasıta ile sıyrılabilir. Bu okuma yazma anahtarı ancak Latin esasından alınan Türk alfabesidir...Yüksek ve ebedî yadigârınızla büyük Türk milleti bir nur âlemine girecektir.”

Dil ve alfabe ile ilgili çalışmalar aralıksız devam etmiştir. 1928’de Dil Encümeni tarafından “İmlâ Lûgati” hazırlanmıştır. Bu İmlâ Lûgati, on üç yıl kullanılmıştır. 1932’de Atatürk’ün isteğiyle Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. Yazım kılavuzu hazırlamak, yazmak ve yayımlamak görevini Türk Dil Kurumu üstlenmiştir. Yazım kurallarını kalıcı hale getirmek, yazımda birliği sağlamak, yazımla ilgili var olan sorunları gidermek amacıyla yazım kılavuzları hazırlamakta olan Türk Dil Kurumu, yapmış olduğu çalışmalar sonucunda 1941’de İmlâ Lûgatinin ikinci baskısı kabul edilen İmla Kılavuzunu yayımlar. Daha sonra 1948, 1956, 1957, 1960 ve 1962’de baskıları yapılan kılavuz, 1965’te birtakım değişiklikler yapılarak “Yeni İmlâ Kılavuzu” adıyla yayımlanır. 1966, 1967, 1969’da basılan Yeni İmlâ Kılavuzu, 1970’te Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu olarak ismi değiştirilmiş olup 1973, 1975, 1977, 1980, 1981’ e kadar baskısı yapılmıştır. 1985’te tekrar isim değişikliğine gidilmiş ve “İmlâ Kılavuzu” adıyla basılmıştır. 1988, 1993 ve 2000’de İmlâ Kılavuzu adıyla bastırılmış olup 2005’te yeniden isim değişikliğine gidilerek “Yazım Kılavuzu” olarak değiştirilmiştir. 2008 ve 2009’da baskıları yapılan Yazım Kılavuzu’nun yeni kullanımlar göz önüne alınarak 2012’de yeni baskısı yapılmıştır.

Tablo 7: TDK Tarafından Yayımlanan Kılavuzlar⁵⁸

Dönem	Basılan Kılavuzlar ve Adları	Baskı Numarası	TDK 2005’e Göre Baskı Numarası
1928	1928-İmlâ Lûgati	1.Baskı	1.Baskı
1941-1962	1941- İmlâ Kılavuzu	2.Baskı	2.Baskı
	1948- İmlâ Kılavuzu	3.Baskı	3.Baskı
	1956- İmlâ Kılavuzu	4.Baskı	4.Baskı

⁵⁸ Yukarıdaki tablo, Sedat Balyemez’in makalesinden alınmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. Balyemez, S. (2017). Eğer ki ve İllaki Kelimelerin Yazımı Hakkında. Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature. 3(2):55-68)

	1957- İmlâ Kılavuzu	5.Baskı	5.Baskı
	1960- İmlâ Kılavuzu	6.Baskı	6.Baskı
	1962- İmlâ Kılavuzu	7.Baskı	7.Baskı
1965-1975	1965- Yeni İmlâ Kılavuzu	1.Baskı	8.Baskı
	1966- Yeni İmlâ Kılavuzu	2.Baskı	9.Baskı
	1967- Yeni İmlâ Kılavuzu	3.Baskı	10.Baskı
	1969- Yeni İmlâ Kılavuzu	4.Baskı	11.Baskı
	1970- Yeni (Yazım) İmlâ Kılavuzu	5.Baskı	12.Baskı
	1970- Yeni (Yazım) İmlâ Kılavuzu	6.Baskı	13.Baskı
	1973- Yeni Yazım Kılavuzu	7.Baskı	14.Baskı
	1975- Yeni Yazım Kılavuzu	8.Baskı	15.Baskı
1977-1981	1977- Yeni Yazım Kılavuzu	9.Baskı	16.Baskı
	1980- Yeni Yazım Kılavuzu	10.Baskı	17.Baskı
	1981- Yeni Yazım Kılavuzu	11.Baskı	18.Baskı
1985-1993	1985- İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	19.Baskı
	1988- İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	20.Baskı
	1993- İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	21.Baskı
1996-2012	1996- İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	22.Baskı
	2000- İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	23.Baskı
	2005- Yazım Kılavuzu	24.Baskı	24.Baskı
	2008- Yazım Kılavuzu	25.Baskı	25.Baskı
	2009- Yazım Kılavuzu	26.Baskı	26.Baskı
	2012- Yazım Kılavuzu	27.Baskı	27.Baskı

Kaynak: (Balyemez, 2017).

3.1.2. Stad Ve Fanatik Gazetelerinde Yer Alan Alıntı Spor Terimlerin İmlâsı

Dilde yer alan kelimelerin, kelime gruplarının, kısaltmaların nasıl yazılacağı, nasıl söyleneceği yazım (İmlâ) kurallarıyla ilgilidir. Yazım konusundaki farklılıklar her zaman tartışma konusu olmuştur. Özellikle alıntı kelimelerin yazımındaki farklılıklardan dolayı sorunlar yaşanmaktadır. Gazetelerde, dergilerde, kitaplarda ve televizyon programlarında aynı alıntı kelimenin farklı yazılışları karşımıza çıkmaktadır. Bu durum İmlâda birliğin sağlanmasını güçleştirmektedir.

“Yazım (İmlâ), bir dilin söz varlığını o dilde yürürlükte olan ses, şekil, köken vb. kurallara uygun olarak yazıya geçirme; sözleri kurallara uygun olarak yazma.” (Korkmaz, 2010:130) şeklinde tanımlanmıştır.

Türk Dil Kurumuna, kanunla yazım kılavuzu hazırlamak, yazmak ve yayımlamak görevi verilmiştir. Farklı yayınevleri, TDK’nin hazırlamış olduğu yazım kılavuzlarına bağlı kalarak zaman zaman yazım kılavuzları yayımlamaktadırlar. Bunlar hazırlanırken TDK’nin güncel yazım kılavuzu kullanılmalıdır. TDK tarafından hazırlanan önceki yazım kılavuzları kullanılırsa İmlâda farklı uygulamalar devam edecek, bu durum yazımda birliğin sağlanmasını zorlaştıracaktır. Bu durum gazetelerde, dergilerde, kitaplarda ve televizyon programlarında karışıklıklara yol açacaktır.

Tarih boyunca Türkler, geniş bir coğrafyada farklı kültürlerle etkileşim içinde bulunmuşlardır. Bu etkileşim sonucunda farklı dillerle kelime alışverişinde bulunulmuş, pek çok dilden kelime alıp pek çok dile kelime verilmiştir.⁵⁹ Özellikle Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizceden bazı unsurlar dilimizde kullanılmaktadır. Diller arasındaki kelime alışverişinin sebeplerinden daha önceki bölümlerde bahsedilmiş ve bununla ilgili araştırmacıların farklı görüşlerine yer verilmiştir.

Nevzat Özkan, “Türkçedeki Yabancı Unsurları Tasnif Denemesi” adlı makalesinde diller arasındaki etkileşimi dil dışı etkiler ve dile bağlı etkiler olarak iki ana başlıkta toplayarak bu zamana kadar ileri sürülen görüşlerin çoğunu kapsayan bir tasnif ortaya koymuştur. Bu sınıflandırmada dil dışı etkiler olarak sosyal, siyasi ve kültürel ilişkileri içerisinde barındıran din ve uygarlık gibi ortak paylaşım alanları, komşuluk ilişkileri, göçler ve savaşlar, eğitim, bilgi, kültür ve teknoloji alışverişi, ticaret ve turizm gibi ekonomik bağlantılar, müzik, spor gibi popüler eğlence alanları, ilgi, merak, özentisi gibi psikolojik sebeplerden bahsedilmiştir. Ayrıca son yıllarda yaygınlaşan iletişim kanallarının diller arasındaki etkileşimi kolaylaştırdığı vurgulanmıştır. Dile bağlı etkiler ise kavram ve terim ihtiyacı, ikileme ve pekiştirmeler, farklı ve orijinal ifadelere duyulan ihtiyaç, sanat ve edebiyat akımları, anlam kötüleşmesi, anlam kaybı ve boşalması, yabancı kelimelerin örtülü anlatım özelliğinden yararlanma, argo ve izli dillerin başka dillerden yaptığı ödünçlemeler, tercümeler, yabancı filmlerin Türkçe seslendirmeleri, diller arası köken birliği ve alfabe değişiklikleri şeklinde alt başlıklar halinde sınıflandırılmıştır (Özkan, 2011).

Tüm bu dil dışı etkiler ve dile bağlı etkiler neticesinde Türkçeye hem Doğudan (Arapça, Farsça) hem Batıdan (İngilizce, Fransızca, İtalyanca) pek çok kelime girmiştir. Hem Doğudan hem de Batıdan giren bu kelimeler, Türkçenin sadece söz varlığını etkilememiş, aynı zamanda gramerini ve imlâsını da etkilemiştir. Özellikle Türkçeye Fransızca ve İngilizceden geçen kelimelerin okunuşu ve yazılışı başlı başına bir problemdir. Türkçedeki yabancı kelimelerin gittikçe yaygınlaşması araştırmacılar tarafından eleştirilmektedir.⁶⁰ Bunun yanında “plaza dili” olarak adlandırılan bir dil, özellikle basın ve yayın kuruluşlarında çok karşımıza çıkmaktadır. Focuslanmak, check etmek, forwardlamak, set etmek, start vermek,

⁵⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. Karaağaç, G. (2008). Türkçe Verintiler Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Karaağaç, G. (2015). Türkçenin Alıntılar Sözlüğü Ankara: Akçağ. Yayınları.

⁶⁰ Gülsevin, G. (2006). Dil Kirliliği Sorunu. Türkçenin Çağdaş Sorunları. (135-164).

Yaman, E. (2006). Türkiye Türkçesinde Güncel Yazım Sorunları. Türkçenin Çağdaş Sorunları. (343-358).

push etmek, print almak, update etmek, ignore etmek gibi pek çok kullanım karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde çevredeki iş yerlerinin, lokantaların, satın alınan ürünlerin çoğunun adı yabancıdır. Buradaki amaç, dikkat çekmek ve Batı'ya özenmektir.

Gülsevin, Türkçedeki İngilizce kelimelerin artışıyla ilgili şunları aktarmaktadır:

“İngilizcenin Türkçeyi işgal etmesindeki ana neden, Türkçenin zayıflığı, eksikliği, yetersizliği değildir. Çünkü “Amerikan kültürünün etkisi ve Amerikalı gibi olma / görünme / konuşma / yazma” modası dil dışında da kendini yoğun bir biçimde göstermektedir. Zaten, Türkçesi varken İngilizcesini kullanmak, bu ihtiyaçtan değil, özentiden ibarettir. Kaldı ki, eskiden alınmış Fransızca “plaj” (Fr. plage) yerine İngilizce olarak “beach” yazıp /bîç/ okumak, hangi “bilgi alıntısı”dır, hangi ihtiyaçtan doğmuştur? (Gülsevin,2006:163).

Bu bölümde alıntı spor terimlerinin imlâsı üzerinde durulmuştur. Özellikle yazımında sürekli farklılık görülen terimler üzerinde durularak, Stad ve Fanatik gazetelerindeki yazımları karşılaştırılmıştır. Ayrıca gazetelerin yayın tarihi göz önüne alınarak o dönemlerde TDK tarafından hazırlanan İmlâ (Yazım) Kılavuzu ve Türkçe Sözlük (1945) içerisinde yer alan spor terimlerinin yazılışlarıyla, gazetelerdeki yazılışlarını karşılaştırarak spor terimlerinin yazımında birliğin sağlanıp sağlan(a)madığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada, Stad ve Fanatik gazeteleri tamamen okunarak fişlemeler yapılmıştır. Bu okuma esnasında yazımında sürekli farklılık görülen örnekler yer verilmiştir. Fanatik'te yer alan spor terimlerinin imlasında tutarlılık görülmektedir. Fanatik gazetesinin çıkarıldığı yıllardan (1995) günümüze kadar TDK tarafından basılan İmla Kılavuzları'nda, Türkçe Sözlük'lerde, Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü'nde yer alan spor terimleri incelendiğinde, gazetede yer alan spor terimlerinin yazımı, kılavuzlarda ve sözlüklerdekiyle benzerlik göstermektedir. Bundan dolayı Fanatik gazetesinde yer alan spor terimlerinin yazımında çok büyük oranda birliğin sağlandığı söylenebilir. Fakat aynı durumu Stad gazetesi için söylemek mümkün değildir. Çünkü bazen aynı terim aynı sayfa içerisinde 4-5 farklı yazılış şekliyle karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda yer verilen örnekler, bunu açıkça göstermektedir. Özellikle antrenör, kulüp, olimpiyat, ribaunt, raunt, ragbi, santrfor, faul, aut, lig gibi Batıdan dilimize giren spor terimlerin yazımında tutarsızlık görülmüştür. Stad gazetesinin basılmaya başlandığı yıllardaki (1939) gazete ve

dergilere bakıldığı zaman benzer şekilde imlada problemlerin olduğu görülmektedir. Çünkü alfabe değişikliğinden sonra sadece bir tane İmlâ Lûgati (Kılavuzu) hazırlanmış olup bu eserde de spor terimlerin imlâsına yeterince yer verilmemiştir. Bu İmlâ Lûgati, 1941' e kadar kullanılmış, daha sonra TDK tarafından ikinci baskısı yapılmıştır. Dil Encümeni tarafından tertip edilen İmlâ Lûgati'nde tespit edilen alıntı spor terimi sayısı sadece 40'tır. Bunlar: Antrenör, boks, boksör, cimnastik, cokey, düello, dalya, direktör, eskrim, forma, futbol, idman, galip, gol, golf, hakem, lik, konfederasyon, kupa, klüp (kulüp), kulübe, müdafaa, müdafî, mağlup, olimpiyat, puan cetveli, pas, pehlivan,, penaltı, pota, rakip, rövanş, spor, sportmen, stadyom, taç, tribün, turnike, triyo, turnuva terimleri yer almaktadır. Bunların dışında gazetelerde yer alan pek çok spor terimine yer verilmemiştir. Gazetede yazıları yazan kişilerin o dönemde çıkarılan İmlâ Lûgati'nden çok faydalan(a)madıkları ve imlâyâ belki de çok önem vermediklerini söyleyebiliriz. Çünkü aynı sayfa içerisinde aynı terimin birden farklı yazılış şekilleri görülmüştür. Aynı şekilde 1945'te Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük'te yer alan alıntı spor terimi çok fazla değildir. Dönemin günlük gazete ve dergilerinde sıklıkla yer alan alıntı spor terimlerine Türkçe Sözlük içerisinde de yer verilmemiştir. Bundan dolayı alıntı spor terimlerinin yazımında farklılıklar görülmektedir. Kimi zaman okunuşa göre, kimi zaman orijinal dildeki biçimiyle, kimi zaman da Türkçeleştirmeye çalışılarak spor terimleri kullanılmaya çalışılmıştır. Burada; yazımında sürekli farklılıklar görülen bu spor terimleri fişlenilerek verilmiştir. İlk başta kelimenin bugünkü imlada kullanılan şekline yer verilmiş olup. daha sonra tespit edilen farklı örnekler cümleleriyle birlikte verilmiştir.

Antrenman/Antreman/Antrönöman (<Fr. entraînement)

Antreman ve müsabaka günleri, koşulardan en az iki saat evvel hahif bir kahvealtı yapmak yahut midenizin hazım faaliyetini güçleştirmeyecek (S., 15 Kânun 1940:1).

Antrönöman yapar gibi yaptıkları oyun mükemmel bir futbol dersi idi (S., 22 İkinci Kânun 1940:11).

Kartal 6 kişiyle antrenman yaptı (F., 10 Ekim 1996:6).

Antrenör/Anterenör/Antrınör/Antronör/Antrönör/Antirenör (<Fr. entraîneur)

Miço, Panaatinaikar klübüne anterenör ve esasen Yunan tebeası olan Mesinezi de santrfor olarak girmişlerdir (S., 13 Teşrinisani 939:1).

Yalnız futbolcularla futbol meraklılarına değil antrenörlerle hakemlerinde istifade edecekleri büyük futbol eseri (S., 13 Teşrinisani 939:1).

Bir başka yazımda antrenör lüzumundan bahsettiğim zaman memnuniyetlerini ihsas ediyorlar (S., 6 2. Kânun 1941:9).

Antrenörleri İsmet hanımın yanına (S., 20 2. Kânun 1941:9).

Fenerin antrenörü diyor ki: (başlık) (S., 30 Haziran 941:9).

Bir atleti, bir boksör veya bir futbol ekipini çalıştıran antrenörlerin tek korktuğu nokta; sporcunun fazla antreman dolayısıyla... (S., 16 Mayıs 942:2).

Futbol Antrenörleri Derneği'nin 30.yıl kuruluş balosu önceki akşam yapıldı (S., 29 Kasım 1995:11).

Aut/avut (<İng. out)

22 inci dakikada uzaktan Budurinin müthiş bir şutu direk üstünden avut (S., 18 Kânunevvel 939:9).

Cimnastik/Jimnastik (<Fr. gymnastique)

Mekteplilerin cimnastik bakımından yetiştirilmesi ve izcilik teşkilatı bu başkanın emri altındadır. (S., 7 Eylül Pazartesi 942:3).

Fakat bizi bıktıran ve yıldırان bir tek iş de bol jimnastikdi (S., 10 Kasım 1947:11).

Coach/Koch (<İng. coach)

Başarılı teknik adam, FIBA'nın önümüzdeki yıldan itibaren geçerli olarak yeni oyun kurallarının basketbolu güzelleştirip, hızlandırırken; coachların daha ön plana çıkacağını düşünüyor (F., 15 Mayıs 1999:11).

007 KOCH! (Başlık) (F., 6 Ekim 2004:3).

Egzersiz/Ekzersis/Eksersiz (<Fr. Exercise)

Cross Country koşuları mevsimi yaklaştığı cihetle takımlar ekzersis yapmağa başlamışlardır. (S., 20 Teşrinisani 939:16).

Nasıl eksersiz yaparsınız? (S., 26 Şubat 1940:14).

Faul/Favl/Favul (<İng. fault)

Budurinin topa kafayla sıçraması Eşfakın ayağıyla bir sayı tevlit ettiyse de hakem daha evvel favul çaldığından gol verilmedi. (S., 4 Kânunevvel 939:14).

23 üncü dakikada Kâmilin Gündoğanı kale önünde favle durdurması, penaltıya sebebiyet verdi (S., 20 Kasım 1956:3).

Fikstür/Fikistür (<Fr. fixture)

Kura.Fikistürün başından beri, hiç yenilmeyen, iki takım karşılaşıyor (S., 20 2.kânun 1941:8).

Futbol fikstürü sona eriyor (S., 9 Şubat 1948:6).

Fikstür dezavantaj mı? (F., 28 Kasım 1995:7).

Forvet/Forved (<İng. forward)

Hilal kalecisinin yerinde müdahaleleri Beykoz forvedlerine fazla gol imkanı vermedi (S., Teşrinisani 939:10).

Futbol/Fudbol (<İng. football)

Zaten kuvvetli olan Portekiz futbolünün bu suretle daha ziyade sağlamlaşacağı muhakkaktır. (S., 27 Teşrinisani 939:18).

W.Pikford uzun müddet fudbol oynamış meşhur bir santırforvetti. (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Futbolcu/Futbolcü/Fudbolcü

Bu klübü teşkil eden futbolcüler arasında merhum Şeref, şehit doktor Ali, şehit doktor Mehmet, şehit şair Kazım, Nuri, Nazmi, Refik, şehit Asım ve Alâettin gibi gençler vardı. (S., 27 Teşrinisani 939:13).

Halbuki bu futbolcu koşan, deparlarla rakip defansı dağıtan bir oyun stiline sahip (2 Aralık 1995:2).

Grekoromen/Gregoromen (<Fr. gréco-romain)

Bizim bildiğimiz Mersinli, gregoromen güreşlerinde bile, gayet acar ve sert güreş tutan bir pehlivandı (S., 5 Mayıs 1941:7).

Zirâ güreş tarihi boyunca ve bilhassa Greko-Romen stilinde, İsveçliler eski antrenman stili ile rakiplerine daima galebe çalabilmişlerdir (S., 22 Şubat 1955:2).

Haftaym/haftayım (<İng. Half-time)

İlki birinci haftaymı oynadı (S., 11 Kânunevvel 939:2).

...ve oyun 15 şer dakikalık iki haftayım temdit edildi (S., 1 Nisan 1940:4).

Hentbol/Hendbol (<İng. hand-ball)

Pertevniyalin küçük sağ hafının yaptığı hendbol cezasını Ahmet sıkı bir şutla kaleye göndererek Kabataşı 2-1 galip vaziyete yükseltti (S., 25 Kânunevvel 939:8).

Hentbolda İzlanda ve Mısır finale kaldı (F., 31 Mayıs 1997:8).

Kontrpiye/Kontrpiye (<Fr. contre-pied)

Cemil de birinci sınıf bir vücut sıyrılış ile iki beki kontrpiye aldı (S., 18 Kânunevvel 939:9).

Nevzat kontrpiyede kalmasına rağmen büyük bir fedakarlıkla ters tarafa uzandı (S., 13 2. Kânun 1941:12).

Kros/Kuros (<İng. cross)

Mektepliler arasındaki kros güzel oldu (11 Kânunevvel 939:10).

Amerikada kuros mevsimi bitmiştir. (22 İkinci Kânun 1940,sayı:11)

Kulüp/Klüb/Klüp/Kulüb (<Fr. club)⁶¹

Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü teftiş heyeti reisi Ziya Ateş İstanbul bölgesinde ve bazı klüblerde teftişler yapmak üzere İstanbula gelmiştir (S., 20 Teşrinisani 939:9).

Ankara Klüplerinin Puvan Vaziyetleri (Başlık) (S., 13 Teşrinisani 939:9).

Bir Yugoslav kulübü dört maç yapmak için geliyor (S., 13 Teşrinisani 939:9).

Eski millî sporcuların yenilere verdikleri açılış dersinden sonra bu sene lig maçlarına iştirak edecek birinci küme kulüpleri oyuncularından müteşekkil iki muhtelit takımın maçı yapıldı. (S., 7 Eylül 942:1).

Tolunay, Karşıyaka maçında kulübün Birinci Lig tarihindeki 1000. Golü'nü filelere yolladı (F., 29 Aralık 1995:10).

Lig/Lik/Liğ (<Fr. ligue)

Taksim stadında mektepler likinin maçı İstanbul erkek muallim mektebi ile Darüşşafaka arasında yapıldı (S., 4 Kânunevvel 939:8).

Liğ futbol maçları bitmiş (S., 4 Mart 1940:10).

İstanbul liğinin bazı mühim oyunları neden cumartesi oynanmasın? (S., 7 Eylül 941:2).

Ligin 3.haftasından bu yana gol atamayan Bülent'le son kez 6.haftada ağları havalandıran Boliç, suskunluklarına dün akşam son verirken, Fenerbahçe'yi galibiyete taşıyan isimler oldu (F., 26 Kasım 1995:2).

Mağlûp/Mağlûb (<Ar. mağlûb)

Son Galatasaray-Fenerbahçe maçında hakemin kararına itiraz eden ve oyundan çıkmamakta ısrar ederek takımını hükmen mağlûb ettiren Fener kaptanı Ali Rıza, yüksek hakem komitesi tarafından dört ay boykot cezasıyla tecziye edilmiştir (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Kembriç, Oxford'u mağlûp etti (S., 4 Mart 1940:4).

Menacer/Menecer (< Fr. Manager)

⁶¹ “Kulüp” kelimesi İmlâ Lûgatinde (1928) “kulüp, klüp”, Türkçe Sözlükte (1945) “kulüp”, şeklinde yer alırken 1988’de yayımlanan İmlâ Kılavuzunda “klüp” olarak verilmiştir. 2000’de yayımlanan İmlâ Kılavuzunda tekrar önceki yazılış şekli “kulüp” olarak verilmiştir. 2012’de yayımlanan Yazım Kılavuzunda da “kulüp” olarak verilmiştir.

1934 senesi Arsenal takımı için pek hazin bir sene olmuş, 6 kanunusanide dünyanın en meşhur futbol meneceri olan Herbert Chapman kısa bir hastalıktan sonra vefat etmiştir (S., 27 Teşrinisani 939:7).

Menacer, yeni döneme kaldı (F., 21 Kasım 1995:4).

Nakavt/Nakavut (<İng. knock out)

Romanyalı Covaçi'yi dokuzuncu ravuntta nakavut etmiştir. (S., 4 Mart 1940:7).

Hakkıyı nakavt edebileceğin hakkında bahsa gireriz. (S., 7 Nisan 1941:11).

Ofansif/Offansif (<Fr. offence): Hücuma dayalı, saldırcı.

Avninin ilerde santrfor gibi oynayan İhsanı marke ederken offansif vazifesini iyi yapmamasını birazcık affedebiliriz (S., 22 Ekim 1957:3).

Hem ofansif, hem de defansif yönden başarılıydık (F., 5 Kasım 2004:2).

Ofsayt/Ofsayd (<İng. off side)

Avantaj ve ofsayd kaidesini iyi tatbik edemiyorlar (S., 22 İkinci Kânun 1940:11).

Nihattan ofsayt pozisyonunda iken gelen topu M.Ali sıkı bir şutla gole çevirdi (S., 17 Eylül 1957:4).

Olimpiyat/Olimpiyad/Olempiyat/Olempiyad (Fr. olympiade)

1924 senesi ağustosunda Pariste yapılan Sekizinci Olimpiyad oyunlarından dönmüştür (S., 13 Teşrinisani 939:5).

Yunanistandan Londraya gönderilecek olan olempiyat meşalesini götürecek Yunan Harb gemileri bugün hareket edeceklerdir (S., 18 Temmuz 1948:8).

Olimpiyat oyunlarına 53 millete mensup altı binden fazla müsabıkın iştirak edeceği anlaşılmaktadır (S., 3 Haziran 1948:7).

Vembley stadından başka olempiyad müsabakalarının yapılacağı diğer yerlerde de 70 fotoğrafçı çalışacaktır (S., 18 Temmuz 1948:8).

Plonjon/Plonjön (<Fr. plongeon)

Mehmet Ali güzel bir plonjonla kornere attı (S., 29 İkinci Kânun 1940:8).

Gündüz sağından aldığı bir pası, fevkalâde bir şütle, uçan kalecinin plonjönüne rağmen ağlara takıyor (S., 6 Haziran 1940:3).

Puan/Puvan (<Fr. point)

Neticede takım halinde Demirspor 14 puvanla birinci, Harbiye ikinci, San'at mektebi üçüncü, Güneş dördüncü oldular (S., 25 Kânunuevvel 939:4).

Gruplarında ilk sıraları alan takımların yanı sıra ikinci olan takımlardan en iyi puan ve averaja sahip olan 10 takım doğrudan finallere kalacak (F., 13 Aralık 1995:6).

Puan cetveli/puvan cetveli/ puvan cedveli (<Fr. point +Ar. cedvel)

Liğ lideri Sarı-Kırmızılıların işi ciddi tutmaları puvan cetvelindeki durumlarını muhafaza için elzemdir. (alt başlık) (S., 30 Kasım1954:1).

Puvan cedvelinde liderliği muhafaza eden G.Saray BJK. Ve F.B.nin durumları (alt başlık) (S.,7 aralık 1954:1).

Ragbi/Rugby/Rağbi/Ruğbi (<İng. rugby)

İngiltere Gal muhtelitleri ile İskoçya, İrlanda muhtelitleri arasındaki Ragbi maçını üçe karşı 17 sayı ile İngiltere, Gal muhteliti kazanmıştır (S., 25 Kânunevvel 939:16).

İngiltere-Fransa rağbi maçı yapılmasına karar verilmiştir (S., 19 Şubat 1940:10).

Galatasaray ruğbi takımı kuruyormuş (S., 4 Mart 1940:14).

Mayıs içinde bir müsabaka tertip olunacak ve Rugby halka takdim edilecektir (S., 14 Nisan 1947:6).

Raunt/Raund/Ravund/Ravunt/Ravnt (<İng. Raund)

Romanyalı Covaçi'yi dokuzuncu ravuntta nakavut etmiştir (S., 4 Mart 1940:7).

İkinci maçta Abdi ile döğüşen Louis Fernandez hakkında yazılanlara ve şöhretine lâıyk bir maç çıkararak, ikinci raundda vurduğu çok sert bir sağ kroşe ile Abdiye abandone ettirdi (15 Ekim 1950:2).

Amerikalı rakibini Broklin'i ikinci ravntta yenmeğe muvaffak olmuştur (S., 12 Şubat 1940:1).

Ribaunt/Riboynt/Ribavund/Ribound (<İng.rebaound)

Fenerbahçe, çift piyotmen ile ancak riboynt üstünlüğünü kısmen alabilir (S., 6 Ocak 1953:1).

Oyunun sonlarına doğru Yalçın ribaound'a sıçrarken kendisine faul yapılmış akabinde Samuelidis'in Yalçın'ı marke ettiği bir anda Yalçın aniden Samuelidis'in yüzüne bir yumruk atmıştır (S., 2 Aralık 1952:1).

Mirsat turnuva boyunca hücumda çok etkili olmazken 69 ribauntla, ribaunt kralı oldu. (F., 9 Temmuz 1996:4).

Rövanş/Revanş (<Fr. revanche)

Bu müsabakaların revanşı şubat ayında Ankarada icra edilecektir (S., 2. Teşrin Pazartesi 941:).

Demirspor dün Beykozu 2-1 mağlup ederek 3-0 lık mağlubiyetin rövanşını aldı (S., 1 Temmuz 1958:2).

Santrfor/Santırfor/Santrıfor (<İng. centerforward)

Galip takımda merkez muavin Halil ve bilhassa santrfor Şahap en iyi oyuncu idi (S., 4 Kânunevvel 939:8).

Boyu bosu hemcinslerin aksine ufak tefek olmakla beraber santırfor gibi zor bir mevkide muvaffak olmasını zekâsına, isabeti nazarına ve çevikliğine borçludur (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Arsenalın yetiştirdiği en acar santrifor Drek milli forma altında (S., 13 Teşrinisani 939:7).

Santrforvet/Santırforvet/Santraforvet (<İng. centerforward)

Nitekim oyunun beşinci dakikasında Galatasaray lisesi santrforveti Şahap sahamızda az görülmüş güzel bir gol attı (S., 4 Kânunevvel 939:8).

W.Pikford uzun müddet fudbol oynamış meşhur bir santırforveti (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Her halde Türkiyeden hariç bir yerde santraforvet oynayarak kendi meçhulümüz olan bir şöret yapan... (S., 20 2. Kânun 1941:3).

Spor/Sipor/Supor (<Fr. sport)

Türk sporunun inkişafında esas olan bitaraflığın değişmez rengini göstermek istiyoruz (S., 13 Teşrinisani 939:1).

İstanbul mintikası merkez heyeti toplantısında muhtelif siporların bütçeleri görüşülmüştür (S., 22 İkinci Kânun 1940:11).

Edirne supor bu maçı 2-1 kazandı (S., 5 Şubat 1940:14).

Avrupa Şampiyonlar ligi'nde Dörtlü Final'e çıkarak, Türk Spor Tarihi'ne adını altın harflerle yazdıran Arkas, gözünü kupaya dikti (F., 4 Mart 2012:7)

Stat/Stad (<Fr.stade)

Londranın Highbury tepesi namındaki mahallede İngiliz mimarîsinin azametini kolayca gösteren büyük bir şato ile başlayan Arsenal stadında yaptığım uzun bir tetkikten sonra, İngilterede bir futbol klübünün büyük manasını anlamakta hiç de güçlük hissetmedim (S., 13 Teşrinisani 939:7).

...öğleden sonra Fener ve Şeref statlarında devam edilmiştir (S., 6 Nisan 942:3).

Şilt/Şild (<İng. shield)

Bu hafta şehrimizin dört kuvvetli takımı arasında oynanan bölge şild maçlarında Harbiye takımı rakibi Fabrikalar Gücünü 6-0 gibi açık bir farkla yendi (S., 25 Kânunevvel 939:17).

Galatasaray ve Maskespor takımları gayrinizamî olarak şilt maçlarına iştirak edeceklerdir (S., 18 Kânunevvel 939:19).

Şut/Şüt (<İng. shoot)

Salâhattinin harikulade sıkı, yerden şütünü M.Ali kurtardı. (4 Kânunevvel 939,sayı:4,s.14)

Devrenin yine 20 inci dakikasında Şükrü yakın bir mesafeden tutulmaz bir şutla ikinci golünü Demirspor ağlarına taktı (S., 2 Haziran 1947:15).

Taraftar/Tarafdar (<Ar. taraf+ Far.–dâr)

Hiç beklenilmeyen bir zamanda yapılan bu gol Vefa tarafdarlarının inkisarı hayale uğrattı (S., 2. Teşrin 941:4).

Muhteşem bir taraftar desteğini arkasını alarak oynayan Kara Kartal'da Amokachi süper futboluyla galibiyetin mimarıydı (S., 30 Ekim 1996:1).

Tribün/Tiribün (<Fr. tribune)

Futbol sahası tamamlanmış bulunan bu stadın tiribünleri ve koşu pistleri pek yakında tamamlanmış olacaktır (S., 4 Mart 1940:4).

16'ya alınmayan Rüştü maçı şeref tribününde izledi (F., 11 Mart 1996:3).

Trio/Triyo (<İt. trio)

.Fakat maça gelmeyenler, bir buçuk saat içinde bir defa bile halkın protestosuna maruz kalmaya bir (hakemler triyosu)nu da görmediler (S., 30 Ekim 1956:4).

Sarı-Lâcivertliler âhenkli ve neticeli bir oyunla arka arkaya goller çıkarırken, İzmirli hakemler triosu da mükemmel idaresiyle takdir topluyordu (S., 30 Ekim 1956:4).

Voleybolcu/voleybolcü

Tıp ile iktisat kız voleybolcüləri arasındaki günün ilk maçı çekişmeli bir oyundan sonra 12-15,15-17,15-10 iktisat lehine sona ermiştir (S., 11 Ocak 1955:4).

3.2. İmlasında Farklılık Görülen Spor Terimlerinin Karşılaştırılması

Özgün biçimi		Stad Gazetesi (1939-1958)	Türkçe Sözlük (1945)	Fanatik Gazetesi (1995- devam ediyor.)	Türkçede Batı Kökenli Terimler Sözlüğü (2015)
(<Fr.abandonn é <mettre a bandon)	_____	Abondane/abandone	_____	_____	_____
(<Fr. entraînement)	_____	Antreman/Antrönöman	_____	Antrenman	Antrenman
(<Fr.entraîneur)	Antrenör	Antrenör/Anterenör/Antrinör /Antronör / Antrönör/ Antirenör	Antrenör	Antrenör	Antrenör
(<İng. out)	_____	Aut/avut	_____	Aut	Aut
(<Fr. gymnastique)	cimnastik	Cimnastik/Jimnastik	Cimnastik	Cimnastik	Cimnastik
(<İng. coach)	_____	_____	_____	Coach/Koch	_____

(<Fr. Exercice)	_____	Ekzersiz/Eksersis	_____	Egzersiz	Egzersiz
(<İng. fault)	_____	Faul/Favl/Favul	_____	Faul	Faul
(<Fr. fixture)	_____	Fikstür/Fikistür	_____	Fikstür	Fikstür
(<İng. forward)	_____	Forved/Forvet	_____	Forvet	Forvet
(<İng. football)	Futbol/futbol	Futbol/Fudbol	Futbol	Futbol	Futbol
(<Fr. gréco-romain)	_____	Grekoromen/Gregoromen	_____	Grekoromen	Grekoromen
(<İng. Half-time)	_____	Haftaym/haftayım	_____	Half-time	Half-time
(<İng. hand-ball)	_____	Hentbol/Hendbol	_____	Hentbol	Hentbol
(<Fr. club)	Kulüp/klüp	Kulüp/Klüb/Klüp/Kulüb	Kulüp	Kulüp	Kulüp
(<Fr. contre-pied)	_____	Kontrpiye/Kontriye	_____	Kontrpiye	_____
(<İng. cross)	_____	Kros/Kuros	_____	Kros	_____
(<Fr. ligue)	Lik	Lig/Lik/Liğ	_____	Lig	Lig
(<Ar. mağlûb)	Mağlûp	Mağlûp/Mağlûb	Mağlup	Mağlup	_____
(<Fr. Manager)	_____	Menacer/Menecer	_____	Menacer	Menacer
(<İng. knock out)	_____	Nakavt/Nakavut	_____	Nakavt	Nakavt
(<Fr. offence)	_____	Ofansif/Offansif	_____	Ofansif	_____
(<İng. off side)	_____	Ofsayt/Ofsayd	_____	Ofsayt	Ofsayt
(Fr. olympiade)	Olimpiyat/Olimpiyad	Olimpiyat/Olimpiyad/Olempiyat /Olempiyad	Olimpiyat	Olimpiyat	Olimpiyat
(<Fr. plongeon)	_____	Plonjon/Plonjön	_____	Plonjon	Plonjon
(<Fr. point)	_____	Puan/Puvan	_____	Puan	Puan
(<İng. rugby)	_____	Rugby/Ragbi/Rağbi/Ruğbi	_____	Ragbi /Rugby	Ragbi
(<İng. Raund)	_____	Raunt/Raund/Ravund/Ravunt /Ravnt	_____	Raunt	Raunt
(<İng.rebaound)	_____	Ribaunt/Riboynt/Ribavund /Ribound	_____	Ribaunt	_____
(<Fr. revanche)	Rövanş	Rövanş/Revanş	_____	Rövanş	Rövanş
(<İng. centerforward)	_____	Santrfor/Santırfor/Santrıfor	_____	Santrfor	Santrfor
(<Fr. sport)	Spor	Spor/Sipor/Supor	Spor/Sipor	Spor	Spor
(<Fr.stade)	_____	Stat/Stad	_____	Stad	Stad
(<Lat. stadium)	Stadyom	Stadyom/Stadyum	Stadyum /Sıtadyum	Stadyum	Stadyum
(<İng. shield)	_____	Şilt/Şild	_____	Şilt	_____
(<İng. shoot)	_____	Şut/Şüt	Şüt	Şut	Şut
(<Ar. taraf+Far .dâr)	_____	Taraftar/Tarafdar	Taraftar	Taraftar	Taraftar
(<Fr. tribune):	Tribün	Tribün/Tiribün	Tribün /Tırıbün	Tribün	Tribün
(<İt. trio)	Triyo	Trio/Triyo	Triyo	Trio	Trio

Oluşturulan tablodan hareketle S. gazetesinde kullanılan alıntı spor terimlerinin imlasında tutarsızlıklar görüldüğü kesin olarak belirlenmiştir. Antrenör, kulüp, ribaunt, raunt, ragbi, santrfor, faul, aut gibi Batıdan Türkçeye geçen spor terimlerinin yazımında farklılıklar gözlenmiştir. Batıdan geçen alıntı spor terimlerinin geçtiğı dildeki gibi ya da Türkçe okunuşuyla yazıldığı saptanmıştır.

S. gazetesinde kullanılan bazı alıntı terimlerin imlasının Türkçeye uydurulmaya çalışıldığı görölmektedir.

Türkçe kelimenin sonunda b,c,d,g ünsüzleri bulunmadığı için “lig” kelimesinin çoğu zaman “lık”, bazen de “liğ” şeklinde verildiğı görölmüştür.

Benzer şekilde Türkçede iki ünlü yan yana yer almaz kuralından hareketle “puan” yerine “puvan”, “aut” yerine “avut”, “faul” yerine “favul”, raunt yerine “ravunt” kullanıldığı belirgin şekilde görölmektedir.

IV. BÖLÜM

4.1. Stad Ve Fanatik Gazetelerinde Kullanılan Spor Deyimleri Ve Sporla İlgili Kalıp Sözler

4.1.1. Deyim, Argo ve Kalıp Sözler

Spor gazetelerinde ve spor haberi veren televizyon programlarında etkili ve akıcı bir dil kullanılarak okuyucuların ve izleyicilerin dikkatini çekmek amaçlanmaktadır. Spor deyimleri, spor argosu ve sporla ilgili kalıp ifadeler olarak adlandırdığımız bu kullanımlar, Stad ve Fanatik gazetelerinde de oldukça çok görülmektedir.

Spor, insanların günlük yaşantısının o kadar önemli bir parçası halini almıştır ki sporda kullanılan terimler, deyimler ve kalıp ifadeler farklı anlamlar kazanarak günlük dilde kullanım alanı bulmuştur. Örnek olarak düğünlerde kız istemeye gidilirken kız evi için “deplasmana gitmek”, sınava hazırlanan bir öğrencinin sınavın zorluğunu görünce çalışmayı bıraktığı durumlarda “havlu atmak ya da pes etmek”, iş yerinden birisini kovma durumunu anlatmak için “şutlamak”, magazin haberlerinde çok kullanılan bilerek ya da bilmeyerek vücudun belli bölümlerini açan sanatçılar için “frikik vermek” ve birisini eleştirmek için “topa tutmak”⁶² gibi içerisinde spor terimlerinin ve deyimlerinin yer aldığı ifadeler mecazi anlamlarıyla dilde yer edinmiştir.

Günlük dilde kullanım alanı bulan bu ifadelerin örneklerini çoğaltabiliriz. Başa güreşmek, minderden kaçmak, hodri meydan, kündeğe gelmek, kaçak güreşmek, havlu atmak, nakavt olmak/etmek, sörf yapmak, cirit atmak, paslaşmak, topu taça atmak, çalım yemek, çalımından yanına yaklaşamamak, direktten dönmek, kendi kalesine gol atmak, bir sıfır geriden başlamak, bir sıfır önden başlamak, doksana çakmak, bu da mı gol değil?⁶³

⁶² “Topa tutmak” deyimini askeriyyede kullanılan bir ifade olmasının yanısıra sporda da karşı takım kalesine yapılan atakları anlatmak için kullanılmaktadır.

⁶³ Ayrıntılı bilgi için bk. Kalafat, Ş. (2014). Alan Dili Söz Varlığının Genel Dildeki İlişkileri Üzerine: Spor Terimleri Örneği. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 27: 317-329.

Şahin, H. (2006). Terimlerin Genel Dile Yansımasına Dair Bazı Gözlemler. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 20:123-129.

Anlatımı güzelleştirmek, kuvvetlendirmek, savunulan düşünceyi etkili kılmak amacıyla dilde yer edinmiş kalıplaşmış ifadelere sıklıkla başvurulmaktadır. Sıklıkla başvuru bu ifadeler, genellikle atasözleri ya da deyimlerdir. Dilin söz varlığını oluşturan, dilin zenginlik ölçütleri içerisinde yer alan deyim ve atasözleri, dilin daha etkili kullanılması ve anlatılmak istenenlerin daha kolay anlaşılabilmesi için tercih edilen kalıplaşmış ifadelerdir.

Dillerin söz varlığı içerisinde önemli yer tutan deyimler ve söz kalıpları bakımından Türkçe oldukça zengin bir dil olarak kabul edilmektedir. Türk Dil Kurumu'nun hazırlamış olduğu Türkçe Sözlük'te deyim, "genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış anlatım, tabir" şeklinde verilmiştir. Gramer Terimleri Sözlüğü'nde deyim, "gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeği" olarak tanımlanmıştır (Korkmaz, 1992).

"İki dirhem bir çekirdek" adlı eserinde deyimlerin ortaya çıkış hikayelerini anlatan İskender Pala ise deyim için şunları söylemektedir:

"İki ya da daha fazla kelimedenden meydana gelen ve kelimelerin öz anlamları dışında bir anlam ifade eden söz gruplarına deyim denir. Eskiler buna tabir derlerdi. Dilin bünyesinde kalıplaşmış ve kökleşmiş olarak değişmeden kullanılan deyimler, hiç şüphe yok ki anlatıma canlılık ve güç katarlar. Bu sayede düşüncelerin ve olayların muhataba daha etkili biçimde yansıtıldığı bir gerçektir." (Pala, 2000:IX).

Argo ise uydurma, yakıştırma, benzeştirme, kelimeye farklı bir anlam yükleyerek, anadildeki kelimeyi bozup başka anlama gelecek şekilde kullanarak oluşturulan dil unsuru olarak kabul edilmektedir.

Argo, Türkçe Sözlük'te *1. her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz ve deyim. 2. Mec. Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim* olarak tanımlanmaktadır. (Türkçe Sözlük, 2011:148).

Bir ana dildeki sözcüklere yan anlamlar kazandırarak genel dilden ayrı, bir meslek ya da topluluk tarafından kullanılmaktadır. Argo, tek sözcükten oluşabileceği gibi söz öbekleri ve deyimlerden de oluşabilir. Çoğunlukla, sözcüklerin anlamlarını değiştirerek türetilen sözcük ve deyimlerin oluşturduğu özel dil olarak tanımlanan Argo kelimesi Fransızcadan (<argot) Türkçeye geçmiştir. İngilizcede

“slang” kelimesi argo için kullanılmaktadır. Argo ifadelerin yer aldığı pek çok argo sözlüğü bulunmaktadır.⁶⁴

Anlatılmak istenilenleri somutlaştırarak anlatmak, anlatımı ilgi çekici hale getirmek, anlatılanı akılda kalıcı hale getirmeye çalışmak amacıyla yaygın olarak kullanılan deyimlere spor alanında da fazlaca rastlanmaktadır. Sporun farklı alanlarında kullanılan kalıplaşmış ifadeler, yazılı, sesli ve görüntülü yayınlarda sürekli kullanılmaktadır. Gazetelerin spor sayfalarında, radyo ve televizyonlardaki maç yayınları esnasında maç anlatıcısının kullanımlarında, internet sitelerindeki haberlerde, sporseverlerin kendi aralarındaki konuşmalarında sporla ilgili deyimler, kalıp sözler ve argo olarak niteleyebileceğimiz ifadeler yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayağa kafa sokmak, beşlemek, çalım manyağı yapmak, defansı ipe dizmek, leblebi gibi (gol) atmak, kıcıyla gol atmak, (rakibini) biçmek, tavana çakmak, acıların kulübü, alemin kralı, aslan, timsah, kartal, Avrupa fatihi, Berlin panteri gibi. Sporda kullanılan deyimleri, argoları ve kalıp sözleri kapsayan henüz kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Bu ilerde çalışacağımız konulardan birisi olabilir. Sporun sadece bir dalı olan futbolda kullanılan deyimler ve argo kullanımlar üzerine Önder Saatçi⁶⁵ ve Filiz Bingölçe’ye⁶⁶ ait çalışmalar bulunmaktadır.

Bu bölümde, Stad ve Fanatik gazetelerinde sporla ilgili kullanılan deyimler ve kalıp sözler fişlenmiştir. Sporla ilgili deyim ve kalıp sözlerinin geçtiği örnek cümleler alfabetik olarak sıralanmış olup, bu cümlelerde yer alan kalıp ifade ve deyimlerin anlamları verilmiştir. Bu örnek cümleler, gazetelerde yer aldığı şekliyle verilmiş, imlâsında herhangi bir düzeltme yapılmamıştır. Tespit edilen deyim ve kalıp sözleri farklı açılardan sınıflandırılmıştır.

4.2. Oluşum Şekillerine Göre Spor Deyimleri ve Sporla İlgili Kalıp Sözler

4.2.1. “Etmek” Yardımcı Fiiliyle Oluşturulanlar

Açık farkla mağlûp etmek, angaje etmek, antrene etmek, birinci kümeye terfi etmek, bloke etmek, ekarte etmek, galibiyet yemini etmek, kıran kırana mücadele

⁶⁴ Develioğlu, F. (1959). Türk Argosu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aktunç, H. (2000). Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Ersoylu, H. (2010). Türk Argosu Üzerinde İncelemeler. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Püsküllüoğlu, A. (2004). Türkçenin Argo Sözlüğü. Ankara: Arkadaş Yayınları.

⁶⁵ Saatçi, Önder (2014), Futbol Deyimleri Sözlüğü, Yazar Yayınları, Ankara

⁶⁶ Bingölçe, Filiz (2005), Futbol Argosu Sözlüğü, Alt Üst Yayınları, Ankara

etmek, marke etmek, minderi dar etmek, oyunu domine etmek, oyunun skorunu tayin etmek, penaltıyı gole tahvil etmek, pes etmek, rakibini koltuğundan etmek, sahayı dar etmek, sayı üretmek, stop etmek, ters kravat tatbik etmek, transfer etmek.

4.2.2. “Yapmak” Yardımcı Fiiliyle Oluşturulanlar

Anlaşma/mukavele yapmak, asist yapmak, averaj hesabı yapmak, blok yapmak, double-double yapmak, dripling yapmak, kafakol yapmak, maç yapmak, patates tarlasında maç yapmak, pike yapmak, pres yapmak, salto yapmak.

4.2.3. “Vermek” Yardımcı Fiiliyle Oluşturulanlar

Futbol dersi vermek, galibiyet serisine son vermek, ihtar vermek, presine presle karşılık vermek, resital vermek, suskunluklarına son vermek (gol atmak).

4.2.4. “Olmak” Yardımcı Fiiliyle Oluşturulanlar

Hükmen mağlûp olmak, elemine olmak, ittifakla mağlûp olmak, zirve peşinde olmak, beraberliğe razı olmak, galibiyette pay sahibi olmak, nefesli olmak, mat olmak, kâh gelip gelmek, kâh mağlup olmak.

4.2.5. Bunların Dışında Kalan Kalıplaşmış Birleşik Fiil Şeklinde Oluşturulanlar

Fileleri bulmak, ağlara göndermek, topla giderken arkadan tırpan yemek, ağları kaldırmak, topu ayağına dolaştırmak, galip gelmek, topu ayağında ezmek, yüzde yüz gollük pozisyona girmek, galip ayrılmak, topu ayağında ezmek, gol imkânı vermemek, bay geçmek, müdafaayı yarmak, kaleye yüklenmek, topu gole çevirmek, ara paslarla beslemek, tuşla kazanmak, tuşla yenmek, tuşa gelmek, hasmını yere indirmek, köprüye getirmek, hakimiyeti elde tutmak, üstünlüğü ele geçirmek, topu köşeye bırakmak, beraberlik golünü kaydetmek, ağlara göndermek, sert oynamak, futbolunu güzel gollerle süslemek, farklı kazanmak, üstün oyun çıkarmak, ayaklarına yatmak, ağlara mıhlamak, tarihi farkı kaçırmak, zirve peşinde koşmak, oyunu iyi okumak, zirveye kurulmak, liderlik koltuğuna oturmak, finallere direkt katılmak, namağlup unvanını korumak, maça damgasını vurmak, rakibini devirmek, forvetlerin önüne duvar örmek, rakip ağları sarsmak, forvetlerin önüne duvar örmek, rakip ağları sarsmak, gole susamak, direkleri dövmek, sahaya inmek, gönülden oynamak, topu elle kesmek, kale ağlarına yerleştirmek, baraj kurmak, hakim oynamak, düdük çalmak, yarım düzine gol atmak, müsabakadan men edilmek, ağlara takmak, gole mani olamamak, kontrpiyede kalmak, akın tazelemek, direkleri yalamak, kalecinin elleri arasında (top) erimek, topu kaleye sokmak, ikinci kümeye düşmek, sallapati oynamak, müdafaayı yarmak, defansı yarmak, forveti

canlandırmak, gelişigüzel oynamak, rakibini su götürmez şekilde yenmek, sayı hesabıyla kazanmak, sayısız gol fırsatı kaçırmak, boş geçmek, koltuğu devralmak, evine eli boş (puansız) göndermek, finale adını yazdırmak, farklı yenmek, pres uygulamak, start almak, rakibe göre oynamak, gardı düşmek, ringe çıkmak, fileleri havalandırmak, penaltıyı gole çevirmek, takımını ateşlemek, puan cetvelindeki yerini korumak, banko forma giymek, kampa girmek, hava üstünlüğüne güvenmek, sezonu kapamak, rakip tanımamak, rakibi dengesiz yakalamak, ilk yenilgisini tattırmak, kupayı kapmak, lidere boyun eğmek, sayı üretmek, güle oynaya elemek, zirvedeki yerini perçinlemek, finale uzanmak, doksana takmak, puanları paylaşmak, finale kalmak, futbola/basketbola vb. doymak, avantaj yakalamak, rakibini sahasına hapsetmek, direğe takılmak, pres uygulamak, tur atlamak, turu geçmek, ofsayta takılmak, başıboş oynamak, rakip filelere gol yağdırmak, ayakları düz basmak, bronzda kalmak, ağları havalandırmak, rakibin şampiyonluk ümitlerini söndürmek, maçı söke söke kazanmak, rakip defansı dağıtmak, tribünleri ayağa kaldırmak, adam adama oynamak, ağlara göndermek, tempo arttırmak, tempolu oynamak, tur vizesini almak/kapmak, kaleciyi avlamak, dünyaları kaçırmak, başa güreşmek, erken havlu atmak, gole boğmak, ipi göğüslemek, lige ağırlığını koymak, filelere yollamak, yeşil sahalara dönmek, idmanların dozajını arttırmak, formunu yakalamak, patates tarlasında üç puanla tanışmak, kulübeye demir atmak, sayı üretmek, zirveye yerleşmek, ligin dibine çökmek, averaj düzeltmek, klasını konuşturmak, rövanşını almak, zirveye konmak, kupayı müzeye götürmek, potaya girmek, transit geçmek, gole hasret kalmak, uzatmada gülmek, farklı devirmek, hükmen yenilmek, hükmen mağlup ilan edilmek, gol yağdırmak, tezahüratlarla yeri göğü inletmek, çok sayıda gol fırsatı kaçırmak, gole doymak, mindere çıkmak, gümüşte kalmak, rakibini nakavtla yenmek, galip gelmeyi bilmek, üç puanı hanesine yazdırmak, gözünü kupaya dikmek, zirveyi kimseye kaptırmamak, oyuncuyla söz kesmek, Türk Spor Tarihine adını altın harflerle yazdırmak, kalenin iğne deliği kadar küçülmesi, topu ayağında mekik gibi dolaştırması, gol yağması, gollerin yağmur gibi gelmesi, ağların sarsılması.

4.2.6. Sıfat Tamlaması Şeklinde Kullanılanlar

Kurşun gibi vuruş, mermi gibi şut, acar santrafor, misafir takım, yuvarlak meşin, bomba gibi şut, demir gibi bir oyuncu, şerefli galibiyet, şerefli şampiyonluk, temiz oyun, temiz futbol, fişek gibi şut, altın adam, teknik adam, dişli rakip, anadan doğma x takımlı, ana rahminden x takımlı, ev sahibi takım, suskun golcü, takım gibi

oyuncu, gümüş adam, 12 Dev Adam, altın kemer, ucuz penaltı, duran top, ölü top, konuk takım.

4.2.7. İsim Tamlaması Şeklinde Kullanılanlar

Takımın belkemiği, futbolun duayeni, filenin sultanları, galibiyetin mimarı, şeref golü, şeref sayısı, şeref tribünü, zafer sarhoşluğu, gol sarhoşluğu, gol yağmuru, gol provası, gol fırtınası, gol perdesi, gol ziyafeti, gol orucu, file bekçisi, olimpiyat meşalesi, forma savaşı, dönüm maçı, kupa sarhoşu, düşme potası.

4.3. Stad ve Fanatik Gazetelerinde Yer Alan Sporla İlgili Deyim ve Kalıp İfadelerin Cümle İçerisinde Kullanımı

Acar santrafor: Etkili ve formda olan golcü için kullanılmaktadır.

Arsenalın yetiştirdiği en acar santrifor Drek milli forma altında (S., 13 Teşrinisani 939:7).

Açık farkla mağlûp etmek: Farklı kazanmak, rakibine çok gol atmak.

Fenerbahçe Adalet takımını 4-1 gibi açık farkla mağlûp etti (S., 16 Ekim 1956:1).

Adam adama (yapışık) oynamak:⁶⁷ Rakip oyuncuyu sıkı takibe almak, peşinden hiç ayrılmama.

Lider ve namağlup Trabzonspor karşısında rezil bir hakeme rağmen güzel bir oyun Sarı-Lacivertliler rakibin küçük takımlar gibi adam adama yapışık markaj yapan ve defansa önem veren taktiğine rağmen galip duruma yükselmesini bildiler (F.,10 Aralık 1995:2)

Ağlara göndermek: Gol atmak, topu kale ağlarına yollamak.

...ve topu üçüncü defa G.O. Paşa ağlarına gönderdi: 3-0 (F., 11 Aralık 1995:7)

Mustafanın attığı frikikten gelen topu Ali üçüncü defa Fransız kalesi ağlarına gönderdi (F., 1 Mart 1955:1).

Ağlara mıhlamak: Rakip takımın kalesine sert bir şutla gol atmak.

Soldan Nedimin ortaladığı topu Burhan dönerek vurduğu şahane bir vole ile Kaşımpaşa ağlarına mıhladı. (S., 2 Mart 1954:1).

Ağlara takmak: Sert bir vuruşla gol atmak.

Gündüz sağından aldığı bir pası, fevkalâde bir şütle, uçan kalecinin plonjönüne rağmen ağlara takıyor (S., 6 Haziran 1940:3).

Ağları havalandırmak: Oyuncunun gol atması.

⁶⁷ İngilizce “man to man” ifadesinin Türkçeye çevrilmesi sonucu dilimizde kullanılmaya başlayan bir ifadedir. Özellikle basketbol ve futbolda çok kullanılan bir tabirdir.

Ligin 3.haftasından bu yana gol atamayan Bülent'le son kez 6.haftada ağları havalandıran Boliç, suskunluklarına dün akşam son verirken, Fenerbahçe'yi galibiyete taşıyan isimler oldu (F., 26 Kasım 1995:2).

Ağları kaldırmak: Sert şut sonucu gol atmak ve rakip takımın kale filelerini havalandırmak.

Şirzatin yerden havaya doğru kurşun gibi vuruşu ağları kaldırıyor (S., 3 Haziran 1958:3).

Ağları sarsmak: Rakip kaleye gol atmak.

Paris'teki gol düellosunda ağlar 4 kez sarsıldı (F., 3 Nisan 2013:8).

Akın tazelemek: Rakip kaleye gol atmak tekrar tekrar girişimlerde bulunmak.

Vefa kalesine akın tazeliyorlar (S., 15 Ekim 1950:1).

Altın adam: Yarışmada birinci olup altın madalya alan sporcu için kullanılan bir ifade.

Altın adam Şeref (Başlık) (F., 26 Mayıs 2003:13).

Altın kemer: Güreşte birinci olan kişi.

Son iki yılın başpehlivanı Ali Gürbüz, ebedi altın kemer yolunda emin adımlarla ilerledi (F., 7 Temmuz 2013:8).

Anadan doğma/Ana rahminden x takımlı: Küçük yaşlarda bir takımın taraftarı olmak.

Ana rahminden Beşiktaşlı Rıza Hoca ile en azından makro düzeyde Beşiktaşlılığı simgeleyen bir kadro ruhu yansımaları olacaktır... (F., 28 Ocak 2005:9).

Angaje etmek: Transfer etmek, kendi kadrosuna katmak.

Bunlar yetmiyormuş gibi meşhur Miço'yu da antrenör olarak angaje etmişler. (S., 28 Temmuz 1947:2).

Antrene etmek: Yönetmek, teknik direktörlük yapmak. Antrenman ve antrenör kelimeleri bu kökten oluşturulmuştur.

Kendisi Polanya maçından önce gelse dahi çalışmalara müdahale etmeyecek ve takımı Cihat Arman antrene edecektir (S., 23 Ekim 1956:3).

Ara paslarla beslemek: Takım arkadaşının gol atmasına, sayı üretmesine yardımcı olmak.

Fenerbahçe for hattı, dalıcı hareketler ile her çıkışında müdafaayı yaran Melihi derin ara paslar ile beslemeği ihmal etmedi (26 Şubat 1940:13).

Asist yapmak: Futbolda gol atılmasına, baskette sayı üretilmesine yardımcı olmak.

Yönetim, futbolcular ve taraftarlara derin bir oh çektiren .boşnak yıldız sezon başından beri 6 gol atıp, 11 asist yaptı. (F., 2 Kasım 1998:13).

Avantaj yakalamak: Üstün olma durumu.

Cim-bom avantaj yakaladı. (F., 23 Aralık 1995:9).

Averaj düzeltmek: Atılan gol sayısını arttırarak gol ortalamasını düzeltmek için kullanılır.

Geçtiğimiz hafta Eskişehir’u 6-0 gibi bir skorla deviren Sarı-Lacivertliler, dün de Ankaragücü’nü deplasmanda 3-0 mağlup edip, averajlarını bir hayli düzelttiler. (F., 11 Şubat 1996:3).

Averaj hesabı yapmak: Attığı ve yediği golleri saymak ve buna göre durumunu belirlemek.

Fatih Terim daha önce “Şampiyon puanla belli olur” diyordu şimdi ise averaj hesabı yapıyor (F., 1 Mayıs 1998:1).

Ayağına top gelince bombalamak: Kendisine verilen her pası kaleye vurmak, şut amak.

Muhacim hattının en şütör oyuncusu, fakat ağır, ayağına top gelince bombalıyor (S., 2 Haziran 94:10).

Ayakları düz basmak: İyi bir temenni de bulunmak için kullanılır.

Yarından itibaren Adana ve İzmir’de devam edecek kış sezonu için bütün yarış camiasına başarılar dilerken, safkanların da ayakları düz bassın diyerek “at koşar baht geçer” altılı zengin eder sözünün kulaklara küpe olmasını temenni ederim. (F., 21 Kasım 1995:6).

Ayaklarına yatmak: Topu rakipten almak için müdahalede bulunmak.

Bu ana kadar birkaç şutu mükemmel suplekslerle çıkaran en az birkaç tehlikeli akını da ayaklara yatarak atlatan Tamer’in herhalde bu uzak şutu seyretmemesi lazımdı (S., 6 Mayıs 1958:4).

Banko forma giymek: Her karşılaşmada yer almak, takımın kadrosunda sürekli bulunma durumunda kullanılır.

Fenerbahçe altyapısından yetişen ancak kadroya girmeyen 9 futbolcu, Beşiktaş’tan Malatya’ya, Sakarya’dan Rize’ye birçok takımda banko forma giyiyor (F., 5 Eylül 2004:6).

Baraj kurmak: Rakip takımın gol atmasını engellemek için hakem tarafından belirlenen yerde oyuncular tarafından oluşturulan set.

Kasımpaşalılar baraj kuruverdiler (S., 29 Ekim 1957:3).

Barajdan dönmek: Topun, rakip takımın gol atmasını engellemek için hakem tarafından belirlenen yerde oyuncular tarafından oluşturulan sete çarpıp geri dönmesi.

5 inci dakikada Recebin ceza çizgisi üzerinden ceza atışı Vefanın barajından döndü. (S., 25 Mayıs 1954:1).

Başa güreşmek: Birinci olmak için mücadele vermek.

Milli Takım Teknik Direktörü Terim, hiçbir takımdan çekinmediğini, Avrupa Futbol Şampiyonası'nda başa güreşeceğimizi söyledi (F., 15 Aralık 1995:1).

Başabaş oynamak: Rakibine aynı oranda karşılık verebilme.

Başkent ekibi sadece ikinci sette başabaş oynadı (8 Şubat 1999:10).

Bay geçmek/Bay olarak getirilmek: Eleme maçı oynamadan yarışlara doğrudan katılmak.

Turnuva statüsüne göre eliminasyon maçları dört grupta yapılacak ve bu grupların başına bundan evvelki Avrupa şampiyonasında ilk dört devreyi elde eden Rusya, Macaristan, Fransa ve Çekoslovakya takımları <<bay>> olarak getirileceklerdir (31 Mayıs 1955:3).

Belkemiği: Takımı ayakta tutan oyuncu, takımın en iyi oyuncusu.

Santrhafın hem müdafaaya hem de hücum hattına yardımını dokunduğundan bu oyuncu takımın belkemiği olur (16 Haziran 941:10).

Beraberliğe razı olmak: Eşitlik durumunu kabullenme.

Konuk takım iki kez öne geçmesine rağmen avantajını koruyamadı ve beraberliğe razı oldu (28 Mart 1999:11).

Beraberlik golünü kaydetmek: Eşitliği sağlayan golün atılması.

İkinci devrenin 3 üncü dakikası nihayet ererken Fransızlar Kopa ve Ujlaki paslaşmasını takip eden Fontain müdafaamızın duraklamasından istifade ile takımının beraberlik golünü kaydetti. (S., 1 Mart 1955,1).

Birinci kümeye terfi etmek: Bir üst ligden bir alt lige çıkmak/yükselmek.

Binlerce liranın harcanmasına rağmen birinci kümeye terfi edememenin sebepleri idarecilerinin aciz idaresidir (S., 26 Nisan 1948,3).

Blok yapmak: Engellemek.

Sacramento, bu sezon 17 maçın 16'sını kazanan, 9 karşılaşmalık da bir galibiyet serisi yakalayan Lakers'ı 97-91 yenerken, Hidayet 10 sayı attı, 7 ribaunt aldı 2 de blok yaptı (F., 9 Aralık 2001:9).

Bloke etmek: Engellemek.

Mukabil akında Canbazın ortasını Faruk güzel bloke etti. (S., 31 1.Teşrin 1940:4).

Bomba gibi şut/vuruş: Oyuncunun topa çok sert vurulduğunu, benzetme yoluyla ortaya koymak için çok kullanılan bir ifadedir. Aynı zamanda mübalağa sanatı da yapılmaktadır.

Oyunun bitmesine on dakika kala Şeref bomba gibi bir şütle takımının beşinci sayısını yaptı (S., 2 Teşrin 941:4).

Boş geçmek: Oynanan maçta gol atamamak, sayı üretememek.

Okocha boş geçti (Alt başlık) (F., 20 Nisan 1998:4).

Bronzda kalmak: Üçüncü olmak.

Dursun Sevinç bronzda kaldı. (F., 23 Kasım 1995:10).

Çok sayıda gol fırsatını kaçırmak: Girilen pek çok gol pozisyonlarını değerlendirememek.

Göztepe'nin 16.dakikada galip duruma geçmesine rağmen, Yeşil-Kırmızılı takım rakip defansta bol bol gedik buldu ve attığından çok sayıda gol fırsatını kaçırdı (F., 24 Ağustos 1997:7).

Değme kalecilere taş çıkartmak: Diğer kalecilerden daha yetenekli olduğunu belirtmek için kullanılır.

Osman bugün gençleşmiş...Değme kalecilere taş çıkartacak kadar güzel kurtarışlar yapıyor (S., 9 Haziran 1947:10).

Demarke kalmak: Boşta kalma durumu.

Umumî kanaat Lefter'in topu sola, yani Niyazinin nisbeten demarke kaldığı yere plâseleyeceği merkezinde Lefter, kaleciyi de aldatan bir vuruşla topu Kasımpaşa kalecisinin sol köşesine bırakıverdi (S., 29 Ekim 1957:3).

Demir gibi bir oyuncu: Güçlü kuvvetli olduğunu belirtmek amacıyla benzetme yapılmıştır.

Demir beldesi Karabük'ten de demir gibi bir oyuncu almışlar (S., 28 Temmuz 1947:2).

Derece almak: Başarı elde etmek.

5 fena puvanı olduğundan üçüncü turda elemine olmuş, derece alamamıştır (S., 21 Nisan 1947:8).

Direğe takılmak: Vurduğu topun direğe çarpması, golle sonuçlanmaması.

“Bobo direğe takıldı” (Alt başlık) (F., 3 Aralık 2006:3).

Direkleri dövmek: Oyun içerisinde topun birden fazla direğe çarpması.

Mersin direkleri dövdü (Başlık) (F., 17 Eylül 2001:9).

Direkleri yalamak: topun direğin çok yakınından geçmesi.

Ali Rızanın bir şütü direkleri yalayarak çıktı. (S., 2 Haziran 941:6).

Dişli rakip: Zorlu, yenmesi güç olan oyuncu ya da takım.

Beşiktaş'a dişli rakip (F., 1 Temmuz 1999:14).

Doksana çakmak: Yan direk ile üst direğin birleştiği yer açısından dolayı doksana kabul edilmektedir. Topu bu noktaya gönderme durumunda kullanılır.

Kartal 90'da çaktı. (F., 31 Aralık 1998:13).

Doksana takmak: Topu üst köşelere atarak takımına gol kazandırma durumu.

Samsun 90'a taktı! (Başlık) (F., 19 Şubat 2007:9).

Double-double yapmak: Basketbolda bir oyuncunun takıma katkı sağladığı beş alandan (asist, blok, top çalma, ribaund, sayı) ikisinde çift haneli sayılara ulaşması durumunda kullanılır.

İyi bir sezon geçiren Nedim Yücel 13 sayı, 13 ribauntla double-double yaparken, Penny 30 sayıyla takımın en skorer ismiydi (F., 30 Aralık 2012:6).

Dönüm maçı: Kesin kazanılması gereken kritik maç.

Bu sezon beklenmedik bir şekilde ligin dibine çöken yeşil-siyahlılar, yarınki Edirne maçını dönüm maçı olarak nitelendiriyor (F., 20 Ocak 1996:4).

Dripling yapmak: Top sürmek.

Galatasaray forlarının açık pozisyonlarda dripling yapmakta ve küçük pasla oynamakta ısrar etmeleri... (S., 18 Mart 1940:4).

Doğrudan finallere kalmak: Eleme maçı oynamadan direkt turnuvaya katılmak.

Gruplarında ilk sıraları alan takımların yanı sıra ikinci olan takımlardan en iyi puan ve averaja sahip olan 10 takım doğrudan finallere kalacak (F., 13 Aralık 1995:6).

Duran top: Futbolda; köşe vuruşu, frikik gibi vuruşlara verilen isim.

A Milli Futbol Takımı Teknik direktörü Şenol Güneş, Brezilya'nın kendilerini duran toplardan vurmak isteyeceğini belirterek futbolcuları uyardı (F., 29 Mayıs 2002:3).

Düdük çalmak: Hakem tarafından karşılaşmanın yönetilmesi.

Hakem, fazla ihtar vermek ve fazla düdük çalmakla beraber maçı iyi idare etti (S., 1 Nisan Pazartesi 1940:5).

Dünyaları kaçırmak: Çok fazla gol pozisyonuna girip sonuç alamama durumu.

Beşiktaş dünyaları kaçırdı (Alt başlık) (F., 14 Aralık 1995:10).

Düşme potası: Bir alt lige düşme tehlikesinde olan takımlar için kullanılır.

Düşme potasından kurtulma mücadelesi veren Elazığspor dün Karabük'te tarih yazdı (2 Aralık 2012:7).

Ecnebi ekip/ takım: Uluslararası maçlarda rakip takım için kullanılır. Stad gazetesinde çok kullanılmıştır.

Ecnebi temas, kabul etmek lâzımdır ki ecnebi ekiplerle programlı olarak karşılaşmak bugüne kadar düşünülmemiştir (S., 4 Mart 1940:1).

Bunun yerine Ankaraya kuvvetli bir ecnebi takımın gelmesi mevzubahistir (S., 6 Mayıs 1940:1).

Ekarte etmek: Rakip oyuncularını saf dışı bırakmak.

...bütün bir müdafaayı ekarte ettikten sonra vurduğu bir kafa darbesiyle beraberlik golünü çıkardı (S., 24 Kasım 1947:5).

Elemine etmek: Elemek.

Anadoluyu elemine eden Sarı-Kırmızılıların gollerini sıra ile Saim(1), Metin (5), Kadri (1), Suat (2) ve Ahmet (1) attılar (S., 19 Kasım 1957:1).

Elemine olmak: Elenmek.

5 fena puvanı olduğundan üçüncü turda elemine olmuş, derece alamamıştır (S., 21 Nisan 1947:8).

Erken havlu atmak: Karşılaşmalardan kötü sonuçlar alarak erkenden elenmek.

Türkiye Kupası'na erken havlu atan Kırmızı-Beyazlılar, Ankaragücü karşılaşmasının hazırlıklarını günde çift idman yaparak sürdürüyorlar (F., 16 Aralık 1995:9).

Evine eli boş göndermek: Rakibi yenerek puan vermeme.

Sergen uzattı, Ümit Karan ağları havalandırdı ve Galatasaray, Şampiyonlar Ligi'ne üç puanla başlarken, Lazio'yu evine eli boş gönderdi. (F., 12 Eylül 2001:3).

Evsahibi takım: Karşılaşmanın yapıldığı yerin sahibi olan takım.

Evsahibi takım geliştirdiği kombine atakta maçın başarılı isimlerinden Faruk'un attığı gol ile bir puanı aldı (F., 11 Aralık 1995:1).

Farklı devirmek: Çok gol atarak yenmek.

Barcelona, Gijon'u farklı devirdi:4-0 (F., 7 Nisan 1997:7)

Farklı yenmek: Çok gol atarak kazanmak/yenmek.

Taraftarların büyük desteği ile Ankaragücü'nü farklı yenen Sarı-Kırmızı futbolcular, tarihi farkı kaçırdı (F., 20 Kasım 1995:1).

File bekçisi: Kaleci.

Rüştü'nün sakatlığından sonra Denizlispor maçının 2.yarisında kaleye geçen ve başarılı kurtarılar yapan genç file bekçisi, taraftardan güvenoyu aldı (F., 4 Ekim 2004:15).

Filelere yollamak: Gol atmak.

Tolunay, Karşıyaka maçında kulübün Birinci Lig tarihindeki 1000. Golü'nü filelere yolladı (F., 29 Aralık 1995:10).

Fileleri bulmak: Golle sonuçlanmak.

...göğsüne çarparak ters falso ile top ilk G.saray golü olarak fileleri buldu (S., 17 Mayıs 1955:2).

Fileleri havalandırmak: Gol atmak.

Derbi maçlarındaki gollerle gündeme gelen ve ilk devrede 13 maçta 7 gol atan İngiliz futbolcu, ikinci yarıda forma giydiği 5 maçta sadece Karşıyaka filelerini havalandırabildi. (F., 16 Mart 1996:2).

Filenin sultanları: Kadın voleybol takımı için yapılan benzetmedir.

Müthiş savunma yapan rakibine 3-0 kaybeden Filenin Sultanları ilk yenilgisini aldı (F., 22 Ağustos 2014:7).

Finale adını yazdırmak: Kupayı almak için son maça çıkmaya hak kazanmak.

Lig'de istikrarsız bir grafik çizen İstanbulspor, Gaziantepspor'u penaltı atışları sonucu yıkıp Türkiye Kupası'nda yarı finale adını yazdırdı. (F., 12 Şubat 2004:6).

Finale kalmak: Son karşılaşmaya kalmak.

Hentbol'da İzlanda ve Mısır finale kaldı (F., 31 Mayıs 1997:8).

Finale uzanmak: Kupayı almak için son maça çıkmaya hak kazanmak.

Atışlarda Ömer Rıza ve Hüseyin kaçırdı, ev sahibi 5-4 ile finale uzandı (F., 26 Nisan 2007:9).

Finallere direkt katılmak: Eleme maçı oynamadan direkt turnuvaya katılmak.

Yugoslayva son şampiyon olarak finallere direkt katılacak (F., 10 Eylül 2001:4).

Fişek gibi şut: Şutun çok hızlı olduğunu benzetmeyle ortaya koymak için kullanılır.

Golü sahanın yıldızı K.Cevdet 76 ıncı dakikada fişek gibi bir şütle attı (S., 8 Nisan 1958:1).

Forma savaşı: Oyuncular takımında oynayabilmeleri için aralarındaki rekabeti ifade etmek için kullanılır.

Ligin ikinci yarısında sol kanatta yaşanacak olan büyük forma savaşına hazır olduklarını ifade eden Sinan ve Serdar, devre arasında Teknik Direktör Daum'un gözüne gireceklerini belirttiler (F., 1 Ocak 1996:5).

Forma sokmak: Oyuncuların preformansını arttırmak.

İskoç çalıştırıcı Souness yarından itibaren futbolcularını forma sokabilmek için idmanların dozajını arttıracak (F., 7 Ocak 1996:11).

Formayı tapulamak: Her maçta kadroda kendisine yer bulan oyuncu için söylenir.

Beşiktaş'ta Ali formayı tapuladı (Başlık) (F., 19 Aralık 1995:4).

Form(unu) yakalamak: Eski performansına ulaşmak.

“Bombacı” Hami formunu yakaladı (F., 9 Ocak 1996:10).

Forvet oynamak: İleri uçta oynamak.

Birinci devrede bir aralık santrhafa geçen Hakkı tekrar forvet oynuyor (S., 13 Nisan Pazartesi 942:2).

Forveti canlandırmak: İleri ucu hareketlendirmek.

İkinci devrenin mühim bir kısmında rüzgarın durması, şanssız akınlarla maça hâkim olan Vefâ forvedini canlandırdı (S., 22 Eylül 1947:13).

Forvetlerin önüne duvar örme: İleri uçtaki oyuncuların gol atmasını engellemek.

Yeşil çimler üzerine çıktıklarında ise adeta tek vücut oluyorlar, rakip forvetlerin önüne duvar örüyorlar (F., 28 Ekim 2004:12).

Futbol dersi vermek: Çok iyi oynamak.

Yedekler aslara futbol dersi verdi (F., 20 Şubat 1999:4).

Futbola/Basketbola vb. doymak: Yoğun bir şekilde karşılaşmaların yapılması.

Antalya basketbola doydu (F., 9 Ocak 1996:7).

Futbolun duayeni: Usta ve kıdemli futbolcu.

O bir ayrıcalıklı Kaptan'dı...O bir Kartal'dı...O bir efsaneydi...O futbolun duayeniydi...(F., 8 Kasım 1998:10).

Futbolunu güzel gollerle süslemek: Güzel oyun çıkarmak ve oyun içinde gol atmak.

F.bahçe nefis futbolünü birbirinden güzel gollerle süsledi (S., 30 Ekim 1956:4).

Galebe kazanmak: Yenmek.

Oyunun büyük bir kısmı hâkim oynayan Galatasaray, şampiyon takımın karşısında güzel bir galebe kazandı (S., 17 Mart 1941:4).

Galebe temin etmek: Yenmek.

Son seti de 15-5 kazanarak haklı bir galebe temin ettiler (S., 16 Şubat 942:4).

Galibiyet yemini etmek: Kazanmak için söz vermek, and içmek.

Son çalışmasını dün akşam yapan Bordo-Mavili takımda tüm futbolcular galibiyet yemini etti (F., 27 Nisan 1996:1).

Galibiyete taşınmak: Oyunu kazanmak ve kazanılmasında pay sahibi olmak.

Ligin 3. haftasından bu yana gol atamayan Bülent'le son kez 6. haftada ağları havalandıran Boliç, suskunluklarına dün akşam son verirken, Fenerbahçe'yi galibiyete taşıyan isimler oldu (F., 26 Kasım 1995:2).

Galibiyetin mimarı: Oyunun kazanılmasında büyük pay sahibi olan oyuncu.

Muhteşem bir taraftar desteğini arkasını alarak oynayan Kara Kartal'da Amokachi süper futboluyla galibiyetin mimarıydı (F., 30 Ekim 1996:1).

Galibiyette pay sahibi olmak: Oyunu kazanmak ve kazanılmasında pay sahibi olmak.

Tribünleri dolduran ve “11 dev adama başarılar” pankartı açan Ankaralı futbolseverler, galibiyette pay sahibi oldu (F., 1 Ekim 2001:4).

Galip gelmek/galip ayrılmak: Yenmek, kazanmak.

...mücadeleden sarı-siyahlı takım galip ayrıldı (F., 19 Nisan 1955:3).

Galip gelmeyi bilmek: Kazanmayı bilmek, istenilen sonucu elde etmek.

Beşiktaş teknik direktörü Sola, Bursaspor karşısında iyi oynamasalar da galip gelmeyi bildiklerini söyledi. (F., 5 Kasım 2000).

Gardı düşmek: Eski gücünü kaybetmek

Kartal'ın gardı düştü (Başlık) (5 Ocak 2000:11).

Gelişi güzel oynamak: Oyun düzeni ve planının bozulması

Altaylılar iki golden sonra adam akıllı bozuldular ve gelişi güzel oynamaya başladılar (S., 28 Nisan 1947:15).

Gol aramak

Ceza sahasına atılacak hava toplarıyla gol aranacak (F., 18 Temmuz 2000:4).

Gol fırtınası: Çok gol atan oyuncu için ya da takım için kullanılır.

İstanbul'da dün akşam Trabzonspor'un gol fırtınası vardı (F., 7 Eylül 1996:1).

Gol imkanı vermemek: Gol atmasını engellemek.

Hilal kalecisinin yerinde müdahaleleri Beykoz forvedlerine fazla gol imkanı vermedi. (S., Teşrinisani 939:10).

Gol orucu: Uzun süre gol atamama.

Ertuğrul gol orucunda (F., 23 Nisan 1997:10).

Gol perdesini açmak: İlk golü atmak.

Sergen gol perdesini açtı (F., 10 Aralık 1995:11).

Gol provası: Gol atmak için denemelerde bulunma.

Kartal'da gol provası (Başlık) (F., 24 Temmuz 1997:9)

Gol sarhoşluğu: Atılan golün mutluluğunu hala yaşamaya devam etme.

Fenerbahçeliler attığı golün sarhoşluğu içindeyken aradan ancak 2 dakika geçmeden Galatasaraylılar sağdan süratle indiler (S., 20 Şubat 1950:1).

Gol yağdırmak/Gol yağması: Çok gol atmak.

Kadıköy'e gol yağdı (F., 22 Mart 1997:1).

Gol yağmuru: Karşılaşmada çok gol atılması durumu.

Bakırköy'den gol yağmuru:8-0 (Başlık) (F., 22 Nisan 1996:5).

Gol yapamamak: Eşitliğin bozulmaması durumu.

Fakat tarafeyn gol yapamadan oyunu 0-0 berabere bitirdiler (S., 28 Nisan 1941:8).

Gol ziyafeti: Karşılaşmayı farklı kazanma durumu.

“Gençlerden gol ziyafeti” (Başlık) (F., 2 Ağustos 2004: 4)

Gole boğmak: Rakip kaleye çok gol atılması.

Türkiye Kupası'nda Malatyaspor'u eleyerek moral bulan Bordo-Mavililer'in amacı bugün mücadele edecekleri Karşıyaka'yı gole boğmak... (F., 16 Aralık 1995:10)

Gole doymak: Karşılaşmada çok golün atılması ve seyircinin bu durumdan memnun olması durumu.

“Gole doycaksınız” (Başlık) (F., 12 Nisan 2008:9).

Gole hasret kalmak: Uzun süredir gol atılmaması.

Eğer Cimbom'un golleri yağmur gibi gelmese, toplam 22 gol atılan haftada sporseverler gole hasret kalacaklardır. (F., 29 Ekim 1996:10).

Gole mani olamamak: Gole engel olamamak.

Feci haline rağmen kaleci yine suların içine plânjonunu yaptı fakat gole mani olmadı (S., 13 2. Kânun 1941:12).

Gole susamak: Uzun süre gol atamamak.

“Gole susadım, bir haftalık hasretimi Başkent'te noktalayacağım” diye konuştu (F., 21 Eylül 2001:10).

Gollerin yağmur gibi gelmesi: Arka arkaya gollerin gelmesi.

Eğer Cimbom'un golleri yağmur gibi gelmese, toplam 22 gol atılan haftada sporseverler gole hasret kalacaklardır. (F., 29 Ekim 1996:10).

Gönülden oynamak: Çok istekli oynamak.

Gönülden oynadık (F., 15 Ekim 2000:2).

Gözünü kupaya dikmek: Kupayı almayı hedeflemek.

Avrupa Şampiyonlar ligi'nde Dörtlü Final'e çıkarak, Türk Spor Tarihi'ne adını altın harflerle yazdıran Arkas, gözünü kupaya dikti (F., 4 Mart 2012:7)

Güle oynaya elemek: Rakibi karşısında zorlanmamak.

Zorlanması beklenen Fenerbahçe ise Altay'ı güle oynayaeledi (F., 29 Kasım 2001:3).

Gümüş adam: Yarışlarda ikinci olan kişi.

Gümüş Adam Rıza! (F., 14 Eylül 2014:7).

Gümüşte kalmak: Yarışlarda ikinci olma durumu.

Harun gümüşte kaldı (F., 12 Eylül 1998:5).

Hakim oynamak: Üstün oynamak.

Fakat ne yazık ki Fenerbahçeliler bu devre tamamıyla hâkim oynamalarına rağmen sayısız fırsatlar kaçırdılar (F., 1 Eylül 1953:4).

Hakimiyeti elde tutmak: Üstünlüğü ele geçirmek

Maç çok sür'atli ceryan etti ve daha iyi oynayan sarı-laciverdliler hakimiyeti ellerinde tutarak bu neticeyi hak ettiler (S., 25 Mart 1940:1).

Hasım oyuncular üzerinde ayak gezdirmek: Rakip takımın oyuncularına ayakla sert müdahalelerde bulunmak.

Seferin, hasım oyuncular üzerinde ayaklarını gezdirmesi yerinde bir kararla tecziye edilerek takımı aleyhine bir favul verildi (S., 17 Mart 1941:5).

Hasmını yere indirmek: Rakibine faul yapmak.

Üçüncü dakikada, Rumen mükemmel bir kafakol kaptı ve hasmını yere indirdi (S., 4 Mart 1940:8).

Hasmını yere sermek: Rakibini yenmek.

Yahudi hasmını altıncı ravuntta yere serdi (30 Mart Pazartesi 942:2).

Hat-trick yapmak: Bir karşılaşma boyunca üç gol atma durumu.

A.Birdal "Hat-Trick" mi yapacak (F., 6 Aralık 1995:8).

Hava üstünlüğüne güvenmek: Havadan gelen topları etkili karşılamak.

Hızlı hücum ve yüksek toplarla rakibi dengesiz yakalamak isteyen Cim Bom, hava üstünlüğüne güveniyor (F., 23 Ekim 2004:2).

Havlu atmak: Yenilmek.

Galatasaray, ilk maçta 4-2 yendiği PSG'ye rövanşta boyun eğerek Kupa Galipleri Kupası'na 2.turda havlu attı (F., 1 Kasım 1996:3).

Hükmen mağlup ilan edilmek: Hakem kararıyla yenik sayılmak.

Fenerbahçe maçına çıkmayıp hükmen mağlup ilan edilen Galatasaray'ın gençleri küme düştü. (F., 5 Nisan 1997:10).

Hükmen mağlûp olmak/ettirmek: Yenilmiş sayılma durumu.

Son Galatasaray-Fenerbahçe maçında hakemin kararına itiraz eden ve oyundan çıkmamakta ısrar ederek takımını hükmen mağlûb ettiren Fener kaptanı Ali Rıza, yüksek hakem komitesi tarafından dört ay boykot cezasıyla tecziye edilmiştir (S., 20 Teşrinisani 939:4).

Hükmen yenilmek: Hakem tarafından yenilmiş sayılma.

Hükmen yenilip ligden düştüler (Alt başlık) (F., 5 Nisan 1997:10).

İdmanların dozajını arttırmak: Alıştırmaların (antrenman) sayısını arttırma.

İskoç çalıştırıcı Souness yarından itibaren futbolcularını forma sokabilmek için idmanların dozajını arttıracak. (F., 7 Ocak 1996:11).

İhtar almak: Hakem tarafından uyarılmak.

Ahmet bir kafakolla Rusu altına aldı ise de her iki güreşçi de favul yaptıkları için birer ihtar aldılar (S., 21 Nisan 1953:4).

İhtar vermek: Oyuncuya uyarıda bulunmak.

Hakem, fazla ihtar vermek ve fazla düdük çalmakla beraber maçı iyi idare etti (1 Nisan Pazartesi 1940:5).

İkinci (alt) kümeye düşmek: Başarısızlık sonucu bir alt lige düşmek.

Ve bu suretle ikinci kümeye otomatikman düştü (S., 19 Nisan 942).

İlk yenilgisini tattırmak: Rakibi tarafından ilk kez yenilmek.

A Milli Futbol Takımımız, Dünya Futbolu'nun devlerinden Hollanda'ya grup maçlarında ilk yenilgisini tattırarak, Fransa 98 umutlarını sürdürdü (F., 3 Nisan 1997).

İpi göğüslemek: İstenilen sonucu elde etmek.

Dün sabah Maçka İnönü Anıtı önünde başlayıp, Akaretler-Beşiktaş-Dolmabahçe-Gümüşsuyu Caddesi-Açık Hava tiyatrosu parkurunda koşularak İnönü Anıtı önünde sonuçlanan yarışta Haydar Doğan rahat bir finişle ipi göğüsledi (F., 18 Aralık 1995:6).

İttifakla mağlup olmak: Oybirliğiyle yenik sayılmak.

Hilmi Tafracı Macar rakibine karşı çok ağır ve pasif güreşti ve neticede ittifakla mağlup oldu (S., 21 Nisan 1953:4).

Kafakol kapmak: Karşı güreşçinin bir kolunu koltuk altında sıkıştırdıktan sonra öteki kolu ensesi üzerinden aşırıp, sıkıştırılan kolun koltuk altından tutma ve vücudunu kalça üzerine alarak ayaklarını yerden kestikten sonra diz çöküp sırtının üstüne yere vurma (www.terimleri.net).

Üçüncü dakikada, Rumen mükemmel bir kafakol kaptı ve hasmını yere indirdi.

Kâh galip gelmek kâh mağlûp olmak: Bazen yenmek, bazen de yenilmek.

Mısır ve Türkiyede birkaç maç yapmak üzere turneye çıkan İngiliz futbolcuları bizimle yaptıkları maçlarda kâh galip gelerek kâh mağlûp olarak bu güne kadar bu dostluk temaslarına devam ettiler (S., 15 1. Kânun Pazartesi 941:6).

Kale ağlarına yerleştirmek: Gol atmak.

Nihayet Çoşkon kaleden dönen bir topu üçüncü olarak kale ağlarına yerleştirdi (S., 28 Mayıs 1957:1).

Kaleciyi avlamak: Kaleciyi yanıltarak gol atmak.

Kaptan Bülent, kaleciyi orta sahadan avladı (F., 18 Kasım 2001:1).

Kalecinin ellerinin arasında (top) erimek: Etkili şutun kaleciyi geçip gol olması durumu.

Akabinde tekrar Hristonun çektiği şut bu sefer de kalecinin elleri arasında eridi (S., 5 Mayıs 1941:7).

Kalenin iğne deliği kadar küçülmesi: Büyük olan kalenin oyuncunun gözüne çok küçük görülmesi.

Bu anlarda o koca kalenin bir iğne deliği kadar küçüldüğünü hangi (büyük şöhretler) itiraf etmemiştir ki? (S., 15 Ekim 1957:1).

Kaleye yüklenmek: Rakip kaleye gol atmak için çabalamak.

İkinci devreye İstanbulsporlular başladılar ve ani bir şekilde G.S kalesine yüklendiler (S., 15 Ekim 1950:2).

Kampa girmek: Belli bir süre çalışmak için bir araya gelmek.

Süper Lig'e yükselmek için müthiş bir çekişmenin yaşanacağı A Kategorisi'nde yapılacak 9 maç öncesinde takımlar hazırlıklarını tamamlayıp kampa girdi (F., 28 Ağustos 2004:9).

Karşılaşma (maç) yapmak: İki rakibin bir araya gelip karşılaşması.

Ağustos ve eylül aylarında iki beynelmilel karşılaşma yapacağız (S., 29 Nisan 1940:1).

Kendi nısıf sahasına kapanmak: Kendi yarı sahasından uzaklaşmama durumu.

Bütün takım kendi nısıf sahasında kapandı (S., 27 Teşrinisani 939,17).

Kıran kırana mücadele etmek: Mücadelenin çekişmeli olduğu durumlarda söylenir.

Mutlu'nun iyileşmesi, Sinan ve Serdar'ın da çok formda olması Beşiktaş'ın sol kanadı için kıran kırana bir mücadeleyi başlattı (F., 11 Ocak 1996:4).

Klasını konuşturmak: Yeteneklerini ortaya koymak.

Boliç klasını konuşturdu (F., 11 Şubat 1996:3).

Kolay bir galebe temin etmek: Zorlanmadan kazanmak, rahat bir galibiyet almak.

Beşiktaşın bugün Kasımpaşanın önünde kolay bir galebe temin edeceğini zannedenler mevcut idi (S., 2. Teşrin Pazartesi 941:4).

Koltuğu tekrar devralmak: Tekrar birinciliğe yükselmek.

Harun'un attığı golle rakibini devirerek bir hafta aradan sonra koltuğu tekrar devraldı (F., 13 Mart 2000:10).

Kontrpiyede kalmak: Kalecinin ters tarafa gitmesi ve topa müdahale edememesi durumu.

Nevzat kontrpiyede kalmasına rağmen büyük bir fedakarlıkla ters tarafa uzandı. (S., 13 2. Kânun 1941:12).

Konuk takım/ekip: Misafir takım. Karşılaşma yapmak için rakibinin sahasına gelen takım.

Cengiz'in golü konuk takıma yetmedi (F., 30 Nisan 2000:6).

Köprüye getirmek: Omuzları yere değıdirmemek için ayakları ve alını yere dayayıp beli yukarı kaldırarak alınan durum (www.terimleri.net).

Yunanlı da iki defa köprüye getirdiğinden puvan kazandı (S., 4 Mart 1940:12).

Kulübeye demir atmak: Devamlı yedek oyuncu olma durumu. Karşılaşmada yer alamama.

“Türk taraftarlarının aynısını yapacağımı sanmıyorum” diyen Feyenoord'un hocası dün gece kulübesine demir attı (F., 7 Ağustos 2014:3).

Kulüp mümessilleri: Takımın temsilcileri.

Likin sekiz takıma indirilmesine kulüp mümessilleri itiraz etti (S., 14 Ağustos 1956:4).

Kupayı kapmak: Kupayı kazanmak.

Fener kupayı kaptı:1-0 (F., 16 Ocak 1997:3).

Kupayı müzeye götürmek: Kupayı kazanmak.

Bayan voleybol takımı Türkiye'de düzenlenen ilk süper kupa finalinde Eczacıbaşıını yenerek kupayı müzeye götürdü (F., 1 Ocak 2010:4).

Kurşun gibi vuruş/mermi gibi şut: Şutun sertlik derecesini belirtmek için yapılan benzetme.

Şirzatin yerden havaya doğru kurşun gibi vuruşu ağıları kaldırıyor (S., 3 Haziran 1958:3).

Küçük paslarla oynamak: Devamlı yakınındaki oyuncuya pas verme durumu.

Galatasaray forlarının açık pozisyonlarda dripling yapmakta ve küçük pasla oynamakta ısrar etmeleri... (S., 18 Mart 1940:4).

Küme düşmek: Bulunduğu gruptan bir alt gruba düşme.

Karşıyaka, Kayseri ve Eskişehir ise küme düştü (F., 21 Mayıs 1996:9).

Lider bitirmek: Birinci sırada tamamlamak.

Zonguldakspor, haftayı da averajla lider bitirdi (F., 13 Eylül 2004:8).

Lidere boyun eğmek: Birinci olan takıma yenilmek.

Güngören lidere boyun eğdi:2-0 (F., 20 Kasım 1995:7).

Liderlik koltuğuna oturmak: Birinci sıraya geçmek.

...Efes Pilsen'in 1 puan önüne geçerek liderlik koltuğuna oturdu (F., 16 Şubat 1999:7)

Lige ağırlığını koymak: Üstünlüğünü hissettirme, ortaya koyma.

Önce Adanaspor'u ardından da Sivasspor'u 4'er golle deviren Elazığspor, lider ile arasındaki puan farkını da 3'e indirip, lige ağırlığını koydu (F., 6 Kasım 2001:6)

Ligin dibine çökmek: Sıralamada son sıraya yerleşmek.

Bu sezon beklenmedik bir şekilde ligin dibine çöken yeşil-siyahlılar, yarınki Edirne maçını dönüm maçı olarak nitelendiriyor (F., 20 Ocak 1996:4).

Maçı söke söke kazanmak: Karşılaşmayı kazanmak.

Lacivert-Beyazlılar, İspanyol hakem Manuel'e rağmen maçı söke söke kazanmasını bildi (F., 30 Kasım 1995:1).

Mağlûbiyete uğratmak: Rakibini yenmek.

Lik liderliği yolunda sapasağlam duran Beşiktaş, kendilerinden zayıf olan Süleymaniyelileri çok hırpalayan bir oyundan sonra ağır bir mağlûbiyete uğrattılar (S., 30 Mart 1942:2).

Marke etmek: Karşı takımın oyuncusunun hamlelerine engel olmak.

Bu mevkideki oyuncular deplasmana girmesini kafalarile ve oyunlarile kabul ettikleri ve driplinglerle rakip müdafaaya zaman ve adam marke etmek fırsatını kazandırmaktan vazgeçtikleri takdirde bu takım her zaman için birinci sınıf bir takım olarak sükse yapabilir (S., 1 Aralık 1947:4).

Marke edilmek: Karşı takımın oyuncusu tarafından yakın takibe alınmak.

Sait sıkı marke edildiğinden fazla çalışmıyor (S., 6 Mayıs 1940:8).

Mat olmak: Yenilmek.

İtalyanlar mat oldu (F., 28 Kasım 1996:16).

Millî takım: Bir ülkeyi uluslararası spor karşılaşmalarında temsil eden takım.

İngiliz millî takımının bu kadrosu kaleci Williamsa ve sağbek hariç olmak üzere 1954 dünya kupası kardöfinalinde Uruguaya 4-2 yenilen kadrodur (S., 18 Ekim 1955:1).

Mindere çıkmak: Güreşmek.

Ankara’da bugün sona erecek olan 3.Dünya Üniversiteler Serbest Güreş Şampiyonası’nda 58’de Arif Kama, 97’de Sermest Bulut ve 130’da Zekeriya Güçlü altın madalya için mindere çıkacaklar (F., 7 Haziran 1998:5).

Minderi dar etmek: Rakibini yenmek.

Karetecilerimiz, rakiplerine adeta minderi dar ederek madalyaları topladı (F., 21 Eylül 1998:10).

Misafir takım: Konuk takım.

Beynelmîlel hakem Sinyor Galeat’ının idaresinde saat 16.40 da Beyaz gömlek Kırmızı yakalı forma ile misafir takım onları takiben Sarı-Kırmızı çocuklar sahaya çıkarak seyircileri selamladılar (S., 18 Temmuz 1948:4).

Müdafaayı⁶⁸ (defansı) yarmak: Savunmayı geçmek.

Fenerli Suphi Galatasaray müdafaasını yarmağa çalışıyor (S., 24 Mart 1947:7).

Müşabakadan men edilmek: Karşılaşmaya çıkmasının engellenmesi.

Yalçın ve Kosta Sanıvalidis beraat ettiler fakat, birer hafta otomatikman, hakem tarafından oyundan çıkarıldıkları için müşabakadan menedildiler (S., 23 Aralık 1952:2).

Müşabakalara iştirak etmek: Yarışlara katılmak.

Her sene müşabakalara 1500 küsur müşabık iştirak eder (S., 28 Nisan 941:5).

Namağlup unvanını korumak: Hiç yenilmemek.

Aston Villa, deplasmanda Southampton’u 3-1 yenerek namağlup unvanını korurken, milli futbolcumuz başarılı futboluyla yine alkış topladı (F., 26 Eylül 2001:).

Nefesli olmak: Dayanıklı oyuncu olmak.

Bu oyuncunun nefesli olması da birinci şarttır (S., 16 Haziran 941:10).

Nısıf sahasına yerleşmek: Kendi yarı alanında çok bulunmak.

Fener nısıf sahasında iyice yerleşti (S., 2 Haziran 941:6).

Ofsayta takılmak: Ofsayt pozisyonunda bulunmak.

Gol sesinin çıkmadığı 90 dakikada Fahri de ofsayta takıldı (F., 9 Temmuz 2006:12).

⁶⁸ S. gazetesinde savunma için “müdafaa” terimi kullanılırken F. gazetesinde “defans” terimi kullanılmaktadır.

Olimpiyat meşalesi:⁶⁹ Olimpiyat oyunlarının sembolü olarak kabul edilir.

Yunanistandan Londraya gönderilecek olan olimpiyat meşalesini götürecek Yunan Harb gemileri bugün hareket edeceklerdir (S., 18 Temmuz 1948:8).

On sekiz dışı: Ceza alanının dışı.

On sekiz dışında Mehmet topla beraber kaleye girerken hakem favul veriyor (S., 6 Nisan Pazartesi 942:2).

On sekiz içi: Ceza alanının içi.

... muazzam bir ayak çıkararak 18 içinde hasmile beraber yuvarlandı (S., 28 Nisan 1941:9).

On iki dev adam: A milli basketbol takımı için kullanılan lakap.

Dünya Kupası'ndan elenen 12 Dev Adam, bugün Türkiye'ye dönecek (F., 10 Eylül 2014:7).

Oyun(un) kontrolünü elde tutmak:Karşı takıma göre daha üstün oynamak.

Teknik direktör Fatih Terim, Bursa deplasmanında oyun kontrolünü elde tutmanın hesaplarını yapıyor (F., 22 Ocak 1998:11).

Oyundan atılmak: Hakem tarafından kırmızı kart gösterilerek oyun dışı kalma durumu.

Capone penaltı kaçırdı, Mehmet İpek oyundan atıldı (7 Şubat 2000:1).

Oyunu domine etmek: Rakibi baskı altına almak, oyunun kontrolünü ele geçirmek.

Beşiktaş oyunu domine etti (16 Haziran 941:7).

Oyunu iyi okumak: Karşı takımın neler yapabileceğini önceden tahmin edebilmek.

⁶⁹ “Olimpiyat meşalesi, Olimpiyat Oyunlarının sembolüdür. Olimpiyat meşalesinin kökeni Prometheus'un Yunan tanrısı Zeus'tan ateşi çalması ile ilgili olarak Antik Yunanistan'a dayanmaktadır. Meşale, ilk defa Amsterdam'da 1928 Yaz Olimpiyatları'nda tanıtıldı ve o zamandan beri modern Olimpiyatlar'ın bir parçası olmuştur. Meşalenin Yunanistan'dan oyunların yapıldığı yere çeşitli ülkelerden geçerek aktarılması fikri ise Berlin'deki 1936 Yaz Olimpiyatları sırasında Carl Diem tarafından sunuldu.Citius-Altius-Fortius (En hızlı-En yüksek-En güçlü): Bu 3 olgu olimpik onuru temsil eder. Olimpiyat ateşinin ayrı bir anlamı vardır. Olimpist ruha armağan olsun. Olimpiyat ateşi ve meşalenin modern olimpiyat oyunlarında insanoğlunun ateşin hayatla olan ilgisine atfettiği olumlu değerlerin bir göstergesi gibidir. Antik olimpiyatlarda olduğu gibi olimpiyat ateşini taşıyanlar dünyaya “silahlarınızı bırakın” mesajını verirler. Olimpiyat ateşi antik olimpiyatlarda olduğu gibi Yunanistan'daki Olimpiya'da yakılır. Bu uygulama oyunların tarihi kökeniyle kurulan bir bağ niteliğindedir.”(Olimpiyatmesalesi.com).

Galatasaray Teknik Direktörü, oyunu çok iyi okudu, yerinde değişiklikler yaparak, Aslan'a zaferi getiren kahraman oldu (27 Eylül 2001:2).

Oyunun/maçın skorunu tayin etmek: Karşılaşmanın sonucunu belirlemek.

Çaprazdan attığı sert şutla oyunun skorunu tayin etti:2-0 (F., 11 Aralık 1995:7).

Ölü top: Köşe vuruşu serbest vuruş gibi duran toplara verilen isim.

Ölü toplara dikkat! (Başlık) (F., 29 Mayıs 2002:3).

Panter: Başarılı kaleciler için kullanılan lakap.

Panter Fevzi (Başlık) (F., 15 Nisan 1999:3).

Patates tarlasında maç yapmak: Karşılaşma yapılan alanın zemininin kötü olduğunu belirtmek için yapılan benzetme.

“Selim soydan, kendilerine tahsis edilmiş 7 çim saha olduğunu belirterek, rakiplerimiz ise patates tarlasında maç yapıyor” dedi (F., 12 Ocak 1996:3).

Penaltıyı gole çevirmek: Kazanılan ceza atışını golle sonuçlandırmak.

...Rumen Kirita'nın yerine oyuna girerken, 86. Dakikada kazanılan penaltıyı gole çevirdi (F., 4 Ekim 2004:8).

Penaltıyı gole tahvil etmek: Kazanılan ceza atışını golle sonuçlandırmak.

Oyun çok sert ve favullu olarak devam ederken hakem Almanlar lehine devrenin kırkıncı dakikasında bir penaltı veriyor ve Binder penaltıyı gole tahvil etti (S., 27 Teşrinisani 939,sayı:3,s.20).

Pes etmek: Yenilgiyi kabul etmek.

Souness pes etmiyor (başlık) (F., 4 Şubat 1997:7).

Pike yapmak: 1. Güreşte; rakibi doğrudan, yukarıdan aşağıya vurma biçiminde uygulanan yasak bir oyun. 2. Cimnastikte; bacakları düz tutarak, vücudu belden öne doğru uzatarak bir “V” harfi biçimini alma durumu.

Kartal pike yaptı (Başlık) (F., 30 Mart 1998:10).

Play-off potasına girmek: Üst kümede oynayabilecek duruma gelmek.

Ankaragücü deplasmanını zorlanmadan 4-0'lık galibiyetiyle geçen Bordo-Mavililer son yedi maçta altıncı galibiyetini alıp, Play-off potasına girdi (F., 30 Ocak 2012:8).

Pres uygulamak/yapmak: Karşı takıma baskı uygulamak.

Galatasaray, Ankaragücü karşısında çok iyi bir pres uygulayarak, adeta rakibini sahasına hapsetti (F., 20 Kasım 1995:11).

Presine presle karşılık vermek: Karşı takımın uyguladığı baskıyı baskıyla karşılık verme durumu.

Karakartal Antalyaspor'un presine presle karşılık verdi ve hemen bunun meyvasını aldı (F., 14 Aralık 1995:10).

Puan cetvelindeki yerini korumak: Sıralamada aynı sırada kalmak.

Geçtiğimiz hafta Altay'ı gole boğan Elazığspor, dün de İstanbul'da Martı'yı düşürdü, puan cetvelindeki yerini korudu (F., 4 Ekim 2004:9).

Puanları paylaşmak: Eşit kalma durumu.

Karşıyaka ile Kayserispor puanları paylaştı (F., 20 Kasım 1995:9).

Rahat bir galibiyet almak: Kolay kazanmak.

Lig üçüncülüğünü garantileyen Sarı-Lacivertliler bugün Beykoz önünde rahat bir galebe alabilirler (S., 19 Nisan 1955:4).

Rakibe göre oynamak: Karşı takımın gücüne ve hamlelerine göre oynama.

Tecrübeli hoca, "Rakibe göre oynayacağız" dedi (F., 13 Kasım 1999:8).

Rakibi dengesiz yakalamak: Karşı takım saha düzeni almadan atak yapma.

Hızlı hücum ve yüksek toplarla rakibi dengesiz yakalamak isteyen Cim Bom, hava üstünlüğüne güveniyor (F., 23 Ekim 2004,sayı:3264,s.2).

Rakibini devirmek: Karşı takımı yenmek.

Lider Vanspor'u ağırlayan Sarı-Kırmızılılar, kendi evlerinde oynadıkları ilk gece maçında Mustafa'nın golüyle rakibini devirdi ve maç fazlasıyla ikinciliğe yükseldi (F., 27 Mart 1999:12).

Rakibini koltuğundan etmek: Karşı takımı yenerek sıralamada onun yerine geçme durumu.

Kırmızı-Siyahlılar, haftaya lider olarak başlayan Çanakkale Dardanelspor'u Serdar'ın 85. Dakikada attığı golle devirdi ve rakibini koltuğundan etti (F., 27 Mart 2000:14).

Rakibini nakavtla yenmek: Güreşte rakibine etkili yumruk atmak ve rakibin 10 saniye içinde kalkıp devam edememe durumunda yenik sayılması.

Kazak Jafarov önünde müthiş bir maç çıkaran sporcumuz, rakibini teknik nakavtla yendi (F., 11 Haziran 2001:1).

Rakibini sahasına hapsetmek: Karşı takımı kendi alanında tutmak.

Galatasaray, Ankaragücü karşısında çok iyi bir pres uygulayarak, adeta rakibini sahasına hapsetti (F., 20 Kasım 1995:11).

Rakibini su götürmez bir şekilde yenmek: Kolay bir şekilde yenmek.

Dört gün sonra bu güreş tekrarlanmış Kara Ahmet ilk güreşte olduğu gibi yine çapraz ile ve bu sefer rakibini su götürmez bir şekilde yenerek dünya şampiyonluğunu tarafgir hakemlere rağmen kazanmağa muvaffak olmuştu (S., 19 Mayıs 1947:4).

Rakibinin şampiyonluk ümitlerini söndürmek: Karşı takımın şampiyonluk şansını ortadan kaldırma.

Her hattıyla Siyah-Beyazlılar'dan üstün olan Körfez ekibi, bitime 5 dakika kala yenerek rakibinin şampiyonluk ümitlerini söndürdü (F., 28 Kasım 1995:10).

Rakip ağırları sarsmak: Karşı takıma gol atmak.

Sezona fırtına gibi başlayan ve krallıkta başa güreşen Trabzonspor kaptanı Fatih Tekke son 4 maçta rakip ağırları sarsamıyor (F., 26 Ekim 2004,sayı:3264,s.14).

Rakip defansı dağıtmak: Karşı takımın savunmasını kolay geçme.

Halbuki bu futbolcu koşan, deparlarla rakip defansı dağıtan bir oyun stiline sahip (2 Aralık 1995:2).

Rakip filelere gol yağdırmak: Karşı takımın kalesine çok gol atma durumu.

B.Hakan-Saunders-Saffet üçlüsü bir arada durgun, ayrı ikili olarak oynadıklarında rakip filelere gol yağdırıyorlar (F., 21 Kasım 1995:3).

Rakip tanımamak: Herkesi yenmek.

Arsenal rakip tanımıyor (F., 29 Ağustos 2004:8).

Resital vermek: Yeteneklerini ortaya koymak.

Sergen resital verdi, Ümit Karan (2), Arif ve Bülent Korkmaz'ın golleri skoru belirledi (F., 18 Kasım 2001:3).

Ringe çıkmak: Karşılaşma (boks) yapmak.

Madalya şansı verilmeyen branşlar orasında gösterilen boksta, bugün Atagün Yalçinkaya ile Yıldırım Tarhan yarı finale kalmak için ringe çıkacak (F., 24 Ağustos 2004:14).

Rövanşı almak: Aynı rakiple oynanan ikinci oyunu kazanmak.

Beşiktaş rövanşı aldı (Başlık) (F., 26 Şubat 1996:5).

Sahaya inmek: Karşılaşmaların başlaması.

Kartal sahaya iniyor (F., 22 Temmuz 2000:12).

sahayı dar etmek: Rakibini ezici üstünlükle yenmek.

Sarı-lacivertliler Beşiktaş ve Galatasaray'ı devirdikten sonra ligdeki üçüncü derbisinde de Trabzonspor'a sahayı dar ettiler (F., 12 Aralık 1995:10).

Sait sıkı marke edildiğinden fazla çalışmıyor (S., 6 Mayıs 940:8).

Sallapati oynamak: Önem vermeden, rastgele oynamak.

Her iki taraf da futbola uymıyacak şekilde sallapati oynamaya devam ettiler (S., 19 Nisan 942).

Salto yapmak: Rakibin kollarını bedeniyle kavrayarak onu vücudunun üst bölümünden hareketle türlü yönlerde savurmaya, devirmeye çalışma durumu.

Üç dakika sonra yine aynı atlet bir salto yaptı (S., 4 Mart 1940:8).

Sayı hesabıyla kazanmak: Karşılaşmayı kazanmak.

Güreş tamamen Nurinin su götürmez üstünlüğü ile nihayete erdi ve Nuri karşılaşmayı sayı hesabı ile kazanmış oldu (S., 29 Eylül 1947:13).

Sayı üretmek: Basketbolda topun çemberin içinden geçmesi durumu, basket atmak. İstanbul'da Fenerbahçe'ye karşı müthiş bir performans sergileyen Kevin Durant, hazırlık maçında Oklahoma'nın, Denver'i 109-81 yendiği maçta sadece 23 dakika oynadı, tam 36 sayı üretti (F., 17 Ekim 2013:7).

Sayısız gol/fırsat kaçırmak: Çok fazla gol pozisyonuna girip golle sonuçlandıramamak.

Fakat ne yazık ki Fenerbahçeliler bu devre tamamiyle hâkim oynamalarına rağmen sayısız fırsatlar kaçırdılar (S., 1 Eylül 1953:4).

Sert oynamak: Rakip oyuncuya sert müdahalede bulunmak.

Bu arada hakem <<sert oynadığı>>nı söyleyerek Sarıyer sağbeki Mehmede de ihtar vermiştir (S., 23 Ekim Salı 1956:3).

Sezonu kapamak: Karşılaşmalar sona erene kadar kadroda yer almama durumu.

Ümit sezonu kapadı! (F., 7 Aralık 2001:11).

Skoru belirlemek: Karşılaşmanın sonucunu belirlemek.

Ümit Karan (2), Arif ve Bülent Korkmaz'ın golleri skoru belirledi (F., 18 Kasım 2001:3).

Söz kesmek: Anlaşma yapmak.

Transfer listesinde bulunan iki golcünden Jovanović'in Milan'la söz kesmesi üzerine Fenerbahçeli yöneticilerin Avusturyalı golcüyeye yöneldiği belirlendi (F., 3 Ocak 2010:2).

Start almak: Başlamak.

Kartal start alıyor (F., 21 Kasım 1995:4).

Stop etmek: Durdurmak.

Bir dakika sonra Mustafa, açıktan gelen topu boş kale önünde stop edemedi (S., 2 Haziran 1941:6).

Suskun golcü: Uzun süre gol atamayan oyuncu.

Fenerbahçe'nin son maçlardaki suskun golcüsü Boli, formsuz olduğunu kabul etmediğini belirterek, "Ben formdayım..." (F., 19 Aralık 1995:2).

Suskunluğuna son vermek: Gol atmak.

Ligin 3.haftasından bu yana gol atamayan Bülent'le son kez 6.haftada ağları havalandıran Boliç, suskunluklarına dün akşam son verirken, Fenerbahçe'yi galibiyete taşıyan isimler oldu (F., 26 Kasım 1995:2).

Şeref golü/sayısı: Yenilen takımın karşılaşmadaki ilk ve tek golü.

Altay sağ açığının ortasını yakalayan Adil sıkı bir şutla Cihadın atılmasına rağmen Altaya şeref sayısını kazandırdı (S., 28 Nisan 1947:15).

Kona'dan şeref golü (Başlık) (F., 1 Nisan 1996:10).

Şeref Tribünü: Stadyumlarda devlet başkanlarına, yüksek makamlardaki devlet adamları ve kulüp yöneticileri ile diğer yetkili kişilere ayrılmış özel koltuklu bölüm.

16'ya alınmayan Rüştü maçı şeref tribününde izledi (F., 11 Mart 1996:3).

Şerefli Galibiyet: Hak edilerek kazanılan karşılaşma.

Beşiktaşlılar temiz oyunlari ve bilhassa şerefli galibiyetlerle kulüp ve renk sevgisini gösterdiler (S., 1 Mart 1948:5).

Tek başına bir takım (olmak): Tek başına takımına puan ve puanlar kazandıran oyuncu için kullanılır.

Fevzi tek başına takım gibi (F., 18 Aralık 1995:4).

Takımının gol serisini açmak: Takımının ilk golünü atmak.

... gayet güzel bir dribblingten sonra takımının gol serisini açıyor (S., 25 Mart 1940:3).

Takımını ateşlemek: Takımının etkili mücadele etmesini sağlamak.

Kaptan Hamî takımını ateşledi (F., 9 Aralık 2001:5).

Tarihi farkı kaçırmak: Rakibine daha önce attığı gol sayısına ulaşmak; fakat bunu aşmamak.

Taraftarların büyük desteği ile Ankaragücü'nü farklı yenen Sarı-Kırmızı futbolcular, tarihi farkı kaçırdı (F., 20 Kasım 1995:1).

Teknik adam: Takımı çalıştıran kişi.

Başarılı teknik adam, yapılan görüşmede, "Benim için yeni bir kondisyoner ekibi alınması çok önemli." (20 Aralık 2013,sayı:6603,s.7)

Temiz oyun/futbol : Çirkefleşmeden, rakibine saygı duyarak oynama, adil oyun.

Beşiktaşlılar temiz oyunlari ve bilhassa şerefli galibiyetlerle kulüp ve renk sevgisini gösterdiler (S., 1 Mart 1948:5).

Tempo arttırmak: Var olan seviyenin üzerine çıkmak.

Mustafa tempo arttırdı (F., 13 Aralık 1995:4).

Tempolu oynamak: Devamlı hareketli oynamak.

İskoç, kazanmak için tempolu oynamalarının gerektiğini söyledi (F., 17 Aralık 1995:12).

Ters kravat tatbik etmek: Rakibin tek kol ve boynunu sıkıştırarak döndürme.

Bir an, Celâl minderin kenarında hasmına bir ters kravat tatbik etti ve 3.37 dakikada maçı tuşla kazandı (S., 4 Mart 1940:8).

Tezahüratlarla yeri göğü inletmek: Taraftarların takımlarına sesli olarak destek olma durumu.

Karakartal'a destek olmak için İnönü Stadı'na akın eden Siyah-Beyazlı taraftarlar, tezahüratlarıyla yeri göğü inetti (F., 4 Aralık 1996:4).

Topa tutmak: 1. Karşı takıma çok gol atmak. 2. Mecazi anlamda birisini eleştirmek için kullanılmaktadır.

Gol Yağmuru: Fenerbahçe, Yeni Dünya'yı topa tutarken, rakip takım başkanı hakeme saldırdı (F., 27 Kasım 1995:3).

Topla beraber kaleye girmek: Gol atmak.

On sekiz dışında Mehmet topla beraber kaleye girerken hakem favul veriyor (S., 6 Nisan Pazartesi 942:2).

Topla giderken arkadan tırpan yemek: Rakip oyuncu tarafından faula maruz kalmak.

Ceza sahası dahilinde Hakkı topla giderken arkadan bir tırpan yedi (F., 7 Nisan 1941:10).

Topu ayağına dolaştırmak: Topla istediği hareketleri yapamamak.

Top iki taraf kalelerine tehlikeli olmaktan çok uzak, saha ortasında futbolcuların ayaklarında dolaştı durdu (S., 19 Nisan 1955:3).

Topu ayağında ezmek: Topu iyi kullanamamak.

Kadri bütün oyun müddetince topu ayağında ezdi ve kaptırınca da rakibine faul yaptı (S., 19 Nisan 1955:1).

Topu elle kesmek: Topa elle dokunmak.

Bu tazyik sırasında İstanbulspor müdafaasının topu elle kestikleri dahi görüldü (S., 7 Ocak 1958:2).

Topu gole çevirmek: Gol atmak.

Nihattan ofsayt pozisyonunda iken gelen topu M.Ali sıkı bir şutla gole çevirdi (S., 17 Eylül 1957:4).

Topu kaleye sokmak: Gol olmasını sağlamak.

Geri gelen topu Rapit merkez muhacimi ikinci defa Beşiktaş kalesine soktu (S., 4 Mayıs 942:2).

Topu köşeye bırakmak: Topu köşeye atarak gol atmak.

Umumî kanaat Lefter'in topu sola, yani Niyazinin nisbeten demarke kaldığı yere plâseleyeceği merkezinde Lefter, kaleciyi de aldatan bir vuruşla topu Kasımpaşa kalecisinin sol köşesine bırakıverdi (S., 29 Ekim 1957:3).

Transit gitmek: Gruplara doğrudan katılmak.

Fener transit gider (F., 8 Ağustos 1996:3).

Tribünleri ayağa kaldırmak: Taraftarları heyecanlandırmak.

Fenerbahçe'nin genç yıldızı Tarık, geçen senenin acısını bu sene çıkartacağını iddia ederek, "Futbolumla tribünleri ayağa kaldıracam" dedi (F., 2 Temmuz 1996).

Tur atlamak: Rakibini eleyerek katıldığı turnuvaya devam etmek.

Jim courier tur atladı (F., 21 Mart 1997:8).

Tur vizesini almak/kapmak: Rakibini elemek.

Teknik Direktör Ümit Kayıhan stresli Galatasaray karşısında tur vizesini alacaklarını iddia etti (F., 13 Aralık 1995:9).

Tura taşımak: Takımının rakibini yenmesinde pay sahibi olmak.

...attığı müthiş golle Kartal'ı UEFA Kupası'nda tura taşıdı (F., 1 Ekim 2004:3).

Tuşa gelmek: Karşılaşmayı kaybetmek.

İsmet kendi oyunu ile tuşa gelerek müsabakayı kaybetti (S., 21 Nisan 1953:4).

tuşa getirmek⁷⁰: Sırtını yere getirmek.

6. dakikada 42.saniyede rakibini gayet güzel bir çevirişle tuşa getirdi (S., 21 Nisan 1953:4).

Tuşla kazanmak/tuşla yenmek: Güreşte oyun sırasında rakibin iki omzunun aynı anda yere değmesi sonucu yenme.

Bir an, Celâl minderin kenarında hasmına bir ters kıravat tatbik etti ve 3.37 dakikada maçı tuşla kazandı (4 Mart 1940:8).

Türk Spor Tarihi'ne adını altın harflerle yazdırmak: Büyük başarı elde ederek unutulmazlar arasına girmek.

⁷⁰ Peyami Safa'nın 1952'de Ulus Gazetesinde yer alan "Spor Terimleri" adlı yazısında "tuşa getirmek" ifadesi yerine "sırtını yere getirmek" kullanımını öneriyor. "Neden "neden sırtını yere getirmek değil de" "tuşa getirmek?" anlamıyorum." Şeklinde ifade ediyor.

Avrupa Şampiyonlar Ligi'nde Dörtlü Final'e çıkararak, Türk Spor Tarihi'ne adını altın harflerle yazdıran Arkas, gözünü kupaya dikti (F., 4 Mart 2012:7).

Ucuz penaltı: Kolayca kazanılan penaltı.

Trabzon'a ucuz penaltı (Alt başlık) (F., 15 Nisan 1996:1).

Uzatmada gülmek: Maçın uzatma dakikalarında kazanmak.

Cim Bom uzatmada güldü (F., 22 Nisan 1997:7).

Üç puanı hanesine yazdırmak: Futbolda kazanılan galibiyet sonucunda elde edilen 3 puan.

Sarı-Lacivertli ekip, Faruk ve N'Gobe'nin gollarıyla 3 puanı hanesine yazdırmayı bildi (F., 23 Aralık 2000:5).

Üç puanla tanışmak: Futbolda ilk defa bir takımı yenmek.

Timsah, dişli rakibi Gençlerbirliği'ni Bauazizi ile devirip üç puanla tanıştı (F., 22 Ekim 2000:4).

Üstün oyun çıkarmak: İyi ve etkili oynamak.

Zarif kombinezonlarla kaçan fırsatların seyredildiği bu müsabakada Adalet umumiyetle üstün oyun çıkardı (S., 22 Ocak 1957:1).

Yarım düzine gol atmak: Karşı takıma altı gol birden atmak.

Her âleâde takım Korelilere yarım düzine gol atabilecek durumdadır (S., 29 Haziran 1954:1).

Yeşil sahalara dönmek: İyileşerek karşılaşmalara çıkmak.

Uzun sakatlık dönemi sonra B.Metin İstanbul, Gökhan'da Fenerbahçe maçıyla yeşil sahalara döndü (F., 1 Ocak 1996:2).

Yıldızlaşmak/Maçta damgasını vurmak: Etkili oynamak.

Murat yıldızlaştı (F., 19 Şubat 1999:5).

Yuvarlak meşin: Futbol topu.

Heyecan, yuvarlak meşinin ağlara takılıp takılmaması keyfiyetinden değildi (S., 13 Teşrinisani 939:1).

yüzde yüz gollük pozisyona girmek: Kesin golle sonuçlanabilecek pozisyonun içinde yer alma durumu.

Vakıa bütün kısırlığına ve aceleciliğine rağmen Ankaralılar iki defa yüzde yüz gollük pozisyona girdiler (S., 18 Haziran 1957:2).

Zafer sarhoşu/Kupa sarhoşu: Kazanılan karşılaşmadan (kupadan) sonra ortaya çıkan mutluluk.

Fener'i safdışı bırakıp Türkiye Kupasını 11.kez kazanan Galatasaray zafer sarhoşluğu yaşıyor (F., 26 Nisan 1996:1).

Zirve peşinde olmak/koşmak: Birinci olmak için uğraşmak, çabalamak.

Sporcuyla Olimpiyat Oyunları'na gidecek olan Yelken Milli Takımımız, son yıllarda edindiği uluslararası tecrübeyle Atina'da zirve peşinde olacak (F., 12 Ağustos 2004:7).

Zirvedeki yerini perçinlemek: Birinci sıradaki yerini sağlamlaştırmak.

Türk Telekomspor'u deplasmanda Mohammed Ali'nin iki golüyle geçen Kırmızı-Beyazlılar, zirvedeki yerini perçinledi (F., 30 Ocak 2005:7).

Zirveden düşmek: Birinciliği kaybetmek.

Yükselme Grubu'nda haftaya lider olarak giren Lacivert-Kırmızılı ekip, geçen hafta aldığı Karşıyaka yenilgisinden sonra dün de sahasında K.Karabükspor'a boyun eğerek zirveden düştü (F., 24 Mart 1997:8).

Zirveye konmak: Birinciliğe ulaşmak.

Sarıyer zirveye kondu (Başlık) (F., 8 Nisan 1996:4).

Zirveye kurulmak: Birinciliği bırakmamak.

Tofaş zirveye kuruldu (F., 16 Şubat 1999:7).

Zirveye oturmak/oturtmak: Birinci olmak.

Buna rağmen konu gol olunca, rakamlar "Sarı Kanaryalar"ı zirveye oturtuyor (F., 1 Ocak 2010:4).

Zirveye yerleşmek: Birinciliğe geçmek.

Gohou'nun golüyle kazanan Mavi-Siyahlılar, Manisa'nın yenilmesiyle zirveye yerleşti (F., 3 Şubat 2013:6).

Zirveyi kimseye kaptırmamak: Birinciliği kimseye kaptırmamak.

Karabük ise zirveyi kimseye kaptırmadı (F., 21 Ocak 2010:6).

V. BÖLÜM

5.1.Stad Ve Fanatik Gazetelerinde Kullanılan Savaş Metaforlarının İncelenmesi

5.1.1.Spor Basınında Kullanılan Dil: Savaş Metaforu

İnsanları birleştiren, kaynaştıran bir unsur olarak kabul edilen spor, toplumsal yaşantımızın bir parçası haline gelmiştir. Günümüzde tüm insanları ilgilendiren evrensel bir yapıya bürünen spora, televizyon, radyo, internet, gazete ve dergilerde çok fazla yer verilmektedir. En çok okunan gazetelerin başında spor gazeteleri gelmekte, gazetelerde yer alan spor sayfaları okuyucular tarafından büyük ilgi görmektedir.

Kitle iletişim araçları sayesinde insanlar haber ve bilgi sahibi olmakta, sosyalleşmekte, tartışmalara katılabilmekte ve aynı zamanda eğlenebilmektedir. İnsanlar güncel olayları, kitle iletişim araçları sayesinde öğrenip takip edebildiği için yayın ve basın organlarına büyük görevler düşmektedir. Özellikle de teknolojinin hızla gelişmesiyle bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde iletişim yaygınlaşıp gelişirken birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların başında da dil kullanımı ve üslup gelmektedir. Asıl görevi bilgi vermek, sosyalleşmeyi sağlamak, eğitime katkı vermek olan basın ve yayın kuruluşları, tiraj ve reyting kaygısı nedeniyle bazen bu asli görevlerini bir yana bırakmaktadırlar. Bu durum hem spor basını için hem de diğer alanlar için geçerlidir. Hem yazılı hem de görsel medyada şiddeti çağrıştıran ifadeler, küfür ve argo ifadeler, militarist kavramlar oldukça çok kullanılmaktadır. Zaman zaman medyada kullanılan şiddet, küfür, argo ve militarist ifadeler üzerine kitap, sözlük, tez ve makale çalışmaları yapılmaktadır.⁷¹ Özellikle üniversitelerin halkla ilişkiler ve gazetecilik bölümlerinde bu tarz çalışmalar görülmektedir. Çalışmanın bütünü, incelenen gazetelerde dil kullanımı

⁷¹1.Kayaoğlu,A.: Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve Şiddet: Bir Futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan Çalışma, Yayınlanmamış Doktora Tezi.Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,2000

2.Özsoy, S.: Spor Gazetelerinin Başlıklarında Militarist ve Şiddet İçerikli Metaforlar, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Mart 2011,88-114

3.Acet,M.: Sporda Saldırganlık ve Şiddet, Morpa Yayınları, İstanbul, 2006

4. Gerek, Z., Ünveren, A., Seyhan, S. : Türkiyede Futbola İlgili Yazılı Medyada Kullanılan Argo, Küfür ve Savaş Metaforlarının İncelenmesi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 44.sayı, 2015

5. Serikkyzy,G.: Spor Gazeteleri Manşet ve Başlıklarının Şiddet Çağrıştıran Sunumu: Fotomaç ve Fanatik Gazeteleri Örneği, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013

6. Bingölçe, F. : Futbol Argosu Sözlüğü, Alt-Üst Yayınları, Ankara, 2005

üzerine olduğu için bu tarz ifadelerin kullanıldığı cümleler ve başlıklardan fişlemeler yapılarak Stad ve Fanatik gazetelerinde kullanılan savaş metaforları incelenmiştir.

Spor basını, sporseverler tarafından çok yakından takip edilmektedir. Günümüzde spor haberleri, özellikle de futbol haberleri saatlerce televizyon programlarında yer almaktadır. Bir futbol karşılaşması üç aşama halinde verilmektedir. Maçtan günler önce yazılı ve görsel medyada yapılan haberler, maçın anlatımı ve maç esnasında yapılan haberler, maçtan sonra saatlerce, bazen de haftalarca süren haberler şeklinde verilmektedir. Maçın analizi, maçtaki hakem kararları, maçla ilgili spor yazarlarının yorumları televizyon programlarında ve gazetelerde günlerce yer almaktadır. Spor sayfalarındaki haberler ve televizyonlardaki bu programlar kolayca geniş halk kitlesine ulaşabildiği için medya kuruluşunda çalışanlara ve spor gazeteciliği yapan kişilere dil ve üslup konusunda büyük işler düşmektedir. Kaya, spor basınına şu şekilde tanımlamaktadır:

Spor basını, konu ve içerik olarak tüm boyut ve yönleri ile sporu işleyen, spor etkinlikleri, organizasyonları, uygulayıcıları ile ilgili haber, olay ve olgulardan ilgili kitlesini haberdar eden, bunlarla ilgili spor basını çalışanlarınca hazırlanmış haber, bilgi yorum ve fotoğraf, grafik gibi görsel malzemeler yayımlayan basın türüdür (Kaya,2000:233).

Sporadaki gelişmeleri kitlelere aktarma işlevini yerine getiren medya, günümüzde sporun ayrılmaz bir parçası konumundadır. Bu yüzden spor sahalarda yaşanan şiddet ve holiganizm olaylarının önlenmesinde medyanın da sorumluluk taşıması gerekmektedir. Sporla bağdaşmayan şiddet, küfür, argo ve savaş terimleri reyting ve tiraj kaygısı nedeniyle sporla birlikte verilmektedir. Şiddet kelimesi, sporla hiç bağdaşmamasına rağmen özellikle futbol karşılaşmalarında taraftarlar arasındaki şiddet olayları nedeniyle dünyada ve ülkemizde kavgalar, yaralanmalar ve hatta ölümler yaşanmaktadır. Bu yüzden özellikle medyanın tiraj kaygısını bir yana bırakarak şiddeti tırmandırıcı ve arttırıcı söylemlerden kaçınması gerekmektedir.

Spor basınında kullanılan dille ilgili birtakım çalışmalar yapılmıştır.

Özsoy, günlük spor gazetelerinden Fanatik, Fotogol, Fotospor ve Pas Fotomaç gazetelerinde bir yıl boyunca kullanılan başlıklarda şiddet unsurları ve savaş metaforları içeren kelimelerin taramasını yapmıştır. Bu gazetelerin (2008-2009) haber ve köşe yazarlarının başlıklarında savaş ve şiddet çağrışımı yapan ifadelerin 576 kez kullanıldığını tespit etmiştir (Özsoy, 2011:88)

Fanatik ve Fotomaç'ın rastgele belirlenmiş 15 günlük sayılarının futbolla ilgili sayfalarını incelemeye alınarak bu sayfalardaki futbol yazılarının başlıkları üzerinde Yıldız Ekin tarafından yapılan çalışmada, yazılı spor basınında yazımsal sapmaların, deyimlerin, sıfatların, metaforların, benzetmelerin, kişileştirmelerin, abartmaların, çağrışımların okuyucunun dikkatini çekmek amacıyla çok fazla kullanıldığı tespit edilmiştir (Yıldız Ekin, 2005:93-106).

Gerek Z. ve ark. tarafından yapılan çalışmada, spor basınının kullanmış olduğu dil; savaş metaforları, argo ve küfür kapsamında bir değerlendirme yapılmış olup argo ve küfrün, Türk futbol tarihi içindeki oluşumu ve ortaya çıkışı ele alınmıştır. Ayrıca aynı makalede 17 Mart 2012 tarihinde oynanan Fenerbahçe-Galatasaray futbol maçı örneklem alınarak, söz konusu maçın sonrasında Türkiye'de yayınlanan gazetelerin spor sayfaları ve köşe yazılarında kullanılan savaş metaforları, argo ve küfür ifadeleri nitel araştırma modeli içerisinde değerlendirilmiştir. Sonuç olarak ise incelenen gazetelerde Türk spor basınının süslü, abartılı ve tahrik edici bir dil kullanma eğiliminde olduğu, argo ifadelerin sıkça kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca yazılı basında derbi maçlar öncesinde ve sonrasındaki argo ifadelerin sosyal medya ortamına taşınarak rakip taraftarlar arasında küfür ve nefret içeren mesajlara dönüştüğü, taraflar arasında gerginliği tırmandırdığı sonucuna varılmıştır (Gerek ve diğerleri, 2015:190-197).

Serikkyzy'nin hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde de şiddet konusu ile medya konusu arasındaki bağlantıya değinilmiştir. Sık kullanılan yöntemlerden birinin, meydan okuma, tehdit etme, gözdağı verme, seyircilerin birbirlerine ya da takımlarına karşı uyguladıkları sözlü ya da fiziksel taciz manşetleri olduğunu belirterek çarpıcı örnekler vermiştir. “Kan kokuyor”, “Susturucu”(05.03.12), “Var mı yan bakan! (03.02.12), “Dikkat! Şiddetli Fırtına! (05.03.12), “Kan ve Gözyaşı” (16.03.12), “Kılıçlar çekiliyor”, “Kadıköy'den çıkış yok” örneklerine yer verilerek “medya şiddet üretir” argümanının bazen doğru olduğu vurgulanmıştır (Serikkyzy, 2013:66)

Savaş metaforu, şiddeti çağrıştıran ve spor gazetelerinde sık kullanılan bir ifade şeklidir. TDK'nin hazırlamış olduğu Türkçe Sözlük'te “Metafor” kelimesi “(Fr. *métaphore*), mecaz, iğretileme; bir sözü, benzerlik, komşuluk ilişkisi veya kültürel bir ilişkiyle başka bir anlamda kullanma” şeklinde tanımlanmıştır.

Anlatılmak istenenlerin daha anlaşılır ve daha etkili ifade edilebilmesi için metaforlar kullanılmaktadır. Bu durum spor haberleri için de geçerlidir. Spor

haberlerini okuyucularına daha etkili verebilmek için metaforlardan yararlanılmaktadır. Metaforlar, ilk etapta bakıldığında şiddet çağrışımı yapmıyor gibi görünse de arka planda şiddet, kavga, savaş gibi ifadeleri anımsatmaktadır. Stad ve Fanatik gazetelerinin başlıklarına ve içerisindeki haberlere baktığımız zaman savaş alanında kullanılan pek çok ifadenin sporla bağdaştırılarak verildiği saptanmıştır. Özellikle Fanatik gazetesinde bu örneklerin daha çok olduğu gözlenmektedir. Çünkü günümüzde özellikle tiraj kaygısından dolayı gazetelerin çoğu ilginç başlık atmak ve dikkat çekmek amacıyla adeta birbirleriyle yarışmaktadır. “Savaşçı, kurtuluş savaşı, taarruz, bombardıman, bombalamak, forma savaşı, kuşatma, bomba gibi, füze gibi, mermi gibi, füze gibi, kurşun, kaza kurşunu, silah, gizli silah, silahşör, darbe, kapışma, zafer, kral, Rus ruleti, devrim, ölümcül vuruş, düello, çarpışma, kılıçlar çekildi, vurucu tim, ölüm kalım maçı, saldırı, intikam, imha, imha timi, hasım, hakimiyet vb.” ifadelerin geçtiği cümlelere ve başlıklara çok fazla rastlanmaktadır. Sporla bağdaşmayan bu ifadelerin sporla birlikte kullanılması doğrudan ya da dolaylı olarak taraftarlar arasında ortamı germekte, şiddet ve kavga gibi olaylara zemin hazırlamaktadır.

Stad ve Fanatik’te başlık ve haber içerisinde geçen, savaş alanında kullanılıp da sporla benzeşim kurularak oluşturulan ifadelere cümle içindeki kullanımıyla birlikte yer verilmiştir. S. ve F. gazetelerinde kullanılan savaş metaforu örnekleri, karşılaştırılarak çıkarımlarda bulunulmuştur.

5.2.Stad Ve Fanatik Gazetesinde Yer Alan Savaş Metaforu Örnekleri

5.2.1.Hasım

Arapçada “haşm”, dilimizde “hasım” olarak kullanılıp düşmanı ifade etmek için kullandığımız bir tabirdir. S. gazetesinde çok fazla “hasım” kelimesinin geçtiği örnek görmekteyiz. F. gazetesinde bu kullanım yoktur. Günümüzde sporda “hasım” kelimesi yerine “rakip”, “karşı takım” gibi ifadeler kullanılmaktadır. Yarış ve mücadele ettiği kişiyi sanki düşmanymış gibi gösteren “hasım” kelimesinin Stad gazetesinde çok kullanılmış olmasının sebebi, belki de gazetenin çıkış tarihinin İkinci Dünya Savaşı yıllarına denk gelmesinden kaynaklı olabilir. Özellikle uluslararası karşılaşmalarda bu kelimeye sıkça yer verilmiştir. O zamanki tabirle beynelmilel müsabakalarda rakip için hasım ifadesi kullanılmaktadır. “Hasım, hasmını yere sermek, hasmını yere indirmek gibi” ifadeler görülmektedir.

Son dakikada takımının yiyeceği gölü kurtarıp, topu hasım kalesine sokan hakikatte kaleci Roquette idi (S., 4 Kanunevvel 939:16).

Koca Yusuf, hasmının bir kaplan gibi üzerine atılıp bileğinden kaptığını görünce, hiç telaşlanmadı bile...(S., 1 Aralık 1947:7).

5.2.2.Müdafaa/Savunma

“Savunmak, korumak” anlamlarına gelen bu kelime, savaş çağrışımı yapan ifadelerdendir. “Vatan müdafaası” kullandığımız kalıplardan birisidir. Atatürk’ün “hattı müdafaa yoktur sathı müdafaa vardır, ve o sath bütün vatandır.” Sözüünü bilmeyenimiz yoktur. Sporda ise bir takımın kalesini korumak ve gol yememek için çaba sarfetmesi anlamına gelmektedir. “Nasıl asker vatanının kalesini koruyorsa, sporcu da kendi kalesini gole karşı korumaktadır.” Düşüncesinden hareketle sporda kullanılmış olabilir. Müdafaa yapan kişiye de müdafî denmektedir. Bugün bu kelimelerin yerine daha çok “savunma ve savunmacı” ifadeleri kullanılmaktadır. Stad gazetesinde “müdafaaya çekilmek, müdafaayı kabul etmek, müdafaayı yarmak, müdafaaya düşmek” şeklinde isim + yardımcı fiil şeklinde oluşturulan birleşik fiiller kullanılmıştır. Fanatik gazetesinde “müdafaa” kelimesi yerine Batıdan Türkçeye geçen “defans” kelimesi kullanılmıştır.

Beşiktaş, Beykoz baskısı karşısında müdafaaya çekildi (S., 27 Teşrinisani 939:17).

Müdafaayı kabul eden Beşiktaş civarında oynanan maç Galatasarayın mağlûbiyetile sona erdi (S., 13 Teşrinisani 939:17).

Beşiktaşta hücum ve haf hattı tamamille muattal ve bütün gayret geri müdafaaya düşmüştü (S., 4 Kânunevvel 939:11).

Fenerli Suphi Galatasaray müdafaasını yarmağa çalışıyor (S., 24 Mart 1947:7).

5.2.3.Bombalamak

Savaşta patlayıcı ve ateşli silah olarak kullanılan bomba ile sporda kullanılan top arasında benzeşim ve bağlantı kurularak hem S. hem de F. gazetesinde kullanılan bir ifadedir. Karşı takımın kalesine devamlı şut çekmek, baskı yapmak anlamlarına gelmektedir.

Bunun neticesi derhal Beşiktaş nısıf sahasına yerleşmişler ve mütemadiyen kaleyi bombalamışlardır (S., 20 Teşrinisani 939:8).

Muhacim hattının en şütör oyuncusu, fakat ağır, ayağına top gelince bombalıyor (S., 2 Haziran 941:10).

Kartal bombaladı (Başlık) (F., 23 Aralık 1996:3).

Boğalar bombaladı (F., 14 eylül 1997:6).

5.2.4.Akın

Sözlük anlamı olarak “1. Kalabalık bir şeyin arkası kesilmeyen bir geliş durumunda olması. 2.düşman topraklarını tedirgin etme, yıldırma, çapul vb. amaçlarla topluca yapılan baskın. 3. Sporda gol atmak veya sayı yapmak amacıyla karşı takımın sahasına doğru genellikle topluca girişilen hücum” şeklinde verilmektedir (TDK, 2011:67).

Düşman ve saldırı çağrışımı yapan bu sözcük spor gazetelerinde çok kullanılmaktadır. Akın akın karşı kaleye gitmek, karşılıklı akınlar yapmak, sağı sollu akınlar düzenlemek, taraftarların maça akın etmesi gibi kullanımlarla karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda ileri uç oyuncusu için “akıncı” kelimesi kullanılmaktadır.

Galatasaray akınlarında evvelce tahmin ettiğimiz gibi bolluk var (S., 13 Teşrinisani 939:17).

Birinci kırk beş dakika kadar karşılıklı akınlarla ve birer gollük beraberlikle sona erdi (S., 1 Nisan 1940:4).

...Fener sağı sollu güzel akınlarla tekrar üstün vaziyete geçti (S., 29 Nisan 940:4).

Atina radyosunda maçı nakleden spiker, Türk takımının çok fena oynadığını ve ikinci devre Türk yan hakeminin bariz şekilde Yunan akınlarını kestiğini söyledi (S., 4 Mart 1952:4).

Karakartal’a destek olmak için İnönü Stadi’na akın eden Siyah-Beyazlı taraftarlar, tezahüratlarıyla yeri göğü inletti (F., 4 Aralık 1996:4).

5.2.5.Hücum/Saldırı

Savaş çağrışımı yapan kelimelerdendir. S. ve F. gazetelerinde sık kullanılmakla birlikte “hücum” kelimesinin yerine “saldırı” kelimesinin kullanıldığı da görülmektedir. “Saldır Kartal, Saldır Fenerbahçe gibi başlıklara rastlanmaktadır. Sporda, karşı takıma gol atmak ya da sayı üretmek amacıyla yapılan hamle ve akın için kullanılmaktadır. Hücum yapan kişiye de muhacim denilmektedir. Hücum oyuncular, bir takımın hücum hattını, ileri uçtakileri oluşturmaktadır. Hücum etmek, hücum kalkmak, hücum hattı, hücum oyuncusu ifadeleri spor gazetelerinde karşımıza çıkmaktadır.

Anadolu takımının zayıf noktaları hücumda idi (S., 13 Teşrinisani 939:17).

İlk ravuntta boksörler birbirlerini denemeye lüzum görmeden hücumla geçtiler (S., 28 Temmuz 1947:6).

Futbolun bir parçasının hücum, diğer parçasının savunma olduğunu unutmamışlardır (F., 12 Aralık 1995:5).

Mirsat turnuva boyunca hücumda çok etkili olmazken 69 ribauntla, ribaunt kralı oldu (F., 9 Temmuz 1996:4).

5.2.6.Hakimiyet

Arapçadan dilimize geçen bir şeye hükmetme, elde etme, üstünlük kurma anlamlarına gelen bir ifadedir. Eşanlamlısı olarak “egemenlik” kelimesini kullanıyoruz. “Hâkimiyet, bilakaydüşart milletindir.” (Egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir.) Atatürk’ün milletin zihninde yer edinen bu sözünde karşılaştığımız hakimiyet, spor gazetelerinde de kullanılmıştır. “Hakimiyeti ele geçirmek, hakimiyeti elinde tutmak, hakimiyeti ele almak” gibi kullanımları mevcuttur. Karşı takıma karşı üstünlük kurma, üstünlük sağlama, oyunun kontrolünü ele geçirme anlamlarında kullanılmaktadır.

Maç çok sür’atli ceryan etti ve daha iyi oynayan sarı-laciverdiler hakimiyeti ellerinde tutarak bu neticeyi hak ettiler (S., 25 Mart 1940:1).

Belli ki misafir boksör arkadaşlarının intikamını almak istiyor. Fakat Adnan hâkimiyeti ele almakta güçlük çekmedi (S., 28 Temmuz 1947:6).

5.2.7.Bombardıman

Fransızca “bombardement” kelimesi olan bombardıman, askeriyede kullanılan düşmanı topa tutma, bombalama anlamında kullanılmaktadır. Mecaz anlamda ise birisini eleştirmek, paylamak için kullanılan bir ifadedir. Soru yağmuruna tutmak, soru bombardımanına tutmak gibi.

Spor gazetelerinde ise karşı takım kalesine yapılan ataklar, kaleye çekilen şutlar için “bombardıman, bombardıman etmek, x takımın bombardımanı gibi.” İfadeler her iki gazetede de kullanılmaktadır.

Çoşan kırmızı şeytanlar Hollanda kalesini bombardıman ediyorlar (S., 25 Mart 1940:3).

Fener Bombardımanı (Başlık) (F., 4 Mart 1996:1).

5.2.8.Bomba/bombacı

Stad ve Fanatik gazetesinde savaş metaforu olarak “bomba” kelimesi çok kullanılmaktadır. “Bomba” kelimesinin farklı anlamlara gelecek şekilde kullanıldığını görmekteyiz.

Aşağıda gazeteden alınan örneklerde de görüldüğü gibi futbol topu yerine “bomba” kullanılmaktadır.

Takımın almış olduğu yeni oyuncu için de kullanılmaktadır. “Fener’in ilk bombası İstanbul’a geldi.”

Benzetme ve abartma anlamı vermek için kullanılmaktadır. Atılan şutun şiddetini belirtmek için “bomba gibi şut”, takıma yeni kazandırılan oyuncunun çok başarılı olduğunu belirtmek için de “bomba gibi transfer” ifadeleri spor gazetelerinde sık görülen ifadelerdendir. “Bombacı” ise çok sert şut atan oyuncu için kullanılan bir benzetmedir.

Oyunun bitmesine on dakika kala Şeref bomba gibi bir şütle takımının beşinci sayısını yaptı (S., 2 Teşrin 941:4).

30 uncu dakikada Salâhattin –tam bir- bomba gibi bir şütü direğin dibinden dışarı çıkarak Feneri bir golden kurtarıyor (S., 2 Haziran 941:7).

“Bombacı” Hami⁷² formunu yakaladı (S., 9 Ocak 1996:10).

Marmaris kampına nokta koyarak çalışmalarını Vakıfköy’de sürdüren Yeşil-Beyazlıların teknik direktörü Biyediç “Patlamaya hazır bomba gibiyiz.” dedi (F., 16 Ocak 1996:9).

Fevzi tuttu bombacılar vurdu (F.,5 Şubat 2000:3).

“Elazığ’dan ilk bomba” (F., 23 Ocak 2003:6).

5.2.9.Zafer

Savaşta kazanılan başarı, üstünlük anlamlarına gelen zafer kelimesi, hem Stad hem de Fanatik gazetesinde savaş metaforu olarak yer alan bir ifadedir. Rakibi yenmek, rakipten puan ve puanlar almak, şampiyon olmak, liderlik koltuğuna oturmak gibi durumları anlatmak için “zafer” metaforu kullanılmaktadır. “Zafere ulaşmak, zaferden zafere koşmak, zafer şarkıları söylemek, zafer sarhoşu olmak gibi” ifadeleri her iki gazetede de görmekteyiz.

⁷² Trabzonspor’da sert şutlarıyla bilinen Hami Mandıralı için taraftarların ona taktığı lakap “Bombacı Hami”dir.

...meselâ devrin en ileri siyasî gazetelerinden <<Akşam>> ilk sahifesinin 7 sütunundan 5 ini bu büyük ve şumullü zaferin tafsilâtına tahsis etmişti (S., 9 Haziran 1947:6).

İrlandalıları gelince, zafer takdirinde olacakları puvan-lar, İngiliz puvanlarına ilave edileceği için, öfkelerinden kudurmuşa benziyorlardı (S., 28 Mart 1949:2).

Böylece önümüzdeki sefer takımımız inşallah haklı zaferlere kavuşacaktır (S., 11 Haziran 1957:3).

2-2 beraberlikten sonra B.Hakan ve K. Hakan'ın muhteşem golleri Sarı-Kırmızılı ekibe zafer getirdi (F., 18 Ekim 1996:1).

Kartal zafere uçtu (F., 26 Mayıs 1997:1).

“Zaferden zafere koşuyor” (Başlık) (F., 1 Eylül 2002:7).

Kartalın kurtuluş zaferi! (F., 6 Şubat 2012:11).

...Avrupa Ligi'nin son finalistini de deviren Beşiktaş, üst üste 4. Avrupa zaferini elde etti (F., 15 Şubat 2012:1).

5.2.10.Kurşun/Mermi/Füze/Fişek

Savaşta kullanılan, savaş ve ölüm çağrışımı yapan kurşun, mermi, füze ve fişek gibi kelimelere spor gazetelerinin başlıklarında sürekli yer verilmiştir. Özellikle futbolla ilgili haberlerde bu ifadeler, sıklıkla kullanılmaktadır. Futbolcunun karşı takım kalesine çekmiş olduğu şutun şiddetini anlatmak ve anlatılmak istenilen ifadeye abartı anlamı katmak için mermi gibi şut, kurşun gibi şut, füze gibi şut, fişek gibi şut benzetmesi yapılmaktadır. Aynı zamanda okuyucunun ilgisini ve dikkatini çekmek hedeflenmektedir. Sporun dostluk, kardeşlik ve barışçıl yapısıyla uyuşmasa da gazetelerde tiraj kaygısı, televizyonlarda reyting uğruna bu tarz söylemler her zaman kullanılmaktadır.

“Kurşun” kelimesi çekilen şutun şiddetini anlatmanın yanı sıra farklı anlamlara gelecek şekilde de kullanılmıştır.

Takımların atmış olduğu goller kurşuna benzetilmiştir. “Son dakika kurşunu (golü), tek kurşunla (golle) üç puanı kapmak, zirveye tek kurşun” şeklinde çok kullanılan başlık ve söz kalıpları kullanılmaktadır.

Oyuncunun kendi kalesine gol atması durumunda “kaza kurşunu” ifadesi kullanılırken, oyuncunun eski takımına gol atması ise “dost kurşunu” olarak adlandırılmaktadır.

Şirzatin yerden havaya doğru kurşun gibi vuruşu ağırları kaldırıyor (S., 3 Haziran 1958:3).

Golü sahanın yıldızı K.Cevdet 76 ıncı dakikada fişek gibi bir şütle attı (S., 8 Nisan 1958:1).

Raul Meireles'in füzesi yetmedi (F., 24 Şubat 2015:2).

Evren'in füzesi (başlık) (F., 12 Mayıs 1996:3).

5.2.11.İntikam

Spor gazetelerinde savaş ve şiddet çağrışımı yapan bir ifadedir. Spor karşılaşmalarında daha önce karşılaşan takım ya da oyuncuların ikinci defa karşı karşıya gelmesi (rövanş), spor gazetelerinde “intikam zamanı, intikam vakti, intikam maçı, intikam günü” ifadeleriyle verilmektedir. Olumsuz bir anlam taşıyan bu kelimenin sıklıkla kullanılması taraflar arasında gerginliğe sebebiyet verebilir.

Belli ki misafir boksör arkadaşlarının intikamını almak istiyor. Fakat Adnan hâkimiyeti ele almakta güçlük çekmedi (S., 28 Temmuz 1947:6).

Sugar Ray Robinson ile Randolph Turpin arasındaki dünya orta siklet boks şampiyonluğu intikam maçı 12 eylülde Nevyorkta yapılacaktır (S., 15 Temmuz 1951:3).

5.2.12.Savaş/Savaşçı

Stad ve Fanatik gazeteleri başta olmak üzere diğer spor gazetelerinde de gözlemlediğimiz “savaş” ifadesi, karşı takımla olan mücadeleyi belirtmek için sıklıkla kullanılmaktadır

. “Savaşa gitmek, savaşmaya hazır olmak, Kurtuluş Savaşı, play-off savaşı, savaşa devam, soğuk savaş, yıldız savaşları, savaşı sürdürmek gibi” ifadeler kullanılmaktadır. Aynı zamanda spor muhabirleri, oyuncuların kadroda yer bulmak için birbirleriyle yaptıkları mücadeleyi “forma savaşı” olarak adlandırmaktadırlar.

Takımların birbirleriyle yapmış oldukları müsabakalar için “savaş”, müsabakada yer alan oyuncular için “savaşçı” ifadesi kullanılmaktadır. Özsoy'un savaş ve kavgayla ilgili verdiği örnekte de anlaşıldığı gibi bu tarz ifadelerin ortamı gerginleştirdiği saptanmıştır.

Gazetelerde özellikle Avrupa kupalarındaki müsabakaları öncesinde takımları desteklemek için kullanılan “Galibiyet için savaşacaklar” anlamındaki başlıkların, müsabaka atmosferini gerginleştireceği söylenebilir. Beşiktaş'ın Avrupa Kupalarındaki Bosna Hersekli rakibi Siroki için “Maç değil, resmen

savaş istiyorlarmış” başlıklı haberinde şu ifadeler geçmektedir. “Siroki Bosna takımı gibi görünse de tam bir haçlı zihniyeti taşıyor. Katolik Hristiyan dışında futbolcu oynatmıyor. Saha içinde de tribünde de işleri güçleri kavga.” Daha sonraki gün “Kartalım savaşa gidiyor” başlığı da çapıcıdır. Yöneticilerin ifadesi şeklinde verilen “Vurun, kırın, bu maçı alın” şeklindeki başlıkların sayfalarda yer alması da dostluk ve barış misyonu ile çelişmektedir (Özsoy,2011:101).

Soğuk savaş günlerinin sıcak temas günlerine dönüşmemesi bu maçla ilgili en büyük dileğimiz (F., 6 Aralık 1995:10).

Son haftaların başarılı takımı Altay, ligin formda takımı G.anteop ile Türkiye Kupası’nda tur savaşı verecek (F., 13 Aralık 1995:9).

11 Japon futbolcu şoursuzca bastırdı, 11 Ay-Yıldızlı savaşçı teslim olmadı (F., 19 Haziran 2002:1).

Cuper’in Ordusuna İspanyol Savaşçı (17 Ocak 2012,s.5).

Trabzon’da Forma Savaşı (F., 7 Şubat 2012:1).

5.2.13.Taarruz/cengâver

Saldırı anlamında kullanılan taarruz ile savaşta kahramanlık gösteren, savaşan kişi için kullanılan “cengâver” kelimeleri de spor gazetelerinde kullanılmıştır.

Atatürk’ün “Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum.” sözünde hafızalara kazınan “taarruz” kelimesi, spor gazetelerinde takımların yapmış olduğu mücadelenin şiddetini anlatmak için kullanılır. “Cengaver” ise bu mücadeleyi ortaya koyan oyuncular için kullanılan bir metafordur.

Fenerbahçe’den Büyük Taarruz (Başlık) (F., 21 Mayıs 2012:1).

Kartal taarruzu (Başlık) (F., 5 Haziran 1998:1).

Kaledeki bir numaradan tutun da, ileri burçlardaki on bir numaralı cengavere kadar şampiyonlukta bende varım savaşını veren 22 kramponun onur kavgasıydı Bursaspor maçı. (F., 21 Kasım 1995:4).

5.2.14.Silah/Silahşörler

Spor gazetelerinde sıkça gördüğümüz metaforlardan birisi de “silah” kullanılarak oluşturulmaktadır.

Genellikle takımına gol kazandıran ileri uç oyuncusu olarak adlandırılan forvet/santrafor/golcü için kullanılmaktadır. “Takımın gol silahı, takımın en büyük

silahı, takımın gizli silahı, kulübedeki gizli silah, derbi silahı, takımın silahşörleri, üç silahşörler⁷³ gibi” ifadeler spor haberlerinde karşımıza çıkmaktadır.

Tüm silahlar onarıldı (F., 1 Aralık 1995:13).

Trabzon’un silahları hazır (F., 6 Aralık 1995:1).

Derbi Silahı Fernandes (F., 1 Mart 2012,s.9).

5.2.15.Kral/Lider/İmparator/Gladyatör/Fatih

Spor gazetelerinde ve spor kanallarında benzetme yapmak amacıyla bu ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. En çok gol atan oyuncuya “gol kralı”, ligde birinci sıradaki takıma “lider” denilmektedir. Bunun yanında “liderliğe yükselmek, takım lideri, imparator, deplasman fatihi, Avrupa fatihi gibi” kullanımlara da sıkça yer verilmiştir.

Fenerbahçe deplasman fatihi (F., 28 Eylül 1997:3).

Terim’in Arena’daki 4 Gladyatörü (F., 15 Aralık 2012:12).

S. ve F. gazeteleri okunarak oluşturulan örnek cümlelerde her iki gazetede de “savaş/savaşçı, kurtuluş savaşı, taarruz, bombardıman, bombalamak, forma savaşı, kuşatma, bomba/füze/mermi/kurşun gibi (şut), kaza kurşunu, silah, gizli silah, silahşör, darbe, kapışma, zafer, kral, Rus ruleti, devrim, ölümcül vuruş, düello, çarpışma, kılıçlar çekildi, kral, imparator, gladyatör, fatih, vurucu tim, ölüm kalım maçı, saldırı, intikam, imha, imha timi, hasım, hakimiyet gibi” savaş metaforları yaygın olarak kullanılmıştır.

⁷³ Fransız yazar Alexandre Dumas’ın filme ve çizgi filme de uyarlanan “Üç Silahşörler” adlı eserine gönderme yapılarak takımın önemli üç oyuncusu kastedilmektedir.

VI. BÖLÜM

6.1. Stad Ve Fanatik Gazetelerinde Sporla İlgili Şiirsel İfadeler

6.1.1. Şiir ve Şiir Türleri

Toplumlari peşinden sürükleyen sporu konu ve içerik olarak işleyen spor basını ve spor gazeteleridir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de spor gazetelerinin okuyucu kitlesi oldukça yüksektir. Aynı şekilde günlük gazetelerin spor sayfaları da okuyucuların en fazla ilgisini çeken bölümlerin başında gelmektedir. Günlük gazetelerin spor sayfaları, arka sayfalarda yer aldığı için okuyucuların çoğu okumaya arka sayfalardan başlamaktadır.

Çalışmanın son bölümünde Stad ve Fanatik gazetelerinde yer verilen sporla ilgili şiirsel ifadelere yer verilmiştir. Örneklere geçmeden önce şiir nedir? İnsanlar niçin şiir yazma gereği duymaktadır? Şiirin insan hayatındaki yeri ve şiirle ilgili yapılan tanımlar nelerdir? Sorularına cevap aranmaya çalışılmıştır.

Geçmişten günümüze pek çok şiir tanımı yapılmıştır. Türk Dil Kurumu'nun hazırlamış olduğu Türkçe Sözlük'e göre ise şiir şu şekilde yer almaktadır:

“Şiir a. Ar. şi'r ed. 1. Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk. 2. Mec. Düş gücüne, hayale, imgeye, gönle seslenen, anı, duygu, coşku uyandıran, etkileyen şey. F. Devellioğlu'nun Türkçe Ansiklopedik Lûgat'ında ise “Şiir: Arapça İsm-i Cem: Eş'ar: 1. anlama (bkz: fehm, idrâk) 2. ed. Şiir, edebî değeri olan nazımlı ve kafiyeyle söz.” (TDK,2011).

Her şairin, her düşünürün neredeyse kendine göre bir şiir tanımı bulunmaktadır. Herkesin estetiği, zevki farklı olduğu için herkesin şiir tanımı da doğal olarak birbirinden farklıdır. Bu zamana kadar yapılan şiirle ilgili tanım ve görüşlerden birkaçını burada verebiliriz.

Peyami Safa'ya göre şiir sırrın dilidir (Safa,1978:266).

Orhan Veli'ye göre şiir, bütün hususiyeti edasında olan bir söz sanatıdır (Veli,1975:25).

Doğan Aksan'a göre şiir, gerek içerik, öz, gerekse söze dönüştürme, sunuluş açısından özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik, yaratı niteliği taşıyan bir söz sanatı ürünüdür (Aksan, 1993:8)

Asaf Halet çelebi'ye göre şiir, kelimelerin bir araya gelmesinden hâsıl olan büyük bir kelimedenden başka bir şey değildir (Güngör, 1985,s.100).

insan denilen şaheserin ortaya koyduğu sırlar zinciridir. En doğru şekliyle insan ruhunda tezahür eden bedii zevklerin belli kurallar dahilinde söz ve yazı olarak dışarıya aksetmesidir (Özsoy, 2005: 17).

Haşim'e göre şiir bir hikâye değil sessiz bir şarkıdır (Haşim, 1996,s.70).

Musikî ve raks ile beraber ve uygun olarak dinî yahut sihrî bir mahiyeti haiz olan sözlerdir (Köprülü, 1983: 93).

Şiir kavramı öznel bir olgu olduğu için bu şekilde binlerce şiir tanımıyla karşılaşabiliriz.

Kaynağını insanın ruhundan alan ve insanın ruhunda beliren güzel duyguların dışı vurulması sonucunda ortaya çıkan şiir, insanoğlunun yaratıldığından bu yana hayatımızın her alanında yer almaktadır. İnsanlar var olduğu sürece şiir de var olmaya devam edecektir. Çünkü insanlar, karşılaştıkları çeşitli durumlar ve olaylar karşısında duygularını, heyecanlarını, üzüntülerini, mutluluklarını dile getirirken belki farkında olmadan bile şiirsel ifadeleri kullanmaktadır. Doğumdan ölüme kadar şiirle iç içe yaşamaktadır. Bebekleri uyutmak için söylenen ninniler, okul çağlarında öğrenilen şarkı ve türküler, düğün ve kına gecelerinde söylenen şarkı ve türküler, ölünün arkasından yakılan ağıtlar göz önünde bulundurulduğunda insanların şiirle ne kadar iç içe olduğunu görebiliriz.

Şiir gibi şairlikte farklı görüşlerle günümüze kadar tartışıla gelmiş ve şair kimdir? Kime şair demeliyiz? Soruları şiirde olduğu gibi birçok kişi tarafından farklı yönleriyle cevap bulmuştur. Türk Dil Kurumu'nun hazırlamış olduğu Türkçe Sözlük'te şair, Ar. şâ'ir 1. Şiir söyleyen veya yazan kimse, ozan. 2. mec. Hayal gücü geniş olan, duyarlı, duygulu (kimse) olarak verilmiştir.

Şiir yazan ve söyleyen kişi olarak tanımladığımız şair, ilkçağlardan beri toplumun ileri gelenlerinden kabul edilmekte, toplumun düşünen, güzel söz söyleyen ve sözü dinlenen kişisi olarak kabul edilmektedir. Şair, yaşadığı olayları ve çevresini diğer insanlardan farklı yorumlayan, gözlem gücü ve kelime dünyası zengin olan kişidir. Kelimelerle istediği gibi oynayabilen, dilin inceliklerini bilen, belli bir bilgi birikimi olan, yazdıklarıyla hem akla hem kulağa hitap edebilen kişiyi şair olarak adlandırabiliriz. Bunun yanında şair olmak için pek çok vasıflara sahip olmak gerekir. Her yüzmeyi bilen yüzücü, her koşmayı bilen koşucu olamadığı gibi her mısra sıralayan da şair olamaz ya da "ben şairim" dememelidir. Stad ve Fanatik'te sporla ilgili yer alan şiirler de şairlik iddiasıyla yazılan şiirler değildir. İnsanların taraftarı olmuş oldukları takımın başarılarını dile getirmek ya da başarısız

olduklarında zaman zaman eleştirmek için dile getirdikleri şiirlerdir. Bazı kaynaklarda bu tarz şiirler için “amatör şiir”, bu tarz şiir yazarlar için “amatör şair” ifadesi kullanılmaktadır. Bu kullanımı doğru bulmadığımızı şiir ve şair için “amatör” kelimesinin uygun olmadığını düşünmekteyiz. Çünkü şiirin ve şairin “amatör” olduğuna dair karar verecek bir merci yoktur. “İyi şair, iyi şiir” ya da “kötü şair, kötü şiir” kişinin dünya görüşüne göre değişiklik göstermektedir. Sizin çok beğendiğiniz bir şiir, arkadaşınız tarafından beğenilmeyebilir ya da bunun tam tersi olabilir. O yüzden burada Stad ve Fanatik’te yazılan şiir örneklerine, amatör ve profesyonel ayrımı yapılmadan şiir özelliği taşıdığı ve şiire benzeyen ifadelerden oluştuğu için yer verilmiştir. Aynı zamanda geçmişten günümüze spor gazete ve dergilerinde okuyucuların ve taraftarların kendi takımlarıyla ya da başka takımlar için yazmış oldukları şiirlere yer vermesi neredeyse geleneksel hale gelmiştir. Bu gelenek, hala bazı gazetelerde yaşatılmaktadır. Burada bu geleneğe dikkat çekmek amaçlanmıştır.

İnsanın ruhunu yansıtan şiirin konusu sınırsızdır. İnsanın ilgilendiği her şey şiirin konusunu ve muhtevasını oluşturabilir. Kelimelerle güzel biçimler kurma sanatı olarak da tanımlanan şiir, hayatımızın her alanında yer almaktadır. Sevgiliye duyulan aşktan, ilahi aşka kadar, savaşta göstermiş olduğumuz kahramanlıklardan, askerlikte söylediğimiz türkü ve marşlara kadar her şeyi şiirle anlatmışız. Din, tarih, kültür, bilim, müzik, sağlık, spor gibi aklınıza gelebilecek bütün alanlarda şiiri görebilirsiniz. İnsanların coşkularını, sevinç ve mutluluklarını, üzüntülerini şiirle anlatması çok eskilere dayanan bir gelenektir. İslamiyet öncesi Türk şiirinden günümüze kadar da bu gelenek böyle devam etmiştir ve etmeye de devam edecektir.

Şiirler, konularına göre genellikle lirik, epik, didaktik, pastoral, satirik ve dramatik gibi türlere ayrılmıştır.

Lirik (duygusal) şiir, hayal gücü, ahenk ve duygulardan oluşan coşkulu şiirlere verilen isimdir. İnsanlığın ilk şiirlerinin lirik olduğu söylenmektedir. Eski Yunan’da şiirin “lyr” denilen dört telli saz eşliğinde söylendiğini, lirik şiir teriminin de buradan türediği bilinmektedir. Lirik şiirde; duyguda canlılık, samimiyet ve sıcaklık, okuyanı ve dinleyeni saracak kadar coşku ve duygu yoğunluğu olmalıdır. Divan Edebiyatı’nda gazel, şarkı; Halk Edebiyatı’nda güzelleme türündeki koşma ve semai lirik şiire örnek verilebilir. Edebiyatımızda lirik şair olarak Halk şiirinde Yunus Emre, Karacaoğlan Divan Şiiri’nde Fuzuli, Nedim Fecr-i Ati ve diğer dönemler için Ahmet Haşim ve Yahya Kemal örnek verilebilir.

Epik (destansı) şiir, konusunu tarihten alan, bir ulusun başından geçen tarih olaylarını, toplum ile ilgili sorunlarını ve bu olaylarda kahramanlık gösterenleri anlatan tarihsel olmakla birlikte olağanüstülüklerle efsaneleşmiş bir şiir türüdür. Bu şiir türüne Batıda “epope”, Türk Edebiyatında “destansı şiir” denilmektedir.

Epik şiirde konu kahramanlıktır. Epik şiirde anlatılan olay ve kahramanlıklar canlı ve hareketlidir. Epik şiirin en belirgin özelliklerinden biri olağanüstülüktür. Örneğin Yunan epiğinde Tanrılar ölümsüzdür. Edebiyatımızda Nazım Hikmet’in “Kurtuluş Savaşı Destanı”, Fazıl Hüsni Dağlarca’nın “Üç Şehitler Destanı”, Cahit Külebi’nin “Atatürk Kurtuluş Savaşında” vb. örnekler verilebilir.

Didaktik (öğretici) şiir, bilgilendirmek ve öğretmek amacıyla yazılmış şiirlerdir. Sözcük, Grekçe “didasko”dan türetilmiştir. Sanat eserlerinin güzel, özlü söz söyleme, iyi bir örnek olma özelliğinin yanında eğiticilik ve öğreticilik özelliği vardır. Günümüzde öğretici eserler, genellikle düzyazı ile verilir. Atasözü bunlara en güzel örnektir. Türk Edebiyatında didaktik şiirin ilk örnekleri dini-ahlaki eserlerdir. Yusuf Has Hacıp’in 1069 yılında kaleme aldığı Kutadgu Bilig adlı eseri bu alandaki ilk örnek sayılır. Âşık Paşa’nın tasavvuf öğretmek için yazdığı “Garip-nâme”, Nabi’nin oğluna öğüt vermek için yazdığı “Hayriye”, Ziya Paşa’nın “Terkib-i Bend’i”, Tefik Fikret’in oğlu ve gençler için yazdığı “Haluk’un Defteri” ve Mehmet Akif’in “Safahat” adlı eserinde didaktik şiir örnekleri bulunmaktadır.

Pastoral (Doğa, Kır) şiir, kır yaşamına dayalı doğal güzellikleri, çobanların yaşamını, aşklarını, üzüntü ve sevinçlerini anlatan şiir türüdür. Pastoral şiir, monolog biçiminde ise idil, diyalog biçiminde ise eglog adını almaktadır. Edebiyatımızda bu şiir türünde eser veren şairlerin başında Abdülhak Hamit Tarhan, Kemalettin Kamu, Behçet Necatigil ve Faruk Nafiz Çamlıbel gelir. Kemalettin Kamu’nun “Bingöl Çobanları” ile Faruk Nafiz Çamlıbel’in “Çoban Çeşmesi” adlı şiirleri bu türe örnek olarak verilebilir.

Satirik (Yergi) şiir, şiirle bir kimseyi, bir düşüncüyü, bir durumu açık ya da kapalı biçimde iğneli bir dille yererek oluşturulan şiir türüdür. Bu şiir türü, Halk Edebiyatındaki taşlama, Divan Edebiyatındaki hiciv olarak adlandırılır. Türk Edebiyatında yergi denilince akla Nefî gelir. Şeyhi, Ziya Paşa, Tefik Fikret, Neyzen Tefik bu türde şiir yazan şairlerdendir.

Dramatik Şiir, konuyu tiyatro gibi canlandıran şiirlerdir. Eski Yunan’da trajediler ile başlayan dramatik şiir, günümüzde manzum tiyatrolarla varlığını sürdürür. Batıda Corneille ve Shakspeare bu türün örneklerini verir. Edebiyatımızda

şiiir ile yazılan tiyatro Tanzimat Edebiyatıyla başlar. Namık Kemal'in Vatan Yahut Silistre adlı eseri bu türe örnek verilebilir.

Yukarıda saydığımız konularına göre şiir türlerine ek olarak bu bölümde, konusunu spordan alan, içerisinde spor terim, deyim ve kalıp ifadelerin kullanıldığı şiir örneklerine yer verilmiştir.

6.2. Stad Ve Fanatik Gazetesi'nde Yer Alan Şiir Örnekleri

Stad ve Fanatik gazetelerinde, oldukça çok şiir örneğine rastlıyoruz. Edebiyatla eşleşen, edebiyatın önemli unsurlarından biri olan şiirle ilgili örnekler bu bölümde yer verilmiştir. Şiirde kullanılan dil, kullanılan ifade ve kelimeler o dönemde yaşayan insanların düşünce yapıları ve hayata bakış açılarıyla ilgili bize ipuçları verebilir. Bu yüzden de özellikle büyük şairlerin edebi görüşü, dünyaya bakış şekli araştırılırken şiirleri üzerinden çıkarımlar yapılır.

1900'lü yıllardan günümüze doğru spor gazetelerini ve dergilerini incelediğimizde gazete ve dergilerin bazı sayfalarının şiire ayrıldığı görülmektedir. sayfalarında okuyucuların tuttuğu takımlar ya da diğer takımlar için gazeteye göndermiş oldukları şiirsel ifadelere yer verildiği görülmüştür. Demek ki şiir, her dönemde okuyucunun ilgisini çekmiş ve bu adeta gelenek haline gelmiştir. Günümüzde hala bazı gazetelerde okuyucuların spor ya da diğer uğraşlarla ilgili göndermiş oldukları şiirlere yer verilmektedir Çünkü şiir, doğumdan ölüme hayatın her evresinde kendine yer bulmuştur. Tribünlerde taraftarların takımları için söyledikleri şarkıların, türkülerin, marşların temelinde şiir vardır.

1900'lü yıllardan günümüze kadar gelenek haline gelerek spor gazetelerinde yer verilen şiir örneklerine Stad ve Fanatik gazetelerinde de görmekteyiz. Doğumdan ölüme hayatımızın her evresinde karşılaşılan şiirle, sporla ilgili alanlarda da karşılaşılmaktadır. İnsanlar, nasıl sevdiklerine ve yakınlık duyduğu insanlara şiirler yazıyorlarsa; aynı şekilde taraftarı olduğu takımlara ya da sporculara şiirler yazmaktadırlar. Takımlarının galibiyetlerinden duydukları sevinçleri ya da başarısızlıklarından duydukları rahatsızlıkları şiirle dile getirmişlerdir. Zaman zaman takımlarının başındaki yöneticilere eleştiri ve sitemlerde bulunarak satirik şiir ya da ironik şiir tarzında şiirler kaleme almışlardır.

Stad ve Fanatik gazetesinde yer alan şiirlerde edebi sanatlardan oldukça yararlanılmıştır. Özellikle teşbih, istiare, mübalağa gibi edebi sanatlar çok kullanılmıştır. Aynı zamanda akrostiş (isim şiir) sanatı sık kullanılmıştır. Akrostiş

sanatı genellikle taraftarı olduğu takımın ya da kulüp başkanının isminin baş harfleriyle oluşturulmuştur. Sporla ilgili şiirlerde karşılaştırmalardan çokça faydalanılmıştır. Takımlar başarıları bakımından devamlı birbirleriyle kıyaslanmaktadırlar. Ayrıca Fanatik gazetesinde yer alan şiirlerde dilinin daha süslü olduğunu ve dilin inceliklerinin daha etkili kullanıldığını söyleyebiliriz. Okuyucuyu etkilemek, okuyucuda merak uyandırmak amaçlanmaktadır.

Sporla ilgili terimler, deyimler, kalıp ifadeler kullanarak şiir yazma geleneğini göstermek için Stad ve Fanatik gazetesinde yer alan şiirleri derleyip burada birkaç örneğe yer verilmiştir. Stad ve Fanatik'te çok fazla şiir örneği yer aldığı için şiirlerin tamamı ekler bölümünde verilmiştir.

6.2.1. Stad Gazetesinde Yer Alan Şiir Örnekleri

Koşma ⁷⁴

Maça yüz kuruş ver iktisada gel
Muslihin önünde imtihana gel
Allahım ne günler sen imdada gel
Berbat olsak ta bir olmasak ta bir.

Arif ki üstattır misali yoktur
Çalım bilmemenin günahı yoktur
Yapanların haddi hesabı yoktur
Üstat olsak ta bir olmasak ta bir.

Kalenin önünde, golden vaz geçtik
Şüt çekerken avutu görerek piştik
Gollerin üstüne soğuk su içtik
Berbat olsak ta bir olmasak ta bir.

Haydi hakemler imtihana geldi
Milli küme ile Haziran geldi
Ey dertli Özdemir bak sıran geldi
Hayat! olsak ta bir olmasak ta bir.

Müstensihi Özdemir Arun (S., 31 Mart 1941:11)

⁷⁴ 11'li hece ölçüsüyle yazılmış bir koşma örneği.

Sporların dili..

Güreş: Türklerin balçık ile sıvanmaz güneşiyim

Boks: İngiliz oyunuyum, futbolün kardeşiyim.

Yüzme: Dayanılmaz olmasam, sıcağtan uzun yaza.

Kayak: Sırt üstü yuvarlarım, hiç gelemem ben zora.

Basketbol: Deve ciğeri gibi ciğer ister basketbol.

Hokey: Sopalı bir oyunum amma kırmam bacak, kol.

Tenis: Beni oynuyorlarsa, ya asildir ya şıktır.

Voleybol: Hanım kızlarımızın hepsi bana âşıktır.

Vaterpolo⁷⁵: Balıkların futbolüyüm, fakat tekme yoktur hiç.

Ping-Pong: Bana derler tenisten masaya düşen bir piç.

Binicilik: Daima güldürürüm Türklerin ben yüzünü.

Yürüme: Beni sevenler sever, yolların hep düzünü.

Golf: Memleketimiz bilir yalnız pantolonunu.

Atıcılık: Benden alır not diye Haluk San ⁷⁶her gün 10 u.

Kürek: Yarışmada en iyi yerdir daima dümen.

Yelken: Beni dört gözle bekler dalga geçmeyi seven.

Atletizm: Sporların anası atletizmdir ancak.

Futbol: Dikkat edin karışmam, kırarım kelle bacak!

Tevfik Ünsi (S., 21 Nisan 941:11).

Şiirle portreler: (1)⁷⁷

REFİK OSMAN TOP

Sahada görününce, ona şiir derlerdi

Hakikaten sporda bize, o zevki verdi.

Heyecanla taşırdı, aruz mısraı gibi

⁷⁵ Vaterpolo: Su topu. Topu karşı takımın kalesine sokmak temeline dayanan, yedi yüzücünden oluşan iki takım arasında havuzda yapılan spor türüdür.

⁷⁶ 1911-1955 yılları arasında yaşayan Haluk San, 1931'de "Türkspor" dergisinde spor yazarı olarak gazeteciliğe başlamıştır. Spor basın tarihinin ilk döneminde yetişmiş önemli yazarlardan birisidir. Spor gazeteciliğinin bir meslek dalı haline gelmesi için uğraşmıştır.

⁷⁷ "Şiirlerle portreler", Burhanettin Ali Moral tarafından dönemin önemli sporcularının başarılarının şiirle anlatıldığı ve birden başlayarak devam eden serinin adıdır. Sporcuların özellikleri, başarıları edebi sanatlar kullanılarak akıcı bir üslupla anlatılmıştır.

Sağdan sola koşardı arap kırsığı gibi.

Azm ile şuuru beraber çalışırdı.

O, yıldırım şütle kaç direk, kaç ağ kırdı

Ayağına hükmeden tabiatı elleri kadar

Gol atmıştır belki saçının telleri kadar

Futbol gibi serttir, hiçe saçı kalbi

Neş'esinden fazladır ıstırabı elemi.

Gençlik anıyor onu, futbol kralı diye,

Budur ona maziden kalan büyük hediye.

Burhanettin Ali (S., 12 Mayıs 941:4).

Şiirle portreler: (2)

ÖMER BESİM

ON SENE EVVEL

Yeşil aya kayıtlı, beş vakit namazında,

Sahaya gönüllüdür o kışın da yazın da,

Bir solukta binlerce metreyi aşar durur,

Sayarlar: birinci tur, ikinci tur, onuncu tur...

Döner o, halâ döner, kanatlanmış gibidir.

İnadından olacak, rengi yanmış gibidir.

Hülâsa tam atletti, komple atletti Besim

Spor âleminde bu ismi hakketti Besim.

Boy ölçtü (Nurmi)lerle, bin koştu (Padok)la

Şiirle portreler: (3)

Nihad –Arslan-

Dillere destan oldu bir zaman onun adı,

Ellerle gönüller bir alkışladı Nihadı.

Tek başına sahayı sanki o, doldururdu.

Kulübü için şandı, iftihadı, gururdu.

Sporu sevenlerin gözbebeği, canıydı,

Erkek, kadın herkesin Nihad, heyecanıydı.
O, bir arslandı, sarı-kırmızının arslanı,
Damarlarında vardı tam bir sporcu kanı.
Top, ayağına bağlı gibi hiç ayrılmazdı.
Nihad, sahaya fazla, saha, Nihad'a azdı.

Bürhanettin Ali Moral (S., 26 Mayıs 941:4).

Şiirle portreler: (4)

Kelle – İbrahim

Spor için doğmuştur, denir Beykozlu Kelle;
Bu gayeyle yaşıyor, ölecek bu emelle.
Ne kadında gözü var, ne sevgiye müstait,
Söylemez ona düğün, dernek, eğlence, akit.
Aklında, fikrinde hep müsabaka, maç vardır.
Takımı kaybederse, tutamaz göz yaşını,
Ellerile yumruklar durur, (KELLE) başını.

Bir zamanlar futbolde, Kıral kadar mağrurdu,
Dakikalarca topa kellesiyle vururdu.
Sahada görününce, çoşardık, KELLE.. KELLE,
Hepimiz arkasından koşardık, KELLE..KELLE.

Bürhanettin Ali Moral (S., 2 Haziran 941:4).

Şiirle portreler: (5)

Zeki – Fenerbahçe

Nedense hafızam hep takılıyor eskiye.
Şimdi de hayalimde rastlıyorum Zeki'ye!..

Martı gibi süzülür, ceylan gibi koşardı.
Zeki için şüt, pas yok, Zeki için gol vardı;

Ne candan oynuyordu, ne yerinde vuruşlar,
O ne ani hamle, o ne yerinde duruşlar.

Top onun esiriydi ayrılamazdı ondan,

Hepimiz zevk duyardık bu enerjik oyundan.

Gönlünde taşır Zeki Fener'in formasını,
Sarı-Lâciverd'in bu tek ve eşsiz ası'nı.

Yıllarla alkışladık yaşı, bravo...diye,
Bilenler bilmeyene gösterdi o, o..dize.

Bürhanettin Ali Moral (S., 9 Haziran 941:4).

Şiirle portreler : (6)

Alâ – Fenerbahçe

Gözlerimin önünde koşuyor gibi.
Meşhur Fenerbahçenin can oyuncusu Alâ.

Fener deyince zaten iki ad akla gelir,
Buna da Zeki – Alâ kombinezonu denir.

Zıp zıp oynuyor gibi, hâkimdirler futbole
Top onlara geçince, her şüt çevrilir gole

Mekik gibidir, kayar o, bir baştan bir başa.
Gönüllerden yükselir sesler yaşı, yaşı.

Fener deyince mutlaka Alâ'yı anmalıyız
Bu düstura bir kere daha inanmalıyız

İtiraf etmeli ki onun yeri çok başka
Onun kadar sayısız gol atacak yok başka.

Bürhanettin Ali Moral (16 Haziran 941:4).

Olimpiyatlara Giderken ⁷⁸

Olimpiyad dediler, çağrılıverdik toptan,
Seçtik takımımızı; idareciler kaptan

⁷⁸ 14. Londra Olimpiyatlarına katılan sporcuların durumları anlatılmıştır.

Ve oyuncu diyerek bir liste çıktı bize.
Gazeteler yazdılar, kızıldı hepimize.
Tetkik tahkik efendim anlayamadı kimse,
Meğer tensikat varmış, derken her ne halise
İdareci azaldı, oyuncu hazırlandı,
Çalışmak ister diye, bunlar kampa alındı.
Bize kaldı düşünmek, nolacak acap işler?!
Hayra alâmet değil gibi gelir gidişler!
Derken bir müddet sonra yayınlandı bir haber,
Futbolcular denildi: kampta laklâk geçmişler!
Hazırlık kampı değil yüzme yeri orası!
Çok kötü olur sonra bu yaranın acısı.
Derlenip toplanalım ak çıkalım bu işten,
Gelelim kendimize dönelim bu gidişten;
O günlerde ansızın bir Frenk takımı geldi.
Hepimize zahmetsiz, güzel birer ders verdi.
Tutuştı etekler hep, ne yapacağız diye!?...
Çalışmalıyız ama hareket geldi çattı.
İşte bu kötü günde hüznümüz boyna arttı...
Ve çocuklar böylece yola çıkıp gittiler.
Bu işler karşısında ne der geridekiler,
İnşallah yüzümüzü ak çıkarır çocuklar,
Şöyle böyledir ama, bir hayli de ümit var!...

Yüksel DÜMER (26 Temmuz 1948:7).

6.2.2. Fanatik Gazetesinde Yer Alan Şiir Örnekleri

Şampiyonluk Yakışır

İki hafta kaldı, şurda Fenerbahçe maçına,
Neler gelecek neler şu Rüştü'nün başına
Sahada ders verimiz Fener kanaryasına
Bakmaz Trabzon Fener'in gözyaşına

Ali Şen ayıp yaptı Trabzon taraftarına
Üç bin kişi ayırdı Kadıköy Stadi'na

Taraftar oynamıyor takımın oyununu
Fazla zaman kalmadı görürsünüz bozgunu

Birkaç laf söyleyeyim Trabzon taraftarına
Güzel şeyler yapalım centilmenlik adına
Siz de “FANATİK” alın doyulmuyor tadına
Şampiyonluk yakışır Trabzon’un evladına

Manisa Soma’dan Ekşioğlu Ticaret Kemal Ekşi (30 Kasım 1995).

Yaralı Kartal

Yeşil siyahtır Marmara’nın mermer taşı
İnönü Stadı’nda bitirdiler Beşiktaş’ı
Hayale kaldı şampiyonluk işi
Karakartalın kanadını kırdılar

Kocaeli Donrowski ile kurdu mevzi
Şaşırıp kaldı kalesinde garip Fevzi
Faruk, Moshoeu ile geçtiler bizi
Karakartalın kanadını kırdılar

Kartal’ı sahasında vurdular yerden yere
Zırhlı birlik gibi top attılar filelere
Üç golde nasip oldu kaleci Alper’e
Karakartalın kanadını kırdılar

Kocaeli’nde vardı yüksek tansiyon, neşe
Kükredi Kartal karşısında kara Moshoeu
Tarihinde Kartal ilk kez çarpıldı beşe
Karakartalın kanadını kırdılar

Karakartal’a da sıktılar beşli martini
Mezar oldu Kartal’a kendi ini
Kocaeli çoşturdu Marmara Denizini
Karakartal’ı da kendi evinde vurdular
Kartal da yalvarır beni affet

Son gollerle kapıyı kapattı Saffet
Taraftarlar da takımından etti nefret
Karakartal'ı da kendi evinde vurdular
Aşık Cengiz Ünal (F., 25 Nisan 1996).

Sahaya çıktılar tel tel döküldüler.
O şerefli formayı kirlettiler.
Bizi ele güne rezil ettiler.
Ah Fenerim seni ne hale getirdiler.
Bir anda gözlerim yaşla doldu.
İzledikçe bu ruhsuzları,
Hayallerim, umutlarım hepsi kayboldu.
İşte Fener'i; size sizin gibiler batırdı.
Bilmiyorsanız, yapmayın bu işi.
Lekelemeyin Fenerimin şanını, şerefini.
Şöyle bir bakın şanlı tarihimize.
Elbet siz de hak vereceksiniz bana.
Fanatik Fenerli Resul (F., 24 Temmuz 1997).

BEŞİKTAŞ

Bir başkadır senin sevgin
Erişilmez doruktadır tarihin
Şanslısın zaferle dolu tarihin
İlk sen gelirsin başkasını neyleyim
Kartalımın kalesinde Fevzin durur
Taraftarın Türkiye'nin gururudur
Atarsın golünü ha Oktay ha Ertuğrul
Şampiyonluk sana yalnız sana yakışır
Bekir Güner (F., 11 Ocak 1996).

SONUÇ

Bireylerin serbest zamanlarını yararlı biçimde değerlendirmeyi sağlayan, bireylerde sosyalleşme ve sosyal sorumluluk duygusunu geliştiren, liderlik, arkadaşlık, saygı, sevgi, hoşgörü, takdir etme ve edilme özellikleri kazandıran, sağlık açısından koruyucu tıbbi yardımcı olan, insanlar ve ülkeler arasındaki ilişkileri geliştiren ve kaynaştıran, iç ve dış turizmi canlandıran, kişilerin sosyal ve bireysel karakter gelişimleri üzerinde olumlu etkiler bırakan, toplumların bütünleşmesini sağlayan, toplumda huzursuzlukların azaltılmasını amaçlayan bir olgu olarak tanımladığımız spor, hem yazılı hem görsel basında sürekli karşımıza çıkmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi hem görsel hem yazılı basında spor, dil aracılığıyla dinleyicilerine, izleyicilerine ve okuyucularına aktarılmaktadır. Bu yüzden sporcuların, sporseverlerin ve spor basınının kullandığı dil, araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Bu düşünceden hareketle, Stad (1939-1958) ve Fanatik (1995-devam ediyor) gazetelerinde kullanılan dil farklı yönlerden (alıntı spor terimleri, alıntı spor terimlerinin imlasındaki değişiklikler, spor deyimleri ve kalıp ifadeler, alıntı spor terimlerine TDK'nın bulduğu karşılıklar, sporda savaş metaforu, spor alanındaki terim ve ifadeler kullanılarak oluşturulan şiirler) incelenmiş ve elde edilen sonuçlar paragraflar halinde verilmiştir.

S. ve F. gazetelerinden yapılan fişlemeler sonucunda Batıdan geçen spor terimlerinin sık kullanıldığı saptanmıştır. En çok spor terimi, Fransızcadan alınmıştır. Fransızcadan 115, İngilizceden 63, İtalyancadan 11 spor terimi olarak kullanılan kelime tespit edilmiştir. Bunlar, geçtiği cümlelerle birlikte verilmiştir. Arapça kökenli 34, Farsça kökenli 5 spor terimi tespit edilmiştir.

S. gazetesinde kullanılan Arapça kökenli müdafaa, müdafî, muhacim, idman, müsabaka, müsabık, tekaüt, mütekait, muhtelit gibi spor terimleri F. gazetesinde kullanılmamıştır. Bunların yerine Batıdan geçen defans, antrenman, bek, stoper, libero, maç gibi spor terimleri kullanılmıştır. Kullanım olarak Arapça kökenli spor terimlerinin sayısında azalma görülürken, özellikle Fransızca ve İngilizceden alınan spor terimlerinin sayısı artmıştır. F. gazetesinde bu artış tezin içerisinde verilen örneklerde açıkça görülmektedir.

S. gazetesinde kullanılan Batı kökenli dömifinal, dömivole, plonjon, asosyeşin (association), golkipir, haf, haftaym, şilt gibi spor terimleri F. gazetesinde kullanılmamıştır.

Türk Dilinin öz güzelliğini ortaya çıkarmak amacıyla kurulan Türk Dil Kurumu, terim konusunda çalışmalar yaparak birçok bilim dalına ait terim sözlükleri yayınlamıştır. 1960-1980 yılları arasında farklı alanlarda pek çok terim sözlüğü hazırlamıştır. Bunların içerisinde spor terimleri sözlükleri de vardır. Bu spor terimi sözlükleri hazırlanırken; her terim için Türkçe bir kelime bulmak, bulunan terim sözlüklerinin, türlü altkurullardan geçirerek hem dil bakımından hem de ilgili olduğu bilim dalı bakımından yanlışsız olmasına dikkat etmek, Türkçe karşılık bulunmadığı durumlarda, Batı dillerinden aktarılan terimlerde, bir birlik sağlamaya çalışmak, Batı dillerinden kelime alırken Yunanca ve Latince asıllarına gidilerek, bunları Türkçenin ses yapısına uydurmak ve daha önce Batı dillerinden Türkçeye girmiş ve yeni karşılık bulanamayan terimleri eskiden olduğu gibi bırakmak kriterleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Farklı yöntemler kullanarak alıntı spor terimlerine karşılık Türkçe spor terimleri önerilmiştir. Spor, evrensel bir yapı haline geldiği için tüm spor terimlerinin Türkçeleştirilmesi mümkün görünmemektedir. Önceden kullanılmış alıntı terimlerin dilde kullanım bulduktan sonra Türkçe bir kelimeyle karşılamak oldukça zordur ve zaman gerektirir. 1900'lü yıllardan sonra yazılan spor gazete ve dergilerinde alıntı spor terimlerini görülmektedir. İncelenen S. ve F. gazetelerinde kullanılan alıntı spor terimlerine karşılık olarak TDK tarafından önerilen Türkçe spor terimleri listelenmiştir. Ve bu listeden hareketle önerilerin kelimelerin bir kısmı dilimizde kullanım alanı bulmuş, sözlüğe girmiş, gazete, dergi ve makalelerde yer almış, günlük dilde çok kullanılan kelimeler arasına girmiştir. Orta nokta(santra), orta yuvarlak(santra), çift vuruş (endirekt) , serbest vuruş (frikik), yenilgi(mağlubiyet), dışa atmak (auta atmak), köşe vuruşu (kórner), köşe bayrağı, karşılaşma (müsabaka), oyun alanı (saha), oyun kurucu (haf), savunma (defans), eleme (eliminasyon), elemek (elimine etmek, ekarte etmek), masa tenisi (pinpon), mola(time-out), takım (ekip), yenen (galip), yenilen (mağlup), engelli koşu (manialı koşu), engelsiz koşu (maniasız koşu), top taşıma (step), adam adama savunma (man to man).

S. ve F. gazetelerinde yer alan alıntı spor terimlerinin imlası incelenmiş ve F. gazetesinde kullanılan alıntı spor terimlerinin yazımında birlik sağlandığı görülürken, S. gazetesinde kullanılan alıntı spor terimlerinin imlasında tutarsızlıklar görülmüştür. Aynı sayfa içerisinde aynı terimin bazen 4-5 farklı yazılış şekli mevcuttur. Özellikle antrenör, kulüp, ribaunt, raunt, ragbi, santrfor, faul, aut gibi Batıdan dilimize giren spor terimlerinin yazımında farklılıklar gözlenmiştir. Batıdan geçen alıntı spor

terimlerinin geçtiği dildeki gibi ya da Türkçe okunuşuyla yazıldığı saptanmıştır. S. gazetesinde kullanılan bazı alıntı terimlerin imlasının Türkçeye uydurulmaya çalışıldığı görülmektedir. Türkçe kelimenin sonunda b,c,d,g ünsüzleri bulunmadığı için “lig” kelimesi çoğu zaman “lık”, bazen de “liğ” şeklinde verildiği görülmüştür. Benzer şekilde Türkçede iki ünlü yan yana yer almaz kuralından hareketle “puan” yerine “puvan”, “aut” yerine “avut”, “faul” yerine “favul”, raunt yerine “ravunt” kullanıldığı belirgin şekilde görülmüştür.

S. ve F. gazetelerinde anlatılmak istenilenleri somutlaştırarak anlatmak, anlatımı ilgi çekici hale getirmek, anlatılan olaylara abartı katmak ve süslü bir üslup oluşturmak için sıklıkla deyim ve söz kalıplarına başvurulmuştur. Benzer şekilde sıradan bir anlatımı ortadan kaldırmak için mecazi ifadeler ve edebi sanatlarla sıklıkla kullanılmıştır. Özellikle F. gazetesinde deyimlerin ve kalıp ifadelerin daha fazla kullanıldığı saptanmıştır. Sporda kullanılan deyimleri, kalıp sözleri ve argo ifadeleri kapsayan kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Biz, burada sadece iki gazetede kullanılan deyim ve kalıp ifadeleri ortaya koyduk. Öneri olarak, daha fazla gazete ve dergi taranarak kapsamlı bir spor deyimleri ve spor argosu sözlüğü oluşturulabilir. Ayrıca 1910-1928 arası Osmanlı Türkçesiyle yazılan spor gazete ve dergileri günümüz Türkçesine aktarılarak ortaya çıkan dil malzemesi semantik ve morfolojik açılarından değerlendirilebilir.

S. ve F. gazetelerinde yer alan “savaş metaforu” örnekleri incelenmiştir. Her iki gazetede de savaş metaforlarının sıkça kullanıldığı görülmüştür. Özellikle günümüzde tiraj kaygısından dolayı F. gazetesinde (1995-devam ediyor) savaş metaforu daha sık yer almaktadır. Bomba gibi/füze gibi/ mermi gibi (şut), bombalamak, bombardıman, darbe, kapışma, hakimiyet, hasım, vurucu tim, imha timi, intikam, kral/imparator/gladyatör, kurtuluş savaşı, kuşatma, kuşatma, ölüm kalım maçı, ölümcül vuruş, saldırı, savaş/savaşçı, silah, taarruz gibi savaş çağrışımı yapan ifadelerin sıkça kullanıldığı saptanmıştır.

KAYNAKÇA

- Abdanlı, B., Çördük, Ü. (2009). Futbol Tarihi ve Sporda İlkler. İstanbul: Yeşil Elma Yayıncılık.
- Akar, A. (2010). Türkçe-Arapça Arasındaki Sözcük İlişkileri. Karadeniz-Black Sea-Çerno More. 8:9-16.
- Akkaya, C. (2009). Spor ve Medya: Medyanın Futbolu Kitle Kültürü Haline Getirmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksan, D. (1997). Köktürkçeden Bugüne, Türkçede Ödünçlemeler Üzerine Bir Sözcük İstatistiği Araştırması. Türk Dili. 313: 344-347.
- Aksan, D. (2010). Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2013). Türkçenin Gücü. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2015). Türkçenin Sözvarlığı. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1982). Dil Gerçeği. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1984). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktunç, H. (2000). Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Alpman, C. (1969). Cimnastik Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alpman, N. (1976). Atletizm Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arık, M. Bilal. (2004). Medya Çağında Futbol ve Televizyon Arasındaki Kaçınılmaz İlişki: Top Ekranda. İstanbul: Salyangoz.
- Atabeyoğlu, C. (1991). Türkiye’de Spor Yazarlığı’nın 100. Yılı (1891-1991). Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayınları, Hazırlık: A&B Kitapçılık ve Dağıtımçılık Ltd.Şti.
- Atalay, A. (1998). Spor Gazeteciliği. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Atalay, A. (2007). Osmanlı ve Genç Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Sporda Batılılaşma Hareketleri. Spor Yönetimi Bilgi Teknolojileri Dergisi. 2 (2):30-35.

- Atasoy, B. ve Öztürk Kuter, F. (2005). Küreselleşme ve Spor. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XVIII(1):11-22.
- Ayaktopu Terimleri Sözlüğü. (1974). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Balaban, A. (2017). Yabancı Kelimelere Karşılık Bulmada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Uluslararası Yaşayan Türkçe Bilgi Şöleni Bildirileri Vefatının 30. Yılında Prof.Dr. Faruk Kadri TİMURTAŞ Hatırasına İstanbul, 30 Mayıs-1 Haziran 2012. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Banarlı, N. S. (1977). Türkçenin Sırları. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı Yayınları.
- Banguoğlu, T. (1987). Dil Bahisleri. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı Yayınları.
- Banguoğlu, T. (2015). Türkçenin Grameri. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Batı Dilleri Sözcüklerine Karşılıklar Kılavuzu.(1972). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Bekensir, H. (1970). Çifteker Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bingölçe, F. (2005). Futbol Argosu Sözlüğü. Ankara: Alt-Üst Yayınları.
- Budak, M. (2004). Türkiye’de Spor Olgusunun Kitle İletişim Araçlarında Sunumu: Futbol, Fanatizm ve Milliyetçilik. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Caferoğlu, A. (1984). Türk Dili Tarihi. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Clauson, S. G. (1972). An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish. Oxford Universty Press.
- Çendek, C. ve Özbek, O. (2010). Ulusal Günlük Gazetelerde Sporun Yer Alışı. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 4 (1): 27-36.
- Çiçek, A. (2004). Türkçeye Giren Fransızca Kökenli Bazı Kelimeler Üzerine Bir İnceleme. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. 11(24):1-9.
- Çetin, C. (1999). Sporun Yaygınlaşması ve Değişimi Sürecinde Televizyonun Rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Demirci, Ü. Ö. (2011). Türk Dünyasında Latin Alfabesine Geçiş Süreci (Geçmişten Günümüze). Türk Yurdu Dergisi. 31(287):225-229).
- Deniz, S. (2006). Televizyonda Spor Programcılığının Ticarileşmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deny, J. (2013). Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları. (çev. Oytun Şahin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Deny,J. (2012). Türk Dil Bilgisi. (çev. Ali Ulvi Elöve/ günümüz Türkçesine uyarlayan Ahmet Benzer). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Develi, H. (2008). Dil Doktoru. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Develioğlu, F. (1959). Türk Argosu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dilperipur, A. (1995). Türkçe Farsça Ortak Kelimeler Sözlüğü. Ankara.
- Dinçoğlu, O. (2003). Türkçe’de Yabancı Terimler Sözlüğü. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Doerfer, G. Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen I-IV, Wiesbaden 1963-1975.
- Durmuş, O. (2004). Alıntı Kelimeler Bakımından Türkçe Sözlük. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi.
- Dursunoğlu, H. (2014). Türkiye Türkçesindeki Arapça Sözcüklerdeki Ses Olayları. Turkish Studies. 9(9):145-155.
- Eker, S. (2015). Çağdaş Türk Dili. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2015). Dilde Birlik. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Erdem, S. (1968). Uçantop, Alantopu ve Masatopu Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdoğan, C. (2008). Spor Terimleri Sözlüğü. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eren, H. (1991). Dilde Birlik, Yazıda Birlik. Dil ve Alfabe Üzerine Görüşler (3-10). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Ergin, M. (2000). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Erişkin, M. A. (2003). Yazılı Basında Türk Spor Gazeteciliği Tarihi (Cumhuriyet Dönemi). (Yüksek Lisans Tezi). Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erman, Y., Ulual, K. (2000). Beden Eğitimi ve Spor Terimleri Sözlüğü (İngilizce-Türkçe). Ankara: Hacettepe-TAŞ.
- Eroğlu, F. (1996). Davranış Bilimleri. İstanbul: Beta Yayınları.
- Ersoylu, H. (1994). Çağdaş Türkiye Türkçesinin Problemleri 5: Batı Kaynaklı Kelimeler (1). Türk Dili. 509: 375-384.
- Ersoylu, H. (2010). Türk Argosu Üzerinde İncelemeler. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Eyuboğlu, İ. Z. (2004). Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Fişek, K. (1985). Spor Basını ve Basında Spor. İstanbul: Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları.

- Genç, V. , Kepoğlu, A. ve Bulgurcuoğlu, A.N. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Bir Bibliyografya Denemesi (1923-1938). 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum. 4 (10): 165-180.
- Gerek, Z. , Ünveren, A. Ve Seyhan, S. (2015). Türkiyede Futbolla İlgili Yazılı Medyada Kullanılan Argo, Küfür ve Savaş Metaforlarının İncelenmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 44:190-197.
- Gökdayı, H. (2008). Dil Kullanımını Değerlendirmede Doğru ve Yanlış. Erdem Dergisi. 51:91-109.
- Grymkowska Mutlu, M. (2014). The Impact of Social Media On Sports Marketing Activities: Case of Sports Marketing In Turkey. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yeditepe University Graduate Institute of Social Sciences.
- Gülensoy, T. (2011). Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. Yaşayan Farsça ve Arapçadaki Türkçe Kelimeler Üzerine Notlar. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi. 21: 127-157.
- Gülsevin, G. (2006). Dil Kirliliği Sorunu. Türkçenin Çağdaş Sorunları (135-164). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gülsevin, G. (2011). Türk Dil Kurumunun Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü. Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi. 712: 299-308.
- Hameed, F. (1990). Türkçeye Geçmiş Batı Kökenli Kelimelerin İmlâsı Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Harmandalı, İ. (1974). Güreş Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hiçyılmaz, E. (1985). “Spor Dergiciliği”, Türkiye’de Dergiler Ansiklopediler (1849-1984). İstanbul: Gelişim Yayınları.
- İşırtman, N. (1968). Yumrukoyunu Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- İmer,K. (2001). Türkiye’de Dil Planlaması Türk Dil Devrimi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İmlâ Lûgati. (1928). İstanbul Devlet Matbaası (Dil Encümeni tarafından tertip edilmiştir).
- Johansen, L. (2014). Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler. (çev. Nurettin Demir). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Kalafat, Ş. (2014). Alan Dili Söz Varlığının Genel Dildeki İlişkileri Üzerine: Spor Terimleri Örneği. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 27: 317-329.
- Kaplan, M. (2004). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaağaç, G. (1997). Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler. *Türk Dili*. 552: 499-515.
- Karaağaç, G. (2004). *Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi*. 5.Lefke Edebiyat Buluşması. (29-30 Nisan 2004). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaağaç, G. (2008). *Türkçe Verintiler Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaağaç, G. (2015). *Türkçenin Alıntılar Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karahan, L. (2016). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kaya, A. Yalçın. (2000). Spor Basınının Kamusal Boyut ve İşlevleri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. (10):231-249.
- Kaya, A. Yalçın. (2001). *Türkiye’de Spor Basını Haber Dili: Futbol Haberlerinde Sözcük Seçimi Üzerine Bir İçerik Çözümlemesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, A. Yalçın. (2002). Spor Basınında Dil Kullanımı. *Selçuk İletişim*. 2(2):142-149.
- Köprülü, F. (1942). Yeni Fariside Türk Unsurları. *Türkiyat Mecmuası VII-VIII/1:1-16*.
- Kaymaz, Z. (1995). Fransızcadaki Türkçe Kelimeler Hakkındaki Notlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(2):1998-2005.
- Kazaz, M. (2007). *Televizyon Spor Haberlerinin Yapsal Çözümlemesi ve Dil Kullanımı*. (Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, Z. (1991). *Türk Dili ve Arap Alfabeti (11-20)*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1995). Batı Kaynaklı Kelimeler ve Dilimiz Üzerindeki Etkileri. *Türk Dili*. 524:843-858.
- Korkmaz, Z. (2007). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar III*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2008). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Korkmaz, Z. (2009). Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2011). Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Kalıplaşması Olayları. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2017). Türk Dili Üzerine Araştırmalar I-II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kuruluşundan Günümüze Türk Dil Kurumu (Nizamname, Tüzük, Yasa ve Yönetmelikler). (2007). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Levend, A. S. (1960). Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Magrelo, İ. (2011). Türkçede Batı Kökenli Yabancı Sözcükler. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 1(1): 7-10.
- Muallimoğlu, N. (2003). Türkçe Bilen Aranıyor. İstanbul: Muallimoğlu Yayınları.
- Ölmez, M. (1995). Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler I. Türk Dilleri Araştırmaları 5. 227-229.
- Ölmez, M. (1997). Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler II. Türk Dilleri Araştırmaları 7. 175-186.
- Öner, M. (1996). Türkçede Dille İlgili Alış Verişlerin ve Dil Hareketlerinin Tarihine Toplu Bakış. Türk Dili. 536:142-152.
- Özcan Gönülal, Y. (2012). Cumhuriyet Dönemi Dil Tartışmalarının Türk Dili Eğitimine Yansımaları. (Toplum Dil Bilimi Bakımından Bir İnceleme). (Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, E. (1969). Dil Devrimimiz. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özdemir, E. (1973). Terim Hazırlama Kılavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özkan, N. (1996). Yabancı Dillerin Türk Dili ve Kültürü Üzerindeki Etkileri. Türk Dili. 537: 257-264.
- Özleştirme Kılavuzu. (1978). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özsoy, S. (2003). Spor Gazeteciliğinin Bugünkü Durumu ve Mesleki Nitelikleri. (Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsoy, S. (2011). Spor Gazetelerinin Başlıklarında Militarist ve Şiddet İçerikli Metaforlar. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi. 1:88-114.

- Özsoy, S. (2011). Türkiye’de Bilişim Teknolojisi ile Değişen Spor Gazeteciliği. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 41: 81-102.
- Özsoy, S. (2013). Gazetelerin Spor Sayfalarında Dil Kullanımı. AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 14 (1): 295-307.
- Özsoy, S. (2014). Futbolun Sözel Hali: Televizyon Programları. Global Medial Journal:TR Edition. 5(9): 280-302.
- Özsoy, S. , Sadık, R. ve Boz, H. (2013). Spor Dalı Çeşitliliği Bakımından Türkiye’deki Spor Gazetelerinin Avrupa’daki Spor Gazeteleri ile Karşılaştırılması. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi. 1:133-149.
- Özsoy, S., Doğu, G. (2012). Spor Gazeteciliğinin Bugünkü Durumu ve Mesleki Nitelikleri. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 0 (25): 123-142.
- Pala, İ. (2000). İki Dirhem Bir Çekirdek. İstanbul: Babali Kültür Yayınları.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Saatçi, Ö. (2014). Futbol Deyimleri Sözlüğü. Ankara: Yazar Yayınları.
- Safa, P. (2016). Osmanlıca, Türkçe, Uydurmaca. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Sarı, M. (2014). Türkçenin Batı Dilleriyle İlişkisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Savaş, İ. (1993). Spor Sözlüğü Terimler ve Açıklamaları. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Savaş, İ. (1997). Spor Genel Kültürü. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Serikkyzy, G. (2013). Spor Gazeteleri Manşet ve Başlıklarının Şiddet Çağrıştıran Sunumu: Fotomaç ve Fanatik Gazeteleri Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sezgin, F. (2002). Türkçede Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu ve Yabancılaşma Sebepleri. Türkler. 18:80-101.
- Stachowski, S. (1998). Osmanlı Türkçesinde Yeni Farsça Alıntılar Sözlüğü: Wörterbuch der Neupersischen Lehnwörter im Osmanich-Türkischen. (Haz. Mehmet Ölmez). İstanbul: Simurg.
- Sunel, H. (1992). Çağdaş Türkçede Yabancı Dillerin Etkisi. Türk Dili. 485: 951-960.
- Şahan, H. , Akpınar, S. , Ulukan, M. Ve Akpınar, Ö. (2008). Spor-Medya İlişkilerinde İletişim Teknolojilerinin Rolü. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2(2):155-164.
- Şahin, H. (2006). Terimlerin Genel Dile Yansımalarına Dair Bazı Gözlemler. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 20:123-129.

- Şahin, H. (2006). Yabancı Kelimelere Türkçe Karşılıklar Bulma Sorunu. Türkçenin Çağdaş Sorunları (285-304). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şahin, H. M. (2004). Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar Sözlüğü. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şahin, H. M. (2005). Beden Eğitimi ve Spor Sözlüğü. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Şavkay, T. (2002). Dil Devrimi, İstanbul: Gelenek Yayınları.
- Şensoy, F. (2006). Medya ve İletişim Yolu ile Türkçeye Girmiş Yabancı Sözcükler. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şimşir, B. (2008). Türk Yazı Devrimi. Ankara: Türk Tarık Kurumu Yayınları.
- Şirin User, H.(2006). Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tekin, Ş. (2001). Eski Türkçede Toharca Unsurlar. İstikakçının Köşesi (247-261). İstanbul: Simurg Yayınları.
- Tekin, T. (1983). Türkçedeki En Eski Ödünç Sözler. Türk Dili. 384:529-529.
- Tietze, A., Lazard, G. (1967). Persian Loanwords in Anatolian Turkish. Oriens. 20:125-168.
- Timurtaş, F.K. (1980). Türkçemiz ve Uydurmacılık. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Tok, M. (1995). Spor Basınının Halkla İlişkiler Yönünden Kamuoyuna Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tulum, M. (1991). Alfabe ve Eski Alfabemiz Üzerine (23-28). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Turgut Şahin, E. (2009). Türk Dilindeki İngilizce Kelimeler. (Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turgut, E. (2009). Türk Dilindeki Fransızca Kelimeler. (Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu. (1990). Dil Tartışmalarında Gerçekler 1. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2011). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu Çalışmaları. (1969). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü Çalışma Grubu. (2015). Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uysal, H. (2013). Yabancı Terimleri Türkçeleştirmede Uygulanan Yöntem ve İlkeler (1932-1935). (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ülkü, V. (1991). Yabancı Kelimeler-Yerleşmiş Kelimeler ve Uluslar Arası Kelimeler. Türk Dili. 476: 81-87.

Ülkütaşır, M. Ş. (2009). Atatürk ve Harf Devrimi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ünsal, B. ve Ramazanoğlu, F. (2013). Spor Medyasının Toplum Üzerindeki Sosyolojik Etkisi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 2 (1): 36-46.

Yabancı Kelimelere Karşılıklar I. (1995). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yabancı Kelimelere Karşılıklar II. (1998). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu.(2008). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yaman, E. (2006). Türkiye Türkçesinde Güncel Yazım Sorunları. Türkçenin Çağdaş Sorunları (343-358). Ankara: Gazi Kitabevi.

Yayla, S. (1970). Kılıçoynun Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yengin, H. (1996). Medyanın Dili. İstanbul: Der Yayınları.

Yıldız-Ekin, M.T. (2005). Spor Basınında Futbol Anlatım Dili: Manşet ve Başlıklar. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XVIII(1): 93-106.

Yüce, N. (1998). Türkçenin Başka Dillerle Münasebeti. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi. 28: 639-650.

Zülfikar, H. (1988). Günümüzün Spor Terimlerine Bir Bakış. Türk Dili. 55(436): 207-211.

Zülfikar, H. (1991). Arap Harflerinden Yeni Türk Harflerine (29-39). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

Zülfikar, H. (2007). Türk Dil Kurumunca Batıdan Gelen Kelimelere Karşılıklar Arama Çalışmalarında Yapılan Uygulamalar. Türk Dili. 667:106-135.

Zülfikar, H. (2011). Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Zülfikar, H. (2015). Söz Varlığı, Yazım ve Anlatım Açısından Türkçedeki Gelişmeler. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TARANAN SPOR GAZETELERİ

1. Fanatik

2.Stad

Ekler 1: Stad Gazetesinde Yer Alan Şiir Örnekleri

Koşma

Maça yüz kuruş ver iktisada gel
Muslihin önünde imtihana gel
Allahım ne günler sen imdada gel
Berbat olsak ta bir olmasak ta bir.

Arif ki üstattır misali yoktur
Çalım bilmemenin günahı yoktur
Yapanların haddi hesabı yoktur
Üstat olsak ta bir olmasak ta bir.

Kalenin önünde, golden vaz geçtik
Şüt çekerken avutu görerek piştik
Gollerin üstüne soğuk su içtik
Berbat olsak ta bir olmasak ta bir.

Haydi hakemler imtihana geldi
Milli küme ile Haziran geldi
Ey dertli Özdemir bak sıran geldi
Hayat! olsak ta bir olmasak ta bir.

Müstensihi Özdemir Arun (S., 31 Mart 1941:11).

Sporların dili..

Güreş: Türklerin balçık ile sıvanmaz güneşiyim
Boks: İngiliz oyunuyum, futbolün kardeşiyim.
Yüzme: Dayanılmaz olmasam, sıcaktan uzun yaza.
Kayak: Sırt üstü yuvarlarım, hiç gelemem ben zora.
Basketbol: Deve ciğeri gibi ciğer ister basketbol.
Hokey: Sopalı bir oyunum amma kırmam bacak, kol.
Tenis: Beni oynuyorlarsa, ya asildir ya şıktır.
Voleybol: Hanım kızlarımızın hepsi bana âşıktır.
Vaterpolo: Balıkların futbolüyüm, fakat tekme yoktur hiç.

Ping-Pong: Bana derler tenisten masaya düşen bir piç.

Binicilik: Daima güldürürüm Türklerin ben yüzünü.

Yürüme: Beni sevenler sever, yolların hep düzünü.

Golf: Memleketimiz bilir yalnız pantolonunu.

Atçılık: Benden alır not diye Haluk San ⁷⁹her gün 10 u.

Kürek: Yarışmada en iyi yerdir daima dümen.

Yelken: Beni dört gözle bekler dalga geçmeyi seven.

Atletizm: Sporların anası atletizmdir ancak.

Futbol: Dikkat edin karışmam, kırarım kelle bacak!

Tevfik Ünsi (S., 21 Nisan 941:11).

Şiirle portreler: (1)

REFİK OSMAN TOP

Sahada görününce, ona şiir derlerdi

Hakikaten sporda bize, o zevki verdi.

Heyecanla taşardı, aruz mısraı gibi

Sağdan sola koşardı arap kırsığı gibi.

Azm ile şuuru beraber çalışırdı.

O, yıldırım şütle kaç direk, kaç ağ kırdı

Ayağına hükmeden tabiatı elleri kadar

Gol atmıştır belki saçının telleri kadar

Futbol gibi serttir, hiçe saçan kalbi

Neş'esinden fazladır ıstırapı elemi.

Gençlik anıyor onu, futbol kralı diye,

Budur ona maziden kalan büyük hediye. Burhanettin Ali (S., 12 Mayıs 941:4).

⁷⁹ 1911-1955 yılları arasında yaşayan Haluk San, 1931'de "Türkspor" dergisinde spor yazarı olarak gazeteciliğe başlamıştır. Spor basın tarihinin ilk döneminde yetişmiş önemli yazarlardan birisidir. Spor gazeteciliğinin bir meslek dalı haline gelmesi için uğraşmıştır.

Şiirle portreler: (2)

ÖMER BESİM

ON SENE EVVEL

Yeşil aya kayıtlı, beş vakit namazında,
Sahaya gönüllüdür o kışın da yazın da,
Bir solukta binlerce metreyi aşar durur,
Sayarlar: birinci tur, ikinci tur, onuncu tur...

Döner o, halâ döner, kanatlanmış gibidir.
İnadından olacak, rengi yanmış gibidir.
Hülâsa tam atletti, komple atletti Besim
Spor âleminde bu ismi hakketti Besim.
Boy ölçtü (Nurmi)lerle, bin koştu (Padok)la

Şiirle portreler: (3)

Nihad –Arslan-

Dillere destan oldu bir zaman onun adı,
Ellerle gönüller bir alkışladı Nihadı.
Tek başına sahayı sanki o, doldururdu.
Kulübü için şandı, iftihardı, gururdu.
Sporu sevenlerin gözbebeği, canıydı,
Erkek, kadın herkesin Nihad, heyecanıydı.
O, bir arslandı, sarı-kırmızının arslanı,
Damarlarında vardı tam bir sporcu kanı.
Top, ayağına bağlı gibi hiç ayrılmazdı.
Nihad, sahaya fazla, saha, Nihad'a azdı.

Bürhanettin Ali Moral (S., 26 Mayıs 941:4).

Şiirle portreler: (4)

Kelle – İbrahim

Spor için doğmuştur, denir Beykozlu Kelle;
Bu gayeyle yaşıyor, ölecek bu emelle.
Ne kadında gözü var, ne sevgiye müstait,
Söylemez ona düğün, dernek, eğlence, akit.
Aklında, fikrinde hep müsabaka, maç vardır.

Takımı kaybederse, tutamaz göz yaşını,
Ellerile yumruklar durur, (KELLE) başını.

Bir zamanlar futbolde, Kıral kadar mağrurdu,
Dakikalarca topa kellesiyle vururdu.
Sahada görününce, çoşardık, KELLE.. KELLE,
Hepimiz arkasından koşardık, KELLE..KELLE.

Bürhanettin Ali Moral (S., 2 Haziran 941:4).

Şiirle portreler: (5)

Zeki – Fenerbahçe

Nedense hafızam hep takılıyor eskiye.
Şimdi de hayalimde rastlıyorum Zeki'ye!..

Martı gibi süzülür, ceylan gibi koşardı.
Zeki için şüt, pas yok, Zeki için gol vardı;

Ne candan oynuyordu, ne yerinde vuruşlar,
O ne ani hamle, o ne yerinde duruşlar.

Top onun esiriydi ayrılamazdı ondan,
Hepimiz zevk duyardık bu enerjik oyundan.

Gönlünde taşır Zeki Fener'in formasını,
Sarı-Lâciverd'in bu tek ve eşsiz ası'nı.

Yıllarla alkışladık yaşı, bravo...diye,
Bilenler bilmeyene gösterdi o, o..dize.

Bürhanettin Ali Moral (S., 9 Haziran 941:4).

Şiirle portreler : (6)

Alâ – Fenerbahçe

Gözlerimin önünde koşuyor gibi.
Meşhur Fenerbahçenin can oyuncusu Alâ.

Fener deyince zaten iki ad akla gelir,
Buna da Zeki – Alâ kombinezonu denir.

Zıp zıp oynuyor gibi, hâkimdirler futbole
Top onlara geçince, her şüt çevrilir gole

Mekik gibidir, kayar o, bir baştan bir başa.
Gönüllerden yükselir sesler yaşı, yaşa.

Fener deyince mutlaka Alâ'yı anmalıyız
Bu düstura bir kere daha inanmalıyız

İtiraf etmeli ki onun yeri çok başka
Onun kadar sayısız gol atacak yok başka.

Bürhanettin Ali Moral (16 Haziran 1941:4).

Şiirle portreler : (6)

NEDİM

Aşılmaz bir set gibi kal'e önünde durur,
Kendine hâkim, emin, hatta biraz da mağrur.

Tam sporcu tipidir, sporcu doğmuş sanki,
Öyle candan arkadaş, hem öyle bir insan ki.

Sevince ortak, derde, ızdıraba ortaktır,
Aynaya benzer gönlü, bir su gibi berraktır.

Bir damat titizliği vardır kıyafetinde,
Hele bir toplantıda, spor ziyafetinde.

Doldururdu yerini bir prens gibi NEDİM,
Onunla bir sofrada kaç kere içtim, yedim.

Bence hem sporcudur, hem salon adamı.
İsterse bir nükteyle dağıtır bütün gamı,

Kalesinin önünde aslana benzer NEDİM,
Salonda gezer gibi sahada gezer NEDİM.

Bürhanettin Ali Moral (S., 23 Haziran 941:4).

Şiirle portreler : (7)

Mehmet Leblebi

Canlı denize benzer, bizim Leblebi Mehmet,
Bazen durulmuş cezir, bazen de kabarmış med,

Şimdi bek hattındadır, bir lâhza sonra forda,
Kaydedilmez bu sürat, siklon da anaforda,

İsmin müsemmasıdır, fakat yenmez yutulmaz,
Düdük çalıp fırlarsa kuş gibidir tutulmaz.

Rakibinin önünde çalımını dansa benzer,
Topu kapıp kaçışı bir reveransa benzer.

Hülâsa her onbirin tam yerinde biridir,
Onu sade ben değil, hep methetsek yeridir.

Bürhanettin Ali Moral (S., 14 Temmuz 941:9).

BUGÜN

Şimdi dostudur en fazla (Altınbaş)la, (Medok)la.
Su içmezken evvelce, dalağım şişer diye,
Su da katmıyor şimdi, Cini döker viskiye,
Sigara az geliyor, hafif geliyor püroya...
Şaraplı tütünlerle dayanıyor pipoya...
Sorsanız mazideki halini, dermanını...
Yüzünüze üflüyor piponun dumanını.

Bürhanettin Ali Moral (S., 19 Mayıs 941:9).

Ramazan Manileri ⁸⁰

Beşiktaşlı kara kaplan.
Kaleleri eder harman.
Karşısında terler döker.
Uçankale Cihat Arman

Fenerbahçe bir bek ister.
Futbol için yürek ister.
Faruk Adnan kızar ama
Osman bir gol yemek ister.

Büyüğünü listeden sil
Küçük Fikret dersler bob-stil!
Öyle güzel yutturur ki
Faruk Adnan olur fitil...

Mehmet Ali gitti gelmez,
Goller atar kale delmez..
Böyle kibar oyuncuyu
Kimse kalkıp yere çelmez..

Murat pek çok çalım yuttu,
Bereket ki Cihat tuttu.
Şeref vole şütler çekti
Herkes dedi “O ne şüttü!..

Davulumun ipi kaytan
Esat oldu yine kaptan..
Oyunlar çok tatsızlaştı
Vaz geçmeli artık toptan

Davulum vurun, toz çıkar,

⁸⁰ 8’li hece ölçüsüyle yazılmış bir mani örneği.

Vefalıdır Beykoz çıkar.
Eşfakımda bir çehre var ki
Bayılırsın, yüz poz çıkar.

ÜTÜ (1941)

İki Büyük Kulübümüze Bayram Tebriki

Bir bayram olsun ki bu kalblerimiz şâd olsun!
Seneler geçse bile, yine her gün yâd olsun...

Bütün sene seyrettik, tekme sille ve küfür,
Bu oyun giderayak ağzımıza tâd olsun...

Biriniz bir taraftan, biriniz öte yandan
Öyle maç çıkarın ki cümleye inâd olsun...

Senelerden beridir, şöhret geldi üst üste,
Adınız zaferle bir manada âd olsun...
Atsın Reha şutunu, ama çok güzel olsun,
Kurtaran ister Cihad, isterse Murâd olsun...

Aranan oyun ile terbiyedir terbiye,
Aldırmam hattâ oyun, isterse berbâd olsun...

Yazık değil paraya, ama böyle olursa...
İster misiniz hakem bunda da cellâd olsun?..

Hayır, hayır...İsteriz, tekaüdler gençleşsin,
Atletlerin hepsinde birer çift kanad olsun...

Voleleri oturtan çıkar ise ortaya...
Necdet! Cihat! bırakın...Kaleler küşâd olsun...

Söylemek istemezdi, amma kalem durmadı,
Zaman geçti ama...Herçi bâd-âbâd olsun...

Ey klübler, burada, ÜTÜ'nün ağzı ile
Sizleri tebrik eden, sizlerin Stâd olsun...

ÜTÜ (S., 9 Haziran 1947:20).

Olempiyatlara Giderken

Olimpiyad dediler, çağrılıverdik toptan,
Seçtik takımımızı; idareciler kaptan
Ve oyuncu diyerek bir liste çıktı bize.
Gazeteler yazdılar, kızıldı hepimize.
Tetkik tahkik efendim anlayamadı kimse,
Meğer tensikat varmış, derken her ne halise
İdareci azaldı, oyuncu hazırlandı,
Çalışmak ister diye, bunlar kampa alındı.
Bize kaldı düşünmek, nolacak acap işler?!
Hayra alâmet değil gibi gelir gidişler!
Derken bir müddet sonra yayınlandı bir haber,
Futbolcular denildi: kampta laklâk geçmişler!
Hazırlık kampı değil yüzme yeri orası!
Çok kötü olur sonra bu yaranın acısı.
Derlenip toplanalım ak çıkalım bu işten,
Gelelim kendimize dönelim bu gidişten;
O günlerde ansızın bir Frenk takımı geldi.
Hepimize zahmetsiz, güzel birer ders verdi.
Tutuştı etekler hep, ne yapacağız diye!?!...
Çalışmalıyız ama hareket geldi çattı.
İşte bu kötü günde hüznümüz boyna arttı...
Ve çocuklar böylece yola çıkıp gittiler.
Bu işler karşısında ne der geridekiler,
İnşallah yüzümüzü ak çıkarır çocuklar,
Şöyle böyledir ama, bir hayli de ümit var!...

Yüksel DÜMER (26 Temmuz 1948:7).

Zafer İsteği

(14 ncü Olimpiyatlarda memleketimizi temsil edecek gençlerimize)
Gidişin açık olsun er oğlu erler
Olimpiyad yolunda gördüğün o beldeler.

Bucaksız semada gezdiğin o yerler
Sana gıptayla bakar dereler ve tepeler

Sevgili bayrağın canındır can!
Bağlıdır ona damarlarındaki kan
Gittiğin yerde onu daima an
Vediadır lâbisi Ay-Yıldızlı forman

Olimpiyad meşalesi sönmesin yansın bu an
Bayrağının lâyıkı dalgalanmaktır her an
İman et savaşta muzaffersin an be an
Dönüşün şen olsun hayranındır bu vatan

Basri ASLITÜRK (S., 2 Ağustos 1948:3).

Hamlede birleşir, öpüşür teknik, estetik
Kan dökmeden de bayrak olan ey Celâl Atık!
Tarih eğilmiş, ismine hayran olur bakar,
Fethin sivil silâhı olan ey Nasuh Akar!
Mersinli Ahmet, ey kolu bambaşka bir kanat,
Bir kahramansın ölmeden, öldürmeden fakat!
Ayyıldız istemez senin alnın Yaşar Doğu
Besbelli istemez senin alnın Yaşar Doğu
Besbelli çünkü cedlerinin kimler olduğu!
Haykır Gazanfer, asrına: << Ben başka bir erim,
Irkiyle on asırlık olan bir gazanferim!>>
Geçmiş de olsa şimdi müebbedlerin tayı,
Şehnameler unutmayacak Mehmet Oktav'ı!

-Son Postadan Mithat Cemal Kuntay ⁸¹(S., 23 Ağustos 1948:1).

⁸¹ Yazdığı vatanseverlik şiirleriyle Türk Edebiyatının en tanınmış hamaset şairlerinden biri olarak bilinen M.Cemal Kuntay'ın Stad Gazetesi'nde sporcularla ilgili yer alan şiiri.

Nedret oşan⁸²anısına

On dokuz baharında solup gittin bülbül gibi.
Dünyaya veda edip uçtun bir bülbül gibi;
Ölümle yaktın sen arkanda kaç yüreği!
Üstüne toprak örttü, ah! o mezar küreği!

Hastalık müddetince dinmedi ıztırabın
Sen ufuklarındasın, bitmeyen bir serab'ın;
Yatağında günlerce eriyerek çok soldun,
Kendi son arzun ile Aşîyan'a defnoldun.

Daha gençtin, güzeldin, ismin gibi oşar'dın.
Atletizm pistinde hiç yılmadan koşardın;
Nedret!...Sen bizler için mukaddes bir ölüsün
Kara toprakta değil, kalblerde gömülüsün...

Fûsun BAYSAL (S., 25 Aralık 1948:8).

Fanatik Gazetesinde Yer Alan Şiir Örnekleri

Kanarya'm

Bu türkü senin şerefine KANARYA'm
O golleri bir daha at, gene at.
Rakiplerin keder aldı, gam aldı.
Futbolunla hep göğsümüz kabardı.
Kupayı tutan eline kurban.
Camiana kurban KANARYA'm.
Biz de Fener'immin maçına geldik.
Kükrüyor KANARYA'm sesine geldik.
Geldik KANARYA'm
Forvetinin affı yoktur KANARYA'm.
Orta sahan pres yapar, pas atar.

⁸² Nedret oşan, Kadıköy Kız Lisesinden yetişmiş, Fenerbahçenin önemli sporcularından birisidir. Atletizmdeki başarılarıyla bilinen sporcunun, voleybol, uzun atlama ve güllede de başarıları bulunmaktadır. Genç yaşta yakalandığı hastalıktan dolayı vefat etmesi üzerine arkadaşı Fûsun Baysal tarafından bu şiir kaleme alınmıştır.

Defansına elik duvardan.
Kaleci Engin, sanki bir kaplan.
SARI-LACİVERT rengine kurban.
TARAFTARINA kurban KANARYA'm
Biz de FENER'imın maçına geldil.
Kükrüyor KANARYA'm sesine geldik.
Geldik KANARYA'm.

Volkan KÖROĞLU, Hakan KÖROĞLU, Salih ERGÜN, Tarkan
KÖROĞLU (F., 24 Kasım 1995).

En Büyük Trabzon

Kanıımı akıtsam, Bordo-Mavi akacak
Duydum canım, Trabzon'um Kadıköy'e çıkacak
Fenerbahçe Stadı yarıya Trabzonlu dolacak
Büyük Başkan Ali Şen sahasında solacak
Trabzon'un heykeli Boğa heykelinin yerini alacak

Afetmez Fanatik Taşkın (F., 29 Kasım 1995).

OLMAZ MI?

Göreceksin Ali Şen, ak ile karayı ve verdiğın milyarlarca parayı
Şampiyonluk için şart mı Brezilya sambası
Türkiye'de Trabzon horonu olmaz mı?
Ne Brezilya, ne İngiliz, ne Alman
Sen mi milletvekili olacaksın Alp Yaman?
Şampiyonluk için şart mı Avrupalı olman?
Anadolu çocuğı Şenol Güneş olmaz mı?
Ne UChe ne Saunders ne de Hakan
Ne Atkinson ne Kuntz ne de K. Orhan
Bütün yürekleriyle şampiyonluğa koşan
Hami, Ogün, Apo olmaz mı?
Attığı gollerle ağıları deviren
Trabzonspor'a hep çok şey veren
Yağmurda, karda ve de çamurda
Milyonlarca taraftarıyla şampiyon
Trabzonspor'un olmaz mı?

Lazoğlu (F., 6 Aralık 1995).

ŞAMPİYONLUK YAKIŞIR

İki hafta kaldı, şurda Fenerbahçe maçına,
Neler gelecek neler şu Rüştü'nün başına
Sahada ders verimiz Fener kanaryasına
Bakmaz Trabzon Fener'in gözyaşına

Ali Şen ayıp yaptı Trabzon taraftarına
Üç bin kişi ayırdı Kadıköy Stadı'na
Taraftar oynamıyor takımın oyununu
Fazla zaman kalmadı görürsünüz bozgunu

Birkaç laf söyleyeyim Trabzon taraftarına
Güzel şeyler yapalım centilmenlik adına
Siz de "FANATİK" alın doyulmuyor tadına
Şampiyonluk yakışır Trabzon'un evladına

Manisa Soma'dan Ekşioğlu Ticaret Kemal Ekşi (30 Kasım 1995).

Beşiktaşına

oyna Kartalım oyna
Mehmet'im en büyük bomba
Ne Uche ne Ogün ne Bülent
Karşı koyamaz sana

Kartalsın Kartal
Nam sende şöhret sende
Neymiş Cimbom'u
Hele Fenerbahçe
Trabzon beş yüz metre geride

Canımızdan fazla severiz seni
Rıza'yla yüzeriz derileri
Ertuğrul ile kırarız kaleleri
Metin'le deleriz fileleri
Mehmet ile durduramazlar seni

Bu sene şampiyonluğunu yazacaksın
Bunu cümle alem böyle bilsin
Heveslenmesin küçükler
Şampiyon Kartalım
En büyük sensin.

Savaş Kore (F., Aralık 1995).

Sararken alnımı şampiyonluğun tacı
Gönülden silindi neşeyle acı
Kalbe sende buldum ilacı
Bende seninleyim işte Kara Kartal
Geçmişe sed çektim karanlığı deldim
Sevgini içten duydum arşa yükseldim
Kalpten temizlendim huzura geldim
Bende seninleyim işte Kara Kartal

Fanatiklerin Fanatığı Fırıncı (F., 29 Aralık 1995).

BEŞİKTAŞIM

KartallAr yüksek uçar
Bir daha göster büyüklüğünü
Bilirim aydınlık günler yakın
Seninleyiz Beşiktaş'ım
Şampiyonluk bize yakışır
Ellere kaptırma sakın
Çatlasın çekemeyenler
Geliyor şampiyon Kartal'ım
Seninleyiz Beşiktaş'ım

Serpil Barın (F., 8 Ocak 1996)

Siyahını seveyim, beyazını seveyim
Bir şey istemem, senle güleyim
Yükseklere alışıksın, zirvede göreyim
Sen Kartal'sın, liglerin Kara Kartal'ı
Gençlik aşısı tohum tuttu

Sanmayın Kartal ligleri unuttu
Yıllardır zirvede Kartal uçu
Sen Kartal'sın liglerin Kara Kartal'ı

Mustafa Akkan (F., 9 Ocak 1996).

İnönü mezarım olsa
Siyah saçlarım
Beyaz tellerle dolsa
Gam yemem gençliğim
Tribünlerde solsa
Eğer mezara götüren beni
Kartal aşkıysa
Ölüme razıyım
İnönü mezarım olsa

Fanatik Baba Tehlikeli Tuğrul (F., 9 Ocak 1996).

BEŞİKTAŞ

Bir başkadır senin sevgin
Erişilmez doruktadır tarihin
Şanslısın zaferle dolu tarihin
İlk sen gelirsin başkasını neyleyim
Kartalımın kalesinde Fevzin durur
Taraftarın Türkiye'nin gururudur
Atarsın golünü ha Oktay ha Ertuğrul
Şampiyonluk sana yalnız sana yakışır

Bekir Güner (F., 11 Ocak 1996).

Trabzonspor

Ta ki ezelden beri
Rahmet okutursun rakibine Allah nasip ederse
Bu sezon şampiyon sensin
Zulmedecekler peşinden
Onca büyük takımlar

Neye yarar onların ahı
Sensin bu sene şampiyon
Peşinden şampiyon bakacak

Onlarca büyük takımlar

Rahmetler olsun geride kalanlara

Ali Öztürk/ İçmeler-Tuzla (F., 13 Ocak 1996).

Bükülmaz Kartal'ın Pençesi

Bükülmez Kartalın pençesi

Şampiyonluktur gerçek yolu

Ansızın Şifo atar golü

Recep defansın sağ kolu

Sergen sağ gösterip sol atıyor

Fridel yerlerde yatıyor

Alabalık mı Kefal mi tutuyor

Şu Amerikalı kaleci

Nur Suni Deri Çalışanları (F., 17 Ocak 1996).

Sayın Ali Şen'e

Atmaktır senin işin

Lanet olsun sana

İnan sen de buna

Şampiyon olamazsın

Ey 25 milyon taraftarlı Kanarya

Nedir senin bu halin yazık sana

Üzeyir Çoşkun (F., 17 Ocak 1996).

Basketbola Aşığım

Herkes basketbolu sevsin

Efes'i, Galatasaray'ı, Fener'i, Ülker'i desteklesin

Salonlar tıklım tıklım dolsun

İnsanlar çoşsun haykırınsın

Türk Basketbolu'nu Avrupa Amerika görsün

İstiyorum ki herkes basketbolu sevsin

Aysun Odabaşıoğlu (F., 19 Ocak 1996).

Şampiyonluğa ulaşacağız.

Amacımıza engel koysalar bile.

Maalesef başaramayacaklar.

Pisliklerine kendileri batacaklar.

İnaçla ve azimle.

Yolumuza devam edeceğiz.

Onyedisinde ezip geçeceğiz.

Neşeyle sevineceğiz.

Altıntepsili Fanatik Ender Tekcan Fenerbahçe taraftarı (F., 1 Mart 1996).

KARAKARTAL'IM

Sınırsız bir tutku

Onsuz ölüme giden bir yol bu

Ne zaman dineceği belli olmayan bir fırtına

Sonsuza kadar sürecektir olan bir sevgi bu

Unutulmayacak bir şarkıdır o zamanla yarışan

Asla yorulmadan, yılmadan savaşan

Karakartaldır o

Anlatılamayacak, yazılamayacak kadar asil

Derin coşkuların temelidir o

Artık şanlı Kartal havalandı yüksek sona

Rastgele sevmedik biz Karakartal'ı

Sevdik çünkü o

Emekleriyle çalışarak bugünlere geldi

Ne de olsa parayla hallederiz demedi

İyi ve dürüst evlatlarıyla şerefli şampiyonluklar kazandı

Ne de güzel oluyordu tertemiz bir kupa

Lekeli değildi, başkalarının ki gibi

En güzeli ise iyi günde kötü günde deyip

Yanında her zaman onu destekleyen

İçinde gencinden yaşlısına onu hiç yalnız bırakmayan

Zarif Kartal'ın mükemmel taraftarı

Kartal'ın büyüklüğünü kabul etmeyenler

Artık anlasın Beşiktaş'ın asilliğini

Taraftarı en fedekar ve oşkulu olan tarafı seçin

Artuk dünyada hiçbir şeye değişmem

Lekesiz bir şampiyonluk her şeye değer

Muhteşem bir tutkusun sen Karakartalım

Başak (F., 2 Mart 1996).

Fener sahada, eller havada

Boli, Oğuz, Tayfun hepsi oyunda

Taraftar sizinle gurur duyuyor

şampiyon dahi olmasanız da

Atkinson gol attı, stad ayakta

Aykut, Bülent, Erol yarı sahada

Taraftar sizinle gurur gurur duyuyor

şampiyon dahi olmasanız da

Perreira g verdi taktikler verdi

oukların hepsi birden güçlendi

Rüştü, İlker, Serkan ilaç gibi geldi

İşte size Fener, şampiyon Fener.

Kumkapı'dan Mine Akdeniz (F., 6 Mart 1996).

Yenilsen de yensen de

Taraftarın senle gurur duyuyor

Abdullah'ı Hami'si

Rakipleri yere seriyor

Bu sene şampiyonluk hakkın

Kupa hiçbir zaman olamaz

Ne Fener'in, ne Kartal'ın

şampiyon fanatikler

İsmail alışkan (F., 7 Mart 1996).

En büyüksün Trabzon

Bir fırtına esiyor

Doğu Karadeniz'den

Eski Trabzonspor

Doğuyor sanki yeniden

Kükredi Karadeniz
Yelkenler oldu fora
Kimin gücü yetecek
Bu Trabzonspor'a

Yetkin Yıldırım (F., 15 Mart 1996).

Başka Yolu Yok!

Herşey senin uğruna.
Ölmek de boyun borcum.
Şampiyon olacaksın.
Başka yolu yok bunun.
Ne hamsin, ne Aslanım.
Ne de uçmaz Kartalım.
Şampiyon olacaksın.
Başka yolu yok bunun.
Ali Şen başkan,
Fenerbahçem şampiyon.
İnlesin tüm Türkiye.
Sen verdin bu sözü, tutacaksın.
Başka yolu yok bunun.

Naci Serkan/ Kırıkkale (F., 21 Mart 1996).

Tarifede Kayseri

Trabzon taraftarı takımını satmaz
Bazı taraftarlar gibi çamura yatmaz
Şike ile asla maç satmaz
Selam olsun sana büyük Trabzon

Ali Şen gibi teşvik primi vermez
Dolduruşlara asla gelemes
Bize laf atanın yüzü de gülmez
Selam olsun sana büyük Trabzon

İşte Trabzonum şahlandı yine
Haydi taraftarım şimdi elele
Bu hafta gidiyoruz Kayseri'ye

Selam olsun sana büyük Trabzon

Deliceden AS 53 Lazoğlu ve İlman

Şampiyonluktur hedefimiz

Sarı-lacivert rengimiz.

Şampiyonluktur hedefimiz.

Futbol deyince akla.

Biz geliriz hep biz.

Rakibimiz yoktur ligde.

Lig bizim için eğlence.

Ara sıra stres atarız.

Cim-bom Kartal gibileriyle.

Avrupa'dır bizim ayarımız,

Avrupa'ya sığmayız taşarız.

Porto Milan farketmez.

Onlarla biz ter atarız.

Ali Şeker/Gümüşpala (F., 30 Mart 1996).

Şampiyon olacağız.

Kupayı biz alacağız.

Boliç, Atkinson, Oğuz'la,

Galatasaray'ı susturacağız.

Şampiyonlar liginde oynayacağız.

Türkiye'yi sevince boğacağız.

Högh, Uche, İlker'le,

Geleni durduracağız. Fanatik İdil Yaşar (F., 5 Nisan 1996).

Trabzonspor Şampiyon

Trabzon çıkar sahaya

Başlar golleri atmaya

Rakipler şaşırır kalır

Fırtınam koşar şampiyonluğa

Bu sene sensin şampiyon

Ne Fener, ne de Cim-Bom

Kim derse desin
En büyük şanlı Trabzon
Ben koyu bir fanatığım
Trabzon'un hastasıyım
Takım atınca golleri
Duramam yerimde çoşarım
Ben hastasıyım Trabzon'un

Hulusi Seyir (F., 10 Nisan 1996).

Değil bir altı sene.
Asırlar geçse bile.
Yaşarız hep Fener
Sevgini kalbimizde
.
Biz çekmeye razıyız..
Bütün cezalarını.
Sen yeter ki şampiyon ol.
Al bizim canımızı.

İsmail Yılmaz (F., 11 Nisan 1996).

Kartal, kartal gibi havaya kalkar
Ansızın pençesini vurup, yıkar
Rakip takım şaşırıp bakar
Aslında bu harbi Karakartal

Kimse heveslenmesin şampiyon biziz
A'dan Z'ye herkesi yeneriz
Rıza, Sergen, Alpay, Mehmet,
Torpillerimiz hazır millet
Artık rakip takım tanımaz Lazım değil bize hakem, makem.

Kapalı'dan Aşırı Fanatik Recai

Acılar, sancılar içinde birileri
Kıvranıp, çırpınıyor ölüleri, dirileri.
Terbiyesizce, utanmazlıkla
Adice küfürler, antibiyotikleri.

Doktorlar, bu hastalara söyledi.
Maalesef bu hastalık, kalır ebedi.
Çare yok; bir kere alışmış bu Kanarya.
Senelerdir yem diye Kartal ve Aslan yedi.

Fenerli Fanatik (F., 14 Nisan 1996).

Es fırtınam

Trabzonspor'dur bunu bilen
Yoktur başka ustası
Var mı Türkiye'de
Bizden daha büyük başkası
Ey Beşiktaş, Cim-Bom, Fener
Trabzon'un sizi hep yener.

Trabzonspor'dur adı Karadeniz fırtınası
Var mı top oynayanın
Bizden daha büyük ustası

En Fanatik taraftar Kerem Yüksek /Giresun (F., 19 Nisan 1996).

Yaralı Kartal

Yeşil siyahtır Marmara'nın mermer taşı
İnönü Stadı'nda bitirdiler Beşiktaş'ı
Hayale kaldı şampiyonluk işi
Karakartalın kanadını kırdılar

Kocaeli Donrowski ile kurdu mevzi
Şaşıırıp kaldı kalesinde garip Fevzi
Faruk, Moshoeu ile geçtiler bizi
Karakartalın kanadını kırdılar

Kartal'ı sahasında vurdular yerden yere
Zırhlı birlik gibi top attılar filelere
Üç golde nasip oldu kaleci Alper'e
Karakartalın kanadını kırdılar

Kocaeli'nde vardı yüksek tansiyon, neşe
Kükredi Kartal karşısında kara Moshoeu
Tarihinde Kartal ilk kez çarpıldı beşe
Karakartalın kanadını kırdılar

Karakartal'a da sıkıtlar beşli martini
Mezar oldu Kartal'a kendi ini
Kocaeli çoşturdu Marmara Denizini
Karakartal'ı da kendi evinde vurdular

Kartal da yalvarır beni affet
Son gollerle kapıyı kapattı Saffet
Taraftarlar da takımından etti nefret
Karakartal'ı da kendi evinde vurdular

Aşık Cengiz Ünal (F., 25 Nisan 1996).

GARİP FENER

Ey gidi deli Fener
Öyle mi kalacaktın
Yen diyorum Beşiği
Lazı mı yenecektin

Gol yağıyor yağıyor
Fener'in kalesine
Felek düşürdü seni
Trabzon kalesine

Kenan Bektaş (F., 27 Nisan 1996).

Ayva çiçek açtı yine yaz geldi.
Ulubatlı Souness bayrağı dikti
20.000 Fenerli'yi madara etti
Helal olsun sana aslan Cim Bom Bom
Kadıköy'ün fatihi büyük Cim Bom Bom

Sütlüceli Fanatik Barış Arslan (F., 27 Nisan 1996).

ŞAMPİYON TRABZON

İstanbulspor'u dağıttık

Sıra geldi Fener'e

Atacağımız goller

Hediyedir Ali Şen'e

En büyük Trabzonspor

Bunu artık anlayın

Şampiyon olunca

Dünya yıkıldı sanmayın

Mehmet Faik (F., 29 Nisan 1996).

Bugün bizim maçımız var

Duysun bütün taraftarlar

Bizim Beşiktaş yeniyor

Bizim Kartallar yeniyor

Gitsin bütün taraftarlar

Fevzi, Ali, Rıza, Recep, Alpay

Metin, Mustafa, Mehmet, Johnsen

Sergen, Gökhan, Mutlu, Oktay, Ertuğrul

Hep beraber gidin bizim sahaya

Aysun Aydoğan (F., 31 Mart 1996).

Sevincimiz hep kursakta kaldı

Birçok maçları rakipler aldı

Senin ise Fener tek şansın kaldı

Şampiyon ol da sevindir bizi

Malımız, canımız helaldir sana

Yönetime bakma toparlansana

Aykut neredesin goller atsana

Yeter artık Fener sevindir bizi

Koyu Fenerbahçeli Mahsun Geçer/ Mardin (F., 1 Mayıs 1996).

Fenerbahçem gönlümüzdesin.
En güzel şiirler,
Nağmeler senin için,
Renklerinle bizi aydınlatan,
Benimsin, bizimsin, hepimizin.
Anlı şanlı tarihin unutulmaz
Hepimşz seni;
Çok hem de çok seviyoruz.
Ebediyete kadar seninleyiz yanındayız.

Fanatik Fenerli B. B (F., 2 Mayıs 1996).

Sarı lacivert rengimizsin.
Cumhuriyet takımısın.
Sarı-Lacivert rengimizsin.
Atamızın takımısın.
Sarı-Lacivert rengimizsin.
Halkımızın gözbebeğisin.
Herkesin gönlündesin.

Ferah (F., 10 Mayıs 1996).

Yağmurda, karda, çamurda
Deplasmanda, İstanbul'da
Erkeğiyle, kadınıyla
Seviyoruz işte var mı diyeceğin

Kartalımdan büyük yoktur
Taraftarıyla Türkiye'nin gururudur
Alışmışım artık sana
Seviyorum işte var mı diyeceğin

Sen şampiyon olmasan da
Kupaları almasan da
Cim Bom'u, Fener', yenmesen de
Seviyoruz işte var mı diyeceğin

Genç Beşiktaşlılar Ahmet, Faruk, Serdar (F., 10 Mayıs 1996).

Traabzonspor'um

İçimdeki Trabzon aşkı bambaşka,
Leke sürdürmem inanın bu aşka,
Gönlümde senin sevginden başka,
Hiçbir sevgi olamaz Trabzon'um

Sen şampiyon olmasan da
Kupaları almasan da
Fileleri yırtmasan da
Seviyorum işte var mı diyeceğin?

Trabzonlu Hatice (F., 10 Mayıs 1996).

Sarı-Lacivert rengimiz.
Şampiyonluktur hedefimiz.
Kimseyle yok alıp vereceğimiz.
Biz Fenerbahçeliyiz.
Ayrım yapmayız hiçbir zaman.
Dostumuzdur tüm takımlar.
Barış, dostluk, kardeşliktir spor.
Gelin bu düşmanlığa son verelim.
Tüm karamalara, çirkin tezgahlara.
Gelin son verelim centilmence.
Sadece takımlarımızı destekleyelim.
Gelin kardeş olalım.

Öz fanatikli Tekin (F., 16 Mayıs 1996).

Beşiktaşına sevgilerle

Bu gönlümü yerden yere
Vurma Kartal ne olursun
Gol atmayıp gol yemeyi
Sevme Kartal ne olursun
Sevgin nefes sevgin candır
Sevgin bana heyecandır
Kalbim ince bir fidandır
Kırma Kartal ne olursun

B. Ali Atar/ Kuşadası (F., 16 Mayıs 1996).

CANIM TRABZON'UM

Büyük Türkiye'nin şirin bir kenti
Geleni gideni burada yendi
Çok haksızlıklara burada boyun eğdi
Adı güzel, kendi güzel canım Trabzon
M. Ali Yılmaz ile Faruk Özak'ıyla
Şanlı Trabzon

Arkanda milyonlarca taraftarın var
Hayatta solmayan tek Güneş'in var
Mavi Mavi Trabzon, Bordo-Mavi
Canım Trabzon
Hamisi'yle, Şotası'yla şanlı Trabzon (F., 17 Mayıs 1996).

Bir sarı, bir lacivert.
Renklerde Fenerbahçe.
Batısından, doğusundan
Dillerde Fenerbahçe.

Taraftar bayram yaptı.
Şarkıların çınlattı.
Rakipler havlu attı.
Ringlerde Fenerbahçe.

Kale gibi kaleci
Oğuz, Aykut, Boliç,i.
Herbiri birer inci.
Gollerde Fenerbahçe.

Şampiyonluk bize hazdı
Trabzon buna çok kızdı
Dağ-taş adını yazdı
Yollarda Fenerbahçe

Doksanbeş-doksanaltı
Goller oldu penaltı
Başarın bayraklaştı
Gönderde Fenerbahçe

Başkanımız Ali Şen
Tükenmesin bu neşen
Seninle devleşen

ŞAMPIYON FENERBAHÇE Abdullah Altınok (F., 6 Haziran 1996).

Şampiyon BEŞİKTAŞ

Beşiktaş'a bu taraftarın canı feda
Ezildik koca bir sezonda aldık hava
Şampiyonluk yakışır ancak Kartalıma
İsmimiz anılmalı şerefle ve şanla
Kara'yla yeni sezonda başarılarla
Tarihimizde yeni bir sayfa açmaya
Arkanızda destek taraftar canla başla
Şampiyonluk hedef olmalıdır daima

Fikret Tuncay (F., 7 Haziran 1996).

Kalben inanmıştık biz, şampiyonluğa bu sene.
Ali Şen başkan olursa, Fener şampiyon diye.
Ne yazık ki, 6 yıldır hasrettik sevinmeye.
Artık üzölmek yok, kavuştuk özlenen Fener'e.
Rakiplerini yine yine aldık liderliği ele.
Yemin etti camia, hedef şampiyonluk diye.
Azimle hedefe ulaştık, kutlu olsun bize.
Mutluyuz, geziyoruz göğsümüzü gere gere.

Fikret Tuncay (F., 10 Haziran 1996).

Aslan Cim Bom Bom

Galata'da bir atom Aslan yürekli Cim Bom
Layıksın şampiyonluğa az kaldı aydınlığa
Tayfun olup dağıtacaksın, Avrupa'yı kasıp kavuracaksın
Sahaların yıldızı Avrupa'nın Ay-Yıldızı
Renkleri Sarı-Kırmızı Ali Sami Yen'de yıkacağız, yengeç gibi rakiplerimizi

Anlatamam sevgimi Cim Bom söküp atamam yerinden
Limon gibi sıktın Fener'i Ali Şen'in kalmadı hüneri
Ne yapsın Lazoroni gibi dilberi

M.Mahsun AKINCI (F., 18 Haziran 1996).

Fırtına gibi eser, çıkınca sahaya.
Ezilir rakipleri onun karşısında.
En büyüksün sen Kanaryam.
Rüştü'süyle, högh'üyle, Boliç'iyle.
Bir başkasın sen Kanaryam.
Ali Şen'in başkanlığıyla.
Harikalar estireceğiz bu sezon.
Çıldıracaklar her gol atışımızda.
En büyüksün sen Kanaryam.

Ahmet Ünsal/Çeliktepe (F., 20 Haziran 1996).

Fanatiğinin senin ben.
Er ya da geç seninleyim.
Nerede olursam olayım.
En zor zamanda bile.
Rakip tanımaz Fenerim.

Selman Durak / Cizre (F., 23 Haziran 1996).

Bak sen keyfine.
Takma dünya derdine.
Hepsi gelir geçer.
Bütün dertler unutulur.
İnsan mutlu olur.
Seversen eğer.
Bak dostum kulak ver bu söze.
Artık her şey tek düze.
İnsanoğlu gelir göze.
Selam olsun şanlı Fenerbahçemize.

Hüsnü, Mehmet/ Gültepe (F., 24 Haziran 1996).

1903'te doğdu bu renkler
Delicesine sevdi bu kalpler

Hep bir oldu gönüller
Senin için canım, Karakartalım

Leyla ve Şirin için değil
Kartal için dağ delinir
Uğrunda can verilir
Sen benim canımsın
Karakartalım

Alpay'ı Recep'i Sergen'i
Onlar futbolun devleri
Beşiktaş'ım yener herkesi
Renklerin büyülüyor bizleri

Renklerin siyah ve beyaz
futbolun bir marifet
sen benim canımsın
karakartalım

Sahaya çıkarsın rakip korkar
Karakartalım herkese fark atar
Cim Bom, Fener nal toplar
Sen benim canımsın Beşiktaş

Yusuf Ayan (F., 27 Haziran 1996).

Sen çok büyüksün Beşiktaşım

Beşikteki çocuk bilir şanını
Duyurdun bütün dünyaya namını
Aldın Karakartal'dan ismini
Sen çok büyüksün Beşiktaşım

Rakiplerin defansta takılır
Gelen şutları kalecin kurtarır
Forvetin fileleri havalandırır
Sen çok büyüksün Beşiktaşım

Çoşkun sular gibi çağlarsın
Nazik yüreklerimizi dağlarsın
Emsalsiz futbolunla çoşarsın
Sen çok büyüksün Beşiktaşım

Topların çıkar semaya
Gözün vardır Esmâ'ya
Bir şampiyonluk Musa'ya
Sen çok büyüksün Beşiktaşım

Artvinli Fanatik Musa (F., 28 Haziran 1996).

Bayrağımı ve Fener'i seviyorum

Sarı-Lacivert'tir benim rengim.
Avrupa'dır benim dengim.
Cim Bom, Kartal vız gelir.
Ömür boyudur benim sevgim.
Kırmızı-Beyazdır benim rengim.
Yıkılmaz hiç cesaretim.
Bayrağıma saygım sonsuz.
Türkiye'dir benim memleketim.

Gamze Damlıgez, Özgür Erden (F., 29 Haziran 1996).

Vurulduk sana bir kere, artık vazgeçemeyiz
Yenilsen de yensen de, biz hep seni seveceğiz
Beşiktaşlı doğduk biz, Beşiktaşlı öleceğiz
Biz seni her zaman, sonuna kadar destekleyeceğiz
Senden vazgeçemeyeceğiz asla, canımız feda olsun sana
Beşiktaşlılık ölmedi, ölmez, bizi bu yoldan kimse döndüremez

Koşuyolu'lu FANATİKLER (F., 7 Temmuz 1996).

Gözlerinden okunuyor
Sen de Maccabi Tel-Aviv'i yenmek istiyorsun
Futbolun seni ele veriyor
Sende Avrupa şampiyonu olmak istiyorsun

Eninde sonunda Avrupa Şampiyonu olacaksın hadi naz yapma
Sevgiyi aşkı taraftarında bulacaksın
Şampiyon olacaksın
Bıktırma usandırma
Avrupa'ya koş büyük adımlarınla
Sarı-Lacivert gül döktüm yollarına
Gel sarı ile mavi olalım
Gel Avrupa'da yıldız olalım
Seninle mutlu yarınlara koşalım
Gel beraber Avrupa şampiyonu olalım...

Sarı Evgin (F., 16 Temmuz 1996).

Şampiyon Beşiktaş

Hiç kendini yorma
Bu sene sen Kanarya
Şampiyonluk yakışmaz
Senin gibi takıma
Bu sene şampiyon, Beşiktaş olacak
Fener, Cim Bom, Trabzon
Oturup sabahlara kadar ağlayacak

Fanatik Beşiktaşlı Bandırmalı Erdinç Çakmak (F., 17 Temmuz 1996).

Tek aşkımız Beşiktaş'a

Haydi bastır siyah beyaz rengin için
Haydi bastır Kara Kartal aşkı için
Haydi bastır şampiyon ol bizim için
Haydi söyle her maçına gelmedik mi
Haydi söyle uğruna can vermedik mi
Haydi söyle ölesiye sevmedik mi

Fanatikler (F., 19 Temmuz 1996).

Flaş transferlerinle, taht kurdun gönlümüzde
Ecdadı gelse yenemez seni şampiyon Fenerbahçe.
Neşe kattın bizlere, kurban olayım rengine
En büyük sensin, yaşa Fenerbahçe.
Rüştü'sünden, Tayfun'undan, Uche'sinden Högh'üne
Bir bütünüz seninle haydi Fenerbahçe.

Çekemeyenler alkış tutacak sana
Eseceksin Avrupa'da canım Fenerbahçe.

Fevzi Recepoğlu (F., 28 Temmuz 1996).

Fatih'in İstanbul'u fethi gibi
Eşsiz güzelliğinle fethettin beni
Ne mutluluklar tattık seninle
Ezelden ebede gider şanla şerefle
Rakip olsun Cim Bom'a
Beş atarız her maç gururla
Aşkın yüceliğini anladım Fenerim
Her gramı bağırır kanımda Sarı-Lacivert
Çare yok senin sevgine bilirim
El uzat elime bitsin bu hasret.

Sağlıklı Fenerbahçeli Süleyman (F., 30 Temmuz 1996).

Süslüyorsun milyonların rüyasını.
Ardından sürükleniyor genci yaşlısı.
Renklerin 20 milyonun aşkı sevdası.
Işık saçıyor Fener ne güzeldir arması
Kalpler dayanmıyor adına.
Ağlıyor analar can veriliyor uğruna.
Nedir bu sevginin sırrı Allah aşkına.
Adı güzel rengi güzel Sarı Kanarya.
Rahatlık haramdır sen yenilirsen.
Yemek içmek zehir de olsa üzüntüden.
Artar ama yine de eksilmez bir gram sevginden.

İbrahim Nalbant/Antalya (F., 13 Ağustos 1996).

GALATASARAY'A

Ah sen ne güzel takımsın,
Hey sen ne güzel ne güzel taraftarsın
Karşında duramaz inan hiç kimse
Gollerinle sen herkesi büyölürsün

Fanatik Barkın (F., 21 Ağustos 1996).

Köylü Yaşar'dan Sergen'e mektup var

Maç bitti bitiyor, dakika doksan
Rakibe o tekme atılmaz Sergen
Affedilir değil nereden baksan
Bu takım ucuza satılmaz Sergen

Şöyleymiş, böyleymiş etme bahane
Demek ki kart görmek sende anane
Futbol zekan olmuş bundan bana ne
Bir kale içerden yıkılmaz Sergen

Yönetici olsam ne mi yapardım?
Kepçe kulağından derhal tutardım
Piyasana bile bakmaz satardım
Savaşta cepheden kaçılmaz Sergen

Giydiğin formaya saygı ilk önce
Bırakmalı hoş bir sada ölünce
Profesyonellik bu mudur sence?
Centilmen tahrike kapılmaz Sergen

Yalvar, yakar ile oynamak olmaz
Aşk usandırır sendeki bu naz
Büyük sözü dinle kulak ver biraz
Her maçta bu hata yapılmaz Sergen

Takımda var sorumsuz birkaç kişi
Rakiple, hakemle didişmek işi
Tanısan da ana, baba kardeşi
Dedeye de karşı çıkılmaz Sergen

Medya yapmış seni böyle şımarık
Saygısız, ukala, dosyan kabarık
Kartal'ın yuvası sanma arpalık

Yan gelip sırt üstü yatılmaz Sergen .

Neye yarar iyi vurmuşsun topa
Geçen sene sayende gitti lig, kupa
Seni bir dakika tutar mı Avrupa?
Kaprisli futbolcu çekilmez Sergen

(F., 31 Ağustos 1996).

Bordo-Mavi renginle
Devirirsin rakiplerini
Hami ve Şota'yla
Atarsın gollerini

Hiç kurtuluş yok
Bu sene sensin şampiyon
Tekrar hatırlatalım
En büyük Trabzon

K. Gökhan'dan sevgilerle (F., 3 Eylül 1996).

Öl dedin öldüm.
Sev dedin sevdim.
Vur dedin vurdum.
Kartalım benim.
Ne Fener'de ne Cim-Bom'da
Gönlüm Kara Kartal'da

Tarık ERBAŞ (F., 3 Eylül 1996).

Kalede panter Rüştü var.
Geri dörtlü sanki çelikten duvar.
Orta saha canavar.
İleride şeytan Boliç'le kral Saffet var.
Biz gençler seni severiz.
Şampiyon Fener diye inleriz.
İyi gününde de kötü gününde de
Seninle üzülür seninle güleriz

Fanatik Rahmi, 68 Aksaray (F., 7 Eylül 1996).

Beşiktaş Üzerine

Benim Beşiktaşım liglerin kralı
En büyük sensin Türkiye'nin hası
Şimdi sıra geldi Avrupa'ya
İnansın herkes senin şampiyonluğuna
Kara Kartalım sen benim canım
Taraftarın geliyor İnönü'ye akın akın
Alkışlar senin için Beşiktaşım
Şampiyon sensin Kara Kartalım

Fanatik Mustafa (F., 12 Eylül 1996).

Kara Kartal'a Sevgilerle...

Metin, Oktay el ele
Gollerimiz filede
Ah aramızda bir de Feyyaz olsa
Fener Cim Bom golleri doysa
Avrupa'da duyan çekinir
Avrupa'da duyan kaçınır
Sen bu dünyaya böyle geldin
Böyle gideceksin Kartalım

Kenan Kartal (F., 13 Eylül 1996).

Trabzonspor

Hami'yle Şota'yla
Ürkütürsün rakiplerini
Biliyorum kuşkum yok
Göğüsleyeceksin ipi

Sen bir tanesin
Başka aşk tanımam
Sen benim canımsın
Karadeniz fırtınam

Bir fanatik (F., 21 Eylül 1996).

Şanlı Kara Kartalıma

Biz siyahla beyazız
Biz büyük Beşiktaşız
93 senelik biz
Şanlı Kartalız

Korkma bitmez sendeki
Bu büyük taraftar
Kupalara layıksın sen
Şanlı Kara Kartallar

Kara Kartal coşacak
Engelleri aşacak
İşte o mutlu günlerde
Dünya bizim olacak

Fatih'li Fanatik Mehmet (F., 22 Eylül 1996).

Hagiyle Hakanla
Ürkütürsün rakiplerini
Biliyorum kuşum yok
Göğüsleyeceksin ipi

Sen bir tanesin
Başka tanımam kimseyi
Sen benim canımsın
Damarlarımda kanımsın
Kükre aslanım

Necati Suat (F., 24 Eylül 1996).

Kara Kartal Yüksek Uçar

Kara Kartal yüksek uçar
Zor maçları hemen aşar
Beşiktaşlı oyuncular
Gerçek takım ruhu yaşar

Çok yüksektir kondisyonu
Sürpriz dolu her oyunu
Beşiktaş'ın varlığıyla
Hep şan alır Türk futbolu

Kara Kartal, Kara Kartal
Yüksek uçar, ligleri sarsar
Kara Kartal, Kara Kartal
Gol üstüne goller atar

Haydi bastır, haydi bastır
Bütün takım çelik kastır
Haydi bastır, haydi bastır
Kara Kartal hep klaktır

Anlı şanlı as takımsın
Sahaların Kartalsın
Rakiplerin gözündeki
Hep korkulu rüyasın
Amigosu Yaşar Koşar
Yüksek uçar, ligler aşar
Kara Kartal, Kara Kartal
Gol üstüne goller atar

Haydi bastır, haydi bastır
Bütün takım çelik kastır
Haydi bastır, haydi bastır
Kara Kartal hep klaktır

Fanatiklerin Fanatığı Beşiktaşlı Caner Öztürk (F., 28 Eylül 1996).

Aşkın Yeter

İkimiz bir damla idik, göl olduk
Yağmur gibi şişelerken, sel olduk
Seninle biz bir bedende can olduk

Gönüllerde sevgi olduk, dillerde marş
Bize senin aşkın yeter Beşiktaş...

Seninle tribünlerde sevinçleri paylaştık
Zaman oldu üzüntüyle ağlaştık
Biz bu aşka ölesiye alıştık
Gönüllerde sevgi olduk, dillerde bir marş
Bize senin aşkın yeter Beşiktaş...

Fatihli Fanatik (F., 29 Eylül 1996).

FENERBAHÇE MARŞI

Yurdumuzu saracak sevgilerden ağımız
Her zaferin önünde koşacak Fenerbahçe.
Sımsıcak dostluklar doludur yüreğimiz
Kutsal bir nehir gibi taşacak Fenerbahçe.

Sporla yoğrulmuştur gerçek mayamız bizim
Asalet örneğidir her bir üyemiz bizim
Eşitlik ilkesidir asıl gayemiz bizim
Her çeşit engeli aşacak Fenerbahçe

Bizi seven insanlar müjdeler olsun bize
Sizler için her şeyi alırız göze
Gelecek günler için bağlıyız mazimize
Başarılarla dolup coşacak Fenerbahçe. (F., 2 Ekim 1996)

Canım feda olsun sana Kartal'ım

Beşiktaş'ım canım feda olsun sana,
Emin ol, en büyük sensin bu dünyada,
Şanına yakışan bu büyük taraftarınla,
İşte hepimiz ölelim senin uğruna,
Kartal'ım aşığım renginin siyah beyazına,
Temennim, UEFA Kupası'nda final oyna,
Amokachi, Sergen, Alpay, Yankov'unla
Şampiyonsun Kartal'ım sen bu yılda.

Karagümrüklü Fanatik Timuçin (F., 2 Ekim 1996).

Haydi Bastır Beşiktaş

Siyah beyazdır rengin
Bu dünyada her şeysin
Başka takım tanımam
Sen bir ömre bedelsin
Haydi bastır Kartalım

Tüm engelleri aşalım
Legia Varşova'yı eleyelim
Hep beraber çoşalım
Avrupa'da destan yazalım
Cim Bom, Fener bize az
Bu büyük taraftarınla
Haydi bastır Beşiktaş

K.Gümrüklü Fanatik Timuçin (F., 10 Ekim 1996).

Bu sene Fener bir başka güzel
Gollerimiz yakışıklı, özel mi özel
Ahh bir de Erzik olmasaydı engel
Yaşaa Ali Baba

İki Faruk bir Süleyman
Görsünler seni işte transfer, işte başkan
Çoşturuyor Fener'i Okocha ile Kostan
Yaşaa Ali Baba
Rakipler şaşırdı döndüler deliye
Tempo tutuyorlar Juventus, Manchester diye
Ellerinde kaldı küfür tek sermaye
Yaşaa Ali Baba

Asım Ağa ve İbrahim Nalbant/Antalya (F., 12 Ekim 1996).

Atınca ikinci golü Cantona,
Taraftar saldırdı ona buna.
Bu moralle nasıl giderz Van'a.
Annemin ligi yeter de artar bana.

Şampiyonlar ligi benim neyime,
Manchester’la oynamışım nafile.
Suçlamasın kimse federasyonu,
Fener’e yakışmadı bu oyunu.

İskenderpaşalı Naci ve İhsan (F., 18 Ekim 1996).

Seni Seviyorum Beşiktaş’ım

Senin yerin apayrıdır dünyamda,
Su gibi, hava gibi muhtacım sana
Sensiz bir gün yaşamaktansa,
Ölmek bin kat daha iyidir bana
Seni seviyorum Beşiktaş’ım her zaman
İlelebet kalbimde kalacaksın,
Seni seviyorum Beşiktaş’ım her zaman
Damarımda kansın, bedenimde can

Karagömrüklü Fanatik Timuçin (F., 23 Ekim 1996).

Şampiyon Beşiktaşım

Birlik, beraberlik, arkadaşlığın simgesisin sen
Erişilmez, eşsiz sevginle gönlümüzdesin sen
Şampiyon Beşiktaşım
İleride yeni neslin simgesi Kartalım
Kanatlanıp uçur bizi şampiyonluklara
Turlarınla, galibiyetlerinle çoşalım
Atla turları atla be Kartalım, sana da bu yakışır
Şampiyon Beşiktaşım

Gizli Fanatik Korki (F., 1 Kasım 1996).

TRABZON

Bir bilene soralım
Trabzonspor’a ne oldu
Çekilmiyor yenilgisi
Artık canıma tak etti

Yenmeden ağlamayı
Yenerken sevinmeyi
Tahammülüm kalmadı

Seni yenik görmeye

Ali Sadullahoğlu Taşkiranlı (F., 7 Kasım 1996).

Vatan sevgisiyle kuruldun

Türkü dünyaya tanıtmaktı amacın

Azimliydin, çalışkandın, üretkendin

Benim canım Kartalım

Beşiktaş semti ile adını aldın

Az sürede tüm Türkiye'ye nam saldın

Bir maçta 66 atak yaparak

Kara Kartal lakabını aldın

Şimdi korksun Avrupa geliyorsun

Türkiye'de işin bitti, zirveye uçuyorsun

Eğer maçlarda Beşiktaşlılık ruhu ile oynayacak isen

Şampiyonsun sen benim canım Kartalım

Bağdat Caddesi'nden Ender (F., 9 Kasım 1996).

Bizi ayıramazlar

Giresun, Trabzon, Rize

Hepsi beraber el ele

Karadeniz'i ayıranlar

Utansın hepsi onların

Karadeniz dalgasıyız

Bordo Mavi hastasıyız

Karadeniz uşağıyız

Çünkü biz Giresun Topal Osman evladıyız

Giresun Göreleli (Ağasar'lı) Laz Temel (F., 12 Kasım 1996).

Şampiyon Trabzon'um

Asaletin renginde yatıyor

Sen sahaya çıkınca

Rakiplerin korkuyor

Şanlı Trabzon

Her zaman yanındayız

Şampiyonluk bizimdir

Bu bizim andımız

Fanatik Kemal (F., 13 Kasım 1996).

Beşiktaşma...

1903'te kuruldun sen,

Seviyorum seni çok, bir bilsen

Cim Bom'u yeneceksin eminim senden

Allah korusun kötü bir sonuç alırsan

Desteğimi çekmem üzerinden

Beşiktaşlı hem iyi hem kötü gün dostudur

Sana aşığım, haydi Kartalım

UEFA'yı alacaksın, sonsuza dek şampiyonsun sen

Bağdat Caddesi'nden Ender (F., 14 Kasım 1996).

Galatasaray Şiiri

Galatasaray'sın sen rakip tanımazsın

Avrupa'da korku salarsın

Lale gibi açıp sevgi gibi saçarsın

Aslan gibi saldırır devleri parçalarsın

Tur üstüne tur atlar kupalara uzanırsın

Aslında sen dünyanın en büyük takımsın

Seni sevmek sanki bir ibadet

Ali Şen kapatma gözlerini Cim Bom'u seyret

Rüzgar gibi esecek Galatasaray elbet

Ali Sami Yen'deki zaferlerle bir çoşturuyorsun

Ya Cim Bom herkes peşinden koşuyor anlamıyor musun

Tıraş Necdet (F., 18 Kasım 1996).

Bir tanedir Kara Kartalım

Engel nedir bilmez, rakip tanımaz

Şanlı, şerefli tarihi, unutulmaz zaferleri vardır

İlklere hep o imza atmıştır

Kara Kartal'dır onun adı

Tutulmaz Beşiktaşımın kolu kanadı

Artık biliyoruz hepimiz

Şampiyon Beşiktaş Murat Akyüz (F., 23 Kasım 1996).

Sarı-Lacivert rengimiz,
Şampiyonluk hedefimiz.
Futbol deyice akla,
Biz geliriz hep biz.
Rakibimiz yoktur ligde,
Lig bizim için bir eğlence.
Ara sıra stres atarız,
Kartal, Cim Bom gibileriyle.
Avrupa'dır ayarımız,
Avrupa'ya sığmaz taşarız.
Manchester, Juventus farketmez,
Onlarla biz ter atarız.

Reform Kağıtçılık (F., 23 Kasım 1996).

Yalanmış anladım bütün sevgiler
En tatlı sevgiler senleymiş meğer
Şampiyon almadan ölürsem eğer
Kefenim Siyahla Beyaz olsun

Fanatik Ufuk Kaya (F., 26 Kasım 1996).

Yok ki başka Beşiktaş

Yok ki başka Beşiktaş
Yok yok yok bana
Muhteşem taraftarını,
Bir sor sor bana
Ah seni seviyorum Beşiktaşım desem
Bir sor sor bana
Siyah Beyaz rengini,
Bir sor sor bana
Nerelere kaçsan Valencia
İnönü'den çıkamazsın ki
Şu benim deli gönlüm
Beşiktaş'tan ayrılamaz ki
Sonuna da bakmam aldırمام
Turdan başka çarem olmaz ki
Şu benim deli gönlüm

Beşiktaş'tan ayrılamaz ki
Kara Kara Kartalım
Şampiyon olacaksın
UEFA'da bu sene, kupayı alacaksın

Beykoz'lu Fanatik Erdinç (F., 1 Aralık 1996).

Başın öne eğilmesin
Aldırma Kartal aldırma
En büyük sen değil misin?
Aldırma Kartal aldırma

Dışarıda milyonlarca taraftar
Bir gün ağlar, bir gün çoşar
Seni bu sesler oyalar
Aldırma Kartal aldırma
KARTAL aldırma

Fanatiklerin Fanatığı Caner Öztürk (F., 6 Aralık 1996).

Senin sevgin ömre bedel

Ne yapayım sahip olsamda dünyaya
Sen şampiyon olmayınca
Bazen sevinç bazen keder
Senin sevgin ömre bedel

Neye yarar bir gün kavuşsam zenginliğe
Sen Valencia'yı eleyemeyince
Bazen coşku bazen keder
Senin için ölmeye değer

Fanatik Ufuk Kaya (F., 7 Aralık 1996).

Şampiyonluğun tadını seninle aldım
Tüm kahırları Fener'e sattım
Seni bir gün değil her gün yaşadım
Şampiyon sensin Kara Kartalım

Taraftar bir kez sever delicesine
Kartal'ı seviyoruz ölüncesine
Beşiktaş'ı seviyoruz biz gönlümüze göre
Şampiyon sensin Kara Kartalım

Kupa bizim dedik kupayı aldık
Seninle ağladık hep seninle güldük
Kupanın tek sahibi Beşiktaş
Sensin gönlümüzdeki tek büyük aşk

Buca Lisesi 204 No'lu Öğrencisi Emre Doğan (F., 11 Aralık 1996).

Bu alemin kralısın Beşiktaşım

Bir bilsen kim aşık, siyah beyaz renklere
Bütün alem hayrandır, Beşiktaş sevgisine
Mrmic'e Recep'e, Oktay'la Sergen'e
O şerefli tarihine ne destanlar yazdın
Örnek oldu herkese, müthiş taraftarın
Bu alemin kralı sensin Beşiktaşım
Kartal gol gol gol, Kartal gol gol
Ooooooooo Kartal, şampyonsun Kartal
En büyüksün Kartal

Beykozlu Fanatik Erdinç (F., 13 Aralık 1996).

Senin sevgin için ne dertler çektik
Beşiktaşım uğruna ölüme gittik
Senin sevgin için ne dertler çektik
Beşiktaşım uğruna ölüme gittik

Ne Fener ne Cimbom ne de Trabzon
Alkışlayın taraftarlar Beşiktaş şampiyon
Ne Fener ne Cim Bom ne de Trabzon
Alkışlayın taraftarlar Kartal şampiyon

Bahçelievler'den Fanatik Beşiktaşlı Doktor Bülent (F., 18 Aralık 1996).

Kim meydan okur Kartal'a

Kim meydan okuyabilir şanlı KARTAL'A

Kim kafa tutabilir büyük başkan SEBA'YA
Kim maçı almaya gelebilir İNÖNÜ'YE
Hoop beyler! Tek yol var, o da Beşiktaş'a
Senin aşkınla döndük şaşkına
Haydi bastır "BEŞİKTAŞIM" Allah aşkına

Çemberlitaşı Fanatik Sezin Gülnar (F., 21 Aralık 1996).

Yalanmış anladım başka sevgiler
En tatlı sevgiler sendeymiş meğer
Şampiyon olmadan ölürsem eğer
Kefenim Siyahla Bembeyaz olsun

Kartaltepe'den Kadir Kale (F., 21 Aralık 1996).

Kara Kartalım

Adıyla sanıyla sen en büyük Kartal'sın
Şampiyonluğun en güzelini taraftarlarına yaşatırsın
Kediye, hamsiye, sarı sineğe bir basarsın
Sen bizim başımızın tacı
Gönlümüzün tek sultanısın
Sen adınla şanınla, karanla akınla
Yensen de yenilsen de
En büyük takım, KARA KARTALSIN

Avcılardan Fanatik She (F., 24 Aralık 1996).

Cim Bom ligin babası
Cim Bom liglerin babası
Hagi Karpatların Maradonası
Oynuyor artık topuk pası
Fener çekiyor hep yası
Trabzon'u tepti Antep baklavası

Terim sildi yüreklerdeki pası Kudret Savaşan (F., 31 Aralık 1996).

Ne üniversiteyi bitirmek
Ne de genç bir kızı sevmek
Gönlümün tek dileği
Seni şampiyon görmek

Şampiyon olacaksın

Kupayı alacaksın

Bu büyük taraftarla

Göklere uçacaksın

Şehreminili Beşiktaşlılar Haydar ve Mustafa (F., 11 Ocak 1997).

Fenerbahçemsin sen en büyük camia

Ebediyen öyle kalacaksın ömür boyunca

Ne derlerse desinler kendini bilmezler

En büyüksün sen Fenerbahçesin sen

Rakipleri birer birer yıkarsın

Boliç, Saffet'le gol krallığında büyük adaysın

Hem ligde hem de Avrupa'da tribünleri yıkarsın

Çare bulunmaz bu derdine en büyük Fenerbahçe

Gerçek Fanatik Zeynep (F., 13 Ocak 1996).

Jest Oldum

Ah sen ne güzel ne güzel doksana takıyorsun

Sergen sen ne güzel ne güzel atıyorsun

Karşında duramaz inan Fenerbahçe

Atışınla sen Fener'i yıkıyorsun

Frikiklerin güzel, golün inan tribünleri hoplatıyor

Farkında değil misin Ali Şen senden kaçıyor

Beşiktaş'ı tutan yaşadı, dertlerini boşadı

Jest oldum, vallahi jest oldum.

Şişli'den Fanatik Sevdâ (F., 17 Ocak 1997).

Şampiyon sensin kral sensin

Avrupa'ya bedelsin

Cümle alem böyle bilsin

Fenerbahçe'yi ezer geçersin

Sevdalıyım sevdalıyım

Siyahına beyazına

Sevdalıyım

Sevdalıyım sevdalıyım

Sergen'ine Yankov'una

Oktay'ına sevdalıyım
Bu sevdada yalanım yok
Beşiktaş'a sevdalıyım
Yöneticilerine, futbolcularına, hocasına
Beşiktaş'ın her şeyine sevdalıyım

Avcılar'dan Gülden Seçil (F., 26 Ocak 1997).

1903'te geldik dünyaya
Konuşmayı öğrendik Siyah Beyaz'la
Şifo'su, Sergen'i, Ertuğrul'uyla
Haydi bastır Beşiktaş şampiyonluğa
Sen var oldukça, biz de olacağız Beşiktaş

Hasan Eginci (F., 8 Şubat 1997).

Şanını herkes bilir
Aşkından herkes ölür
Nefret edenler çekemez seni
Laf edenler ileri geri
Ilık havan herkesi baştan çıkarır
Fenerim benim
Elvir'inle, Saffet'inle
Ne hale getirirsin
Ezeli rakiplerini
Reddedemez kimse seni, sana olan sevgimizi

Sibel (F., 11 Şubat 1997).

Şampiyon Beşiktaş

Siyah-Beyaz renklerinle Kara Kartal'sın.
Sporda en yüce en yüce başsın.
Sen yüksel başkası senden ders alsın.
Şampiyon şampiyon şampiyonsun Beşiktaş
Seyircinle, tarihinle sen en büyüksün.
Karşına çıkanlar şanına küssün
Şampiyon şampiyon şampiyonsun
En büyüksün Beşiktaş'ım

Fanatik taraftarlar İhsan-Bilge Erbakan Kardeşler

Sevgilim Kara Kartal'a

Yıllardır peşindeyim gölgen gibi
Yok bana Kartal gibi sevgili
Paylaşıyorum seninle hüznü, sevinci
Muhteşem bir duygu o, Beşiktaş sevgisi
Dünya kutlar 14 Şubat'ı Sevgililer Günü
Beşiktaşlı'ya gülmek yakışır yılın 365 günü
Biz bilmeyiz kederli, hüznü, kara günü
İnşallah Kartal'ım şampiyon, ligin son günü

Bağdat Caddesi'nden Enver (F., 15 Şubat 1997).

I LOVE BEŞİKTAŞ

Gözlerinden okunuyor, zoru seviyorsun
Gollerin seni ele veriyor sen de istiyorsun
Eninde sonunda şampiyon olacaksın
Hadi naz yapma...Sevgiyi, aşkı taraftarında bulacaksın
Yabana atma...Bıktırma, usandırma, yeter taraftarını kızdırma
Gel artık İnönü Stadı'na, gül döktük yollarına
Gel İnönü'de Fener'e gol şov yapalım
Gel Beşiktaş şarkılarıyla çoşalım
Seninle dah nice kupalara koşalım, haydi bastır Kara Kartal'ım

Şişli'den Fanatik Beşiktaşlı Sevda (F., 16 Şubat 1997).

Beşiktaş aşkı

Mevsimler uzayıp
Bir sene de olsa
Seneler uzayıp
Bir asır olsa da
İnönü bana mezar olsa da
Yine seni seveceğim
Yine seni destekleyeceğim
İnönü tribünlerinde
Maçların sonu hep
Hüzün olsa da
Şampiyonluk gitmiş olsa da
Canımız sana feda olsa da

Yine seni seveceğim
Yine en büyük
Kara Kartal diyeceğim
İnönü tribünlerinde
Yensekte yenilsekte
Yine seni seveceğim
Yine seni destekleyeceğim
İnönü Stadı'nda

Çayırovalı Gorçil (F., 9 Mayıs 1997).

Bu güzel camiadaki sporcu
Tarihten güç alsın
Beşiktaş'a hizmet herkesin borcu
Sen şanlı Karakartal'sın
Türk bayrağı ambleminde saklı
Nasip olmamış hiçbir kulübe
Milli takımın başarısı sana bağlı
Beşiktaşlı olmak şereftir bizlere
Herkes ayağını denk alsın
Küstürmesin taraftarı
Baba hakkı, Şeref bey size ders olsun
Nasip olmaz herkese Beşiktaş forması

Bağdat Caddesi'nden Ender (F., 10 Mayıs 1997).

Sarı-Lacivert renklerle süslenmiş her yer.
Ne Ali Sami Yen'ler, İnönüler gezer.
Aslanlar'ı, Kartallar'ı, Hmsiler'i hepsini yener.
Bulunmaz, dünyada onlar gibi kekler.
“Şampiyon” diye bağırır fanatikler.

Onun adı Sarı Kanarya Fener Fanatik Cihan (F., 20 Mayıs 1997).

Şampiyon Galatasaray
Güneş gibi doğdun 1905'te
Ateş gibi düştün kalplere
Lüleburgaz'dan Ardahan'a
Aktı sevgin Türkiye'den Avrupa'ya
Taraftarın her zaman seninle

Ağladı, güldü hep beraber el ele
Stadlar inledi senin sevginle
Avrupada güdürdün yüzümüzü gollerinle
Rengimiz Sarı-Kırmızı
Arkanda milyonlarca taraftarın
Yensek de, yenilsek de kalbimiz seninle

Eren Budak, Zeynep Budak (F., 23 Mayıs 1997).

Sen şampiyon olmasan da aşkımsın,
Asla bırakamam seni canımsın.
Rüyalarımsın, gündüzüm, doğan güneşımsin.
Isınmışım senin renklerine, terketmek hainliktir.
Kalbimdeki sevgilim, damarlarımda kanımsın.
Aldırmam hiç kimsenin eleştirilerine, benim her şeyimsin.
Neşter vurmuşum bedenime, ismini yazmışım beynime.
Aradığım her şeyi sende bulmuşum.
Rakiplerin senin saçın, tırnağın olamaz.
Yok dünyada senin ayarında bir takım.
Asla terketmez seni vefalı taraftarın.
Mezara kadar taşırım senin değerini aşkımsın, canımsın.

Fanatik Fenerli Aşık Erdal/Zincirlikuyu (F., 24 Haziran 1997).

Cim Bom Cim Bom diye diye
Gireceğiz Şampiyonlar Ligi'ne
Şampiyon olmasak bile
Cim Bomlular yine el ele
1905'de başladı sevgimiz
Avrupa'yı biz titretiriz
Yoktur hiçbir rakibimiz
Çünkü Fatih Terimliyiz...

Fanatik Kardeşler Ömer ve Mehmet (F., 15 Temmuz 1997).

TEKSİN KANARYAM

Fırtınalar eserdi Kadıköy'de
En güzel günler geçerci yine

Ne Beşiktaş, ne Cim Bom, hepsi nafile
Ellerinden bir şey gelmese bile
Rahat olsunlar çünkü o Fenerbahçe
Büüklük senin temelindedir
Asırlık senin ezelindedir
Hangisi senin üstündedir ki
Çaresiz başları önlerindedir
Engel tanımayan tek rakipsizsin.

Gebzeli Fanatik Tolga (F., 20 Temmuz 1997).

Sahaya çıktılar tel tel döküldüler.
O şerefli formayı kirlettiler.
Bizi ele güne rezil ettiler.
Ah Fenerim seni ne hale getirdiler.
Bir anda gözlerim yaşla doldu.
İzledikçe bu ruhsuzları,
Hayallerim, umutlarım hepsi kayboldu.
İşte Fener'i; size sizin gibiler batırdı.
Bilmiyorsanız, yapmayın bu işi.
Lekelemeyin Fenerimin şanını, şerefini.
Şöyle bir bakın şanlı tarihimize.
Elbet siz de hak vereceksiniz bana.

Fanatik Fenerli Resul (F., 24 Temmuz 1997).

Galip gelince değil bu sevgi
Anlıyor musunuz ne demek istediğimizi
Leyla bile sevmedi Mecnun'u bu kadar
Azıcık akıllı olun dinleyin
Türkiye'nin değil Avrupanın kralını

Aslanlar gönüllerin biricik aşkı
Sığmaz başka aşklar kalbimize
Anlatıyor artık doğa bile bizi
Rüzgarlar sesleniyor en büyüğü
Azıcık dinleyin bizim sesimizi

Yaşasın şampiyon Cim Bom

Fanatik Aşık Fatih (F., 28 Temmuz 1997).

TRABZONSPOR

Trabzonspor'a gönül verdik

Her maçına gittik

Zaferlerle çoştuk,

Hami, Apo ve Ünal'la

Başarılarla koştuk

Tuncay Karaaslan (F., 16 Ağustos 1997).

Haydi bastır şanlı Fener

Haydi bastır şanlı Fener senin sevgin ömre bedel

Ne kupalar ne ödülleri ne de çarşısız geceler

Bu dünyada tek istediğim mutlu ol yeter

Bir sevgi bu anlaşılmaz, anlasan da anlaşılmaz,

Bunu hiçbir kitap yazmaz, Fenerli olmayan bilmez

Bu dünyada bir büyük var kabul edilmez

B. Çamlıcalı Sarı (F., 27 Eylül 1997).

TRABZONSPOR

Bordo-Mavi rengin

İnletiyor her yeri

Hami, Ogün, Apo'suyla

Sallandırıyor kaleleri

Kimse heveslenmesin

Geliyor Karadeniz fırtınası

Bu sene şampiyon

Şanslı büyük Trabzon

Fanatik Yücel (F., 29 Kasım 1997).

Beni yakan bir ateş, ama ateş benim

Beni sürükleyen bir nehir, ama nehir benim

Beni parçalayan bir kaplan, ama kaplan benim

Övünmek gibi olmasın ama hasta Fenerbahçeliyim

Kadir Çelik (F., 5 Aralık 1997).

Gözdür Kartal'ı görmek ister
Gönüldür Kartal'ı sevmek ister
Şayet Kartal'ımı soran varsa
93-94 senesindeki posteri göster
Ah neredesin, nerelerdesin
Sen kanadımın altında değil
Kalbimin sol köşesinde

Ertuğrul Sümüş (F., 31 Aralık 1997).

Senin sevginle geldim,
Bu yalancı dünyaya,
Konuşmayı öğrendim,
İlk sözümüz KANARYA.
Bu sene son olmalı,
Arkası olmamalı,
Söyletme artık FENER,
Acı hasret şarkısı.

Maraton'dan Ünal (F., 19 Nisan 1998).

Fenerbahçe hep en başta
En büyüktür her sahada
Ne Aslan ne Kartal
Ezeli rakip olsa da
Rakip takım çıkınca sahaya
Bulamaz bir yere kaçmaya
Artık sıra sana geldi, Avrupa
Haydi! Bastır, SARI KANARYA
Çiçekler dökerim yollarına
En iyisi sensin KANARYA Erkan Topsakal (F., 2 Temmuz 1998).
Rüştü'süyle, Okacha'sıyla
Şampiyonluğa çırpın kanadıyla,
Canını veren taraftarıyla,
Savulun Fenerbahçe geliyor.

Camiası bütünüyle
Taraftarı sürüsüyle
Şampiyonluk düğünüyle
Savulun, Fenerbahçe geliyor.

Edirnekapı'dan Fanatik Ramazan (F., 21 Temmuz 1998).

Bordo-Mavi renge aşığız
Kimse tutamaz bizi
Anlıyız, şanlıyız
Göklere ulaşır
Şampiyon Trabzon sesi

Apo'su, Ogün'ü, Ünal'ı var
Bir de İngiliz canavarı
Campbell'i var
Bizi gören titreyecek
Bu sene fırtına esecek

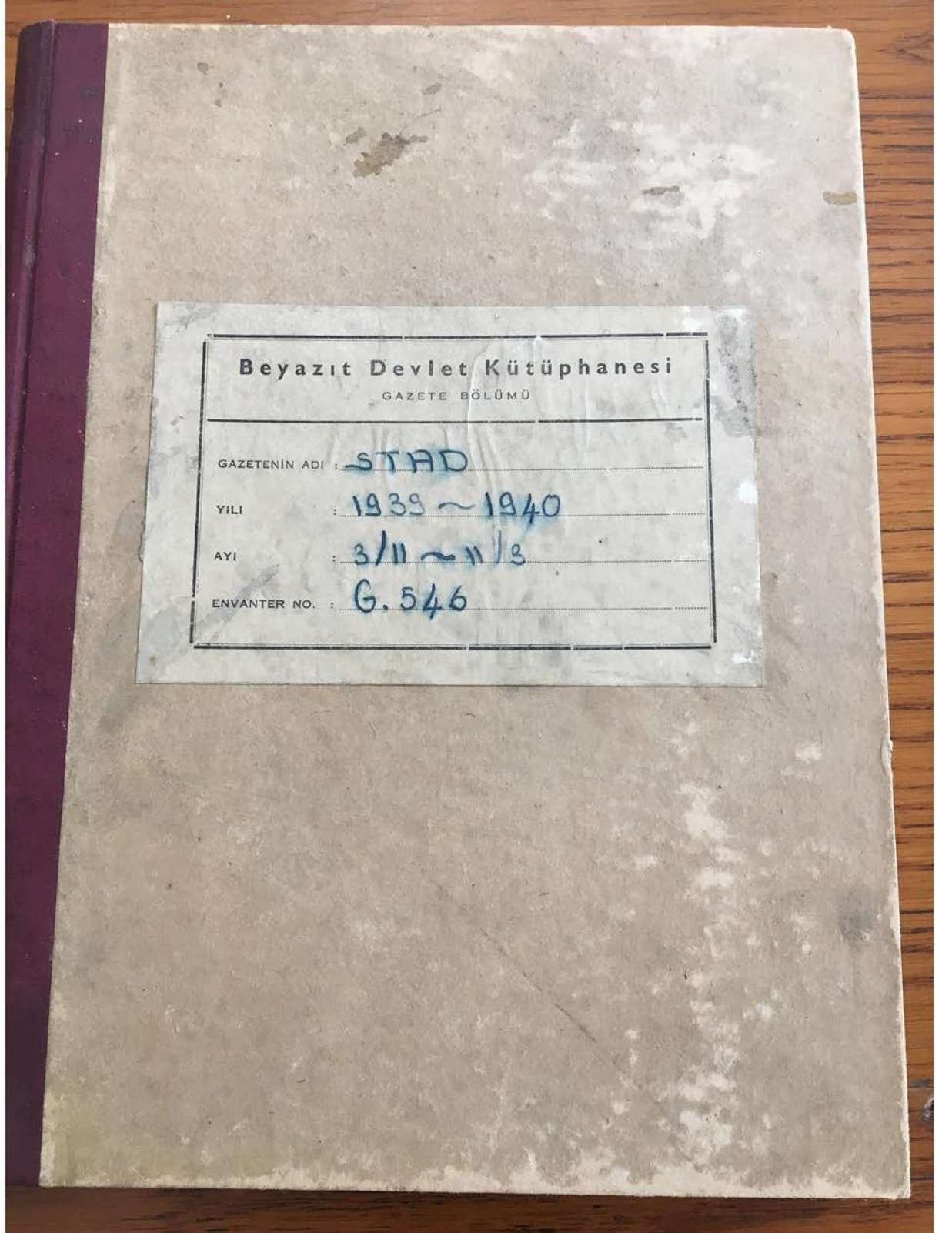
Fanatik Trbzonlu Selahattin (F., 1 Ağustos 1998).

Siyah saçlarım beyaz renklerle dolsa,
Hayatım tribünlerde solsa,
Eğer mezara götüren Kartal aşkıysa,
Ölüme razıyım İnönü mezarım olsa.

Hasta Fanatik Hüner (F., 29 Ekim 1998).

Ekler 3: 1900'lü Yillardan Günümüze Bazı Spor Gazete Ve Dergi Örnekleri

Resim 1: Stad Gazetesinin ilk cildi (Beyazıt Devlet Kütüphanesi).

Resim 2: Stad Gazetesinin ilk sayısının dış kapağı
(Beyazıt Devlet Kütüphanesi).

Resim 3: Stad Gazetesinin İlk Sayısının Birinci Sayfası (Beyazıt Devlet Kütüphanesi).

Sahip ve Neşriyat Moduru :
NEJAT İREN
İDAREHANE: Sirkeci,
Eblsuat cadde No. 55
TELEFON : 24134

STAD

ABONE ŞARTLARI
Bir seneliği 500 kuruş
Altı aylığı 250
İlan için idarehaneye
müracaat

Haftalık bitaraf Spor Mecmuası

Sene : 1 13 Teşrinisani 939 Sayı : 1

STAD'ın sütunlarında

Bundan böyle bulacağınız enteresan mevzulardan bazıları :

1 — Her hafta bir röportaj (memleketin spor muhitinde tanınmış kişisel şahıslar) 2 — Dünya futbol yıldızlarını nasıl tanım? (Her hafta meşhur bir sporunun portresi) 3 — Beynelmül futbol tarihi 4 — İngiltere futbolu 5 — Cennet Amerika futbolu 6 — Avrupa futbolu 7 — Balkan futbolu 8 — Eski futbol - Yeni futbol	9 — Avrupada oynanmış futbolculeri 10 — Amerika sporu 11 — Koca Yusufun Amerikadaki yegâne rakibi Adalı Kara Mustafa Kmidir? 12 — İtalyada neler gördüm? 13 — Olimpiyatlar 14 — Finlandiya sporu hakkında şayanı dikkat bir röportaj 15 — Torik Necmi Olimpiyada (Üstad Ercümen Ekrem gazetemiz için sureti mahsusda hazırladığı büyük mizahi roman.	16 — Dünyanın en kuvvetli on birleri. 17 — 35 yaşında millî forma giymiş futbolcu? 18 — Taksim stadının tarihi 19 — 20 yıl evvelkiler Ayrıca: Amerika, İngiltere, Fransa, Arjantin, İtalya, Macaristan, Belgrad, Bükreş, Atina, İran, Mısır, Belçika, İsviçrede gazetemiz tarafından temin edilmiş hususî muhabirler ve orijinal resimler.
---	---	---

Yalnız Futbolcularla Futbol Meraklılarına değil

Antrınörlerle Hakemlerin de istifade edecekleri

BÜYÜK FUTBOL ESERİ

İtboldaki yüksek bilgileri, arkerkeşe bilâminakase kabul a Nühzet Abbas ve Ulvi Ziya 4, birçok İngiliz eserlerinden le ederek, sırt mecmuamızı i-ir futbol kitabı hazırlamış güzide futbol mütehassır-uzun bir mesai neticesinde e getirdikleri bu emsalsiz e-k yakında, forma halinde,	mecmuamızda neşre başlayacağız. Kitabın hazırlanması için istifade edilen İngilizce eserler şunlardır: İngiltere Futbol Federasyonu neşriyatından: 1) Association Football 2) Coaching Manual 3) Recreative Exercises İngilterenin en büyük futbol mütehassıslarının eserleri: 4) Soccer David Jack	5) Football Guide Kelso 6) Football Aids Charles Buchanan 7) Association Football Oreek 8) First Steps to Football 9) The Mighty Kick Bundan maada, altı aydanberi İngiltere Futbol Federasyonu ta-rafından neşredilmekte olan aylık Bültenden de istifade olunmuştur.
---	---	---

STAD niçin çıkıyor

STAD, Spora ve memleket gençliğine hizmet etmek isteyen, senelerden beri bu işler içinde yuvarlanmış ve ferağı göze almış bir arkadaş zümresinin teşebbüsüdür.

Sporun memleketimizde temeli atıldığı otuz küsur senedenberi bir çok spor gazete ve mecmuaları neşredildi ve hâlâ da neşrediliyor.

Ekserisi hususî teşebbüse dayanan bu neşir hareketinden kâr ve menfaat beklenemeyeceği de bu müddet zarfında anlaşıl-mış bulunuyor.

Spor mecmuası nesretmek için spor aşkı ve dola-yışla ferağı lazımdır.

Stad spora ve memleket gençliğine hizmet etmek isteyen, senelerdenberi bu işler içinde yuvarlanmış ve ferağı göze almış bir arkadaş zümresinin teşebbüsüdür.

Satad'ın spora ve memleket gençliğine hizmet etmek ideali ve ana prensibidir. Stad'ı neşredenler bu gayeye hizmet için bu sa-

hadaki bütün bilgi ve im-kânlarını sarfedeceklerdir. Bunun mükafatı da bu hiz-

met için çalışmış olmanın vereceği mânevi hazzdan başka bir şey olmayacaktır.

Stad'ın sütunlarında en modern spor tekniğine da-yanan neşriyatı, en bitaraf ve teknik bir görüşle yazı-lan tenkitleri, memleketi •

hâdim garp spor tekniğinin Türk sporuna yerleşmesi esasını hazırlayacak fikirler bulunmasını temin edeceğiz. Yazılarımızda şu ya bu klübün rengini de Türk sporunun inkişafına esas olan bitaraflığın de-mez rengini göstermek i-yoruz.

Mücadelemiz, despot ların tesiri altında kalmış bu karanlık ruhdaki emelleri kılıpçılık m-sile örtelerle olac-Türk sporunu ve onu-rnki inkişafını baltalı-yeltenenlerle olacaktır.

Stad aynı ideal etkenetlenen bir gençli-muası, gayesini bil-e fine doğru giden bi-yeni bir ruh, yeni b-la uğruşan inkılâp mecmuası olacaktır.

Cumhuriyet Sporunun Büyük Banisi Türkün
aziz Millî Şefi İSMET İNÖNÜ kendi öz ev-ladını bildiği gençliği selamlıyor

mizde ve dünyada yapılan spor hareketlerine dair en son haberleri, spor edebi-yat ve mizahı, hulâsa spo-run her şeyi bulunacaktır.

Spor tenkitleri ten- kit edilenlerin istifadesini

mümkün kılacak şekilde en salâhiyetli kimseler tara-fından yapılacaktır.

Sütunlarımızda ferd ve zümre menfaatleri güden bir karakter değil, memle- ket sporunun inkişafına

STA

Büyüklerimizi

cu gençliğim

bütün Spor

lerinin Bayr

dan kutlular

Resim 4: Romen Milli Takımını mağlup eden Türk Milli Takımı, S(ı)por Ālemi
(Beyazıt Devlet Kütüphanesi).

Resim 5: S(i)por Ālemi (İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi).

**Resim 6: Romen Milli Takımını Mağlup Eden Türk Milli Takımı,
S(ı)por Ālemi (Beyazıt Devlet Kütüphanesi).**

Resim 7: Spor Ālemi İlk Sayısı, 24 Nisan 1950 (Beyazıt Devlet Kütüphanesi).

denklik 15 Efr
1 ayda 7.5 Lit
ABONE GARTLARI
Nabhan montebello
v bir maki fashlar
saderden 200 v
sahmer nevedin
dikenin geri verit
nosa

Paratresi günleri çıkar tarafsız spor mecmua n

Damlı da yeri Suhi Garen Matbaası

İÇİNDEKİLER

YAZARLARIMIZ

TÜRK SPOR ALEMİ

Resim 9: Amatörspor Haftalık Spor Gazetesinin İlk Sayısı, 8 Ekim 1956 (Beyazıt Devlet Kütüphanesi).

Resim 10: Fanatik Gazetesinin İlk Sayısının Yer Aldığı Cilt, 20-30 Kasım 1995 (Beyazıt Devlet Kütüphanesi).

